

T.C.

**ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM BİLİM DALI**

**ÖĞRETMEN ROLLERİ VE MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI'NIN
ADAY ÖĞRETMENLERE ÖNERDİĞİ FİLMLERDE ÖNE ÇIKAN
ÖĞRETMEN ROLLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

GÜLİZAR MINDİZ GÜLMEZ

Tez Danışmanı

DR. ÖĞRETİM ÜYESİ ELMAZİYE TEMİZ

ÇANAKKALE – 2022

T.C.

ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLER ANABİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM BİLİM DALI

**ÖĞRETMEN ROLLERİ VE MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI'NIN
ADAY ÖĞRETMENLERE ÖNERDİĞİ FİLMLERDE ÖNE ÇIKAN
ÖĞRETMEN ROLLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

GÜLİZAR MINDİZ GÜLMEZ

Tez Danışmanı

DR. ÖĞRETİM ÜYESİ ELMAZİYE TEMİZ

ÇANAKKALE – 2022

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

JÜRİ ONAY SAYFASI

Gülizar MINDİZ GÜLMEZ tarafından Dr. Öğretim Üyesi Elmaziye TEMİZ yönetiminde hazırlanan ve **25/11/2022** tarihinde aşağıdaki jüri karşısında sunulan “**Öğretmen Rollerini ve Milli Eğitim Bakanlığı’nın Aday Öğretmenlere Önerdiği Filmlerde Öne Çıkan Öğretmen Rollerini**” başlıklı çalışma, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü **Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı’nda YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak oy birliği ile kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmza

Dr. Öğretim Üyesi Elmaziye TEMİZ
(Danışman)

.....

Doç. Dr. Osman Yılmaz KARTAL

.....

Dr. Öğretim Üyesi Temel KALAFAT

.....

Tez No : 10232645

Tez Savunma Tarihi : 25/11/2022

.....
İSİM SOYİSMİ

Enstitü Müdürü

.././2022

ETİK BEYAN

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kuralları'na uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi taahhüt ve beyan ederim.

Gülizar MINDİZ GÜLMEZ

25/11/2022

TEŞEKKÜR

“Bu tezin gerçekleŐtirilmesinde, çalışmam boyunca tım zorlukları benimle ggüsleyen, hayatımın her evresinde bana destek olan sevgili eŐim Murat GÜLMEZ’e, benimle her zaman gurur duyan, bu günlere gelmemde katkısı olan sevgili aileme ve danışman hocam Dr. Öğretim Üyesi Elmaziye TEMİZ ile hocam Doç. Dr. Osman Yılmaz KARTAL’a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Araştırma süresince annelerinin kendilerine vakit ayırmasını sabırsızlıkla bekleyen evlatlarım Elif Ece ve Oğuz Kağın’a, yaşlarına rağmen büyük bir olgunluk gösterdikleri için sonsuz sevgilerimi sunarım.”

Gülizar MINDİZ GÜLMEZ
anakkale, 2022

ÖZET

Öğretmen Rollerini ve Milli Eğitim Bakanlığı'nın Aday Öğretmenlere Önerdiği Filmlerde Öne Çıkan Öğretmen Rollerini

Gülizar MINDİZ GÜLMEZ

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Dr. Öğretim Üyesi Elmaziye TEMİZ

25/11/2022,178

Eğitim; geçmişten günümüze, her toplumda ve her yerde vazgeçilmez bir unsur olarak toplumların hayatında yer almıştır. Eğitim; kültürel aktarımın, modern toplumun, gelişmişliğin, bilim ve teknolojinin sürdürülebilmesi için, ailede başlayıp okulda devam eden ve okulla sınırlı kalmayan hayat boyu devam eden bir süreçtir. Okullarda öğrencinin öğrenmesine rehberlik eden, toplumsal değişim ve gelişimin öncüsü, eğitimin en önemli öznesi tabii ki öğretmenlerdir. Gelecek nesilleri yetiştirecek olan öğretmenlerin eğitimi devletlerin her zaman öncelikli sorunu olmuştur.

Bu çalışma Milli Eğitim Bakanlığı'nın, mesleğe atanan öğretmenlere adaylık süresince, mesleki eğitimlerine katkıda bulunması amacıyla sunulan filmlerde, öne çıkan öğretmen rollerinin irdelenmesidir. Listelenen filmlerden en az bir öğretmen ve sınıf ortamını yansıtan on dört film incelenmek üzere araştırma kapsamına alınmıştır. Araştırma nitel bir çalışma olup veri toplama tekniği olarak doküman incelemesi kullanılmıştır. Elde edilen veriler betimsel analize tabii tutulmuştur. Alanyazında ortaya konulan öğretmen rolleri incelenerek, birçok çalışmada ele alınan, öğretmenlerin sınıf içi rollerinden "öğretimi sağlama, liderlik, model olma, rehberlik, anne-baba, adaleti sağlama, disiplini sağlama rolleri" filmlerde araştırılmıştır. Elde edilen veriler ışığında filmlerde en çok 'öğretimi sağlama rolü' ile bu rolü destekler nitelikte olan 'disiplini sağlama rolü' işlenmiştir. Bunun yanı sıra 'lider', 'model', 'rehber' rolleri yine çok sık işlenen roller olduğu bulunmuştur. Filmlerde en az rastlanan rol 'adaleti sağlama rolü' olarak bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen Rollerini, Sinemada Öğretmen, MEB Film Listesi, Aday Öğretmen Eğitimi.

ABSTRACT

Teacher Roles and Featured Teacher Roles in the Movies Recommended by the Ministry of National Education to Prospective Teachers

Gülizar MINDİZ GÜLMEZ

Çanakkale Onsekiz Mart University

School of Graduate Studies

Master of Science Thesis in Educational Sciences

Supervisor: Dr. Öğretim Üyesi Elmaziye TEMİZ

25/11/2022,178

Education, from past to present, has taken place in the life of societies as an indispensable element in every society and everywhere, although it is not the same as it is today. Education; it is a life-long process that starts in the family and continues at school and is not limited to school in order to sustain cultural transfer, modern society, development, science and technology. Of course, teachers are the most important subject of education, guiding students learning in schools, pioneering social change and development. The training of teachers who will raise future generations has always been the primary problem of states.

This study is an examination of the prominent teacher roles in the films presented by the Ministry of National Education to contribute to the career training of teachers appointed to the profession during their candidacy. Fourteen films reflecting at least one teacher and classroom environment from the listed films were included in the research to be examined. The research is qualitative study and document analysis was used a data collection technique. The obtained data were subjected to descriptive analysis. By examining the teacher roles in the literature the roles of teachers in the classroom such as “providing teaching, leadership, being a model, guidance, parents, providing justice, providing discipline” were investigated in the movies. In the light of data obtained the role of providing education and the role of providing discipline which support this role were mostly studied in the films. In addition it has been found that the roles of ‘leader’, ‘model’, ‘guide’ are also frequently performed roles. The least common role in movies was found to be the role of providing justice.

Keywords: Teacher Roles, Teacher in Cinema, MEB Movie List, Candidate Teacher Training.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

JÜRİ ONAY SAYFASI.....	i
ETİK BEYAN.....	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi
SİMGELER ve KISALTMALAR.....	ix
TABLolar DİZİNİ.....	x
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xii

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1

1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırma Konusu.....	7
1.3. Araştırmanın Amacı.....	8
1.4. Araştırma Soruları.....	8
1.5. Araştırmanın Önemi.....	8
1.6. Sınırlılıklar.....	10
1.7. Tanımlar.....	17

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE/ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

12

2.1. Meslek ve Öğretmenlik Mesleği.....	12
2.2. Türkiye’de Öğretmen Yetiştirme.....	14
2.3. Öğretmenlikte Meslekleşme Ölçütleri.....	18
2.4. Öğretmenin Görevleri.....	22
2.5. Öğretmenlikte Meslek Yeterlilikleri.....	24
2.6. Öğretmen Nitelikleri.....	25
2.7. Rol Kavramı.....	27

2.7.1. Öğretmen Rollerini.....	27
2.7.2. Alanyazında Öğretmen Rollerinin Sınıflandırılması.....	31
2.8. Türk Sineması'nın Tarihi Gelişimi.....	43
2.8.1. Öğretmen Rollerinin Sunumu Olarak Türk Sineması.....	44
2.9. Kuramsal Tartışma.....	53
2.9.1. İlgili Literatür.....	54

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ/MATERYAL YÖNTEM

57

3.1. Yöntem.....	57
3.2. Çalışma Grubu.....	58
3.2.1. Araştırma Kapsamına Alınan Filmleri Dahil Etme Ölçütleri	59
3.2.2. Araştırmaya Dahil Edilmeyen Filmlerle İlgili Dışlama Ölçütleri.....	60
3.3. Veri Toplama Teknikleri.....	62
3.4. Verilerin Toplanması.....	62
3.5. Verilerin Analizi.....	63
3.6. Araştırma Geçerlik ve Güvenirliği.....	64

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA BULGULARI

65

4.1. Birinci Sınıf (The First Grader).....	69
4.2. Canım Öğretmenim (Monsieur Lazhar).....	74
4.3. İki Dil Bir Bavul.....	80
4.4. İmparatorlar Kulübü (The Emperor's Club).....	86
4.5. Kara Tahta (Takhté Siah).....	95
4.6. Koro (Les Choristes).....	98
4.7. Özgürlük Yazarları (The Freedom Writers).....	109
4.8. Ron Clark'ın Hikayesi (The Ron Clark Story).....	118
4.9. Sınıf (EntreLesMurs/The Class).....	128
4.10. Sınıfın Önünde (Front of The Class).....	136
4.11. Siyah (Black).....	141
4.12. Tepetaklak Nelson (Half Nelson).....	145
4.13. Yedek Parçalar (Spare Parts).....	149

4.14. Yerdeki Yıldızlar (Taare Zamaen Par).....	152
BEŞİNCİ BÖLÜM	
SONUÇ ve ÖNERİLER	
5.1. Sonuç.....	163
5.2. Öneriler.....	168
5.2.1. Araştırmacılara Yönelik Öneriler,.....	168
5.2.2. Uygulayıcılara Yönelik Öneriler.....	169
KAYNAKÇA	170
EKLER	I
ÖZGEÇMİŞ	XIX

SİMGELER VE KISALTMALAR

ABD	Amerika Birleşik Devletleri
dk.	Dakika
Dr.	Doktor
KPSS	Kamu Personeli Seçme Sınavı
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
ÖSYM	Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi
TDK	Türk Dil Kurumu
TUBİTAK	Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu

TABLULAR DİZİNİ

Tablo No	Tablo Adı	Sayfa No
Tablo 1	Etkili Öğretmenin Nitelikleri	27
Tablo 2	Öğretmen Okul İçi ve Okul Dışı Rollerini	35
Tablo 3	Filmlerde öğretmen rollerinin görülme sıklığı	66
Tablo 4	Filmlerin Öğretmen Rollerini Bakımından Sınıflandırılması	67-69
Tablo 5	Birinci Sınıf filmde öne çıkan roller	69
Tablo 6	Canım Öğretmenim filmde öne çıkan roller	75
Tablo 7	İki Dil Bir Bavul filmde öne çıkan roller	82
Tablo 8	İmparatorlar Kulübü filmde öne çıkan roller	87
Tablo 9	Kara Tahta filmde öne çıkan roller	95
Tablo 10	Koro filmde öne çıkan roller	99
Tablo 11	Özgürlük Yazarları filmde öne çıkan roller	111
Tablo 12	Ron Clark'ın Hikâyesi filmde öne çıkan roller	119
Tablo 13	Sınıf filmde öne çıkan roller	128
Tablo 14	Sınıfın Önünde filmde öne çıkan roller	136
Tablo 15	Siyah filmde öne çıkan roller	141
Tablo 16	Tepetaklak Nelson filmde öne çıkan roller	146
Tablo 17	Yedek Parçalar filmde öne çıkan roller	149

Tablo 18 Yerdeki Yıldızlar filmde öne çıkan roller

153

Tablo 19 MEB Örnek Film Listesinin Tamamı

XVII-XVIII

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil No	Şekil Açıklaması	Sayfa No
Şekil 1	Jane Öğretmen ders anlatırken	71
Şekil 2	Canım Öğretmenim sınıf düzeni	80
Şekil 3	Emre Öğretmen 1. Sınıflara ders anlatırken	83
Şekil 4	Öğretmen tarihi bir kostüm ile öğrencilere liderlik ederken...	89
Şekil 5	Ders vermek için öğrenci arayan bir grup öğretmen	96
Şekil 6	Koro konser parçasını seslendirirken	101
Şekil 7	Öğrenciler Ann Frank'ın Günlüğü 'nü okurken	112
Şekil 8	Öğretmen öğrencilerle ip atlarken	123
Şekil 9	Öğretmen Marin okul bahçesinde öğrencilerle tartışırken	132
Şekil 10	Öğretmen Brad Cohen ders anlatırken	137
Şekil 11	Michelle'in cüppe ve diplomasıyla öğretmenine geldiği sahne	145
Şekil 12	Öğrenci ile bilek güreşi sahnesi	147
Şekil 13	Öğretmen okulun spor salonunda uyarıcı madde kullandığı sırada öğrencisi Drey'e yakalandığı sahne	148
Şekil 14	Broşürdeki yazı- Babalar ve Oğullar/ Uzay Kampı	152
Şekil 15	Sanat Öğretmeninin Öğrencilerle İlk Karşılılaşması	158

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1 Problem Durumu

Eğitimin temel amacı, bireyleri topluma uyum sağlayacak ve yararlı olacak şekilde yetiştirmektir. Bireylerin bu amaca uygun olarak yetiştirildiği ilk yer ailesidir. Ailede başlayan eğitim, sokakta, okulda, işte ve sosyal ortamlarda hayat boyu devam eder (Bacanlı, 2004; Küçükahmet, 2003; Sünbül, 2003; Oğuzkan, 1971; Varış, 1988). Bununla birlikte bireyin amaca uygun yetiştirilmesinde sorumlu kurum okul ve okulda buna aracılık eden öğretmendir. Başka bir deyişle toplumun sağlıklı bir şekilde varlığını sürdürmesinde, genç kuşakların yetiştirilmesi ve devletin insan gücü gereksiniminin karşılanmasından sorumlu olan, eğitim sisteminin en temel öğelerinden biridir öğretmen (Küçükahmet, 2006b). Öğretmen, öğretim etkinliklerini formal eğitim kurumlarında yürüten uzman kişidir (Eskicumalı, 2004).

Öğretmenlik tüm çağlarda ve toplumlarda rastlanan en kadim mesleklerden biridir. Çocukları, gençleri bilgi ve beceri yönünden destekleyerek, onları hem kendileri ve aileleri, hem de insanlık için üretken ve iyi vatandaşlar olarak yetiştiren meslek hangisidir?” dense hemen herkes öğretmenlik cevabını vermektedir. Bu sebeple mesleğin toplumsal statüsünün ve mesleğe atfedilen saygınlığın yüksek olduğu söylenebilir (Şişman, 2021). Mesleğe yüklenen saygınlık (kutsal bir iş, çok gerekli bir meslek, herkes öğretmen olamaz vb. söyleyişler) zaman içinde ve bir kültürel çevreden diğerine farklılık gösterse de yüksektir. Ulu Önder Atatürk gelecek nesillerin sorumluluğunun öğretmenlerde olduğunu özellikle vurgulamıştır. Maarif teşkilatı hakkında, 1926 yılında yayınlanan, 789 sayılı kanunun 12. maddesinde yer alan “Maarif hizmetinde asıl olan muallimlik” ifadesi mesleğin önemini özetler niteliktedir (MEB, 2022). Yani eğitim sisteminin asli unsuru, eğitim programının sahadaki uygulayıcısı olan öğretmenlerdir. Öğretme ve dolayısıyla öğretmenlik belli bir uzmanlık gerektirir. Öğretme bir sanattır (Eskicumalı, 2004: 9). Hiç şüphe yoktur ki iyi ve nitelikli öğretmen için, nitelikli ve yetenekli adaylar gerektiğidir (Kavcar, 2002).

Öğretmenlik mesleği özel uzmanlık bilgisi ve becerisi gerektiren bir ihtisas mesleğidir. 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu’nun 43. Maddesinde açıkça ifade

edilmiştir. Buna karşın 1960-1980 yılları arasında Türkiye’de hızla artan genç nüfusa oranla kalkınma hızının aynı oranda artmaması, eğitim, sağlık, ulaşım, istihdam, çarpık kentleşme başta olmak üzere pek çok sorunu beraberinde getirmiştir. Şişman (2021)’e göre artan nüfusun eğitim ihtiyacına kısa sürede çözüm üretmek amacıyla çeşitli yollarla, özel uzmanlık bilgi ve becerisi olmayan kişiler meslekte görev almışlardır. Bu sebeple geçmişte öğretmen ihtiyacını karşılamak için yapılan yanlış uygulamalar, mesleğe yüklenen saygınlığı zedelemiştir (Akyüz, 2019).

Öğretmenlik mesleğinin yeterlilikleri üç temel alan üzerinden tanımlanmakta ve eğitim sürecinde kazandırılmaya çalışılmaktadır. Bunlar; uzmanlık alan bilgisi, genel kültür bilgisi ve öğretmenlik meslek bilgisidir. Uzmanlık alan bilgisi; her meslekte olduğu gibi öğretmenlik mesleğinde de yapacağı işin temel özelliklerini, nasıl yapılacağıının bilinmesidir. Eğitim ortamlarında teorik ve uygulamalı olarak öğretilir. Genel kültür bilgisi, bireyin yaşadığı toplumun normlarına, kültürüne, tarihine, coğrafyasına ve toplumsal kurallarına uyumlu olmasıdır (Gürsoy, 2021). Öğretmenlik meslek bilgisi yani pedagojik formasyon öğretmenin alan bilgisini ya da bildiğini öğretme konusunda neler yapacağını, nasıl bir yol-yöntem izlediğini, belli bir yaş grubuna nasıl yaklaşması gerektiğini bilmesidir. Öğretmen bu alanlarda iyi yetişmiş olmalıdır. Çünkü bir öğretmenin kişilik özellikleri ne kadar mükemmel olursa olsun, alanını çok iyi bilmiyorsa ve o alanla ilgili bilgi ve becerileri öğrencilerine kazandırmak için neler yapılması gerektiği konusunda yetersiz ise etkili bir öğretmenlik yapamaz (Eskicumalı, 2004:13). O halde öğretmenlik mesleğinin icra edilmesi için, ‘Alan Bilgisi’, ‘Genel Kültür Bilgisi’ ve tabii ki sadece öğretmenliğe has ‘Öğretmenlik Meslek Bilgisi’ne sahip olunmalıdır (Küçükahmet, 2006b).

Eğitim sisteminin bir ögesi olarak iyi yetiştirilmiş bir öğretmen gelecek nesillerin yetiştirilmesinde etkili olacaktır (Çelikten vd., 2005; Karataş, 2020). “Eğitimin niteliği ve kalitesi de büyük ölçüde öğretmenlerin niteliğiyle doğru orantılıdır. Bu bakımdan eğitim sistemi içinde görev alacak öğretmenlerin, gerek hizmet öncesinde, gerekse hizmet içinde, iyi bir biçimde yetiştirilmesi, öğretmenlerin kendilerini sürekli geliştirmesi, eğitim hizmetlerinin kalitesi yönünden önem taşır (Şişman, 2021:253).”

Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı 1996 yılında öğretmen yetiştiren eğitim fakülteleri programında yeniden düzenlenmesi çalışmalarını başlatmıştır. Sınıf ve branş öğretmeni ihtiyacını karşılamak amacıyla eğitim fakültelerinin öğretmen yetiştirme programları yeniden düzenlenmiştir. Bu dönüşüm özellikle 16.08.1997 tarihli 4306 sayılı

kanunla yürürlüğe giren ve 1997-1998 eğitim öğretim yılında uygulanmaya başlanan sekiz yıllık kesintisiz eğitim ile birlikte gündeme gelmiştir. Ortaöğretim öğretmenliği ise lisansüstü eğitim düzeyine alınması ile hem lisans, hem de lisansüstü öğretmen yetiştirme programlarında yapılan düzenlemelerle nitelikli öğretmen yetiştirme amaçlanmıştır (YÖK, 1998). Aradan geçen yirmi dört yıl sonrasında, eğitim fakülteleri aracılığıyla, hali hazırda yetiştirilmiş mesleğe atanmış öğretmen kadrosu ile mesleğe atanmayı bekleyen öğretmen adayları yeterli durumdadır. Yani nicelik bakımından istenen sayıya ulaşılmış, dolayısıyla öğretmenlik mesleğinin nitelik bakımından geliştirilmesi ön plana çıkmıştır.

Zaman içinde devletin öğretmen yetiştirme politikalarında değişiklik olabileceği gibi çağın gereklilikleri, teknolojik gelişmeler, kültürel değişimler de öğretmenlik mesleğinin değişimini gerektirmektedir. Çağdaş eğitim otoritelerine göre öğretmen sadece bilgi aktaran, başka bir ifadeyle öğretimi sağlama rolüne sahip olan kişi değildir (Çelik, 2015; Küçükahmet, 2003; Sünbül, 2003). İlköğretim programında (2005) öğretmenin rolü; öğretim sürecini yönlendiren, öğrenme ortamlarını düzenleyen, öğretim ve değerlendirme etkinlikleri planlayan, öğrencilerin öğrenmelerini oluşturmalarına yönelik her türlü etkinliğe rehberlik eden kişi olarak tanımlanmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı bugün Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü bünyesinde, paydaşlarla işbirliği içinde öğretmen yetiştirme kriterlerine yön vermektedir (MEB, 2019).

Öğretmenliğin temel özellikleri çerçevesinde Glaser'e (1992), göre etkili öğretmenlik toplumda başarılması en güç işlerden biridir (Aktaran; Şahin, 2010). Çünkü doğası gereği çalışma nesnesi insandır. Çalışılan insanın küçük yaşta olması işin zorluk derecesini arttırmaktadır. Ayrıca mesleğin ilk yıllarında, öğretmen meslekte daha çok yeniyken bu daha güçtür. "Öğretmenlik; soyut içerikli, genç ve kalabalık gruplarla çalışmayı gerektiren, profesyonel desteğin az, yalnızlığın fazla olduğu, yoğun tempolu, sanat boyutu da olan düşük gelirli bir meslektir. Öğretmenlik güçlükleri yanında doğasından kaynaklanan bazı ödülleri de sunar (Şahin, 2010: 285)." Bu ödüller; öğrencilerin memnuniyet içeren geri bildirimleri, genç insanlarla kendini sürekli güncelleme gereği, iletişim ve kendine güven anlamında öğretmenin kendini geliştirmesi ve sınıf ortamında yalnız olan öğretmenin özgürce yaratıcılığını kullanması olarak sıralanabilir.

Öğretmenin hem okul içinde hem de okul dışında çok çeşitli mesleksel rolleri bulunmaktadır (Demirel, 2004; Balay, 2019; Çeliköz, 2004; Gözütok, 2007; Sünbül, 2003; Şişman, 2021; Tezcan, 2020). Öğretmen ve öğrencinin özellikle sınıf içinde iletişim halinde

olması, öğretim işlerinin sınıfta yürütülmesi, öğretmenin sınıf içindeki rollerini öne çıkarmaktadır. Literatürde öğretmenin sınıf içi rolleri çeşitlilik göstermektedir. Ancak bu çalışmanın kapsamına alınan, yedi rol olmuştur. Öğretmen rolleri başlığı altında en sık anılan ve somut olarak gözlenebilen roller sınıflandırılarak, seçilen filmlerde nasıl ele alındığı irdelenmiştir. Bunlar; Öğretimi sağlama, liderlik, model, rehber, anne-baba, disiplini sağlama, adaleti sağlama rolleridir. Her ne kadar öğretmenin okul içinde ve dışında birçok rolü bulunsa da, öğretmenler bu rolleri gerçekleştirirken öznel kimliklerini yansıtır. Bu durum bireysel faktörlerin etkililiğini artırır. Dolayısıyla doğru olanı ortaya koymak zordur. Bu duruma çözüm olarak sunulan, diğer mesleklerde olduğu gibi, özellikle öğretmenlerin okul içindeki rollerinin standartlaştırılması, öğretmenlik mesleğinin bir ihtisas mesleği olma kriterini güçlendirecektir (Çeliköz, 2004).

Mesleğe özgü roller pek çok yolla öğretmenlere kazandırılabilir. Öğretmenlerin kazanması gereken mesleki roller üniversite eğitimi, mesleğe yeni atanan öğretmenlerin adaylık sürecinde deneyimli öğretmenlerin dersine katılarak ve hizmet içi eğitimler aracılığıyla kazandırılmaya çalışılmaktadır. Bunların yanı sıra Milli Eğitim Bakanlığı çok çeşitli yollarla (film, kitap, gezi etkinlikleri vb.) bir yıllık süreçte aday öğretmenlerin mesleki deneyimini arttırmayı hedeflemektedir (MEB, 2020). Aday öğretmene bu süre zarfında kendini mesleğe daha iyi hazırlaması için yapması gereken talimatların yer aldığı bir çalışma planı sunulmaktadır. Aday öğretmenlik dosyasında bulunması gereken, yapılması tavsiye edilen iş ve işlemler içinde, aday öğretmenlerin izlemeleri istenen Türk ve yabancı yapımı sinema filmleri listesi de yer almaktadır (MEB, 2020). Bu tezin konusunun çıkış noktası bu filmlerdir. Milli Eğitim Bakanlığı'nın önerdiği filmlerde aday öğretmenlere kazandırmak istediği bazı nitelikler vardır. Filmlerde verilmek istenen içerikler aracılığıyla aday öğretmenlerin kazanımlar elde etmesi beklenmektedir.

Aday öğretmenlerin, öğretmenlik meslek bilgisi ile kendi programında öğrendiği alan bilgilerini, uygulama esnasında nasıl kullanabileceğini görmesi açısından, filmlerdeki karakterler rol model oluşturmaktadır. Elbette filmlerde olumsuz davranışlar sergileyen öğretmenler de bulunmaktadır. Olumsuz davranışların da sonuçlarının neler olabileceği gözler önüne serilmektedir. Öğretmen adaylarının karşılaşılabilecekleri sorunlara karşı nasıl bir yaklaşım yürütmeleri gerektiği konusunda, aldığı eğitimin yanı sıra, filmlerde görsel malzemeyle, öğretmen adayına yansıtıcı düşünme imkânı vererek yardımcı olabileceği düşünülmektedir. Ayrıca üniversitede öğretmen adaylarına yapılan bir araştırma ile güz

dönemi boyunca öğretmen içerikli filmlerin izlettirilmesiyle, öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik olumlu tutum geliştirdikleri ortaya konulmuştur (Kaşkaya, vd., 2011).

Yirminci yüzyılda radyo ve televizyon ile başlayan iletişimdeki dönüşüm, medya içeriklerinin oluşturulması anlamında yeni bir alan yaratmıştır. Özellikle televizyonun görsel ve işitsel özelliği radyonun önüne geçmesinde etkili olmuştur. Televizyonun yanı sıra bilgisayarın geliştirilmesi, boyutlarının küçültülerek herkesin ulaşabileceği duruma gelmesi, özellikle de yirminci yüzyılın sonlarına doğru internetin geliştirilmesi, kitle iletişim araçlarının yaygın olarak kullanılmasını sağlamıştır. Elbette ki bu araçlar sadece iletişim kurmak amacıyla değil, haber alma, eğlenme, toplumsallaştırma, kamuoyu oluşturma, eğitim gibi işlevleri de yerine getirmektedir. Teknolojideki, “Bu değişime bağlı olarak meydana gelen sayısal devrim medya alanında yeni ufuklar açmış ve kitle iletişim araçlarının işlevlerinin artmasını sağlamıştır” (Kırık, 2010:196). Sinema filmleri artık sinema salonları ile sınırlı değildir. İzleyiciler 24 saat yayın yapan televizyon kanallarında, internet üzerinden film sitelerinde, sosyal paylaşım ağlarında hem eski filmlere hem de yeni gösterime giren filmlere çok kısa sürede ulaşabilmektedirler. Elbette bunda teknolojinin hızla gelişmesinin payı büyüktür.

İletişim alanında, medya çalışmaları kapsamında ele alınan medya etkileri: Bireylerin duygu ve düşüncelerinin izlediklerinden, duyduklarından etkilenmesi ve davranışlarına yön vermesidir. Ancak medyanın etkilerine maruz kalan insanlar bunu kabul etmezler. Hâkim görüş medyanın olumsuz etkileri olduğunu savunsa da, “hemen bütün medya sağlayıcıları insanlara istedikleri şeyi verdiklerini, kamu yararına hizmet ettiklerini, yaygın beğeni algısının ihtiyaçlarını karşıladıklarını, topluma ayna tuttıklarını belirtir” (Laughey, 2010: 39). Kitle iletişim araçlarının (Gazete, Radyo, Televizyon, İnternet gibi) haber ve bilgi verme, toplumsallaştırma, güdüleme, kamuoyu oluşturma, eğitim, kültürel değeri geliştirme, eğlendirme, reklam ve pazarlama işlevleri bulunmaktadır. Geleneksel medyanın haberleşme düzeni yeni medya ile yeni bir boyut kazanmaktadır. Yeni medya açık, ağ tabanlı, sınırsız ve etkileşimlidir (Aydoğan ve Kırık, 2012). Yeni medyada bireysel, asenkron ve etkileşimli iletişim ön plandadır. Özellikle etkileşimle birlikte izleyici medyanın pasif alıcısı değil aynı zamanda medya için içerik üreticisi konumuna yükselmiştir. Etkileşimin çok yüksek ve hızlı olduğu medya türü sosyal medyadır. Yapılan araştırmalar gençlerin sosyal medyayı eğlenme, boş zamanı değerlendirme, mesajlaşma, haber alma ve haber verme gibi amaçlarla yoğun bir şekilde kullandığı ortaya koymaktadır (Çömlekçi ve Başol, 2019).

Sosyal hayatta medya araçları yoğun olarak kullanılmasının yanısıra eğitim alanında da görsel-işitsel içeriklerin, bizzat MEB tarafından üretilip, eğitim amaçlı kullanıldığı bilinmektedir. Türkiye’de filmlerin eğitim amaçlı olarak kullanımı II. Dünya Savaşı sonrasındaki döneme rastlar. “Türkiye’de eğitim filmleri konusunda ilk önemli çalışma 1951 yılında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından görsel-işitsel eğitim araçlarının üretilmesi ve çoğaltılması amacıyla *Öğretici Film Merkezi* kurulmasıyla başlamıştır. Bu merkezde, 1960 yılında film şeridi yapılmaya ve 1962 yılından itibaren de bu filmler seslendirilmeye başlanmıştır. Radyo ünitesinin de kurulmasıyla merkez, *Film Radyo Grafik Merkezi*’ne dönüştürülmüştür. 1968’de televizyonla da eğitim hizmetinin verilmesiyle merkezin adı, *Film-Radyo ve Televizyon Eğitim Merkezi* olarak değişmiştir. 1992 yılında bu merkez tarafından uzaktan eğitim yöntemi ile hizmet vermek üzere *Açık Öğretim Lisesi* kurulmuştur. 1998 yılında ise merkez, *Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü* adını almıştır” (İnce Yakar, 2013).

Günlük hayatın bir parçası olan, görsel ve işitsel duyuları harekete geçiren medyanın eğitim işlevi öğrenme açısından önem arz etmektedir. Özellikle yerinde ve doğru kullanıldığında, kullanıcıya çok çeşitli ve zengin bir içerik sunmaktadır. Ancak doğru kullanmayı bilmek için de medya okuryazarı olmak, bu alanda eğitim almış olmak gereklidir. “Medya, adı okul olmadığı halde aynı işlevi gören bir kurumdur. Bazı konular medya yoluyla okuldan daha iyi kazandırılabilir. Bugünkü sorun eğitim ile medya arasında en verimli ve harmonik ilişkinin nasıl sağlanacağıdır (Erdoğan, 2015:189-190).” Bu amaçla; 2007’den itibaren medya okuryazarlığı dersi, ortaokul 7. ve 8. sınıfların programına seçmeli ders olarak konulmuştur (MEB, 2018).

MEB’in göreve yeni atanan öğretmenlere film listesi sunmasının, aday öğretmenlerin mesleki gelişmelerine katkı sağlaması ve pedagojik anlamda yeni bakış açıları kazanmaları amaçlanmaktadır (Doğan Şen, 2019; Kaşkaya, 2013; Kezer ve Çetiner, 2019). Bu bağlamda, sinemada öğretmen rolleri araştırılmaya değer bir konudur. Çünkü aday öğretmenlerin, kendi öğretmenleri ve mesleğe atandıklarında kendilerinden sorumlu olan danışmanı dışında model alabileceği öğretmen ile sınırlıdır. Filmler aracılığıyla öğretmen karakteri olarak; değişik yaş, cinsiyet, etnik kimlik ve kişilik özellikleri açısından zengin bir rol model sunmaktadır.

Medyanın eğitim işlevinden hareketle özellikle filmlerde karakterize edilen öğretmen rolleri ile alanyazında ortaya konan sınıf içinde öğretmen rollerinin karşılaştırılarak konunun irdelenmesinin gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

1.2 Araştırmanın Konusu

Hem tarım hem sanayi hem de bilgi toplumu özelliklerini aynı zaman diliminde sergilediği söylenebilecek 2000’li yıllar Türkiye’inde öğretmenlerden beklenen bilgi ve beceri alanları, sınıf içi, sınıf dışı roller değişmiş midir?

20. Yüzyılda eğitim bilimleri alanında uzman kişiler tarafından birçok öğrenme, öğretme kuram ve yaklaşımları ortaya konmuştur. Öğretmen sergilediği davranışlar ile öğrencilerine rol model olur. Öğretmen sınıfta bilgiyi aktaran değil, öğrencinin kendi öznel bilgisini yapılandırmasında ona rehber olan kişidir. Öğrenci de bilginin pasif alıcısı değil bizzat sürecin bir öznesi olarak, aktif öğrenen kişidir. Öğrenme bireysel düzeyde ve bir zihinsel yapılandırma olarak ele alınmaktadır (Akınoğlu, 2018). Bu bütünlük içinde toplumun öğretmenin statüsüne, öğretmenden beklenen mesleki davranışlara bakış açısının da değişip değişmediğinin ele alınması uygun olacaktır. Bir başka deyişle öğretmenlik mesleğinden beklentiler veya öğretmenlerin çeşitli açılardan rolleri konusu ele alınmaya değer bir konudur.

Aday öğretmenlik sürecinde aday öğretmenler için, bakanlık tarafından belirlenmiş filmlerde öğretmen rolleri irdelenmiştir. MEB tarafından adaylara Türk ve dünya sinemasından çok sayıda film önerilmiş olup bunların sadece 2000 yılı sonrasında yapılan yerli ve yabancı filmler bu çalışmanın kapsamına alınmıştır. Dolayısıyla kişisel gelişim, öğrenme, öğretme gibi eğitimle bağlantılı bir takım unsurlar barındırorsa da, çalışmaya konu olan öğretmen ve sınıf iklimi bulunmayan filmler çalışmanın dışında bırakılmıştır. Ayrıca tür bakımından belgesel film olan yapımlarda çalışmaya dâhil edilmemiştir.

1.3 Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın genel amacı; Milli Eğitim Bakanlığı'nın, mesleğe yeni atanan aday öğretmenlere izlemesini önerdiği sinema filmlerindeki öğretmen rollerinin irdelenmesidir.

1.4 Araştırma Soruları

Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara da cevap aranmıştır.

1. Filmlerde yer alan öğretmenlerin öğretimsel rolleri ile ilgili neler ön plana çıkarılmıştır?
2. Filmlerde yer alan öğretmenlerin liderlik rolü ile ilgili neler ön plana çıkarılmıştır?
3. Filmlerde yer alan öğretmenlerin model rolü ile ilgili neler ön plana çıkarılmıştır?
4. Filmlerde yer alan öğretmenlerin rehberlik rolü ile ilgili neler ön plana çıkarılmıştır?
5. Filmlerde yer alan öğretmenlerin anne-baba rolü ile ilgili neler ön plana çıkarılmıştır?
6. Filmlerde yer alan öğretmenlerin adaleti sağlama rolü ile ilgili neler ön plana çıkarılmıştır?
7. Filmlerde yer alan öğretmenlerin disiplini sağlama rolü ile ilgili neler ön plana çıkarılmıştır?
8. Araştırılan öğretmen rollerine yönelik örnek oluşturan ve oluşturmeyen davranışlar Türk ve dünya sinemasında incelenen filmlerin hangilerinde yer almaktadır?

1.5 Araştırmanın Önemi

Değişen toplum dinamikleri ve toplum yapısı, öğretmenden beklenen rollerin değişmesine, yeniden şekillendirilmesine neden olmaktadır. Zaman içinde öğretmene bakış açısı, öğretmene atfedilen roller ve öğretmenden beklenenler değişmekte, dönüşmekte ve farklılaşmaktadır ve bu değişim kaçınılmazdır. Değişimin bu etkisini öğretmen yetiştirme sürecinde ve adaylık eğitim süreçlerinde de kendini göstermiştir. Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren eğitimin ihtiyaç duyduğu öğretmenler kısa sürede yetişip öğrencileri

yetiştirmesi amacıyla yapılandırılmıştır. Artan nüfus ve artan öğretmen ihtiyacının mevcut okullar nezdinde karşılanması sorun haline geldiğinde, farklı mesleklere öğretmenlik hakkı tanınmıştır. Geçmişte öğretmen yetiştirme; öğretmen okulları aracılığıyla Maarif Teşkilatı bünyesinde yapılırken, daha sonra eğitimde kaliteyi ve verimi arttırmak amacıyla üniversitede Eğitim Fakülteleri tarafından lisans düzeyinde öğretmen yetiştirilmeye başlanmıştır (Akyüz, 2019).

Cumhuriyetten bu yana öğretmen ihtiyacını karşılamak amacıyla yapılan çalışmalar, çağın gerekleri doğrultusunda nicelik ve nitelik bakımından değişime uğramıştır. Cumhuriyetin ilk yıllarında okuryazar oranını arttırmak ön plandayken bugün nüfusun eğitim seviyesinin yükseltilmesi hedeflenmektedir. 2020 'li yıllar Türkiye'sinde okuryazarlık oranı % 97,2 olup, okur-yazar olmayan nüfus %2,8' dir (TÜİK, 2021). Nüfusun ülke içindeki demografik dağılışına bakıldığında ise %93'ü şehirlerde yaşarken %7'si belde ve köylerde yaşamaktadır (TÜİK, 2021). Nüfusun okur-yazar olma durumu yanı sıra artık nüfusun iletişim araç gereçlerini kullanma durumu da önemli hale gelmiştir. Bilimsel ve teknolojik ilerlemenin hız kazandığı 21. yüzyılın ilk çeyreğinde iletişim teknolojisinin girmediği ev, köy yok denecek kadar azdır. TÜİK verilerine göre internet abone sayısı 2019 yılında 76,6 milyon kişidir (TÜİK, 2021). Sayısal veriler doğrultusunda denilebilir ki Türkiye'de bireyler bilgiye kolayca ulaşmaktadır. Bilginin kolay ulaşılır durumda olması öğretmenlerden beklenen mesleki rollerin de değişmesini gerekli kılmaktadır.

Tarihsel süreçte görüldüğü üzere öğretmen yetiştirme ve öğretmen olma şartları toplumda değişen dinamiklere cevap vermek amacıyla değişime uğramıştır. Bu çerçeve de öğretmen yetiştirmede beklentileri azami oranda karşılamak için çağın getirdiği değişime ayak uydurulmaya çalışılmaktadır. Ayrıca öğretmen olmak isteyen bireylerde bu beklentilere cevap verebilecek kişisel ve mesleki yeterlikleri kazanmalıdırlar. Bireysel çabanın yanı sıra bakanlık, personelini mesleki açıdan donanımlı hale getirmek için hizmet içi eğitim, seminer, konferans ve çalıştay düzenlemektedir. İşte bu noktada MEB adaylık aşamasındaki öğretmenlere bazı filmleri izlemeleri için örnek göstermiştir. Öğretmen adayları bu filmlerdeki öğretmen modellerini inceleyerek, öğretmenlerin mesleki yaşamda, yani gerçek sınıf-okul ortamında karşılaşabilecekleri sorunları gözlemlene fırsatı bulmaktadır. Bu yolla MEB, izlediklerini kritik ederek kendi çözümlerini üretebilmeleri konusunda öğretmen adaylarına kılavuz olmasını hedeflemektedir. Elbette ki bir film öğretmeni mesleki açıdan tam donanımlı hale getirmeyecektir. Ancak mesleğinde olumlu ve olumsuz örnekleri göyerek kendi davranışlarına yön verebilecektir.

Eđitim fakültelerinde ęretmenlik meslek bilgisi ve ęretmenlik uygulaması dersleri ile ęrencilere kendi mesleklerinde deneyim kazandırılmaya çalıřılmaktadır. ęretmenlik mesleđine yęnelik eđitim sýrecinde ęrenciler kuramsal olarak mesleđe hazırlanmaktadır. Uygulama olarak son sınıfta stajyerlik yapılmaktadır. Uygulama olması ęrencilerin bu alanda yeterli deneyim elde ettiklerini göstermez (Akdemir, 2013). Bu durum aday ęretmenlerin mesleđe bařlamalarıyla birlikte sorun olarak gýn yýzýne çıkabilmektedir. Bu amaçla mesleđe yeni atanan bir ęretmen adaylık sýrecinden geçer.

Bu alışma amacı doğrultusunda filmlerde yer alan ęretmen rollerinin analizleri yapıldığı için; filmlerde işlenen ęretmen rollerinin bilinmesi aday ęretmenlere sadece sanat yapıtı izlemediklerini, alt mesajların olduğunu bilerek medyayı okuma imkânı sunacaktır. MEB'in izlenmesini istediği filmler, aday ęretmenlere mesleklerini icra ederken sınıf içinde ve okul ortamında karşılaşabilecek olaylar ve davranışlar açısından örnekler sunabilmektedir. İncelenen filmlerin ęretmen rolleri açısından irdelenmesi uygulayıcılara ve alan yazında benzer çalışmalar yapacak araştırmacılara yol gösterici olması bakımından önemlidir.

1.6 Sınırlılıklar

Tezde incelenen filmler;

- I. Tezin kapsamını MEB tarafından önerilen film listesindeki 14 film oluşturmaktadır.
- I. Sınıf içindeki ęretmen rollerinin izlenebileceği, yapım yılı 2000 sonrası olan filmlerle sınırlıdır.
- II. Listede yer alan filmlerden 'retmenim Bay Kim' isimli Gýney Kore yapımı filme internet film izleme sitelerinden ve alışveriş sitelerinden DVD'sine ulaşılamaması önemli bir sınırlılıktır.
- III. Arařtırma kapsamına alınan filmlerin 13'ý dýnya sinemasından olup, Türk Sineması'ndan bir film ile sınırlıdır.

1.7 Tanımlar

Meslek: Toplumun mutlaka bir gereksinimini karşılayan, kendine has yöntem ve tekniği olan, sistematik bir eğitimle kazanılmış özel bilgi ve becerilere dayanan, toplumca kabul edilmiş etik ilke ve değerleri olan, sadece kişisel değil başkalarının yararına yönelik ve belli bir kazanç karşılığı yapılan bir iş, bir uğraştır (Aydın, 2011).

“Emek piyasalarının büyümesinin bir sonucu olarak ev eksenli işlerden ayrılan iktisadi bir rol. Mesleki roller, bir sanayi kuruluşunun resmi bir dairenin ya da sosyo ekonomik yapının içindeki daha geniş bir iktisadi iş bölümünün bir parçasını oluşturur (Marshall, 1999: 491).”

Öğretmen: Öğrenmenin gerçekleşmesi için bilgi aktaran veya öğrenciye yardımcı olan kimse. Mesleği öğretme işi olan, profesyonel bir eğitim ile belli bir alan ve genel kültür bilgisi ile öğretmenlik meslek bilgisine sahip ve bu vasıflarıyla öğrenme ortamlarında belirlenen hedefler çerçevesinde, öğrenciye öğrenmesinde rehberlik eden kimse.

Rol: Bir işte, bir kimse veya şeyin üstüne düşen görev. Mecaz anlamında gerçek olmayan davranış, gösteriş (TDK, 2021). Bireyin sahip olduğu sosyal statüye uygun davranışlar sergilemesi ile toplumun yüklediği sorumluluk çerçevesinde, toplumun bireyden beklentileridir (Demir ve Acar, 2002).

Rol Modeli: “Bireyin, belirli bir toplumsal rol çerçevesindeki davranışını ona bakarak şekillendirdiği ve ona uygun, benzer tutumlar benimsediği bir anlamlı öteki” (Marshall, 1999: 626).

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE/ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

2.1 Meslek ve Öğretmenlik Mesleği

Meslek “Bir kimsenin geçimini sağlamak için yaptığı sürekli iş. Belli bir eğitim ile kazanılan, sistemli bilgi ve becerilere dayalı, insanlara yararlı mal üretmek, hizmet vermek ve karşılığında para kazanmak için yapılan, kuralları belirlenmiş iş, uğraş” (TDK, 2021). Aslında meslek bir iş, bir uğraştan daha fazlasıdır. “Meslek, özel bir uzmanlık alanı bilgisi, uzun ve yoğun bir akademik hazırlık gerektiren bir iştir. Bilimsel kuramlara dayalı bilgi temeline sahip olma, yeterlik belgesi gerektirme, iş başında eğitim sunma, mesleki gelişimin sürekliliğini sağlama, uzmanlaşma, mesleki özerklik ve yetki, gelir sağlama, meslek örgütüne sahip olma ve etik ilkeleri benimseme meslekleşme ölçütleri olarak değerlendirilmektedir” (Şahin, 2010: 264).

Öğretim, bir iş, bir uğraşı alanı olarak ortaya çıkınca, öğretmenlik mesleği doğmuştur. Öğretimin bir meslek olup olmadığı uzun süre tartışılmıştır. Sonunda, öğretmenliğin kendine özgü bir meslek olduğu, bir meslekte bulunması gereken tüm özelliklere sahip olduğu konusunda anlayış birliğine varılmıştır (Tezcan, 2020:258).

Öğretim etkinliklerini örgün eğitim kurumlarında yürüten uzman kişilere öğretmen denir. Öğretmen öğretme işini gerçekleştiren, mesleği bilgi öğretmek olan kimsedir (TDK, 2021). Öğretmenlik Mesleği yasalar çerçevesinde şu şekilde ifade edilmektedir: 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 43. Maddesinde; “Öğretmenlik mesleği, devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleğidir. Öğretmenler bu görevlerini Türk Milli Eğitiminin amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak ifa etmekle yükümlüdürler” (MEB, 2022). Milli Eğitim Temel Kanunu'nda öğretmenlik mesleği özel uzmanlık bilgisi ve becerisi gerektiren bir meslek olarak tanımlanmaktadır. Öğretmenlik mesleğine yeni başlayacak olanların bir takım yeterliliklere sahip olması gerekmektedir. Mesleği tercih eden öğretmen adaylarının özel bir eğitimden geçirilmesi zorunludur (Şişman, 2021). Öğretmenlik belirli bir program dâhilinde planlanan

eğitim ortamları dzenlenerek ęrencilerin davranışlarını değiştiren bir meslektir (Erden, 2005).

Öğretmenlik mesleği ilk anda bir ęreticilik anlamı çağrıştırsa da, karmaşık ve i içe geçmiş birçok rolü bünyesinde barındıran bir meslektir. Öğretmen sınıfta aynı anda hem disiplini sağlayan, hem sürece liderlik eden hem de sınıf iklimini canlı tutarak, ęrencilerin dikkatlerini sağlayan, derse yönelik planlama ve değerlendirme yapan kişidir (Oktay, 1991).

Eğitim ve ęretimde belirlenen hedefler çerçevesinde, içeriğin uygun eğitim modeli, yöntemi ve teknikleriyle ęrenciye iletilmesinde baş sorumlu ęretmendir. Öğretmenlik mesleği her gün kaliteli eğitimin talep edildiği, genç neslin eğitimi konusunda topluma karşı sorumluluğun üstlenildiği, iyi bir ęretmen olma arzusunu taşıyan, bir özveri mesleğidir (Sünbül, 2003).

Öğretmen, eğitim sisteminin en temel ęesidir. Bir ülkenin kalkınmasında nitelikli insan gücünün yetiştirilmesinde, toplumda huzur ve sosyal barışın sağlanmasında, bireylerin toplumun bir parçası olması ve topluma kazandırılmasında, Toplumun kültür ve değerlerinin ayrıca geçmişten bu güne oluşturulmuş bilgi birikiminin genç kuşaklara aktarılmasında, ęretmenler başroldedir (Eskicumalı, 2004).

Öğretme işi bir sanattır. Bu sanatı icra eden kişi ise ęretmendir. Öğrenme-ęretme sürecinin etkili olabilmesi için, ęretmenin, akademik eğitim sürecinde edindiği teknik bilgilerini kendi kişilik özellikleriyle bütünleştirip kullanması gerekir. Öğretmenlik insan üzerinde işlenebilen bir meslek olduğundan, eğitim ortamında insana özgü ilgi, değer, tutum, inanç, direnç gibi kontrol edilemeyen pek çok değerşken yer almaktadır. Bu durumda ęretmen teknik bilgi ve becerilerinin yanında kendi iç kaynaklarına başvurur, duygularından, deneyimlerinden, öngörülerinden ve kendi yaşam felsefesinden referans alır. Bilişsel süreçlerinin yanında duyuşsal süreçlerini de yoğun bir şekilde işe koşar (şahin, 2010).

Eğitim uzmanlarının ęretmenlik mesleğini tanımlarının ışığında mesleği seçenlerin eğitiminde öncelik verilen disiplin alanları vardır. Her mesleğin kendine özgü bir alan bilgisi ve genel kültür bilgisi vardır. Bu noktada ęretmenlik mesleği için, bir diğer önemli unsur ęretmenlik meslek bilgisidir. Bir mühendis mesleğinin tüm detaylarını bilebilir veya bir hukukçu mevzuattaki bilinmesi gereken kanunları biliyor olabilir ancak bunları karşı tarafa, doğru bir şekilde aktarması çok güçtür. “Günümüzde ‘bilen ęretir’ sloganı kesinlikle geçerli değerdir. Bilenin bildiğini sistemli bir biçimde nasıl ęreteceđini de bilmesi gerekir”

(Küçükahmet, 2006b:136). Her ne kadar öğretmenlik meslek bilgisinin önemi zaman zaman anlaşılmasa da, mesleği diğer mesleklerden ayıran önemli bir boyuttur.

2.2 Türkiye’de Öğretmen Yetiştirme

Türk tarihine bakıldığında profesyonel anlamda öğretmen yetiştiren kurumlar Tanzimat Döneminde açılmıştır. “Öğretmen yetiştirmek amacını taşıyan ilk meslek okulu 16 Mart 1848’de açılan Dârülmualimîn’dir. Bu okul, bir meslek okulu olup yalnız erkekler içindir ve okulun amacı, yeni öğretim yöntem ve tekniklerine uygun öğretmen yetiştirmektir. Ülkemizde ilk defa bu okulun kurulması, öğretmenliğin ayrı eğitim gerektiren, bir uzmanlık mesleği olduğunun anlaşılmaya başlandığı anlamına gelmektedir (Uygun, 2015). Mesleğin gerektirdiği eğitim ve uzmanlık bilgisi okullar aracılığıyla kazandırılmaya çalışılmıştır.

Geçmişten beri süregelen eğitim sorunlarından biri öğretmen yetiştirmedir. Bu noktada hem nicelik hem de nitelik sorunu vardır. Cumhuriyet yönetimi ilk yıllarında öğretmenliği bir meslek haline getirmek için yasal çaba harcamıştır. 13 Mart 1924 tarihli Orta Tedrisat Muallimleri Kanunu’na göre “Öğretmenlik, devletin bir kamu görevi olan öğretim ve eğitimi üstlenen bir meslektir.” 22 Mart 1926 tarihli Maarif Teşkilatına Dair Kanunu ile öğretmenlik, öğretim ve eğitim hizmetleri arasında önceliğe alınmıştır (Kavcar, 2002). 1924-1925 öğretim yılından itibaren eğitim veren Dârülmualimîn Mektebi ve 1935’ten itibaren Öğretmen Okulu haline çevrilmiştir.

“İllerde bulunan *Erkek ve Kız İlk Muallim Mektepleri* (İlköğretmen Okulları), il özel idareleri elinde gelişemedikleri için 1 Eylül 1923’te Eğitim Bakanlığına bağlanıp genel bütçe içine alınmıştır. Sayıları çok fakat öğrencileri az ve öğretimi yetersiz olan bu okullar sayıca azaltılıp öğrenci mevcudu ve öğretimin niteliği yükseltilmeye çalışılmıştır. “İlk Öğretmen okulları ile yeterli sayıda öğretmen yetiştirilmesi mümkün değildir. Hatta bazı gündüzlü ortaokullara 1926-27 öğretim yılında 1, ertesi yıl iki “pedagoji sınıfı eklenerek de öğretmen yetiştirilmeye çalışılmıştı. Eğitim Bakanı Saffet Arıkan’ın Mayıs 1936’da Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde söylediğine göre, o yıllarda İlk Öğretmen Okulları her yıl ortalama 650 mezun vermekte, fakat ölüm, emeklilik, istifa gibi nedenlerle yıllık gerçek öğretmen artışı 300-350’ye düşmektedir. Bakana göre, bu gidişle 35 bin köye Cumhuriyet ancak 100 yıl sonra öğretmen gönderebilecektir” (Akyüz, 2019:381). Hal böyleyken öğretmen yetiştirme işi ivedilikle çözülmelidir.

Cumhuriyetin kuruluşundan 1950’li yıllara kadar Türkiye’de tarımda makineleşme yok denecek kadar azdır. Ülke nüfusunun yaklaşık % 75’i kırsal kesimde yaşamaktadır (TÜİK, 2021). Köylerde yaşayan nüfusun geçimi tarıma dayalıdır. Okuryazar oranının düşük olduğu, alt yapı eksiklikleri olan (yol, su, elektrik gibi) köylerdir bunlar. Bu sebeple öğretmenlerden beklenen roller sadece sınıf ve okulla sınırlı değildir. Ülkenin kalkınmasına köyden başlanması en mantıklı olandır. “Milletin efendisi” olan köylünün bir an önce kalkınması gereklidir.

Köy Enstitüleri’nin açılması ve öğretim programı bu şartlara cevap verme ihtiyacından beslenmiştir. Öğretmenler de bu şartlara uyum sağlayacak ve bu ihtiyaçlara cevap verebilecek rollere vakıf yetiştirilmişlerdir. Tabir yerinde ise öğretmen köylünün her şeyi olmuştur, (Akdemir, 2013; Akyüz, 2019; Uygun, 2007). Dönem öğretmenlerinden halen büyük bir saygıyla bahsedilmesi bundandır. Çünkü öğretmenlerin öğrenciler ve velileriyle ilişkileri okul ile sınırlı değildi. Öğretmen gittiği yerde zorlu yaşam koşullarında ayakta durabilmeli, gerektiğinde okulunun hem yöneticisi hem hizmetlisi hem de ustası olabilmeliydi. Bu sebeple köy enstitülerinde marangozluk atölyeleri, ekmek fırınları (okulunda ihtiyacını karşılıyordu) vardı. Öğrenciler kamulaştırılmış tarım alanlarında tarım ve hayvancılık faaliyetleri yapmışlar; hatta ilk enstitülerde duvar ustası gibi çalışıp köylü ile birlikte okul binalarını yapmışlardır (Eyuboğlu, 1999).

“Köy enstitülerinde uygulanan yönetim ilke ve yöntemleri ile bakımından burada üzerinde durulması gereken bir belge de 4.12.1944 günkü İlköğretim Genel Müdürlüğü emridir... 1. Köy enstitülerinde her türlü yapım, ziraat, sanat, idare işleriyle öğretmen ve öğrencileri ilgilendiren resmi işler nöbetle öğretmen ve öğrenciler tarafından görülür. Nöbette bulunmayanlara bu işlerin gördürülmesi, öğrencilerin öğretmen veya usta öğreticilerin hususi işlerinde çalıştırılmaları yasaktır... ” (Tonguç, 1970: 253).

II. Dünya Savaşı sonrasında artan nüfusun, çeşitli sebeplerle şehirlere göçü hızlanmış, şehirlerde okul ve öğretmen ihtiyacı da artmıştır. İlkokul öğretmeni yetiştirme amacıyla hizmet veren, İlk Öğretmen okulları ve Köy Öğretmen Okulları; çeşitli sebeplerle 1953 yılında kapatılan Köy Enstitüleri, 6 yıllık *İlk Öğretmen Okulu* adı altında yeniden düzenlenmiştir (Akdemir, 2013). Özellikle nüfus artış hızının hızla arttığı, 1960 sonrası mevcut öğretmen sayısı genç nüfusun ihtiyaç duyacağı öğretmen ihtiyacını karşılayamamıştır. Bu sebeple farklı yollarla öğretmen ihtiyacı karşılanmaya çalışılmıştır.

“Her geçen gün daha nitelikli bir öğretmen yetiştirme politikası uygulamak gerekirken, 1970’li yıllarda on binlerce gencin “hızlandırılmış” “mektupla öğretmen yetiştirme” gibi yollarla yüzeysel bir eğitimden geçirilip öğretmen yapılması şaşkıncıdır” (Dursunoğlu, 2003).

Tüm bu gelişmeler artan öğretmen ihtiyacı karşısında nitelik sorununun göz ardı edildiğini ve sadece niceliğe yönelik önlemlerin alındığını göstermektedir (Akdemir, 2013). Nicelik bakımından öğretmen ihtiyacı artarken çeşitli yanlış uygulamalar sonucu meslekte niteliğinde artırılması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bunun sonucu olarak 1973’te bazı ilk öğretmen okulları öğretmen lisesine dönüştürülmüş ve yükseköğretim düzeyinde iki yıl eğitim veren Eğitim Enstitüleri kurulmuştur. Bu enstitüler Eğitim Yüksek Okulu olarak 1982 yılında üniversitelere bağlanmıştır. Tüm seviyelerdeki öğretmenlerin en az lisans öğrenimi görmelerini öngören 23.5.1989 tarih ve 89.22.876 sayılı YÖK kararıyla iki yıllık Eğitim Yüksek Okullarının öğrenim süresi 1989-90 öğretim yılından itibaren 4 yıla çıkarılmıştır. Bunun yanı sıra 3.7.1992 tarih ve 3837 sayılı kanunla da *Eğitim Fakültelerinin Sınıf Öğretmenliği Bölümü* hâline getirilmişlerdir (Dursunoğlu, 2003).

“1965’te Ankara Üniversitesi içinde *Eğitim Bilimleri Fakültesi* kurulmuştur. Böylece eğitim bir uzmanlık alanı olarak kabul edilmiş ve *eğitim uzmanlığı* denen bu yeni eğitim mesleğine Üniversite düzeyinde bir kaynak sağlanmıştır. Eğitim uzmanı, en etkili öğrenme ve öğretme ortamını oluşturmak ve eğitim yöneticisi, öğretmen, öğrenci ve velilere meslekî kılavuzluk yapmak için gerekli bilgi ve deneyimlere sahip kişidir” (Akyüz, 2019:362).

Ortaokullara öğretmen, önceleri *Orta Muallim Mektebi* sonrasında *Gazi Orta Öğretmen Okulu ve Eğitim Enstitüsü* bünyesinde yetiştirilmektedir. Bazı büyük illerde de yeni eğitim enstitüleri ortaokul öğretmen ihtiyacını karşılamaktadır. Ortaokullara çeşitli konuların alan öğretmenlerini yetiştirmek üzere kurulan ve eğitim süreleri 1960’lı yılların sonunda 3 yıla çıkarılan Eğitim Enstitüleri, önemli bir değişiklik geçirmiştir. *Gazi Orta Muallim Mektebi* “1978-79 öğretim yılında süresi 4 yıla çıkarıldı ve adı da *Gazi Yüksek Öğretmen Okulu* oldu. Bu kurum, Temmuz 1982’de kurulan Gazi Üniversitesi’ne adını vermiş, bunun içindeki Gazi Eğitim Fakültesinin temelini teşkil etmiştir” (Akyüz, 2019: 387). Diğer yüksek öğretmen okullarındaki bölümlerde yeniden yapılanma ile dallarda ihtisaslaşmaya gidilmiştir. Yüksek Öğretmen Okulları, 20 Temmuz 1982 yılında 2547 sayılı kanunla *Eğitim Fakültelerine* dönüştürülmüş ve üniversite çatısı altına alınmıştır (Dursunoğlu, 2003).

Liselere öğretmen yetiştirme de söz sahibi *İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu*'dur. MEB tarafından ortaya atılan yeni bir modelle, İlköğretmen okullarından en başarılıları seçilerek parasız yatılı olarak okutulmuş lise ve dengi okulların öğretmen ihtiyacı karşılanacaktır. 1959'da Ankara ve 1964'te İzmir'de yeni bir yüksek öğretmen okulu açılmıştır. Daha sonraki yıllarda İlköğretmen okulları *Öğretmen Liseleri* adı altında lise mezunu vermeye başlaması ve yetmişli yıllarda bu okullarda siyasi çatışmaların yaşanması sonucu 18 Temmuz 1978'de kapatıldı ve 20 Temmuz 1982'de Eğitim Fakültelerine dönüştürüldüler (Kavcar, 1982).

Cumhuriyetin ilk yıllarından bu güne kadar öğretmen yetiştirme anlamında çağın gereksinimlerine göre değişiklikler ya da yeniden düzenlemeler yapılmıştır. Eğitim yetiştiren kurumlar olmasına rağmen kimi zaman artan ihtiyaca cevap verebilmek, kimi zaman da siyasi sebeplerden ötürü mesleğin saygınlığını düşüren uygulamalar yapılmıştır.

1996 da 50 bin işsiz Üniversite ve yüksekokul mezununun sınav bile yapılmadan hem de ilkokul öğretmeni olarak atanması ise akıl almaz bir uygulamadır. Bu şekilde, günümüzde, ilköğretimde görev yapan öğretmenlerin geldikleri kaynakların çeşidi 433'e yükselmiştir! ... Herkesin yapabilir hale getirildiği, çok önemli öğretmenlik mesleğine, bizzat ilgili makamlarca, "özel bir ihtisas mesleği" olma niteliği kaybettirmemiş midir?" (Akyüz, 2019:441).

Günümüzde öğretmen yetiştirme, Eğitim Fakülteleri bünyesinde okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim bölümleri dahilinde yapılmakta olup, Fen-Edebiyat Fakülteleri başta olmak üzere meslek liseleri ve ya mesleki eğitimi içeren dersler için farklı fakülte mezunu öğrencilere pedagojik formasyon eğitimi verilerek, öğretmenlik hakkı tanınmaktadır.

Türkiye şartlarında öğretmenler halen, 2547 Sayılı Yüksek Öğretim Kanunu'na göre lise üstü 4 yıllık Eğitim Fakültelerinde ki bölümlerde ve/veya MEB'in belirlediği ihtiyaçlar doğrultusunda farklı fakültelerin ilgili bölümlerinden mezun olup öğretmenlik mesleğine yönelmek isteyenlere sunulan bir fırsat olan *Öğretmenlik Sertifikası Programı*'yla yetiştirilmektedir.

Göreve başlama ise iki aşamalı bir sınavla söz konusu olmaktadır. Kamu Personeli Seçme Sınavı'ndan aldıkları puan ile MEB'in atama sayısı ve taban puanları doğrultusunda, yeterli puanı almışlar ise sözlü mülakat için başvuru yaparlar. Yani öğretmen adayları yazılı ve sözlü sınavı başarıyla tamamladıktan sonra, sözleşmeli öğretmen olarak okullara atanmaktadırlar (Şişman, 2021). Mesleğe ilk atanan öğretmen başlangıçta aday öğretmen

kabul edilir ve bir dizi eğitimden geçerek asli öğretmen kabul edilir. Adaylık süresi 1 yıldan az, 2 yıldan çok olmamak şartıyla planlanmıştır. Adaylık sürecinde, aday öğretmenden sorumlu bir idari amir (müdür yardımcısı) ve öncelikle kendi alanından olan bir meslektaşın danışmanlığında stajyerlik süresini tamamlaması beklenmektedir. Aday öğretmen atandığı okulda danışman öğretmen tarafından dersi belli aralıklarla izlenerek hakkında bir gözlem değerlendirme formu doldurulmaktadır. Bunların yanı sıra hizmet içi eğitimlerle, çeşitli konularda öğretmen bilgi ve beceri kazandırılması hedeflenmektedir.

2.3 Öğretmenlikte Meslekleşme Ölçütleri

Öğretmenliğin meslek olup olmadığı bir zamanlar tartışma konusu olsa da şuan tüm dünyada genel olarak meslek kabul edilmektedir. Şüphesiz bir faaliyet alanının, iş kolunun meslek olarak kabul edilmesinde bir takım kurallar ya da ölçütler vardır. Bu ölçütler genel olarak ortak özellikler gösterir. Case (1999)'e göre (Aktaran Şahin, 2010); bir iş kolunun meslek olma hakkı kazanabilmesi için en az şu altı özelliği taşıması gerekmektedir;

1. Ortak bir bilgi bütünü
2. Üzerinde uzlaşmış performans standartları
3. Üyeleri temsil eden meslek örgütü
4. Bir meslek olarak kamuoyu tarafından kabul edilme
5. Etik ilkeler
6. Meslek belgesi (diploma, sertifika vb)” (Şahin, 2010:264).

Türkiye’de öğretmenlik mesleğinin ve diğer meslekler içindeki yerinin anlaşılabilmesi için meslek koşullarının bilinmesi faydalı olacaktır (Gürsel ve Hesapçıoğlu, 2011; Küçükahmet, 2006a; Şişman, 2021; Tezcan, 2020).

Uzmanlık Bilgisi/Örgün Öğretimden Geçme

Her mesleğin gerektirdiği bilgi ve becerilerin kazanılmasında çeşitli öğrenme yolları vardır. Bazı mesleklerde bu bilgi ve beceriler, modellerden gözlem yoluyla yani geleneksel ahilik düsturunda olduğu gibi usta-çırak ilişkisiyle edinilebileceği gibi, örgün eğitim ortamlarında söz konusu mesleğin bilimsel eğitimini almış, alanında uzmanlaşmış, kişilerin öğretimi ile de mümkün olabilmektedir. Günümüzde bilginin her geçen gün artması ve sistematikleşmesi ile geleneksel yöntem yerini örgün eğitime bırakmaktadır. Ayrıca bir

meslek sahibi olabilmek için örgün eğitimde geçen süre de artmaktadır (Küçükahmet, 2006a). Meslek sahibi olmanın koşulları zor ve çok geniş bir alanı kapsıyorsa, buna sahip olmak isteyen kimse örgün öğretim olarak ihtiyacına cevap alacaktır (Tezcan, 2020).

Shulman (1987), tarafından öğretmenliğin kuramsal bilgi temeli, yedi kategoriye ayrılmıştır; 'İçerik Bilgisi, genel pedagojik bilgi, eğitim programı bilgisi, mesleki pedagojik alan bilgisi, öğrenenlerin özellikleri bilgisi, eğitim sistemi bilgisi, eğitim hedefleri bilgisi, amaçları ve değerleri ile bunların felsefi ve tarihsel temelleri hakkında bilgidir.'

Öğretmenin mesleği ile ilgili bilgi teorik ve uygulamalı bilgi eğitim aracılığıyla verilir. Gerekli olan süre zarfı içerisinde öğretmen yetiştiren kurumun programında üç temel içerik yer alır. Bunlar; alan bilgisi, genel kültür bilgisi ve öğretmenlik meslek bilgisidir (Küçükahmet, 2006b). Hâlihazırda bugün öğretmen olabilmek için uzmanlık bilgisi eğitim fakültelerinin ilgili bölümlerinde verilmektedir. Ayrıca bazı meslek dersleri ve fen edebiyat bölümleri için öğretmenlik sertifikası için pedagojik formasyon eğitimi, yine eğitim fakülteleri bünyesinde verilir (YÖK, 1998).

Mesleğe Giriş Denetimi

Mesleki eğitimi veren örgün eğitim tamamlandıktan sonra belli ölçütleri sağlayan kişiler mesleğe kabul edilir. Her mesleğin kendine göre giriş koşulları vardır ve ülkemizde giriş denetimi devlet tarafından yürütülür (Gürsel ve Hesapçıoğlu, 2011). Öğretmenlik için ülkemizde aday sayısının fazla olması ancak mesleğe alınacak adayların sınırlı olması bu denetimin çeşitlenmesine neden olmaktadır (Çeliköz, 2004). Günümüzde giriş denetimi öncelikle eğitim fakültelerine giriş için üniversite sınavı ile başlamakta olup, eğitim fakültelerinin yanı sıra farklı fakültelelere de sertifikasyon yoluyla bu hak tanınmıştır. İlgili bölümü başarıyla tamamlayan aday devlet okullarında görev alabilmek için KPSS'den atanacağı yeterli puanı almak durumundadır. KPSS puan türlerinden (KPSS10 ve KPSS121) öğretmenlik için öncelikle baraj puanı sonrasında da alınacak kişi sayısına göre değişiklik gösterecek puanı almış olması, yani sıralamaya girmiş olması gerekir. 2016 yılında yaşanan siyasi darbe girişimi sonrası, sözleşmeli öğretmenlik tekrar gündeme gelmiş ve sözlü mülakat ile güvenlik soruşturması gibi uygulamalar da giriş denetimi için uygulamaya geçilmiştir.

Meslek Etiği

Ahlak/etik kelime anlamı bakımından toplumun zamanla oluşturduğu, toplumun üyeleri tarafından uyulması beklenen davranış kurallarıdır. Bu kurallara uyulmadığında devletin maddi bir yaptırımı yoktur ancak toplum tarafından dışlanma, ayıplanma gibi yaptırımları vardır. Meslek ahlakı ise, belli bir mesleğe mensup olanların uymak zorunda oldukları kurallardır. Bu kurallar bazı meslekler için yazılı hale getirilmiş olmakla birlikte öğretmenlik mesleğinin bu şekilde belirlenmiş bir kurallar listesi yoktur (Gürsel ve Hesapçıoğlu, 2011). Bu durum meslek mensuplarının öznel düşünceleri doğrultusunda uygulama alanı bulmaktadır ve bu da öğretmenlerin farklı davranışlar sergilemesine neden olmaktadır (Tezcan, 2020). Buna karşın öğretmenleri de kapsayan 657 numaralı kanunun disiplin bölümünde meslek ahlakına uygun sayılabilecek eylemler açıkça ifade edilmiştir.

Felsefenin bir alt dalı olan “*Etik*” mesleki anlamda ele alındığında, doğru ve yanlış davranışların neler olduğunu ifade eder. Öğretmenlikte Etik: “Genç kuşakların erdemli, iyi ahlaklı sorumluluk sahibi olma gibi doğru insan karakterini oluşturma hedefini de kapsar. Öğretmenlerin, davranışlarıyla öğrencilerine örnek olan etik anlayışa sahip kişiler olması beklenir” (Tezcan, 2020:260). “Etik kuralların belirlenmiş olması, öğretmenlik mesleğinin uygulanması sırasında topluma, öğrenciye, mesleğe ve meslektaşlara yönelik ahlaki, uygun ve adil olduğuna inanılan davranış ilkelerinin ortaya konulmuş olması anlamına gelmektedir” (Çeliköz, 2004:340). Bu noktada amaçlanan tüm meslek hayatları süresince olması gereken ahlaki davranışları gösteren öğretmenlerin desteklenmesi ve bunun yanı sıra mesleğe yeni başlayanlara da bir kılavuz olmasıdır. Bir mesleğin etik kurallarının olması o mesleğin saygınlığını arttırır (Küçükahmet, 2006a). Aydın, (2022) Öğretmenlik meslek etiği ilkelerini genel çerçevede şu başlıklar altında toplamıştır:

- Profesyonellik: Öğretmenin yaptığı işin uzmanı olması, meslekle ilgili tüm bilgi, beceri ve donanıma sahip olmasıdır.
- Hizmette Sorumluluk: Yerine getirilmesi beklenen sorumluluğun nicelik ve nitelik bakımından eksiksiz yapılmasıdır.
- Adalet: Öğretmenin her durumda adil olması ve öğrencileri arasında adaletli, davranması gerekmektedir.
- Eşitlik: Öğretmenlerin öğrencilerine eşitlik ilkesi çerçevesinde, ayırım yapmadan aynı hizmeti sunmasıdır.
- Öğrenciler için sağlıklı ve güvenli bir ortamın sağlanması,

- Yolsuzluk yapmamak: Öğretmenin mesleki imkânlarını kendi çıkarları doğrultusunda kullanmamasıdır.
- Dürüstlük, doğruluk ve güven: Öğretmenin dürüst ve içten davranmasıdır. Doruluk ise tüm yaşamın ve eylemlerin gerçekler üzerine kurulmasıdır. Doğruluk ve dürüstlükten ayrılmayan öğretmen öğrencinin ve sosyal çevresinin güvenini kazanmaktadır.
- Tarafsızlık: Öğretmenin kişi ve olaylara, kişisel görüşlerini yansıtmadan tarafsız bakabilmesidir.
- Mesleki bağlılık ve sürekli gelişme: Öğretmenin mesleğinde sürekli gelişme ve ilerlemeye istekli olmasıdır.
- Saygı: Öğretmen insanın değerine önem vererek; öğretmenin öğrenci varlığına ve bütünlüğüne saygı göstermesidir.
- Kaynakların etkili kullanımı: Devletin ve vatandaşların çabalarıyla ortaya konan her türlü kaynağın, öğretmen tarafından etkili ve verimli kullanılmasıdır.

Çalışma Özgürlüğü

Demokratik toplumlarda özgürlüğün varlığı bilimsel çalışmaların ilerlemesini kolaylaştırmıştır. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu devlet okullarında çalışmakla birlikte özel kurumlarda görev yapanlarda vardır. Çalışanlara belli ölçüde sınırlamalar getirilmektedir. Öğretmenlere çalıştıkları kurumlarda özgürce hareket etmesi, programın esnek olması, maddi ve manevi imkânların geliştirilmesi çalışma özgürlüğünü arttıracaktır (Çeliköz, 2004).

Meslek Kuruluşları

Meslek çalışma koşullarının iyileştirilmesi, mesleğin saygınlığının korunması ve arttırılması, mensuplarının haklarının korunması ve hakların savunulması açısından meslek örgütleri önemli bir yere sahiptir. “Öğretmenlik mesleğinin çıkarlarını, özlük haklarını ve toplumdaki saygınlığını korumanın bir yolu da bir meslek örgütüne sahip olabilmeleridir. Öğretmen dernekleri ve sendikaları da öğretmenlerin hak ve çıkarlarını korumak için yaklaşık yüz yıllık bir mücadeleyi sürdürmektedirler (Küçükahmet, 2006a).” Ülkemizde öğretmenlik mesleği ile ilgili birçok dernek ve sendika kurulmuştur. Ancak bu meslek örgütlerinin mesleğe saygınlığını kazandırması noktasında eksik kaldığını bunun nedenini

de öğretmen sendikalarının siyasallaşması, siyasi düşünce farklılıkları doğrultusunda örgütlenmiş olmalarıdır (Çeliköz, 2004).

Hizmet Koşulları

Mesleğin saygınlığının artması, talep edilmesini sağlayan terfi ve ilerleme, yeterli ücret, dinlenme koşulları, maddi ve manevi ödüller gibi birçok unsura bağlıdır (Tezcan, 2020). Öğretmenlik mesleğinde bu unsurların bazıları sağlanırken, bazı unsurların eksik kaldığı söylenebilir. Örneğin öğretmenlik kariyer basamakları geçmişte gündeme gelmiş ancak öğretmenler arasında ayırma neden olabileceği gerekçesiyle vazgeçilmiştir. 2022 yılı itibarıyla tekrar öğretmenlik kariyer basamakları için yeni düzenleme yapılmıştır. Gerekli şartları sağlayan öğretmenler uzmanlık için sınava tabi tutulacaktır. Bunun yanı sıra mesleğin idealist bir meslek olmasından dolayı, manevi doyum anlamında kazandırdıkları daha önemlidir.

Toplumca Meslek Olarak Tanınma

Bir mesleğin toplumda saygın bir statü kazanması toplumca kabul edilmesine bağlıdır ve önemli bir meslekleşme koşuludur (Küçükahmet, 2006a). Tezcan'a göre bir mesleğin toplumun üyeleri tarafından kabulü, meslekleşme koşullarından sayılmaktadır. Türkiye de öğretmenlik toplumda kabul gören bir meslek olmasına rağmen, zaman içinde öğretmen ihtiyacını karşılamak için yapılan yanlış uygulamalar; herkesin öğretmenlik yapabileceği yanlışlamasına neden olmuştur (Özdemir ve Yalın, 1999).

2.4 Öğretmenin Görevleri

Görev kelimesi yasal bir sınırlandırmaya atıfta bulunmaktadır. Yani görevler yasal olarak tanımlanmışlardır. Demirel (2004) öğretmenin öğreticilik görevine vurgu yaparak, öğretmen öğrenenlere kalıcı izli davranış kazandıran kişidir. “Öğretmenin görevlerini; **i**) Öğretme Görevi **ii**) İdare ve Yönetim Görevi **iii**) Mesleki Konu Alan Uzmanlık Görevi **iv**) Öğrenci Danışmanlık Görevi olarak sıralayanlarda vardır” (Özdemir ve Yalın, 1999:44). Öğretmenlerin görevlerini yönetmelikler doğrultusunda: öğretmenlerin öğretim işlerindeki, eğitim işlerindeki görevleri, nöbetle ilgili ve nöbetçi öğretmenin görevleri, öğretmenlerin yönetim işlerindeki ve diğer işlerdeki ödevleridir (Çeliköz, 2004). Denilebilir ki mesleği

öğrenenlerde bilişsel, duyuşsal ve davranışsal düzeyde kalıcı izler bırakmak olan öğretmenlerin, sadece öğrencilere karşı değil, velilere, okul yönetimine, meslektaşlarına, topluma ve devlete karşı görev ve sorumlulukları vardır. Ayrıca Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı olarak çalışan öğretmenler 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na tabidir. Devlet memurlarının uymak zorunda olduğu yasa ve yönetmeliklere uyması, hak ve ödevleri ile yükümlülüklerini yerine getirmesi beklenir (Şişman, 2021).

Öğretmen olarak yetişen gençlerin hem yaşadığı ülkenin hem de dünya vatandaşı sıfatıyla eğitim neferi olarak üzerine düşen sorumluluklar bir hayli fazladır. Kaldı ki gelecek kuşakların yetiştirilmesinde etkililiği yadsınamaz. “Genç öğretmen adaylarına 1) Türk toplumunun demokrasi yönünden yeniden yapımı, 2) uluslararası daha iyi ilişkiler kurulması ve 3) öğretmenlik mesleğinin gelişmesi konularında büyük ödevler ve sorumluluklar düştüğü bir gerçektir. Bu ödev ve sorumluluklar önünde, öğrenim çağında bulunan öğretmen adaylarımızın geniş bir genel kültür, sağlam bir branş bilgisi ve yeterli bir meslek formasyonu ile yetişmeleri şarttır (Oğuzkan, 1971).”

Öğretmenin en önemli görevi ‘öğretme’ olarak vurgulayan Gürsoy, (2021) Türk Milli Eğitiminin amaç ve ilkeleri doğrultusunda öğretmenin görevlerini şu şekilde sıralamıştır:

- Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini geliştirerek onları hayata ve bir üst öğretime hazırlamak,
- Atatürk İlke ve İnkıpları ve Cumhuriyet'in nitelikleri bağlı, demokratik tutum doğrultusunda yetiştirmek,
- Milli ve evrensel değerleri tanıyan, benimseyen; bu değerleri geliştirerek, saygı duymalarını sağlamak,
- Öğrencilerin kendileri, aileleri ve sosyal çevreleriyle barışık, mutlu bireyler olmasının yanı sıra; çevreye ve topluma duyarlı, başkalarıyla iyi ilişkiler kuran, iş birliği içinde çalışan, hoşgörülü ve paylaşmayı bilen, dürüst, erdemli yurttaşlar olarak yetiştirmek,
- Öğrencilere bireysel ve toplumsal sorunları tanıma ve bu sorunlara çözüm yolları arama alışkanlığı kazandırmak,
- Öğrencilere kendileri ve toplumun sağlığını korumak için gerekli bilgi ve becerileri kazandırmak,
- Öğrencilerin çok yönlü gelişmesine katkıda bulunmak,

- Öğrencilerin yaratıcı güçlerini ortaya koymalarına ve kullanmalarına yardımcı olmak,
- Öğrencilerin kendilerine güvenen, sistemli düşünebilen, girişimci, teknolojiyi etkili biçimde kullanabilen, sağlıklı iletişim kurabilen, planlı çalışma alışkanlığına sahip estetik duyguları ve yaratıcılıkları gelişmiş bireyler olarak yetiştirmek,
- Öğrencilere ilgi alanları, kişilik özellikleri ve meslekler hakkında farkındalık sağlayarak, seçeceği mesleğe uygun okul ve kurumlara yönlendirmek,
- Öğrencilerin ailesine ve topluma karşı sorumlu, üretken, verimli, ülkenin ekonomik ve sosyal kalkınmasına katkıda bulunabilen bireyler olarak yetiştirmek,
- Öğrencilere bilgi yüklemek yerine, bilgiye ulaşma ve bilgiyi kullanma yöntem ve tekniklerini öğretmek,
- Doğayı tanıma, sevme, koruma konusunda bilgilendirerek; insanın doğaya etkilerinin neler olabileceği ve bunların sonuçlarının kendisini de etkileyebileceği noktasında bilinçlendirmek,
- Öğrencileri bilimsel düşünme, araştırma ve çalışma becerilerine yönlendirmek,
- Öğrencilerin kişisel ve toplumsal araç-gereci, kaynakları, zamanı verimli kullanmalarını sağlamak,
- Öğrencilerin öğrenme, araştırma ve okuma konusunda alışkanlık kazanmalarını sağlamak,
- Öğretmenin idari ve mesleki olarak okulda, toplumda ve devlete karşı görev ve sorumlulukları bulunmaktadır (Gürsoy, 2021).

2.5 Öğretmenlikte Meslek Yeterlilikleri

“Yeterlik; mesleki yönden, bir mesleğin başarılı bir şekilde yerine getirilebilmesi için, bilgi, beceri ve tutumlar yönünden bireylerin sahip olması gereken özelliklerdir” (Şişman, 2021:261). Öğretmenleri yeterlik alanları ana üç başlıkta toplanabilir:

1. Alan Eğitimi: Öğretmenin okutacağı dersin alan bilgisine uzmanlık düzeyinde sahip olmasıdır.
2. Öğretmenlik Meslek Bilgisi: Öğretmenin okutacağı dersi öğrencilerin anlayabileceği şekilde nasıl düzenleyeceği bilgisini içerir.

3. Genel Kültür: Öğretmenin kendi alanı dışında yaşadığı toplumla uyumlu, bilgisiyle öğrencinin başvurabileceği bir kaynak olması açısından geniş bir dünya görüşüne sahip olması beklenmektedir.

Eğitim alanındaki yeni gelişmelere uyum sürecinde ulusal ve uluslararası düzeyde düzenlemeler yapılarak öğretmenlik mesleği genel yeterlilikleri belirlenmiştir. Son güncellemeler ile birlikte birbiriyle ilişkili ve birbirini tamamlayan ‘mesleki bilgi’ ‘mesleki beceri’ ‘tutum ve değerler’ olmak üzere üç yeterlik alanı ile bunlar altında yer alan on bir yeterlik ve çok sayıda gösterge belirlenmiştir (ÖYGM, 2017).

- Mesleki Bilgi;
  - Alan bilgisi
  - Alan eğitimi bilgisi
  - Mevzuat bilgisi
- Mesleki Beceri;
  - Eğitim öğretimi planlama
  - Eğitim ortamları oluşturma
  - Öğrenme öğretme sürecini yürütme
  - Ölçme ve değerlendirme
- Tutum ve Değerler
  - Milli, manevi ve evrensel değerler
  - Öğrenciye yaklaşım
  - İletişim ve iş birliği
  - Kişisel ve mesleki gelişim

2.6 Öğretmen Nitelikleri

Öğretmen nitelikleri, bakanlık tarafından belirlenen ve çağın gereklilikleri doğrultusunda belli aralıklarla güncellenen mesleki yeterliliklerin yanı sıra en az onun kadar önemli, hatta destekleyici özelliktedir. Elbette bu nitelikler uzmanlar tarafından ortaya konulduğu gibi etkili öğretmen nitelikleridir (Demirel, 2004).

Öğretmenlerin Kişisel Nitelikleri

- Güdüleyicilik
- Başarıya odaklanma

- Profesyonellik

Öğretmenlerin Mesleki Nitelikleri

- Öğretim etkinliklerini planlama
- Öğretim yöntem ve tekniklerinden faydalanma
- Etkili İletişim
- Sınıf yönetimi
- Zaman yönetimi
- Öğrenmeleri değerlendirme
- Rehberlik yapma

Eğitim sisteminin en önemli unsurlarından biri olan öğretmenin nitelikleri bakımından seçkin, başka mesleklerde bulunmayan özelliklere sahip olması beklenir. Bu nitelikler yaratıcılık, eleştirelilik, sanata ve edebiyata yatkınlık, dost canlısı, iletişim odaklı, empati kurabilen, hoşgörülü, çok yönlü, kendini geliştiren, araştıran, problem çözebilen, yetenekli, üstün bilişsel aktivite gösterebilen, öğrencilere karşı sorumluluk sahibi, sevecen, sağduyulu, yardımsever, çevreye ve canlıya duyarlı, uyumlu, toplumsal sorunlarla ilgilenen, etkin bir vatandaş, vatansever ve demokratik davranışlar olarak sıralanabilir ve bu özellikler zenginleştirilebilir (Kıroğlu, 2010). Etkili öğretmenler öğrencilere ilham verirler. Onlara sergiledikleri tutum ve davranışlarıyla ve kişilik özellikleriyle rol model olurlar. “Etkili öğretmenlerin güdüleyici kişiliklerinin üç alt özelliği vardır. Bunlar; *isteklilik, yakınlık ve mizah, güvenirliliktir*. Başarıya adanmışlık özelliğinin ise; *yüksek başarı beklentisi ve teşvik edici ve destekleyici* alt özelliğidir. Profesyonel davranışın ise alt özellikleri: *ciddi/sistemli, uyarlanabilen/esnek, bilgilidir*” (Özdemir ve Yalın, 1999:57).

“Etkili öğretmen açık ve tutarlı bir iletişim ve yönetim becerisine sahiptir. Ders saatini etkili biçimde kullanır. Geçişlere az zaman harcar. Organizasyonu iyidir. Öğrencilerin çalışmalarını ve gelişimlerini izler, problemleriyle baş etmede onlara yardım eder. Öğrencilerin kendisi hakkındaki değerlendirmelerini ciddiye alır. Eleştiriden çok ödüle başvurur, verdiği kararlarda isabetlidir” (Tatar, 2004:4). Yaptığı çalışmada çeşitli yabancı kaynaklardan etkili öğretmen özelliklerini aktarmıştır. Bunlardan Cruickshank vd., (1995) (Aktaran: Tatar, 2004). etkili öğretmenlerin kişisel özellikleri ile etkili öğretmenlerin sahip olduğu mesleki beceriler olmak üzere iki başlıkta toplamıştır. Bunlar:

Tablo 1

Etkili Öğretmenin Nitelikleri

Kişisel Özellikler	Mesleki Beceriler
İsteklilik	Öğrencinin dikkatini çekme
Sıcaklık ve mizah	Çeşitlilik
Güvenilirlik	Öğretim zamanını etkili kullanmak
Yüksek başarı beklentisi	Sorular sormak
Güdüleme	Açık bir öğretim gerçekleştirmek
Sistemlilik	Öğrenci gelişimini izlemek
Esneklik/uyum gösterebilme	Geri bildirimde bulunmak ve pekiştireç vermek
Bilgililik	

2.7 Rol Kavramı

Sosyoloji sözlüğüne göre rol “belirli statü ya da toplumsal konumlara atfedilen beklentileri ortaya koyar ve bu tür beklentilerin gerçekleşip gerçekleşmeme sürecini kontrol eder (Marshall, 1999:624).” Rol toplumda bireylerden statülerine göre göstermeleri beklenen davranış kalıplarıdır (Şişman, 2021). Cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim seviyesi vb. toplumsal özellikler veya herhangi bir meslekte olan kişinin davranışları bu toplumsal beklentilerden oluşmaktadır. Tanımlardan da anlaşılacağı üzere rol kavramı toplumsaldır. Birey, toplum içinde diğerlerinden ayırt edici, belirli davranış özelliklerini göstermektedir. “Esasen kişiye toplumsallığını verende onun oynadığı rollerdir (Tezcan, 2020:300).”

Tezcan (2020)’e göre; rol kavramının çeşitli görünüşleri de bulunmaktadır. Bunlar; “rollerin içe dönüşümü, rol anlaşması, rol takımı, rol uzmanlaşması, informal rol davranışı ve rol beklentileri gibi.” Rol beklentileri: Elde edilmiş olan konuma uygun olarak, yerine getirilmesi gereken görev ve sorumlulukları kapsayan davranış beklentileridir.

2.7.1 Öğretmenin Rollerini

Öğretmenlerin meslekleri açısından, toplum tarafından sergilemesi beklenen bir takım rol davranışları vardır. Toplumun geleneksel beklentilerinin yanında, öğretmenin kişisel özelliklerini yansıtan bireysel yorumu da bulunur. “Bir davranış modeli olarak öğretmenlik mesleği; öğretmen kişilik nitelikleri çocukların bilişsel, duyuşsal ve sosyal gelişimi üstünde olası etkilerine dayanan psikolojik bir güçtür” (Sünbül, 2003, s. 261). Öğrenciler için öğretmenler kendilerinin özdeşim kurabilecekleri bir model rolündedir.

Geçmişten bu güne öğretim sürecinin başrolünde öğretmen bulunur. Öğretmen büyük ölçüde öğreticilik rolüne bürünse de, araştırmalar gösteriyor ki sınıfta, okulda ve toplumda birçok farklı rolü üstlenmek durumundadır. Kimi zaman mesleki uzman, danışman, rehber, toplumsal lider, otorite figürü; kimi zaman da aile reisi, anne-baba, olarak kendini göstermektedir (Sünbül, 2003).

Öğretmene yüklenen roller, zamana, koşullara, topluma ve toplumun beklentilerine göre değişiklik gösterse de öğretmenlik mesleği ile ilgili kaynaklarda ortaya konulan bu rolleri öğretmenin başarıyla sürdürmesi beklenir (Çeliköz, 2004; Çelikten vd., 2005/2; Şişman, 2021).

İncelenen araştırmalar doğrultusunda öğretmen rolleri Balay (2019), (Demirel (2004), Çeliköz (2004), Çelikten vd., (2005), Gözütok (2007), Şişman, (2020) Tezcan'ın (2020) çalışmalarında çeşitlilik göstermektedir. Ulaşılan bu tanımlar ve sınıflandırmalar ışığında dünyanın en kadim mesleklerinden biri olan öğretmenlik mesleğinde beklentilerin sınıf içi ve sınıf dışı ayırımına tabi tutulduğu görülmüştür. Çeşitli öğretmenlik mesleği ile ilgili kaynaklarda, başta Öğretmenlik Mesleğine Giriş, Eğitim Bilimine Giriş olmak üzere Eğitim Sosyolojisi, Eğitim Felsefesi, Öğretim İlke ve Yöntemleri gibi kaynak kitaplarda mesleğin değeri, önemi, tarihçesi, mesleki yeterlilikler ve meslekten beklentiler konularının ele alındığı söylenebilir. Alan yazına bakıldığında benzer öğretmen rolleri farklı isimlerle anılmaktadır. Adı geçen kaynaklardan, araştırmalar ışığında çalışma kapsamına alınması uygun bulunan, öğretmenlerin sınıf içinde yedi rolü bulunmaktadır.

Öğretimi Sağlama Rolü

Mesleğin tanımından hareketle öğretmen, mesleği bilgi öğretmek olan kimsedir. Eğitimin ve okulun amaçlarını gerçekleştiren kişidir (Zembat, 2020). Öğretmen Eğitimin ve

okulun amaçlarında öngörülen bilgi, beceri, tutum gibi davranışları öğrencilere kazandırmakla yükümlüdür (Şişman, 2021). Öğretmen bu rolü ders öncesi hazırlık ve planlamayla, sınıf içinde çeşitli strateji, yöntem ve tekniklerle gerçekleştirir. Aynı zamanda da sınıf dışında ev ödevi ve ya işbirliği içinde proje çalışmalarınıyla gerçekleştirir. Öğretmen öğrencilerin öğrenmelerinden sorumludur. Çeşitli kuram ve yaklaşımlara göre ‘bilgiyi öğrenciye aktaran’ (Demirel, 2004), bazı yaklaşımlara göre ise ‘bilgiyi öğrenciye bulduran’ rolündendir.

Liderlik Rolü

Öğretmenin görevi öğretim yapmak ve sınıfa liderlik etmektir. Eğitim ortamında öğretmen edilgen değil, etkin olarak sürecin uygulayıcısı ve yöneticisidir. “Yani öğretmenin sınıfta öğrencinin öğrenmesi için sınıf yönetimini etkili bir şekilde gerçekleştirirken kendi gelişimini ve meslektaşlarının gelişimini bu doğrultuda yönlendiren bir lider öğretmen olması beklenmektedir” (Altunay, 2017). Toprakçı, (2013)’ya göre tanımda geçen liderlik yaklaşımı öğretimsel liderlik yaklaşımıdır. Öğretmen özellikle sınıfta ve elbette ki üyesi olduğu öğretmen grubunun içinde lider konumunda olmalıdır (Şişman, 2021). Ayrıca mesleğini icra ettiği yerleşim biriminde de ihtiyaç halinde, toplumun beklentisi dâhilinde yol gösterici, lider konumunda olabilir. “Öğretmen sınıfın doğal lideri ve yöneticisidir. Milli Eğitimin ve okulun amaçlarını bilir ve bu doğrultuda sınıftaki öğrencilere hedefler gösterir, sınıfı ve grupları organize eder, yönlendirir (Çeliköz, 2004: 363).”

Model Rolü

Model alma sosyal bilişsel teorinin önemli bir sürecidir. Model alma; modeli gözlemleme sonucu gözleyen bireyde oluşan davranışsal, bilişsel ve duygusal değişikliklere vurgu yapan bir öğrenme yoludur (Schunk, 2014). Öğretmen, giyimi, kuşamı, hal ve hareketleriyle sınıf içinde göz önünde olan kişidir ve öğrencinin dikkati her an üzerindedir. Özellikler küçük yaştaki öğrenciler için gözlenen, taklit edilen modeldir (Küçükahmet, 2003). Öğretmen sadece sınıf içinde değil sınıf ve okul dışında da, mesleğini hakkıyla temsil etmeli, sosyal çevresinde örnek gösterilen bir kişi olmalıdır (Karataş, 2020).

Rehber Rolü

18. yüzyıl ile birlikte sanayileşen toplumda ekonomik dönüşümlerin yanı sıra, siyasi, sosyal, psikolojik değişimlerin etkisiyle insanların bireyselleştiğini görülmektedir. Fabrikalaşma ve şehirleşmenin artmasıyla birey yabancılaşmakta ve yalnızlaşmaktadır. Bunun yanı sıra psikoloji laboratuvarının kurulmasıyla birlikte bireysel özelliklerin araştırılmasını getirmiştir. Çağdaş eğitim sistemlerinin geliştirilmesiyle öğrencinin akademik, bilişsel, sosyal, duygusal ve ekonomik anlamda rehberlik hizmetlerine ihtiyaç artmıştır. Rehberlik hizmetleri sadece sorunlu öğrenciler için değil tüm öğrencilere yönelik bir hizmettir (Gündüz, 2014). Okulda her gelişim döneminde ve farklı öğretim kademelerindeki öğrencilerin ihtiyaçları da farklı olacaktır. Özellikle eğitsel rehberlik hizmeti önem kazanmaktadır. Öğrencilerin ihtiyaçlarının araştırılması, bilinmesi ve bunlara çözüm aranması; öğrencinin kendini tanıması ve geleceğe yönelik alacağı kararlarda rehberlik hizmetlerinden faydalanacaktır. Tek başına rehber öğretmen bu hizmetlerin sağlıklı bir şekilde yürütülmesinde yetersiz kalacaktır. Bu noktada diğer branş ve sınıf öğretmenleri rehberlik faaliyetlerinin yürütülmesinde sorumlu olup okul rehber öğretmeni ile koordineli bir şekilde çalışırlar (Hamarta, 2014).

Anne- Baba Rolü

Öğretmen öğretimsel rollerinin yanı sıra duyuşsal açıdan da öğrenciyi besleyen rollere sahiptir. Özellikle küçük yaştaki, okul öncesi ve ilkokul çağındaki çocuklar öğretmenini anne baba yerine koyabilmektedir (Şişman, 2021). Bayan öğretmenlerin özellikle bu rolde etkili oldukları görülmektedir (Demirel, 2004). Öğretmen samimi, sıcakkanlı, anlayışlı ve hoşgörülü olması bu rolü beslemektedir. Bunun yanı sıra ebeveynleri boşanan ya da onları kaybeden çocuklar öğretmenini anne baba yerine koyabilmektedirler.

Adaleti Sağlama Rolü

Adaleti sağlama rolü hakemlik, yargıçlık gibi rol başlığı altında da incelenmektedir. Çağdaş sınıf yönetimi unsurlarından biri sınıf kurallarının oluşturulmasıdır. Sınıf kuralları öğrencilerin katılımıyla birlikte alınan kararlarla oluşturulur ve herkesin göreceği bir yere asılır. Öğrenciler kendi katılımlarıyla oluşturulan kurallara uyma eğilimindedirler. Ancak

bazen bu kurallara uyma noktasında öğretmenin otoritesine ihtiyaç duyulur. Öğretmen sınıf kurallarının oluşturulması, uyulması, öğrencilerin arasında yaşanan problemlerde sorunu çözmesi gereken kişidir (Çelikten vd., 2005). Bu rolün yerine getirilebilmesi için öğretmenin iyi bir gözlemci, sabırlı, adaletli ve hakkaniyetli olması beklenmektedir.

Disiplini Sağlama Rolü

Eğitim öğretim esnasında oluşabilecek tüm istenmeyen durumların önlenmesi için hem sınıf kuralları vardır hem de öğretmen sınıfın düzeni ve disiplininden sorumludur. Mesleğe yeni başlayan öğretmenlerin bu konuda kendilerini geliştirmeleri önemlidir. Öğrencilerin akademik olarak başarıya ulaşması için alınan önlemler uygulanabilir olursa, öğretmen derse hazırlıklı gelir, işleyeceği konuyu tüm öğrencilere hitap edecek yöntem ve tekniklerle zenginleştirirse sınıfta disiplin sorunları en aza inecektir (Balay, 2019). Bu nokta da öğretmenin eğitim fakültesinde eğitim bilimleri alanında iyi yetişmiş ve kendi alanında konunun uzmanı olma çabası öğretmene deneyim kazandıracaktır.

2.7.2 Alanyazında Öğretmen Rollerinin Sınıflandırılması

Literatür incelendiğinde öğretmen rollerinin çok çeşitli sınıflandırıldığına rastlanmaktadır. Bu durum bazı rollerin aynı olmasına rağmen farklı isimlerle anılmasına neden olmaktadır. Genel olarak okul ve çevre bağlamında öğretmen rolleri ele alındığı gibi öğretmenin sadece sınıf içi rollerine göre de sınıflandırma yapılmıştır. Bu sınıflandırmalarda benzer rollere rastlandığı gibi, bazı uzmanlar tarafından farklı sınıflandırmalar yapılmıştır.

Mahmut Tezcan öğretmenin rolünü okuldaki ve çevredeki rolü olarak iki grupta incelemiştir (Tezcan, 2020). Bunlar;

A) Öğretmenin Okuldaki Rolü

1.Öğrenci Yönünden Öğretmenin Roller

- a. Bilgi yayıcılık:** Öğretmen bilgiyi aktaran öğrenmeyi sağlayan kişidir. Öğretim sürecini yönlendiren ve yöneten kişidir. Öğretmenin bu role vakıf olması

ölçen kriterler vardır. Farklı öğretim kademelerinde öğrenciler açısından öğretmenin bilgisi değişiklik gösterir.

- b. Disiplincilik:** Öğretmen disiplinin sağlayıcısıdır. Doğru davranışı ödüllendirir. İstenmeyen davranışı cezalandırır. Sınıfta ve okulda düzenin sağlanması öğretmenin bu rolüne bağlıdır.
- c. Yargıçlık:** “Öğretmen, haklıyı, haksızı ayırır. Yargıç rolü oynar, otoritesi vardır ve disiplini korur” (Tezcan, 2020).
- d. Sırdaşlık:** Öğretmen öğrencinin güvenini kazanması açısından, önemli bir roldür. Her ne kadar yargıçlık rolü ile çelişse de gerektiğinde öğrencinin korunması açısından önem taşımaktadır.
- e. Ana-babalık rolü:** Küçük yaşta ki çocukların sevgi ve ilgi beklentisini doyumak durumunda kalan öğretmen ayrıca çocuğun tek başına başaramadığı öz bakım becerilerinde de anne baba şefkatiyle yardım etmek durumunda kalmaktadır.
- f. Toplumsallaştırma:** Çocuğun topluluk içinde nasıl davranması gerektiği konusunda öğretmen önemli bir rol modeldir. Özellikle küçük yaşta ki öğrenciler öğretmenlerinin davranışlarını taklit etme eğilimindedirler.
- g. Metodolojist olarak öğretmen:** Öğretmenin sınıf içinde uyguladığı yöntem ve tekniklerde uzman olması beklenir.
- h. Önderlik:** Öğretmen, öğrencinin davranışlarını denetleyen bir önderdir. Bu denetleme, hem öğretim hem de diğer davranışlar yönünde olmalıdır.
- i. Nasihatçılık:** Öğretmen deneyimli bir kişi olarak öğrencilere eğitim, ders çalışma ve ya hayatla ilgili bir takım öğütler veren kişidir. Bu bakımdan öğrencinin güvenini kazanır.

2. Öğretmenin Yöneticiler Bakımından Roller

- a. Amir-memur ilişkisi:** Okul organizasyonunda diğer tüm kurumlarda olduğu gibi müdür. Hiyerarşik olarak öğretmenin amiridir.
- b. Yöneticilik bakımından emrin uygulayıcısı öğretmen:** Okul müdürü okulun yönetimi, resmi iş ve işlemlerin yürütülmesi, mevzuatın uygulanmasından sorumludur. Bu bakımdan öğretmenlere tavsiye ve emir vermek durumundadır. Öğretmen bunların uygulayıcısı rolündedir.

- c. *Öğretmenin yöneticilik rolü*: Okul yöneticileri yönetim konusunda uzman değillerdir ve öğretmenlikten gelen kişiler yönetici olur. Bu bakımdan her öğretmen belli koşulları sağlarsa yöneticilik yapabilir. Öğretmen yöneticilik konusunda da deneyimlenmeli ve resmi mevzuatı takip etmelidir.

B) Öğretmenin Çevresel Roller

- a) *Çevre kalkınmasına katılma*: Geçmişte köy öğretmen okulları aracılığıyla yetiştirilen öğretmenler, köyün kalkınması, köylünün bilinçlendirilmesi açısından önemli rol oynamaktaydı. Köyü ve köylüyü hızlı ve kolayca inkılabı hazırlamak gerekmekteydi (Öztürk, 1996). Öğretmenin, bu vasfını 20.yy ölçeğinde olmasa da bugünde sürdürdüğü söylenebilir.
- b) *Çevresel önderlik*: “Öğretmen yaşadığı çevrede, sosyal, kültürel, hukuki meselelerin çözüme kavuşturulmasında önderdir” (Tezcan, 2020:305).
- c) *Toplumsal yabancılık*: Öğretmen toplumsal hayatın içinde olmasına rağmen aslında toplumdan bir ölçüde soyutlanmıştır. Öğretmenin sık sık yer değiştirmesi, günün çoğunu çocukların içinde geçirmesi, öğrenci ailelerine mesafeli durması elbette bu yabancılığı körüklemektedir.
- d) *Orta sınıf ahlaki savunuculuğu*: Öğretmenlerin geldikleri sosyo-ekonomik çevre bağlamında orta sınıfın değerlerini benimsemişlerdir. Veliler, çocukları için öğretmenin kendilerinden daha iyi örnek olmasını beklemektedirler (Tezcan, 2020).
- e) *Kültürlü kişi olarak öğretmen*: Öğretmenin sıradan insanlara göre daha estetik bir dünya görüşüne hâkim, birçok konuda bilgi sahibi olması beklenmektedir. Nitekim atanmak için yapılan mevcut sınavlarda genel kültür bilgisi aranmaktadır.
- f) *Yeni düşünceler önderidir*: Öğretmen her zaman araştıran, kendini geliştiren kimse olmalıdır. Çağın gerekliliklerine göre bilgilerini sürekli güncellemesi beklenmektedir.
- g) *Öğretmen çocuk eğitimi uzmanıdır*: Öğretmenin mesleki olarak hedef kitlesi çocuklar olduğu düşünülürse; pedagojik eğitim verildiği için bu konunun uzmanı olmaktadır. Çocukların zihinsel, duygusal, devinışsel gelişimi hakkında bilgi sahibi olan öğretmen, onların psikolojik durumlarını en iyi şekilde çözümlenebilen olmaktadır.

h) *İdealist olarak öğretmen:* Öğretmenlik mesleğinin psikolojik doyumunu besleyen idealist görüştür. Birçok meslekte düşük ücret, işi bırakmaya neden olmaktadır. Birçok ülkede öğretmen maaşlarının yeterli düzeyde olmamasına rağmen, öğretmenleri mesleğe bağlayan idealizmdir¹.

Öğretmenin sınıf içindeki sorumluluklarını yerine getirirken çeşitli davranışlar sergiler. Bu davranışlar süreklilik gösterdiğinde öğretmenin rolü ortaya çıkmaktadır. Çeşitli görüşlere göre; 1) Öğretmenin Yapıcı Rolü ve 2) Öğretmenin Koruyucu Rolü genel sınıflandırmasından sonra sınıfta öğretmenin rolünü incelendiğinde alanyazında çok fazla araştırmaya ve sınıflandırmaya ulaşılmaktadır. Demirel'in Havinghurst ve Neu-Garten'den aktardığına göre öğretmen rollerini öğrenci merkezli roller olarak sınıflandırılmıştır (Demirel, 2004). Ayrıca aynı rolleri Sünbül, (2003) araştırmasında detaylı olarak ele almıştır. Bunlar;

- **Öğrenmeyi sağlama:** Mesleki tanımdan da anlaşılacağı üzere öğretmenin 'öğretme' işini yapması beklenmektedir. Bilgiyi öğrenciye veren, öğrenme ve öğretme sürecini yönlendirerek bu rolü gerçekleştirmesi beklenmektedir.
- **Disiplini sağlama:** Bu rolde öğretmenin kurallara uygulanmasını sağlayarak, sağlıklı bir şekilde eğitim ve öğretimin gerçekleştirilmesi için sınıf içinde düzenin sağlanması beklenmektedir.
- **Anne baba yerine geçme:** "Öğretmenler samimiyetle çocuğa sevgi göstermek, onurlandırmak, övmek gibi sosyal ve duygusal" olarak anne baba rolüne bürünmektedirler. Özellikle küçük yaşta olan ve ya yoksunluğu olan öğrencilere karşı bu rol etkilidir.
- **Değerlendirme:** Öğretmenin, öğrencinin öğrenmeleriyle ilgili puanlama, karar verme değerlendirme süreçleriyle ilgili rolüdür.
- **Güven verme:** Öğretmen ve öğrenci arasında sağlıklı iletişim ve olumlu bir bağlılık olması için önemlidir. Öğrenci problemlerini rahatça öğretmenine açabilmelidir.
- **Mesleksel ustalık:** Öğretmenin işinde uzman olması, mesleğini en iyi şekilde icra etmesidir.
- **Topluluk lideri:** Geçmişten bu yana öğretmen çalıştığı yerde, sosyal çevrenin ileri gelenlerindedir.

---

¹ Öğretmenin sınıf içi rolleri benzer isimle sınıflandırılmıştır. Okul içinde yöneticiler bakımından ve çevrede öğretmen rolleri: Mahmut TEZCAN (2020); Eğitim Sosyolojisi, 25. Bölüm: Öğretmenin Rolü konu başlığındaki sınıflandırmadan alıntılanmıştır.

Çeliköz (2004). Öğretmenin rollerini okul içi ve okul dışı olarak sınıflandırmış okul içi rolleri ise sınıf içi ve sınıf dışı roller olarak ikiye ayırmıştır. Bunlar:

Tablo 2

Öğretmen Okul İçi ve Okul Dışı Rollerini

<i>OKUL İÇİ ROLLERİ</i>		<i>OKUL DIŞI ROLLERİ</i>
<u>Sınıf İçi</u>	<u>Sınıf Dışı</u>	
Model Rolü	Meslektaş Rolü	Aydın Rolü
Lider Rolü	Amir Memur Rolü	Uzman Rolü
Bilgi Kaynağı Rolü		Aile Ferdi Rolü
Yargıç Rolü		
Ana-Baba Rolü		
Rehber Rolü		
Danışman Rolü		
Sosyolog Rolü		
Teknolog Rolü		

Öğretmenin Okul İçerisinde Sınıf İçi Rollerini

- **Model Rolü:** Öğrencilerine örnek bir birey olması ile ilgilidir. Özellikle küçük yaştaki çocuklar için öğretmen anne babadan sonra en güvenilir bireydir. Her şeyi bilirler ve sevilen bir öğretmen öğrencilere rol model olur.
- **Lider Rolü:** Doğal olarak öğretmen sınıfın lideri konumundadır. Dersi planlama, sınıfı yönetme, öğrencilere hedefler gösterme konusunda liderlik üstlenir. Öğretmenin sınıf içinde liderlik türleri çeşitlenebilir. Elbette çağdaş eğitim bilimleri öğretmenin liderliğini demokratik lider olma yönünde olması gerektiğini belirtir.
- **Bilgi Kaynağı Rolü:** Öğretmen anlattığı dersin uzmanıdır ve gerekli bilgi ve becerilere sahip olarak mesleğini icra eder. Öğrencinin gözünde öğretmen her şeyi doğru bilmektedir. Elbette bu durum eğitimin ilk kademelerinde daha belirgindir. Teknolojideki hızlı gelişim bilginin hızla yayılması ve paylaşılması bilgiye daha kolay ulaşılabilir hale getirmiştir. Bu durum öğretmenin sürekli kendini yenilemesi ve geliştirmesini zorunlu kılmıştır.

- **Yargıç Rolü:** Sınıf içinde meydana gelen herhangi bir olayda, öğrenciler arası yaşanan bir kriz anında ve sınıf kurallarının uyulması noktasında öğretmen yargıç rolüyle sorumludur. Beklenen odur ki öğretmen objektif ve adil olabilmelidir.
- **Ana-Baba Rolü:** Eğitimin ilk kademelerinde küçük yaşta öğrenciler ilgi, şefkat, sevgi, övgü gibi duygusal davranışlar beklerler. Bu durumda öğretmen bu role girebilmek, çocuğun temel ihtiyaçlarını yüksünmeden yerine getirebilmektedir. Bazen de anne ve babasını kaybeden öğrenciler; öğretmeni anne-baba yerine koyabilir. Öğretmenin bu rolü yerine getirebilmesinde sıcakkanlı, samimi, sevgi dolu ve içten davranışlar sergilemeleri beklenmektedir.
- **Rehber Rolü:** Özellikle yeni eğitim stratejileriyle, hatta yapılandırmacı yaklaşımla önem kazanan rollerden biridir. Öğretmen, öğrencinin öznel bilgisini yapılandırması için öğrenci özerkliğini kabul ederek onu cesaretlendirmelidir. Öğrencinin araştırması, proje üretimi, işbirliği içinde çalışması, problem çözmesi gibi üst düzey becerilerde ona rehberlik eder (Akınoğlu, 2018).
- **Danışman Rolü:** Öğretmen hemen her konuda kendisine başvurulmuş birincil bir kaynaktır. Öğretmen güven vermeli, arkadaşlık ilişkisi kurmalı, öğrencilerini dinlemelidir. Öğrencinin fikir aldığı, yardım ve nasihat istediği, bir rol üstlenmektedir. Öğretmenin bu rolü kullanması ile öğrenciye yol gösterici olmalıdır. Nasihatleri olumlu, yapıcı öğrenciyi kendi kararlarını verebilmeye sevk etmelidir.
- **Sosyolog Rolü:** Eğitim genel anlamda bireyin sosyalleştirilmesi ya da kültürün aktarılması sürecidir. Öğretmen bu rolüyle öğrencinin toplumsallaşmasına katkı sağlamalıdır. Öğretmen eğitimin hedefleri ve işlevi açısından kültürel değerleri çocuğa aktarırken ve onu toplumsal yaşama hazırlarken; aynı zamanda çağın gerekliliklerine uygun olarak yaşadığı çağa uyum sağlamasına olanak vermelidir.
- **Teknolog Rolü:** Öğretmenin bu rolü, sınıf içerisindeki eğitim durumları basamağında sınıf içindeki öğretim etkinlikleriyle ilgilidir. Bu bakımdan öğretmen eğitim teknolojisi konusunda uzman olmalı ve güncel gelişmeleri yakından takip etmelidir.

Öğretmenin Okul İçerisinde Sınıf Dışı Roller

- **Meslektaş Rolü:** Öğretmenlerin içinde bulunduğu öğretmen grubu içerisinde de bilgi alışverişi, yardımlaşma, ortak okul iklimini sağlıklı bir şekilde yürütmeye yönelik karşılıklı rol ve sorumlulukları bulunur.

- **Amir Memur Rolü:** Üst düzey yöneticilerden başlayarak okul yöneticileri ve öğretmen arasında hiyerarşik bir amir memur rolü bulunmaktadır.

Öğretmenin Okul Dışındaki Roller

- **Aydın Rolü:** Öğretmen geçmişten bu güne toplum tarafından bilgisine güvenilen aydın kişi olarak başvurulmaktadır.
- **Uzman Rolü:** Öğretmen kendi alanında uzman olarak yetiştirilmektedir. Ayrıca ilgilendiği öğrenci grubuna yönelik ise eğitim uzmanı olması beklenmektedir.
- **Aile Ferdi Rolü:** Öğretmenlerin kendi aile bireyleri arasında da sahip oldukları roller bakımından bir takım sorumlulukları bulunmaktadır.

Diğer bir sınıflandırma ise öğretmen rollerini sınıf yönetimi bağlamında ele alan sınıflamadır. Burada sınıf yönetimindeki liderlik rol ve davranışları üzerinde odaklanıldığı görülmektedir. Sınıf yönetimi öğrenmenin gerçekleşmesi için belirlenen hedefler doğrultusunda, öğrenme öğretme süreçlerinin gerçekleşmesi esnasında öğrencilerin öğrenmeleri için ders etkinliklerinin ve sınıfın yönetilmesidir (Balay, 2019). Sınıfın iyi yönetilmesi, hedeflerin gerçekleşmesinde ve öğrenme öğretme süreçlerinin verimliliğini arttırmaktadır. “Bu nedenle öğretmenin sınıf yönetiminde liderlik rolü ön plana çıkmakta ve grup dinamizmini bilmesi önem kazanmaktadır” (Demirel, 2004:175).

Sınıfta öğretmenlerin liderlik rol ve davranışları üç ana başlık altında ayrıntılarıyla ele alınmıştır (Balay, 2019).

Sınıfta Öğretmenlerin Liderlik Rol ve Davranışları

I. Liderlik Rollerine Göre Öğretmenler

“Araştırmalar, iyi öğretmenlerin aynı zamanda etkili öğretimsel liderlik özellikleri gösteren öğretmenler olduğunu göstermektedir” (Balay, 2019:211).

- i. Otokratik Öğretmenler: Öğretmen merkezli sınıf ortamında sık sık görülen göreve yüksek düzeyde bağlı, karar alma sürecinde tek başına hareket eden tüm planlama ve değerlendirme aşamasında söz sahibi olan öğretmenlerdir. Öğrenciye hükmeder, itaat ve ceza eğilimli liderlerdir.
- ii. Demokratik Öğretmenler: “Hem göreve hem insana yönelik liderlik türüdür.” Öğretim sürecinde öğrenci ile birlikte karar alan, işbirliği ve

sınıf katılımını sağlayan, öğrenciye hoşgörülü yaklaşan onları takdir eden öğretmenlerdir.

- iii. İlgisiz Öğretmenler: Başboş liderlik hem göreve hem insana düşük yönelimli liderliktir. Sınıfı başboş bırakan, öğrenciler ile ilgilenmeyen öğretmenlerdir. Bu durum sınıf yönetiminde ciddi disiplinsizliğe ve sınıf içinde karmaşaya, öğrencilerde istenmeyen davranışların görülmesine yol açar.

II. Davranışlarına Göre Öğretmenler

Öğretmenlerin ortaya koydukları davranışlar bireysel farklılıklara dayanarak çeşitlenebilir. Ancak öğretmenlerin bazıları öğrencilerinin doğru davranışlarına yönelirken, bazıları yanlış davranışlarına yönelmektedir.

- i. Aykırılığı Yalıtın (Yapıcı) Öğretmenler: Bu yaklaşımı benimseyen öğretmenler istenmeyen davranışlardan çok istedik davranışlara odaklanarak öğrencileri ödüllendirirler.
- ii. Aykırılığı Tahrik Eden (Hata Avcısı) Öğretmenler: Adından da anlaşılacağı üzere öğretmenler olumsuz davranışlara odaklanarak anında öğrenciye tepki verirler, azarlar ve cezalandırırlar. Bu durum istenmeyen davranışın pekiştirilmesine neden olabilir. Öğretmenin dikkatini çekmek isteyen öğrenci bu yola başvurabilir.

III. Beklentilerine Göre Öğretmenler

Öğretmenlerin öğrencilerin akademik başarı düzeylerine ve öğrencilerin çeşitli özelliklerine göre beklentileri vardır.

- i. Aşırı Tepkisel Öğretmenler: “Katı, basmakalıp algılara sahiptirler.” Düşük başarı gösteren öğrencilerin yaptıklarıyla ilgilenmezler. Onlardan vazgeçmişlerdir.
- ii. Reaktif Tepkisel Öğretmenler: “Katı ve olumsuz yaklaşımları daha az sergilerler.” Ancak bu öğretmenlerde düşük başarı gösteren öğrencilerle ilgilenmek istemezler.
- iii. Proaktif (Lehine Tepkisiz) Öğretmenler: “Bu tip öğretmenler bütün öğrencilerin lehine olabilecek uygulamaları ortaya koyarlar. Öğrenme

problemlerinin üstesinden gelmek için büyük çaba gösterirler. Sorun yaratan öğrencilerinde potansiyelini yeniden düzenlerler (Balay, 2019).”

Öğretmenin kendisinden beklenen rolü etkili bir şekilde yerine getirilebilmesini, o rolün gerektirdiği davranışları en iyi şekilde oynayabilmesine bağlıdır (Celep, 2004; Şişman, 2021). Öğretmenlere yüklenen roller zamana, topluma, kültüre, yetiştirilmek istenen insan tipine ve zamanın şartlarına göre değişse de eğitim ile ilgili kaynaklarda benzer roller üzerine durulmaktadır. Bunlar;

- **Temsilcilik:** Öğretmen üyesi olduğu grubu veya topluluğu temsil eden kişidir.
- **Liderlik/başkanlık:** Öğretmen içinde bulunduğu grubu temsil ettiği kadar, üyesi olduğu topluluğun ki bu öğrenci grubu olduğu düşünülürse, aynı zamanda lideridir.
- **Bilgi kaynaklığı:** Öğretmen uzmanı olduğu alana ait bilgileri öğrencilere aktaran, öğreten rolündedir.
- **Arabuluculuk:** Öğretmen hem öğrenciler arasında hem de sosyal ortamlarda kolaylıkla bu rolü yerine getirebilmektedir.
- **Hakemlik:** Öğretmen sorumlu olduğu öğrencilerin sağlıklı bir ortamda öğretim yapabilmeleri için mevcut kuralların uygulayıcısı durumundadır.
- **Rehberlik/Sırdaşlık:** Öğretmen öğrencileriyle iyi iletişim kurarak onların özel durumlarının dinleyicisidir.
- **Yargıçlık:** Öğretmen zaman zaman öğrenciler arasında veya öğrenci öğretmen çatışmalarını çözmek durumunda kalmaktadır. Bu durumda bu rolü devreye girer.
- **Eğitcilik/disipline edicilik:** “Öğretmen, eğitimin ve okulun amaçlarında öngörülen davranışları öğrencilere kazandırmakla yükümlüdür”.
- **Ana-babalık:** Öğretmen özellikle okul öncesi ve ilköğretimde öğrencilerin ihtiyaçlarını anne baba ilgisiyle karşılamak durumunda kalmaktadır.
- **Danışmanlık, nasihat edicilik:** Öğretmen, yaşadığı toplumun gelenek ve göreneklerinin bir temsilcisi ve deneyimli bir yetişkin olarak öğrencilere zaman zaman öğütler vermek durumunda kalmaktadır.
- Öğretmenin bu rollerinin yanı sıra; toplumda yeni görüşlerin öncüsü olma, toplumun/çevrenin kalkınmasında lider olma, toplumun kültürünü koruyucu ve geliştirici olma gibi toplumsal rolleri de bulunmaktadır (Şişman, 2021).

Bunlara ek olarak Celep, (2004):

- **Yöneticilik:** Sınıfın ve eğitim ortamının yönetimi,
- **Öğreticilik:** Öğrenci beklentileri ve programın gereklilikleri doğrultusunda öğrenme-öğretme sürecini gerçekleştirebilmesidir.
- **Araştırma Uzmanlığı:** Alanıyla ilgili araştırmalar yapabilmesidir.
- **Girişimcilik:** Yenilikleri yakından izleyip okulda ve sınıf ortamında uygulayabilmesidir.
- **Toplumsal Davranış Becerileri:** Hizmet alanının gerektirdiği toplumsal davranış becerilerini kullanmalıdır.
- **İşbirliği:** Sistemin tüm paydaşları ile işbirliği yapabilmesidir.
- **Yönetim:** Eğitim ve okul sistemi ile kendi hak ve sorumlulukları hakkında bilgili olması gerekir (Celep, 2004).

Özyurt, 2000 öğretmen rollerini şu şekilde sınıflandırmıştır:

- **Uzman:** Mesleki yeterlilikleri bakımından kendini geliştirmiş, alanının uzmanıdır.
- **Otorite:** Öğretmen sınıf yönetimi, eğitim-öğretim faaliyetlerinin sürdürülmesi, programın uygulanması gibi her türlü işlemin yürütülmesinde otoritedir.
- **Sosyalizasyon Ajanı:** Öğretmen üyesi olduğu toplumun değerlerini gelecek nesillere aktarılmasında önemli bir toplumsallaştırma unsurudur.
- **Destekleyici Rol:** Öğretmenin öğrencisini her alanda desteklemesi. Öğrenmeye teşvik etmesi ve istekli hale getirmesi.
- **Benlik İdeali:** Öğrencinin güçlü bir benlik ideali oluşturmasında öğretmenin yapıcı rolü önemlidir.
- **Bireysel Şahıs Rolü:** Bireyin duygusal, düşünsel, sosyal olarak tüm varlığı ile bütünsel bir gelişim göstermesinde öğretmen önemli bir role sahiptir.

Woolfolk (1990) tarafından ortaya konulan roller: (Aktaran; Bacanlı, 2004).

- **Öğretim Uzmanı:** Öğretmen aldığı eğitim çerçevesinde alanının uzmanıdır. Mesleki açıdan olması gereken tüm donanıma sahip, öğretme işinden sorumlu kişidir.

- **Güdüleyicilik Rolü:** Öğrencileri ulaşılması gereken hedeflere yönelmesinde cesaretlendirir.
- **Yöneticilik Rolü:** Öğretmenin hem sınıf içinde hem de okul içinde yöneticilik ile ilgili sorumlulukları bulunur.
- **Liderlik Rolü:** Öğretmen sınıfın ve meslektaşlarının içinde lider konumundadır.
- **Danışmanlık Rolü:** Öğrenciler ve veliler tarafından öğretmen; bilgisine başvurulduğu danışman kişidir.
- **Çevre Düzenleyicilik Rolü:** Öğretmen hem okul çevresinin hem de sınıf içinde eğitim çevresinin düzenlenmesinden sorumludur.
- **Model Rolü:** Öğretmen anne babadan sonra gelen örnek kişi, önemli bir sosyal modeldir.

Gözütok (2007), öğretme sorumluluğu olan öğretmenlik görevinin mesleki rollerini farklı boyutlarda ele almıştır. Bunlar;

Mesleki ve Etik Standartlara Uyum: “Mesleki standartlar ilkesi öğretmenin öğretim hizmetini yerine getirmede en üst düzeyde olması ile bireysel ve sosyal ilişkilerinin niteliği anlamını içermektedir... “Etik standartlar” konusu profesyonel bağlılıkla yakından ilgilidir. İnsanların onuruna saygı gösterme etik standartların ana ölçütünü oluşturur. Öğrencilerin kişisel haklarına saygı ve kişisel ilişkilerde eşitlik ilkesine uygun davranma öğretmenlik mesleğin etik özellikleridir” (Gözütok, 2007: 17).

Kendine Yetme: Kişisel etkililik ve hedefe ulaşmayı içerir. Yani başladığı bir işi başarıyla sonuca ulaştırabileceğine olan inanç, mesleki olarak yeterli olduğunu düşünmedir. Bu duygu bireye kendine güven duygusu verir ve bu role sahip öğretmenler “öğretim performansının yüksek olduğuna ve öğrencilerinin öğrenmelerini kontrol edebildiğine inanan öğretmenler başarılı öğretmenlerdir” (Gözütok, 2007:18)

Analitik ve Yansıtmacı Stratejiler Geliştirme: Öğretim durumları aşamasında sınıf ortamında, öğretim gerçekleşirken öğretmenin sınıf içinde aldığı kritik kararlarda kullandıkları stratejilerdir. Herhangi bir olay anında çözüm üretebilen, eleştirel düşünebilen ve öğretimsel etkinliğin sonuçlarını değerlendirebilen öğretmenlerdir.

Öğretilecek Konuda Üst Düzey Yeterlilik: Öğretmenlerin verdikleri derste akademik olarak üst düzey bilgi ve beceriye sahip olmaları gerekir. Aldıkları eğitim ile ve kendilerini mesleğin gerekliliklerine göre yetiştirmiş olan öğretmenler bu özelliğe sahiptir.

Üst Düzey Okur Yazarlık ve Matematik Bilgisi: Öğretmen anlattığı dersin yanı sıra bu özellik, öğretmenin üst düzey okuryazar ve matematik bilgisine sahip olmasını gerektirir. İletişim ve insan ilişkilerinde başarılı ve kültürlü olması öğrenciye rol model olması bakımından önemlidir.

Öğretmenlerin mesleki rolleri sınıflandırmalarının yanı sıra akademik araştırmalara konu olan bazı rollerine de değinmekte fayda var. Bunlardan bir tanesi “Okul gelişiminde temel dinamik olarak değişim ve yenileşme: okul yöneticileri ve öğretmenlerin rolleri” adlı çalışmadır. Bu çalışmada, değişen dünya ve teknolojik gelişmeler sayesinde bilgi birikiminin artması toplumu ve örgütü değişime zorlaması ile bu değişimin ilk uygulanacağı ve yerleştirileceği yer okuldur. Bu noktada okul yönetimine ve öğretmenlere büyük iş düşmektedir. Değişimin sağlıklı bir şekilde gençlere işlenmesi öğretmenin sorumluluğunda olup öğretmen bu değişimin yürütücüsü konumunda görünmektedir (Beycioğlu ve Aslan, 2010).

Mesleğinin vermiş olduğu statü gereği öğretmenlerin göstermesi gereken davranışlar rol olarak tanımlanmaktadır. Öğretmene yüklenen roller, kültürlere, zamana, toplumlara ve koşullara göre değişebilir (Zembat, 2020).

Meslektaşlık Arkadaşlık: Öğretmenin okul içinde öğrencilerle kurduğu ilişkilerin yanı sıra diğer öğretmenlerle, meslektaşlarıyla ve okul personeliyle yakın iletişim içinde olmalıdır. Okul ikliminin sağlıklı bir şekilde işleyebilmesi için personelin birbirleriyle ilişki ve iletişimlerinin olumlu olması beklenir.

Eğiticilik ve Liderlik: Öğretmen okulunda ve sınıfında bilgi kaynağı olan uzman kişidir. Bilgisini aktarması kadar hitap ettiği öğrenci kitlesine liderlik etmesi beklenir. Aynı zamanda öğretmen okulda ve sosyal çevresini de temsil eden bir liderdir.

Olumlu ve geliştirici stratejiler uygulayıcılığı: “Öğretmenin kullandığı yöntem, izlediği stratejiler öğrencilerin başarısını olumlu ya da olumsuz etkileyecektir. Öğrenme ve öğretme etkinliklerinin planlanmasında öğrencilerin düşünme becerilerinin gelişmesi hedeflenmeli, onlara sorunlarını kendilerinin çözümü için fırsatlar yaratılmalıdır (Zembat, 2020:127).”

İletişim Kanalı: Rehber: Öğrencilerle ve yetişkinlerle olumlu iletişim ortamları oluşturma; öğrencileri dinleme, empati kurma, öğrencilerle açık iletişim kurma yeteneğine

sahip olmalıdır. Ayrıca idare, okulun diğer personeli, veli ile işbirliğine dayanan ilişkiler kurmalıdır.

Eğitim programı çalışmalarında öğretmenler özellikle planlama ve uygulama aşamasında önemli role sahiplerdir. Öğretmenler eğitim programı geliştirme çalışmalarının geliştirme, uygulama ve değerlendirme basamaklarının her birinde rol alırlar. Carl Glickman (Aktaran; Ornstein ve Hunkins, 2016) öğretmenlerin üç düzeyde eğitim programına katıldıklarını dile getirmiş: birinci düzeyde, mevcut materyaller ile sürdürme rolü; ikinci düzeyde, mevcut içeriğin düzenlendiği meditatif rolü ve üçüncü düzeyde, eğitim programının yeniden düzenlendiği üretim rolü olarak sınıflandırmıştır. Öğretmenler eğitim programında etkin olarak rol almak zorundadırlar. Eğitim programının devamlılığını, bütünlüğünü ve konu seviyeleri arasındaki birliğin sağlanması öğretmenlerin program çalışmalarına katılımıyla mümkündür.

2.8 Türk Sineması'nın Tarihi Gelişimi

Sinema, kelimesinin kökeni Rumcadan gelir. Sinematograf hareketli nesnenin kaydı anlamına gelen 'kinema' ve 'grafe' sözcüklerinden türetilmiştir (Onaran, 1994). Sinema gözdeki kusurdan doğan bir sanattır. Onaran bu durumu şu şekilde açıklamıştır: “Gerçekten gözümüzün kendine özgü yetersizliklerinden biri, görüntünün retina üzerinde belli bir süre kalmasıdır. Kurdelenin perdeye yansması sırasında bir saniyede durağan 24 resmi artarda görmekteyiz: ama bunların –henüz bir öncekinin yansması silinmeden- hızla birbirini izlemesi, bizde, mükemmel bir *devinim illüzyonu* yaratmaktadır.”

Türk Sineması'nın tarihsel gelişimine baktığımızda hemen hemen dünya ile aynı zamanda, Osmanlı Devleti sınırları içinde -gezgin olmakla birlikte- II: Abdülhamit Dönemi'nde girmiştir. İlk film çekilişi II. Meşrutiyet sonrası Osmanlı Devleti'nin Ruslara karşı Almanya'nın müttefiki olarak I. Dünya Savaşı'na girmesiyle ilk Propaganda niteliğinde *Ayastefanos'taki Rus Abidesi'nin Yıkılışı* filmidir (Özön, 1968). Osmanlı- Rusya arasında gerçekleşen 93 Harbi sonrası Ruslar tarafından Yeşilköy'e dikilen bu anıtın yıkılışı hem bir savaş ilanı hem bir misillemeydi ve bu anı film alıcısına Fuat Uzkınay kaydetti (Kuyucak Esen, 2010). Bu filmin arşivlerde kutusu mevcut ancak çeşitli sebeplerden ötürü kutunun içinde kaydedilmiş film görüntüsü yoktur.

Türkiye’de sinemanın süreklilik kazanması savaş yıllarına rastlar. 1918’de Osmanlı Devletinin I. Dünya Savaşı’ndan yenik çıkması sonucu Merkez Ordu Sinema Dairesinin elindeki sinema araç gereçlerinin tümü düşman kuvvetlerinin eline geçmemesi için Malul Gaziler Cemiyeti’ne devredilmiştir (Özön, 1968). Dönemin içinde bulunduğu zaman dilimine bakacak olursak I. Dünya Savaşı ve hemen akabinde Milli Mücadele Dönemi olması sebebiyle, film çekimi işi ordunun elindedir ve savaş görüntüleri kaydedilmiştir.

Daha sonra sinemada Kemal Film şirketinin kurulmasıyla Tiyatrocular Dönemi(1922-1939) başlar ve bu döneme Muhsin Ertuğrul damgasını vurmuştur. Ordu konulu film çekimlerinden uzaklaşmış belgesel filme yoğunlaşmıştır. Bu dönemde sinema sivilleşmektedir.

Sinamacılar Dönemi (1950-1970) Türk sinemacılarının artık sinema dilini öğrendikleri çekim kurgu gibi sinemasal unsurlar daha profesyonel kullanılmaktadır. Sinema da tiyatro etkisinin yavaş yavaş silinmesi ve Sinemacılar Dönemini hazırlayan aslında 1939-1950 yıllarını kapsayan Geçiş Dönemidir. Bu dönem II: Dünya Savaşı’nın izlerini taşımakla beraber Avrupa’nın savaşın bizzat merkezi olması dolayısıyla Amerika ve Mısır filmlerinin etkisi Türk filmlerde görülmektedir. Bu dönemde damga vuran yönetmenler Lütfi Ömer Akad, Atıf Yılmaz Batıbeki ve Metin Erksan’dır.

Karşıtlıklar Dönemi Sineması (1970-1980) 1970 dönemi Türkiye’sinin yaşadığı karşıtlık ve karmaşadan sinemada etkilenmiştir. Ayrıca sinemanın karşıtı olarak; *televizyonun* evlere yavaş yavaş girmesi de önemli bir etkidir. Dönemin siyasal gençlik olayları, siyasi iktidarsızlıklar, hızlı kentleşmenin getirdiği sorunlar sinemada karşıtlıkları da getirmiştir. Bir taraftan toplumsal sorumlulukla eleştirel siyasal filmler üreten Yılmaz Güney diğer taraftan Türk aile yapısı, örf ve adetleriyle bağdaşmayan piyasa yapımı filmler. Yine bu dönemde güldürü türünde öne çıkan oyuncu Kemal Sunal, Şener Şen, Halit Akçatepe, Zeki Alasya, Metin Akpınar, İlyas Salman, Adile Naşit ve ismini anmadığımız nice sinema emekçisi... Kartal Tibet’te hem oyunculuğuyla hem de yönetmenliğiyle adından bahsedilebilir. Bu dönemin başka bir karşıtlığı ise hem erkek izleyiciyi salonlara çekmek hem de Türklüğü ön plana çıkarmak amacıyla ‘tarihi kostüme avantür’ filmler yapılmıştır. Ediz Hun, Cüneyt Arkın gibi isimlerin canlandığı Kara Murat, Tarkan, Malkoçoğlu gibi...

Türk Sinema Tarihi açısından karşıtlıklar dönemiyle başlayan ve sessiz sedasız kendi filmografisini geliştiren Genç Sinemacılar Dönemi’nin (1970-2000) önemli yönetmenleri Ömer Kavur, Erden Kıral, Yavuz Özkan, Zeki Ökten, Ali Özgentürk’tür (Kuyucak Esen, 2010). 1980 sonrası sinemada Darbe Dönemi olarak adlandırılmıştır. Askeri darbenin

izlerini taşıması, 90'ların kendine özgü siyasi, sosyal dönüşümlü kendine has çehresi filmlere de yansımıştır. Bu dönemde çok sayıda yönetmen yetişmiş ve yetişmeye devam etmektedir. 1980 döneminde toplumsal buhranın yansıması olarak arabesk yapımlar ön plandadır. 1990 da ise Türk sineması İngiliz ve Amerikan şirketlerinin Türkiye'ye rahatça girebilmesiyle darbe almış Türk filmleri çekilemez duruma gelmiştir. 2000'lerde tüm olumsuzluklara rağmen önemli yönetmenler yurt dışında Türkiye'yi sinema filmleriyle temsil edebilmişlerdir. Nuri Bilge Ceylan, Derviş Zaim, Yeşim Ustaoglu, Zeki Demirkubuz, Reha Erdem gibi... (Kuyucak Esen, 2010).

2.8.1 Öğretmen Rollerinin Sunumu Olarak Türk Sineması

Türk Sinemasında öğretmen konulu ve ya içinde öğretmen rolü bulunan çok sayıda film çekilmiştir. Hiç kuşkusuz Yeşilçam'da Öğretmen ve okul temalı film deyince birçoklarının aklına, hafızalara kazınan, Ertem Eğilmez'in Hababam Sınıfı serisi gelmektedir. Tarihsel bir bakış açısıyla değerlendirmek gerekirse öğretmene yüklenen roller Türkiye'nin politik ve sosyo-ekonomik değişimi doğrultusunda değişikliğe uğramıştır.

Türkiye sinemasına geçmeden önce kısaca Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'ndan yenik çıkmasıyla birlikte Merkez Ordu Sinema Dairesi'nin ve Müdafaa-i Milliye Cemiyeti'nin elindeki tüm sinema araç gereçler, İşgal güçlerinin eline geçmemesi için Malul Gaziler Cemiyeti'ne devredilmiştir. Cemiyetin oyuncu ve yönetmeni olan Ahmet Fehim Efendi'nin çektiği *Mürebbiye* filmi, konusu itibariyle tasvip edilmese de, öğretmen temalı filmlerin ilkidir (Kuyucak Esen, 2010).

Sinemanın henüz tiyatronun etkisinden kurtulamadığı Tiyatrocular Dönemi'nde (1922-1939) dönemde öğretmen temalı filmler yapılmıştır. Özellikle Cumhuriyet yönetiminin memleketin en ücra köşelerine götürülmesinde taşıyıcı rol üstlenen öğretmen, çağdaş Türk insanının önemli bir temsili olmuştur. Benzer bir görüşle çekilen, Milli Mücadele Dönemi izlerini taşıyan, Muhsin Ertuğrul tarafından 1932 yapımı "*Bir Millet Uyaniyor*" filmidir. Ateşkes yıllarının İstanbul'undan görüntülerle ve silah depolarından Anadolu'ya silah ve mühimmat kaçırmalarla başlayan film, yeni kurulan Milli Ordu'nun mücadelesini konu edinmişti. Bu filmde Kurtuluş Savaşı yıllarında hainlerle kahramanların çekişmeleri içinde Yüzbaşı Davut'la *Öğretmen Nesrin'in* zaferle evliliğe dönüşen lekesiz

aşkları sergilenmiştir (Onaran , 1994:29). Elbette film konusu itibariyle bir savaş filmidir ve öğretmenlik mesleği ön plana çıkmamaktadır.

Sinemada Tiyatrocular Dönemi ve Geçiş Döneminde öğretmen yeni Cumhuriyetin ilkelerinin taşıyıcısı konumundadır. Filmlerde öğretmen çağdaş, ilerici, geri kalmışlıkla mücadele eden, toplumsal değişimin öncüsü olarak modellenmiştir (Koluvaçık ve Kula Demir, 2018). Bir bakıma devletin “Truva Atı” olarak nitelendirilmiştir (Efendioğlu, 2013).

Geçiş dönemi tüm özellikleriyle Türk sineması açısından önem arz etmektedir. Geçiş dönemi adı aslında sinemanın tiyatro etkisinden kurtulmaya başladığı ve sinema dili kullanılarak yapılan filmlere geçiştir. Sinemacılar Dönemi’ne bir hazırlıktır. Geçiş sözcüğü, Türk sinemasının emeklediği bu yıllarda tek yönetmen, tek film şirketinden; çok yönetmenli birçok film şirketinin boy gösterdiği döneme geçişi ifade etmektedir (Kuyucak Esen, 2010). Geçiş Döneminde hem başarılı, hem ödüllü sayılabilecek filmlerden biri Turgut Demirağ’ın 1947 yılında Reşat Nuri Güntekin’in "Çalıkuşu" romanından esinlenilerek yaptığı, *Feride* gibi, aşk yüzünden İstanbul'u terk ederek bir köye atanan, erkek bir ilkokul öğretmenin öyküsünü anlatan "**Bir Dağ Masalı**" filmidir.

“İlk film olarak başarılı bir çalışmadır bu. Nitekim Demirağ, bu filmiyle, 1948’de. ‘Yerli Film Yapanlar Cemiyeti’nin düzenlediği yarışmada ‘en başarılı yönetmen’ ve ‘en başarılı senaryo’ ödülleri aldıkları gibi; filme “en başarılı hikâye” ve “en başarılı ikinci film” ödülleri de verilmiş; Başoyuncuları Kadri Eroğan ile Nevin Aypar’da “en başarılı oyuncular” ödülleri ile onurlandırılmışlardır. (Aynı konuyu 1967 de yeniden, kahramanı bu kez bir kadın öğretmen olarak Türkân Şoray’la çevireceği filmde, aynı başarıyı gösteremez Demirağ)” (Onaran , 1994:43).

Sinemacılar Dönemi² olarak adlandırılan 1952-1970 yılları sinemanın oyunculuk, çekim teknikleri, kameranın kullanımı, kurgu gibi kendine özgü sinema dilini yaratması açısından önemli bir dönemdir. Bu dönem yönetmenlerinden Ömer Lütfi Akad tarafından çekilen ancak Geçiş Dönemi’ne rastlayan, Halide Edip Adıvar’ın ‘**Vurun Kahpeye**’³ adlı

---

² Prof. Dr. Alim Şerif Onaran bu dönemi 1952-1963 olarak tarihlendirmiştir. Bu çalışmada değerli hocam Prof. Dr. Şükran Kuyucak Esen’in “Türk Sinemasının Kilometre Taşları” adlı kitabındaki sınıflandırma tarihi kullanılmıştır.

³ Vurun Kahpeye filmi farklı dönemlerde farklı yönetmenler tarafından yinelenmiştir. 1964’te Orhan Aksoy tarafından; 1973’te Halit Refiğ tarafından aynı konu farklı oyuncularla çekilmiştir.

romanından aynı isimle uyarlanan 1949 yapımı film Cumhuriyet'in niteliklerini taşıyan çağdaş Türk öğretmenin hikâyesini anlatmaktadır. Filmde din ve namus bahanesiyle *Aliye Öğretmen'e* (Sezer Sezin) iftira atılmış, savaş koşulları içinde ordu mensuplarına yardımcı olan genç öğretmen savunduğu düşünceler uğruna ve modern bir Türk kadını portresi çizmesi dolayısıyla gerici kesimlerin kışkırtmasıyla linç edilmiştir. Yine daha önce bahsi geçen Turgut Demirağ tarafından 1967 ikinci kez fakat bu sefer kadın öğretmen ile çekilen **'Bir Dağ Masalı'** filmidir. Sözleri Ahmet Kutsi Tecer'e ait "Orda Bir Köy Var Uzakta" çocuk şarkısı, çoğu zaman filmin adı olarak bilinmektedir. Yine başrolde idealist modern kadın öğretmen vardır. Ancak önemli bir farkla. Daha önceki filmlerde, yapılan inkılaplara şiddetle karşı çıkan bir din adamı karakterinin yerini, öğretmenle birlikte hareket eden bir din adamı almıştır. Bu anlamda Cumhuriyet değerlerine sahip bir öğretmen ve din adamı aynı idealler için bir araya gelebilmiştir (Koluvaçık ve Kula Demir, 2018).

Sinemacılar Döneminde filmlerde toplumcu gerçekçi bakış açısıyla çekimler ön plana çıkarılmış, toplumsal sorunlara yer verilmiştir. Savaş sonrası Ülkenin içinde bulunduğu durum göz önünde tutulursa 1950 sonrası dönemde öğretmenlerin maddi gücünün cumhuriyetin ilk yıllarına oranla ciddi biçimde azalmaya başladığı ve büyükşehirlerde artık öğretmenlerin geçim sıkıntısı çektiği filmlerde işlenmiştir. Sadri Alışık'ın öğretmen olarak rol aldığı 1960'ların sonuna doğru Ülkü Erakalın tarafından çekilmiş olan **Paydos** (1968) filmi de, öğretmenin ekonomik yetersizliğinin altını çizmiş bu anlamda öğretmenlerin sosyo-ekonomik sorunlarından bahsetmiştir (Efendioğlu, 2013). Ülkü Erakalın'nın Hülya Koçyiğit'in başrolünü Ediz Hun ile paylaştığı 1965 yapımı **Sevgili Öğretmenim** ve Osman Fahir Seden'nin, Reşat Nuri Güntekin'e ait aynı isimli romanından uyarlanan; başrolünü Türkan Şoray'ın oynadığı **Çalikuşu** (1966) Yeşilçam'ın melodramatik öğelerini içerse de toplumsal sorunlara değinmişlerdir. Konusu Güneydoğu'da kaçakçılık ve ağalık sistemi içinde zor şartlarda yaşayan insanların hayatını işleyen Ömer Lütfi Akad tarafından 1966'da çekilen **Hudutların Kanunu** filminde de öğretmen teması işlenmiştir. Başrollerini **Yılmaz Güney** ve **Pervin Par**'ın paylaştığı dramatik öğeler içeren film; insanların ekonomik şartlar altında nasıl bu duruma düştükleri, başroldeki Hıdır'ın kendisi kaçakçılık yapmaya direnmesine rağmen düzenin onu bu yola itmesi işlenmiştir. Bu sırada Hıdır kaçakçılara karşı cephe alarak jandarma komutanı ve köyün öğretmeni ile işbirliği içindedir. (Onaran , 1994). Nuri Ergün tarafından çekilen, başrollerini Cüneyt Arkın ile Filiz Akın'ın paylaştığı **Çıtkırıldım** (1966) filmi işlenişi bakımından Yeşilçam sinemasının melodramlarından sayılabilir. Öğretmen Orhan, ilk deneyimi olan özel bir kız lisesinde

edebiyat öğretmeni olarak çalışmaya başlar. Orhan mesleğini seven ve zor şartlar altında eğitimine devam edebilmiş bir öğretmendir. Zengin şımarık kızlara ders veren öğretmen başlangıçta naif davransa da öğrencilerin şımarıklıklarına karşı sert bir tutum izlemeye başlar. Onları yola getirmeye çalışır.

Karşıtlıklar Dönemi (1970-1980) bir önceki başlıkta neden bu isim verildiğinden bahsedilmiştir. Televizyonun evlere girmesiyle birlikte sinema izleyicisini kaybetmeye başlamıştır. Öğretmen-öğrenci temalı filmlerin bu dönemde en önemli temsilleri güldürü türündeki Ertem Eğilmez'in çektiği **Hababam Sınıfı** serisidir. Dönemin ekonomik düzenine inceden bir eleştiri getirilse de (Kolejde baba parası yiyen zengin vurdumduymaz öğrenciler, okula ticarethane gözüyle bakan bir müdür, çoktan emeklisi gelmiş öğretmenler...) öğrenciler ile öğretmenler arasındaki rekabet ön plana çıkmıştır. Öğretmenlerin çoğu yaşlı olmasına rağmen, mevcut ekonomik koşulların zorlayıcı etkisiyle gelirleri azalacağı için emekli olmak yerine çalışmaya devam etmektedirler. **Paşa Nuri** (Sıtkı Akçatepe) Fizik öğretmeni, **Külyutmaz Necmi** (Ertuğrul Bilda) Biyoloji öğretmeni, **Kemal Hoca** (Kemal Ergüvenç) Kimya öğretmeni, **Rıza Hoca** (Hayri Karabey) Coğrafya öğretmeni, **Kürt Sıtkı** (Talat Dumanlı) Matematik öğretmeni, **Akil Hoca** (Akil Öztuna) Felsefe öğretmeni rollerinde emekli öğretmenlerdir. Okulun müdür yardımcısı olan, aynı zaman da Tarih öğretmeni, **Mahmut Hoca** namı diğer Kel Mahmut (Münir Özkul) klasik ceza yöntemleriyle haylaz öğrencilerin hakkından gelmektedir, ilk beş filmde rol almıştır. Filmler Rıfat Ilgaz'ın aynı isimli romanından uyarlanmıştır. Diğer filmlerde ön plana çıkarılan bazı öğretmen tiplerini vardır.

- ❖ Hababam Sınıfı -1 Nisan 1975
- ❖ Hababam Sınıfı Sınıfta Kaldı - 1 Ocak 1976
- ❖ Hababam Sınıfı Uyanıyor - 20 Kasım 1976
- ❖ Hababam Sınıfı Tatilde - 1 Mart 1978
- ❖ Hababam Sınıfı Dokuz Doğuruyor - 1 Şubat, 1979
- ❖ Hababam Sınıfı Güle Güle - 1 Mayıs 1981

Hababam Sınıfı Sınıfta Kaldı, Hababam Sınıfı Uyanıyor, Hababam Sınıfı Tatilde ve Hababam Sınıfı Dokuz Doğuruyor filmlerinde Beden Eğitimi öğretmeni **Badi Ekrem** (Şener Şen) şahsına münhasır bir tiptir. Bazı spor dallarında başarılı olmasa da öğrencilerine karşı mahcup olmamak için yapamayacağı işlere kalkışır ve genelde sakatlanır. Hababam Sınıfı Uyanıyor filminde rol alan ve edebiyatta Divan Edebiyatı'ndan başka edebi türleri

beğenmeyen ve anlatmaya değer bulmayan **Zühtü Hoca** (Ali Çamlıca) öğrenciler ile pekiyi ilişkiler kuramamıştır.

Hababam Sınıfı Sınıfta Kaldı filminde **Semra Hoca** (Semra Özdamar) genç ve idealist bir Edebiyat öğretmenidir. Daha yeni öğretmen olduğu için Hababam Sınıfı'nın hakkından gelmekte zorlanır.

Hababam Sınıfı Dokuz Doğuruyor filminde iki yeni öğretmen tiplemesi vardır. Sürekli deney yaparken patlamalara neden olan Kimya öğretmeni **Şevket Hoca** (Şevket Altuğ), erkeklerden pek hoşlanmayan Biyoloji öğretmeni **Hürrem Hoca** (Perran Kutman).

Hababam Sınıfı Güle Güle filminde doğulu saf bir öğretmeni canlandıran **Mehmet Bülbül** (İlyas Salman) başroldedir. Onun saf ve öğrencilerle arkadaş gibi ilişkiler kurması sevilen bir öğretmen konumuna yükseltmiştir. Filmde yeni Beden Eğitimi öğretmeni, en hızlı çakmak çakan **Müjdat Hoca** (Savaş Dinçel), sert ve öğrencileri zorlayan zaman zaman Badi Ekrem'in adını duydukça rekabet duygusuyla kendini sakatlayan bir öğretmendir. Aynı filmde kadınsı özelliklerini ön plana çıkaran Coğrafya öğretmeni **Melahat Hoca** (Ayşen Gruda); kendisi Müjdat Hoca ile Şevket Hoca arasında tatlı bir rekabet öznesidir. Öğrencilere sert ve şiddet uygulayan tarih öğretmeni **Osman Hoca** (Hüseyin Kutman) pekte sevilmeyen bir öğretmen tipidir. Kısaca öğretmenlerin genel özelliklerine değinildiğinde aslında filmlerde öğretmenlerin insani yönü ve komik özellikleri ön plana çıkartılmıştır. Eğitimci özellikleri geri planda bırakılmış olup, klasik anlatım yöntemini kullanan öğretmen teması ön plandadır. Film güldürü türünde olması açısından öğrenci gözünden öğretmenlerin komik yanları işlenmiştir.

Ümit Efekan'ın yönettiği **Kızlar Sınıfı** (1984) aslında yıl olarak darbe sonrasında çekilmiş olsa da, Hababam Sınıfı serisinin kızlarla çekilen güldürü türünde tekrarı olan filmidir. Benzer oyuncularla benzer tema işlenmiştir. Hatta "Hababam Sınıfı Güle Güle" filminde doğulu saf bir öğretmeni canlandıran İlyas Salman yine Edebiyat öğretmeni olarak İlyas Çiçek ismiyle başroldedir.

Yine bu dönemde Ülkü Erakalın tarafından 1975 yılında çekilen **Bitirimler Sınıfı** çocuk oyuncular üzerine kurgulanmış bir komedi filmidir. Çocuklar çok haylazdır ve yaptıkları şakalarla kendilerine gelen öğretmenleri kısa sürede bıktırmaktadırlar. En son Selma Öğretmen gelir ve öğrencilerin bıktırma taktiklerini alt ederek kısa sürede öğrencilere kendini sevdirebilir. İyi bir öğretmen öğrenci ilişkisi de başarıyı getirir.

1980 sonrasında sinema sektöründe bazı dönüşümler yaşanmıştır. Bu dönemde Amerikan film şirketi Hollywood filmleri sinema salonlarında yaygın olarak gösterime girmesiyle yerli yapımlar zarara uğramıştır. Yine bu dönemde ticari amaçlı yapılan filmler şekil değiştirerek, bol şarkılı, ağlamaklı arabesk filmler ön plana çıkmıştır. Bunun altında yatan neden Türkiye'nin sosyolojik, ekonomik, politik dönüşümler yaşamasıdır. Dönemin sosyolojik temeline bakıldığında köyden kente yapılan göçlerin kentlerde ortaya çıkardığı sorunlar, dış göçle birlikte insanların memleketlerinden kopmaları filmlerde sıkça işlenen konu olmuştur.

“Aslında darbe dönemi öncesinde alınan ekonomik kararlarla birlikte değerlendirilmelidir. Bu dönemde dünya ekonomik sistemine entegre olmanın da önü açılmıştır. Darbe öncesinde 24 Ocak 1980 ekonomik kararlarıyla birlikte artık karma ekonomik sistemden liberal ekonomik sisteme geçilmiş ve kapitalizmle tam anlamıyla uyumlu bir ekonomik sistem ortaya çıkmıştır. Bu dönemde çekilmiş olan “Öğretmen Kemal” (1981), “Hakkâri’de Bir Mevsim” (1982), “Öğretmen” (1987), “Öğretmen Zeynep” (1989) filmlerinde darbe sonrası dönemin etkileri görülmüştür. Bu filmlerdeki öğretmen karakterlerinin hem ekonomik hem de siyasal anlamda çeşitli sorunlarla karşılaştığını söylemek mümkündür (Koluaçık ve Kula Demir, 2018:269).”

Remzi Jöntürk tarafından yönetilen 1981 yapımı **Öğretmen Kemal** (Cüneyt Arkın), Atatürk ilkelerine bağlı, devrimci bir öğretmendir. Karalar köyüne görev yapmak üzere atanır. Daha filmin ilk sahnesinden itibaren yeniliğe açık olmayan, kurulu düzenin sürüp gitmesi işlerine gelen Şerif Hoca ve Atatürk devrimlerine karşı olan bir grup köylü tedirgin olur. Çünkü Kemal'in amacı köye okul yaptırıp, tüm çocukları okutmaktır. Tüm engellemelere rağmen Öğretmen Kemal yolundan dönmez. Üzerine atılan bir iftiralı nedeniyle taşlı sopalı bir saldırıya uğrar. Öğretmen Kemal, bu saldırıda hayatını yitirirken, eşkıya Duran Ali (Fikret Hakan), olayı başlatan suçluları öldürüp, intikamını alır. Öğretmen Kemal ile Aliye Öğretmen'in (Vurun Kahpeye filmi) benzer şekilde, düşünceleri uğruna radikal kesimler tarafından linç edilişi öğretilerin üstlendiği görev açısından, ne kadar meşakkatli bir meslek olduğunu yansıtmaktadır.

Kartal Tibet tarafından yönetilen *Öğretmen* (1987) filminde başrolde Hüsnü Öğretmen olarak Kemal Sunal bulunmaktadır. Hüsnü Çelik, çalıştığı köy okulunda çok başarılı olarak yılın öğretmeni olur. Hüsnü, ödül olarak İstanbul'da iyi bir muhitteki ilkokula atanır. Başlangıçta bu durumdan memnun olan öğretmen için bu durum ödülünden çok cezaya dönüşür. İstanbul'daki hayat şartlarının karşısında zorluk çekmeye başlayan Hüsnü Öğretmen'in akıl sağlığı bozulur. Filmde öğretmenin geçim sıkıntısı trajikomik bir dille ele alınarak, ekonomik düzen eleştirilmiştir.

Yine bu dönemde öğretmenlerin içinde buldukları maddi sıkıntıların, onları farklı kazanç yollarına itmesine örnek olarak 1989'da Ümit Efekan tarafından yönetilen *Öğretmen Zeynep* (Hülya Avşar) filmi verilebilir. Edebiyat öğretmeni Zeynep ek kazanç elde etmek amacıyla mafya ailelerin çocuklarına özel ders vermeye başlar. Ancak birinin ölümüne şahit olan öğretmenin olayı ifşa etmesi sonucu hayatı tehlikeye girer. Filmlerin ortak noktası dönemin ekonomik koşulları öğretmenlerin mesleklerini yapmalarını zorlaştırmaktadır.

Ekonomik koşulların yanı sıra 80'li yıllara damgasını vuran politik karşıt görüşlerin çatışması filmlere de yansımaktadır. Erden Kıral'ın yönettiği *Hakkâri'de Bir Mevsim* (1983) filmindeki öğretmen siyasal nedenlerle, sürgün yeri olarak Hakkâri'nin bir kazasına gitmek zorunda kalmıştır. Dilini bilmediği insanlarla hem yoksulluk, hem kültürel farklılık hem de bölgenin zorlu kış koşullarıyla mücadele etmek zorunda kalmıştır. Filmin 12 Eylül Darbesi sonrası çekilmiş olması da ayrıca önemlidir. Çünkü bu dönem de politik filmler sansürlenmektedir. 1986'da çıkarılan ilk sinema Yasası ve sonrasında dönemin siyasi baskı koşullarının biraz rahatlamasıyla birlikte darbeyi eleştiren politik filmler çekilebilmiştir. 1990 yılında Yusuf Kurçenli tarafından *Karartma Geceleri*, Rıfat Ilgaz'ın aynı adlı romanından uyarlanmıştır. Karartma Geceleri filmi de Mehmet Tanrıseven tarafından çekilen *Sürgün* (1992) filmi de siyasi suçla ailelerinden koparılarak ceza amaçlı çok farklı yerlere sürgün edilen öğretmenlerin hikâyesini anlatır. Karartma geceleri filminde iktidara muhalif bir öğretmenin yazdığı şiir kitabı yüzünden yaşadığı zorluklar işlenmiştir. Filmde öğretmen karakterinin öğretmen kimliğinden çok, politik kimliği daha fazla ön plana çıkmıştır (Koluaçık ve Kula Demir, 2018). Sürgün filminde ise Karartma Geceleri filmindeki öğretmenden farklı bir politik görüşe sahip öğretmenin hikâyesini işlemiştir. Filmde sürgüne gönderilen dindar bir öğretmenin köyde yaptıkları işlenmiştir. "*Hakkâri'de Bir Mevsim*" filminden itibaren hem "*Karartma Geceler*" de hem de "*Sürgün*" filminde öğretmen tipolojisinin gün geçtikçe politikleştiğini görmek mümkündür. Artık hem 1960'ların

cumhuriyet ideallerine bağlı, ilerici, gericiyle mücadele eden, kalkınma yanlısı öğretmen tipi hem de 1970'lerin mizahi yönden ele alınan öğretmen tipi yerini devletle çatışan, sorgulayan, muhalif, dinsel anlamda inancının gereklerini yerine getiren öğretmene bırakmıştır (Efendioğlu, 2013).

12 Eylül 1980 darbesi ile birlikte 1987'de ki Hollywood filmlerinin etkisi Türk sinemasını olumsuz etkilediği söylenebilir. Hollywood filmlerinin ülkede serbestçe dolaşımının başlangıçta etkisi anlaşılammış ancak; 1990'larda Türk sinemasını ekonomik yönden olumsuz etkilemeye başlamıştır. Yabancı film şirketlerinin Türkiye'de tekelleşmesi, yerli yapımcıları sektörden uzaklaştırmıştır. Böylece yapımcılık sistemi çökmüş, film çekilemez hale gelmiştir. Az sayıda çekilebilen filmler ise gösterim için salon bulamamaktadırlar. Çünkü salonları Amerikan filmleri işgal etmektedir. Bu dönemde bağımsız sinemacılar Amerikan film şirketlerine karşı kurulmuş olan Avrupa menşeli Eurimage'e üye olarak ayakta kalmaya çabalamışlardır. "Bağımsız Sinemacılar" Uluslararası Film Festivallerinde aldıkları ödüller, Kültür Bakanlığı desteği, bireysel destekleyiciler ve reklam-dizi çekimlerinden elde edilen gelirlerle film çekimlerini sürdürmektedirler (Kuyucak Esen, 2010).

Yirminci yüzyılın son yıllarında bilgisayar, internet, cep telefonu gibi araçların kullanımı artmıştır. 21. Yüzyıldan itibaren ise Dünya da olduğu gibi Türkiye'de de teknolojik araçların kullanımı yaygınlaşmaktadır. Sinema salonları, televizyonlarda, günümüzde (2022) sosyal medya üzerinden filmler izleyicilerle buluşmaktadır. 2000'li yıllarla birlikte başarılı ya da başarısız birçok filmde öğretmen teması işlenmiştir. Kısaca günümüz sinemasında öğretmen temasını işleyen filmler şu şekilde özetlenebilir:

Hababam Sınıfı (2004, 2005, 2006) modern serisi Kartal Tibet (2004 yapımı) ve Ferdi Eğilmez tarafından çekilen komedi unsurları içeren filmlerdir. Filmlerde haylaz öğrencilerle uğraşmak zorunda olan komik öğretmen tiplerini görmektedir. Yağmur Taylan ve Durul Taylan'ın yönettiği Sinan Çetin'in yapımcılığını üstlendiği **Okul** (2004) filmi korku içerikli komedi filmidir. Filmdeki öğretmen öğrencilerden intikam alma peşinde olan kötü karakterli olarak işlenmiştir. Özgür Doğan ile Orhan Eskiköy tarafından yönetilen **İki Dil Bir Bavul** (2008) film Hakkâri'ye atanan öğretmenin en başta dil olmak üzere çektiği bazı sıkıntılar ele almaktadır. Filmin başrol oyuncusu Emre (Aydın) Öğretmen gerçekte oyuncu değil öğretmendir. Filmdeki okul ve öğrenciler gerçek yaşamdan kişilerdir. İraz Okumuş, Mustafa Uğur Yağcıoğlu tarafından çekilen **Son Ders** (2008), politik nedenlerle

yurt dışına giden tekrar ülkeye dönerek üniversitede ders veren bir profesörün hayat hikâyesini anlatmaktadır. Ali Adnan Özgür tarafından 2012 yılında çekilen *Toprağın Çocukları* filmi ile köy enstitülerinin amacını ve politik nedenlerle kapatılması eleştirilmektedir. Filmde idealleri uğruna mücadeleciler bir öğretmen tipi işlenmiştir. Mahsun Kırmızıgül tarafından yönetilen *Mucize* (2015) filminde güneydoğuya atanan öğretmenin, engelli bir kişiye okuma yazma öğretmesi hatta sonra hayatını değiştirmesini konu edinen bir filmidir. Filmde öğretmen özveri ve fedakârdır.

Bazı yapımlarda filmin olay örgüsü öğretmen temasından farklı olsa da içinde öğretmen karakterlerine yer verilmiştir. Bu tür filmlere örnek olarak; *Şellale*, *Gönül Yarası*, *Sınav*, *Benim Dünyam* filmleri örnek verilebilir. Semir Aslanyürek tarafından yönetilen *Şellale* (2001) filminde 1950’li yıllarda küçük bir kasabadaki insanların siyasi kutuplaşmalarını işlemektedir. Kasabada ki kutuplaşma öğretmenler arasında da sürüp gitmektedir. Mevcut siyasi otoritenin yanında duran öğretmen tipi kötü, çıkarıcı ve şiddet yanlısı olarak işlenirken, ona karşıt görüşlü öğretmenler muhalif ama haksızlığa tahammül edemeyen öğretmen olarak işlenmiştir (Koluvaçık ve Kula Demir, 2018). Yavuz Turgul tarafından yönetilen *Gönül Yarası* (2005) filmi politik nedenlerle doğuya sürgün edilen idealist Nazım öğretmenin hikâyesidir. (*Hakkâri’de Bir Mevsim* filmindeki öğretmen ile aynı kaderi paylaşmaktadır). Emekli olduktan sonra taksicilik yapan Nazım öğretmenin, taksisine binen şarkıcı bir kadın ile karşılaşmasıyla, ona ve kızına yardımla başlayan, bir gönül yarasına dönen hikâyesini anlatmaktadır. Aslında bir gençlik filmi olan, Ömer Faruk Sorak tarafından yönetilen *Sınav* (2006) filminde, üniversite sınavına girecek olan öğrencilerin duygu durumu işlenmektedir. Filmde Zeynep Öğretmen sınav sistemine karşı öğrencilerini motive etmeye çalışan, öğrencilerin yanında olan bir öğretmendir. Uğur Yücel tarafından çekilen *Benim Dünyam* (2013) adlı film aslında Hint yapımı ‘*Black*’ adlı filmden uyarlanmıştır. Görme ve duyma yetisinden yoksun olarak dünyaya gelen bir kızın hayatını değiştiren özel öğretmenin hikâyesi konu edinmektedir.

1980 sonrası sinemasında özellikle öğretmenle ilgili filmler politik görüşleri sebebiyle, Doğu’ya ve ya Güneydoğu’ya sürgün edilen (*Sürgün*, *Hakkâri’de Bir Mevsim*) ve yahut zorunlu hizmet kapsamında bu bölgelere atanan (*İki Dil Bir Bavul*, *Mucize*) öğretmenlerin çektiği zorluklar işlenmiştir. Yine, sürgün öğretmenlerin aksine ödüllendirilen Hüsnü öğretmen (*Öğretmen 1987*) İstanbul’a atanmasıyla çektiği ekonomik sıkıntılarla baş edememesi sürgün olma kavramına farklı bir bakış açısı getirmektedir. Ayrıca filmlerde

öğretmenler ekonomik sorunlar yaşadıkları da filmlerde gösterilmiştir (*Karartma Geceleri, Öğretmen, Zeynep Öğretmen*). 2000’li yıllarda bazı öğretmen filmleri popüler kültür tarafından üretilmiş; özellikle genç kitleye hitap eden (*Okul, Sınav, Hababam Sınıfı modern seri*) güldürü türünde sinema endüstrisine hizmet eden filmler olmuştur (Koluaçık ve Kula Demir, 2018).

2.9 Kuramsal Tartışma

Bu bölümde eğitim-öğretim, öğretmen ve öğrenci ile ilgili yapılan sinema filmleri üzerinden yapılan çalışmalara yer verilmiştir.

2.9.1 İlgili Literatür

Tofur tarafından 2018b tarihinde, Koro-Barratier, 2004) filminde okul müdürü ve öğrenci mümessilinin ‘Hersey-Blanchrd Durumsal Liderlik Modeli’ isimli çalışmada, okul müdürü uygulayıcı liderlik, öğretmen ise katılımcı liderlik tarzında olduğu sonuçları elde edilmiştir. Bir diğer çalışmada Tofur, 2017 tarihli araştırmasında Stand and Deliver (Kalk ve Diren-R. Menendez, 1988) filmini sınıf yönetimi modelleri açısından sahne analizleri yaparak incelemiştir. Buna göre filmdeki öğretmen en çok gelişimsel sınıf yönetimine başvururken, önlemsel ve tepkisel sınıf yönetimlerine de başvurduğu; dolayısıyla sınıf yönetiminde bütünsel bir yaklaşım sergilediğini ortaya koymuştur. Bir diğer çalışmada ise Tofur, 2018a The Ron Clark Story (Ron Clark’ın Hikâyesi-R. Haines, 2006) filminde öğretmen, öğrenci, veli ve müdürün okuldaki iletişim ağlarındaki yerini sahne analizleri yaparak incelemiştir.

Yetimova, 2019 tarihinde Ulusal Eğitim Meselesine Sinemanın Gözünden Bakmak isimli çalışmasında Sınıf/Entre Les Murs (Fransa) ve İki Dil Bir Bavul (Türkiye) adlı filmleri incelemiştir. Karşılaştırmalı olarak incelediği filmlerde şu sonuçlara ulaşmıştır: Fransa’da göçmenlerin, Türkiye’de ise Kürtlerin çağın gerektirdiği düşünsel ve bilişsel gelişimi sağlanamadığı için ortak ulus ve medeniyet düşüncesi, toplumun tüm kesimine eğitim aracılığıyla aktarılamamıştır. Toplumsal bütünleşme sağlanamamıştır. Filmler aracılığıyla

her iki ülkenin milli eğitiminde çok kültürlülük ile birlikte yaşanan sorunlar sinemanın diliyle anlatılmıştır. Gerçek yaşamda da öğretmenlik yapan oyuncular aracılığıyla baskın kültürün içindeki etnik unsurlara, milli kültürün eğitimle benimsetilmeye çalışılması eleştirilmiştir. Ülkelerde yaşanan sorunların sistemden kaynaklandığı, öğretmenlerin bireysel çabalarının yetersiz olduğu vurgulanmıştır.

Bu araştırma Radyo Sinema ve Televizyon bölümü ile de yakından ilgilidir. Bu alanda Çak tarafından, 2020 yılında “Türk Sinemasında Öğretmen İmajı ve Öğretmenlik Mesleğinin Tarihsel Süreç İçerisinde Dönüşümü” adlı yüksek lisans tezi olarak çalışılmıştır. Özellikle 1966-2009 yılları arasında çekilmiş ve öğretmen karakterini en iyi yansıttığı düşünülen dokuz film incelemeye alınarak cumhuriyet dönemi Türk modernleşmesi bağlamında incelemiştir. Araştırmanın sonucunda “filmlerde öğretmenlerin ‘modernleşme çabalarının öncüsü öğretmen’ modelinden ‘sınava hazırlayıcı öğretmen’ modeline doğru evirildiği tespit edilmiştir. Öğretmen imajlarının tarihsel süreçte değişimi ve öğretmenlerin öğrencilerle ilişkilerinin farklılaştığı ortaya konmuştur” (Çak, 2020).

Kezer ve Çetiner tarafından (2019) MEB tarafından öğretmenlere önerilen filmlerin 26’sı ölçme-değerlendirme açısından incelenmiştir. Araştırma sonucuna göre filmlerde ölçme değerlendirme ile ilgili sahneler çok az yer verildiği ortaya konmuştur. Bu konuda filmlerin yetersizliği vurgulanırken, gerçek eğitim ortamlarında da ölçme değerlendirme etkinliklerine yeteri kadar önem verilmediği dile getirilmiştir.

Kaşkaya, tarafından 2013 yılında “Okul ve Öğretmen İçerikli Sinema Filmlerinin Öğretmen Adaylarının Pedagojik İnançları ve Eleştirel Yansıtma Becerileri Üzerine Etkisi” adlı doktora çalışması yapılmıştır. Çalışma farklı bir açıdan bakarak “eğitim fakültesi 3. ve 4. sınıf öğrencileriyle, nicel ve nitel araştırma yöntemlerinden faydalanılarak çeşitli veri toplama teknikleriyle, öğretmen temalı film izletilmesi beraberinde gerçekleştirilen ‘Eleştirel Yansıtma Uygulaması’ ile öğretmen adaylarının eleştirel yansıtma becerilerindeki ve pedagojik inançlarındaki değişim tespit edilmeye çalışılmıştır.”

İnce Yakar, 2013 tarihli araştırmasında sinema filmlerinin eğitim amaçlı kullanımını tarihsel süreç içinde değerlendirmiş, özellikle ABD ve Avrupa’da, sinemanın icadından kısa bir süre sonra filmlerin eğitim olanaklarından yararlanılmaya başlandığı, bunun için çeşitli dernek ve birlikler kurulduğunu; Türkiye’de ise özellikle 1950’den sonra sinema eğitim amaçlı kullanılmaya başlandığını ortaya koymuştur.

Efendioğlu tarafından 2013 tarihli “Türk Sinemasında Öğretmen İmajı” adlı çalışma 1965-2009 yılları arasında çekilmiş 19 film incelenerek yapılmıştır. Araştırma sinema ve

Türk sineması literatüründen faydalanarak öğretmen zamanla gösterdiği değişimi yansıtmaktadır. Buna göre filmlerde rol alan öğretmen karakterlerinin değişimi, Türkiye Cumhuriyeti'nin tarihi seyriyle paralellik gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Akcan ve Polat, 2016 tarihinde “Eğitim konulu Türk filmlerinde öğretmen imajı: öğretmen imajına tarihi bakış ” adlı çalışmada tarihsel süreçte farklı zamanlarda çekilmiş beş Türk filmi incelenerek, öğretmen imajı araştırılmıştır. Araştırma sonuçları doğrultusunda; çağın gerekliliklerine, zamanın düşünsel yapısına göre öğretmen imajının da değiştiği ortaya konulmuştur. Polat ve Akcan, 2017 tarihinde başka bir çalışmada eğitim temalı beş filmi (Mr. Holland's Opus, Half Nelson, Freedom Writers, Entres Les Murs, Monsieur Lazhar) çok kültürlü eğitim açısından incelemişlerdir. Çalışmayı Banks'ın önerdiği çok kültürlülük göstergeleri (İlkeler beyanı, okul çalışanları, okul çalışanlarının tutumu, müfredat, aile katılımı, öğretim stratejileri, öğretim materyalleri ve denetleme) bağlamına incelemişlerdir. Araştırma sonuçları doğrultusunda filmlerde araştırılan “Banks'ın önerdiği çok kültürlülük öğelerinden bazılarında ait ipuçlarına ulaşırken, bazılarında (Aile katılımı, denetleme) ait ipuçlarına ise ulaşamamıştır.

Koluçak ve Kula Demir tarafından 2018 tarihinde “Türk Sinemasında Değişen Öğretmen Temsili” adlı çalışmada; ekonomik, sosyal, politik açıdan zamana göre öğretmen temsillerinin değiştiği, cumhuriyetin savunucusu, toplumsal ideallere bağlı mücadeleci öğretmen karakterinden, çalıştığı bölgeye yabancılaşmış, yalnızlaşmış ve durumu kabullenmiş öğretmen karakterine dönüştüğü sonuçları ortaya konmuştur.

Barut, 2018 tarihinde “Türk ve Dünya Sinemasında Harika Öğretmen Miti” adlı çalışmasında Türk ve dünya sinemasında, öğretmen karakteri bulunan 60 filmi incelemiştir. Araştırmada incelediği filmlerde işlenen öğretmen karakterlerinin filmlerde mükemmeliyetçi bakış açısıyla ele alındığını ortaya koymuştur.

Yapılan literatür taraması sonucu, araştırmalarda filmlerdeki öğretmen karakteristiği, sosyo-ekonomik düzeyi, mesleğini icra şekli gibi özellikleri incelenmiştir. İlgili literatürde adı geçen çalışmalarda ele alınan filmler ile bu çalışmada ele alınan filmler büyük ölçüde örtüşmektedir. İncelenen araştırmalarda nitel araştırma kapsamında gözlem ve görüşme ile veri toplandığı gibi doküman incelemesine de sıkça yer verilmiştir. Ayrıca bu çalışma bir sanat dalı olan *sinema* ile *eğitimin* önemli bir öznesi olan öğretmeni işlediği için araştırmaya pek çok alanda, farklı bakış açısı sunmaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA METODOLOJİSİ/MATERYAL VE YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın hangi yöntem, teknik ve desenlerle yapılandırıldığına, çalışma grubunun nasıl oluşturulduğuna, verilerin nasıl toplandığına ve elde edilen verilerin analizinde hangi yöntemlerin kullanıldığına ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

3.1 Yöntem

Araştırma nitel araştırma olarak belirlenmiştir. Nitel araştırma; insan davranışını, kendi doğal ortamları içinde ve çok yönlü olarak anlamaya çalışan, belli bir tanımı olmayan, birçok yöntem ve araştırma uygulamalarının olduğu, devasa bir çeşitliliği kapsayan şemsiye bir terimdir (Punch, 2011). “Nitel araştırma; gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir” (Yıldırım ve Şimşek, 2016:41). Başka bir deyişle nitel araştırma post pozitivist felsefeyi temele alan gerçekliğin göreceli olduğu, bilginin yorumlamacı ve oluşturmacı ve her defasında yeniden yapılandırıldığı bir yöntemdir (Sönmez ve Alacapınar, 2017).

Araştırma deseni olarak durum çalışması (örnek olay) seçilmiştir. Durum çalışması güncel bir olay, olgu ya da kişilerin kendi gerçek yaşam çerçevesinde incelenmesidir (Yin, 2014). Başka bir deyişle güncel ve özel bir olgunun, durumun kendi özel koşulları içinde incelenmesidir (Sönmez ve Alacapınar, 2017). Araştırmada örnek olay, filmlerde canlandırılan öğretmen karakterleridir. Filmin konusuna göre vermek istediği mesajlar bulunabilir. Verilen mesajlara göre de oyuncuların görünüşlerinde, kişiliklerinde, ilgi ve dünya görüşlerinde belli kalıplar bulunmaktadır. Durum çalışmasında analiz birimi olarak ele alınan birey, yani öğretmenlerdir. Sınıf içinde öğretmenin nasıl davrandığı, öğrencilere hitabı, ses tonu, görünümü, yaşı, cinsiyeti, bilgi birikimi, kullandığı yöntemler gibi pek çok değişkenin görsel ve işitsel olarak gözlenmesi önemlidir.

3.2 Çalışma Grubu

Çalışma eğitim içerikli filmlerden oluşmaktadır. Araştırmanın çalışma grubunu Milli Eğitim Bakanlığı'nın aday öğretmenler için tavsiye niteliğinde verdiği 50 filmden, amaçlı örnekleme tekniği kullanılarak seçilen 14 film oluşturmaktadır.

Amaçlı örnekleme tekniğinde araştırmacı örnekleme, araştırma amacı doğrultusunda kasıtlı olarak seçer (Karasar, 2018). Çalışma grubu seçilirken tavsiye edilen filmler araştırmacı tarafından tek tek incelenmiştir.

Nitel araştırmada örnekleme yöntemi olarak, olasılığa dayalı örnekleme ile olasılık dışı örnekleme türlerinin her ikisi de kullanılabilir. Örnekleme yaparken Goetz ve LeCompte (1984)'e göre (Aktaran Yıldırım ve Şimşek, 2016: 118) “nitel araştırmacının birincil kaygısı, nicel araştırmacılarda olduğu gibi belirli bir evrene sağlam genellemeler yapmak değil, bir evrende olması olası çeşitlilik, zenginlik, farklılık ve aykırılıkları çalışmalarına dâhil ederek bütüncül bir resmi elde etmektedir.” Bu bilgiler doğrultusunda araştırma da amaçlı örnekleme kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme diğer adıyla yargısal örnekleme de araştırmacı neyin ve kimlerin seçileceğine kendisi karar vererek, amacına uygun olarak çalışma grubunu seçer (Balcı, 2004).

Araştırma kapsamına alınan filmler öncelikle araştırmaya konu olan öğretmen rollerini yansıtan filmlerdir. Geçmişten bu güne öğretmenlik mesleği anlayışında, öğretmen yetiştirme programlarında aynı zamanda eğitim bilimleri alanında ki kuram ve uygulamalarda, gelişmeler kaydedilmiştir (Küçükahmet, 2006b). Bu gelişmeler ışığında öğretmen yetiştirmede çağdaş eğitim modelleri benimsenmiştir. Sinemanın başlangıcı olarak kabul edilen, Lumière Kardeşlerin film makinesinin icadından (1895) bu yana sinema, içerik, oyunculuk, çekim teknikleri, çekim araçları gibi pek çok alanda değişmiş ve gelişmiştir. Bu gerekçelerden dolayı listede yer alan filmlerden 2000 yılı öncesi yapımlar elenmiştir.

İnternette ilgili sayfalar (wikipedia Türkçe ve İngilizce sayfaları ile IMDb) üzerinden filmler hakkında tanıtım yazıları ve haberleri araştırılarak, filmlerin türü, yapım yılı ve ülkesi incelenerek ön elemeye tabi tutulmuştur. 2000 yılı sonrası belgesel film olmayıp sadece sinema filmi olan yapımlar, toplam 24 filmden oluşmaktadır. Bu filmlerden ikisi aynı olup farklı isimle verildiği için listede iki kez geçmektedir (Bay Lazhar / Monsieur Lazhar (2011)- Canım Öğretmenim / Monsieur Lazhar (2011) bu sebeple toplam 23 film incelenmiştir. İlk

koşulu sağlayan 23 film araştırmacı tarafından incelenmiş, bunların içinden sekiz film⁴ araştırmacının amacına uygun olmadığı için ve Güney Kore yapımı “ Öğretmenim Bay Kim” (Jang, 2003) adlı filme ulaşamadığı için elenmiştir. İncelenen filmler içinde, 14 film aşağıdaki ölçütlerin bir ve ya daha fazlasını karşıladığı için araştırmacının kapsamına alınmıştır.

3.2.1 Araştırma Kapsamına Alınan Filmler Dâhil Etme Ölçütleri

- En az bir veya daha fazla öğretmenin filmde yer alması,
- Okul içi veya dışında öğretmenin mesleğini icra etmesi, yapmaya çalışması,
- Herhangi bir sınıf düzeyinden en az bir veya daha fazla sınıf olması,
- Öğretmenin sınıf ortamında bulunması, ders işlemesi,
- Öğrencilerle öğretmen arasında eğitim-öğretim düzeyinde bir ilişkinin olması gerekçelerinden dolayı araştırılmıştır. Buna göre çalışma grubunda yer alan filmler şunlar olmuştur:

1. Birinci Sınıf / The First Grader / İngiltere, ABD, Kenya (2010)
2. Canım Öğretmenim/Bay Lazhar / Monsieur Lazhar/ Fransa (2011)
3. İki Dil Bir Bavul / Türkiye (2008)
4. İmparatorlar Kulübü/ The Emperor’s Club/ ABD (2002)
5. Kara Tahta / Takhtesiah (Blackboards) / İran (2000)
6. Koro / LesChoristes / Fransa (2004)
7. Özgürlük Yazarları (The Freedom Writers) /ABD (2007)
8. Ron Clark’ın Hikâyesi / The Ron Clark Story /ABD (2006)
9. Sınıf / EntreLesMurs (The Class)/ Fransa (2008)
10. Sınıfın Önünde / Front of the Class /ABD (2008)
11. Siyah / Black/ Hindistan (2005)
12. Tepetaklak Nelson / Half Nelson / ABD (2006)
13. Yedek Parçalar / Spare Parts / ABD, Meksika (2015)
14. Yerdeki Yıldızlar / Taare Zameen Par/ Hindistan (2007)

---

⁴ Elenen filmlerin neden araştırma kapsamı dışında bırakıldığı Çalışmaya Dâhil Edilmeyen Filmlerle İlgili Dışlama Ölçütleri başlığı altında detaylı olarak anlatılmıştır.

3.2.2 Araştırmaya Dâhil Edilmeyen Filmlerle İlgili Dışlama Ölçütleri

- 2000 yılı öncesi yapımı olduğu için 21 film araştırmaya dâhil edilmemiştir.
- Tezin ana unsuru öğretmen sınıf içindeki rolleridir. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından oluşturulan listede yer alan belgesel yapımlarda öğretmen karakteri canlandırılmadığı için belgesel olan yapımlar araştırma kapsamına alınmamıştır.

AmericanTeacher, Asyanın Kandilleri, Batıya Doğru Akan Nehir, Olmak ve Sahip Olmak / Être et Avoir (To Be and To Have), Süpermen'i Beklerken / Waiting For Superman.

Filmlerde öğretmen rolleri araştırıldığı için en az bir öğretmen öyküsü ve bir sınıf ortamı olması şartı aranmıştır. Bu doğrultuda 23 film incelenmiştir. Filmler, ön inceleme doğrultusunda aşağıda sıralanan ölçütlere uymadığı için araştırma kapsamından çıkarılmıştır.

- Konusu başarı öyküsü olan (English-Vinglish), (Billy Elliot), (3 Idiots-3 Aptal) filmler de öğretmen arka planda kaldığı için ve çok fazla bilgi sunmadığı için araştırmanın kapsamına alınmamıştır.
- Öğrencinin hayat hikâyesini içerdiği için (Billy Elliot)⁵ filmi araştırma kapsamına alınmamıştır.
- Öğrencinin öğretmen dışında herhangi bir kişi (koruyucu aile tarafından) ve ya kurum tarafından eğitiminin söz konusu olduğu için, (Kör Nokta) filmi araştırma kapsamına alınmamıştır.
- Öğretmenin daha çok özel ve sosyal hayatını içerdiği için (Ondskan-Evil) isimli film araştırma kapsamına alınmamıştır.
- İncelenecek olan öğretmen rolleri dışında bir rolü içermesi ve filmin konusunun eğitimle bağdaşmayacak içerikte olması sebebiyle (Etek Günü-Skirt Day) (Sessizlik-Do-ga-ni)⁶ (Tarih Öğrencileri-The History Boys) isimli filmler araştırma kapsamına alınmamıştır.

⁵ Bale öğretmeni Bayan Wilkinson Billy Elliot'ı tek erkek öğrenci olmasına rağmen kursa kabul etmesi, onun yeteneğini fark ederek daha iyi bir eğitim alabileceği Kraliyet Bale Okulu'na yönlendirmesi filmde bahsedilebilecek öğretmen davranışıdır.

⁶ Sessizlik(Do-ga-ni) Kore yapımı bu film işitme engelliler okulunda görevlendirilen öğretmenin, öğrencilerin maruz kaldığı cinsel istismarı fark etmesi, bu durumdan birilerini haberdar etmek istemesi üzerine kurgulanmıştır. Okul müdürü ve yetkili bazı kişilerinde suça eşlik ettiği anlaşılmaktadır. Şiddet, istismar, görevi kötüye kullanma, pedofili gibi örnek olmayan durumlar gözlemlenmiştir. Bu sebeple film elenmiştir.

3 *Aptal-3 Idiots* (2009): Hindistan'ın en iyi mühendislik okulunu kazanan üç öğrencinin dostluklarını ve başarılarından geçen ilginç olaylar anlatılmaktadır. Filmde eğitim sisteminin yanlış tarafları eleştirilmektedir. Öğretmen rollerinden ziyade öğrencilerle ilgili olduğu için bu film araştırma kapsamına alınmamıştır (Hirani, 2009).

Billy Elliot (2000): 1980 İngiltere'de yoksul bir ailenin küçük çocuğu olan Billy Elliot babasının isteği üzerine gittiği boksta çok başarılı değildir. Boks antrenmanları sırasında aynı salonu kullanan bale kursu ilgisini çeker. Ailesinin tüm engellemelerine rağmen istediği başarıyı elde edecektir. Bu film konusu itibariyle on bir yaşındaki bir çocuğun dans tutkusu ile zorluklarla mücadelesini ve başarı öyküsünü anlatmaktadır. Bu sebeple araştırmanın kapsamına alınmamıştır (Daldry, 2000).

English Vinglish (2012): İngilizce bilmeyen Hintli bir kadının, ABD'ye yaptığı seyahat sırasında, kısa sürede İngilizce öğrenme çabası anlatılmaktadır. Filmde işlenen konu öğretmenden çok kadının başarı öyküsüdür. Eşi ve çocukları tarafından alay edilen kadın ailesine kendini ispat etmek için bir ay gibi kısa bir sürede kursa giderek; kendini ifade edebilecek kadar İngilizce öğrenir (Shinde, 2012).

Etek Günü (2008): Film, Fransa'nın banliyölerinden gelen öğrencilere öğretmenlik yapan edebiyat öğretmeni Sonia, öğrencileri okulun tiyatro salonuna götürmesi ve burada gelişen olaylar sonucu, ders işlemek yerine öğrencileri rehin alması üzerine kurgulanmıştır. Öğrencilerin davranışları, cinsiyetçi uygulamalar eleştirilmiştir. Film öğretmenin ölümüyle sonuçlanmıştır (Lilienfeld, 2008). Uygun bir sınıf ortamı olmadığı için çalışma kapsamına alınmamıştır.

Kör Nokta / The Blind Side (2009): Ailesi tarafından sahip çıkılmayan, yaşlılarına göre çok iri olan Afro-Amerikan genç bir çocuğun hayatı anlatılmaktadır. Hayatı sokaklarda geçen okuma yazma bilmeyen, okulda son derece başarısız olan bu çocuğun hayatı zengin bir aile tarafından himaye edilmeye başlamasıyla değişmiştir. Okulda Amerikan futboluna başlayan gencin yetenekleri keşfedilerek koruyucu ailesi tarafından yönlendirilir. Öğrencinin de kendini keşfetmesiyle önemli sporcularından biri olmuştur. Konusu itibariyle öğrenciyi başarıya sevk eden öğretmenden ziyade onu sahiplenen koruyucu ailedir. Bu sebeple film çalışma kapsamına alınmamıştır (Hancock, 2009).

Şeytana Karşı / Ondskan-Evil (2003): Babasından şiddet gören Erik adında bir lise öğrencisi okulda arkadaşlarına şiddet göstermektedir. Okuldan atılan genci ailesi yatılı okula gönderir ve son şansı olduğu dile getirirler. Erik, evdeki şiddetten kaçarken okulda üst sınıftaki öğrencilerin alt sınıflara uyguladığı şiddet ve aşağılamaya maruz kalır. Erik okuldan

atılmamak için kavgalara karışmaz ancak üst sınıftaki öğrencilerinde hegemonyasına da boyun eğmez. Bu film öğretmenlerden çok öğrenciler arasındaki rekabet anlatıldığı için çalışmaya alınmamıştır (Hafström, 2003).

Sessizlik / Do-ga-ni (2011): Gerçek bir olaydan esinlenilerek yapılan film işitme engelli öğrencilerin yatılı olarak okuduğu bir okulda geçmektedir. Filmin konusu öğretmen ve okul yöneticilerinin eğitim vermesinden çok, okulda yaşanan cinsel istismar, şiddet gibi olumsuz olaylara yöneldiği için araştırmanın kapsamına alınmamıştır (Hwang, 2011).

Tarih Öğrencileri/The History Boys (2006): İngiltere de bir grup erkek öğrencinin, ülkenin önde gelen üniversitelerinin Tarih bölümünü kazanmak için, hazırlanma sürecinde yaptıkları anlatılmaktadır. Filmde öğrencilerin olay örgüsü bireysel çabaları ve romantik hikâyeleri çevresinde döndüğü için film çalışma kapsamına alınmamıştır (Hytner, 2006).

3.3 Veri Toplama Teknikleri

Araştırmanın niteliği doğrultusunda nitel araştırma türlerinden doküman inceleme ile veri toplanmıştır. “Doküman incelemesi araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2016: 189).” Aynı zamanda doküman inceleme ile yazılı kaynakların yanı sıra fotoğraf, video ve film gibi sesli ve görsel kaynaklar incelenebilmektedir. Bu araştırmanın ana unsurunu sinema filmleri oluşturması sebebiyle görsel ve işitsel veriler edildiği için veri toplama tekniği olarak doküman inceleme kullanılmıştır.

Doküman inceleme, yazılı (kitap, mektup, gazete, dergi vb.) ve görsel (TV yayını, film, fotoğraf vb.) materyallerin incelenerek analiz edilmesidir (Gürbüz ve Şahin, 2017). Araştırmaya konu olan görsel unsurlar aracılığıyla gözlenen öğretmen davranışları, öğretmen rolleri açısından sınıflandırılarak veriler toplanmıştır. Bu bağlamda çalışmanın inceleme materyalini de sinema filmleri oluşturmaktadır (Öğülmüş, 1991).

3.4 Verilerin Toplanması

MEB tarafından verilen eserlerin 5’i belgesel, 7 film yerli yapım, 38 film yabancı olmak üzere 50 yapımdan oluşturmaktadır (MEB, 2020). Araştırmacı tarafından; listede yer

alan filmlerden 13 tanesi hakkında daha önce bilgi sahibi olunduğu, bilinmeyen diğer filmler hakkında internet üzerinden bilgi toplanmıştır. Alanyazında yapılan ilgili çalışmalar incelenmiştir.

Araştırmaya konu olan 22 filmde iki tanesi hariç 20 film araştırmacı tarafından 14.12.2020-21.01.2021 tarih aralığında ilk kez incelenerek uygun olmayan altı film ile ulaşılamayan bir film elenmiştir. Öğretmen rollerinin gözlemlendiği kalan 16 film 26.02.2021-29.04.2021 tarih aralığında ikinci kez, 09.06.2021-20.08.2021 tarih aralığında üçüncü kez incelenmiştir. Üçüncü izleme sonrası uzman görüşüne başvurularak bir film daha araştırmaya uygun olmadığı için (Tarih Öğrencileri) elenmiştir. Araştırmaya dâhil edilen 15 film 27.11.2021-14.03.2022 tarihleri aralığında dördüncü kez ve 25.05.2022-19.07.2022 tarihleri aralığında beşinci kez incelenmiştir. Son olarak bir film daha (Etek Günü) aranan rollere uygun olmadığı için elenerek incelenmeye alınan on dört film 20.09.2022-02.11.2022 tarihinde incelenmiştir.

3.5 Verilerin Analizi

Çalışmada yer alan verilerin analiz edilmesinde “betimsel analiz” kullanılmıştır. “Bu yaklaşıma göre elde edilen veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Bu tür analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır. Bu amaçla elde edilen veriler, önce sistematik ve açık bir biçimde betimlenir. Daha sonra yapılan bu betimlemeler açıklanır ve yorumlanır, neden-sonuç ilişkileri irdelenir ve bir takım sonuçlara ulaşılır” (Yıldırım ve Şimşek, 2016: 239). Analiz basamakları şu şekildedir:

1. Betimsel analiz için bir çerçeve oluşturma: Daha önce belirlenmiş kavramsal çerçeve doğrultusunda öğretmenlerin sadece sınıf içi rolleri çalışmanın temalarını oluşturmaktadır. Tüm filmler araştırmacı tarafından incelenmiştir. Ayrıca internet üzerinden filmlerin içeriği ile ilgili bilgiler toplanmıştır. Konusu öğretmen olan ve olmayan filmler birbirinden ayrılmıştır. Öğretmenlik mesleğine uygun olan davranışlar sergileyen ve sergilemeyen öğretmenler sınıflandırılmıştır.
2. Tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi: Filmler incelenirken elde edilen veriler düzenlenmiştir. Filmlerde aranan öğretmen rollerine yönelik,

öğretmen davranışları, söylemleri sınıflandırılmıştır. Daha sonra rapor yazılırken kullanılacak doğrudan alıntılar, filmlerdeki diyaloglar belirlenmiştir.

3. Bulguların tanımlanması: Filmlerde doğrudan sunulan ve alt metin olarak sunulan veriler ortaya çıkarılmıştır. Filmlerdeki öğretmenler öncelikle fiziksel ve kişilik özellikleri bakımından tanıtılmıştır. Filmde öğretmenin öğrenciye yaklaşımı, dersini nasıl işlediği, öğrencilerle diyalogu, ses tonu, mimik ve beden dili gibi özelliklerine dikkat edilerek hangi öğretmen rolünü sergilediği tanımlanmıştır.
4. Bulguların yorumlanması: Tanımlanan bulgular açıklanarak, filmlerde canlandırılan öğretmen davranışları, öğretmen rolleri ile ilişkilendirilerek anlamlandırılmaya çalışılmıştır. Filmlerde ön plana çıkan öğretmen davranışları, uygun olan rollere yönelik ilişkilendirilmiş, elde edilen veriler açık, anlaşılır, alıntılarla desteklenerek ve dakika belirtilerek araştırmacı tarafından betimlenmiştir.

3.6 Araştırmanın Geçerlik ve Güvenirliği

Nitel araştırmada geçerlik, güvenilirliği belirleyen önemli bir etkidir. Bu nedenle nitel araştırmada geçerlik konusu güvenilirlikten önce gelir. Kirk ve Miller (1986)'e göre (Aktaran: Yıldırım ve Şimşek, 2016) nitel araştırmada geçerlik araştırdığı olguyu, olabildiğince yansız ve olduğu gibi gözlemlemesi, incelemesidir. Bu doğrultuda betimsel analize tabi tutulan filmler; kişi, olay, mekân çerçevesinde sahneler gösterim zamanları ile birlikte sahne dökümleri yapılmıştır. Aynı zamanda doğrudan diyaloglardan alıntılar yapılarak geçerliliği kuvvetlendirilmiştir.

Bilimsel araştırmada “Güvenilirlik: Aynı kişi, grup veya kurum (kurumlar) üzerinde yapılacak daha sonraki incelemelerde benzer veya aynı sonuçların elde edilmesidir” (Şencan, 2005, s. 501). Bilim insanları nitel araştırmalarda aynı olgu veya olayın ikinci kez ölçülemeyeceğini, ölçülse bile sonuçların aynı çıkmayacağını ortaya koymuşlardır. Bu araştırmada doküman incelemesi yapıldığı için ve özellikle incelenen dokümanların belirli filmler olması sebebiyle, güvenilirliği yüksektir. Aynı filmler farklı araştırmacılar tarafından tekrar tekrar incelenebilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA BULGULARI

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular, seçilen on dört film sınıf içi öğretmen rolleri açısından örnek teşkil etmektedir. Seçilen filmler bağlamında araştırılan öğretmen rollerinin (Öğretimi sağlama, liderlik, model, rehber, anne-baba, adaleti sağlama, disiplin sağlama) hemen hepsine, olumlu veya olumsuz en az bir örnek oluşturan filmler bulunmaktadır.

Bu bölümde filmlerde yer alan öğretmenlerin fiziksel özellikleri ve karakterleri örnek rollerden önce betimlenmiştir. Daha sonra öğretmenlerin sergilemiş olduğu rollerle ilgili davranışlar, uygun rolün altında açıklanmıştır. Örnek olan veya olmayan durumlar ilgili rol başlığı altında sahne ve diyaloglarla betimlenmiştir.

Tablo 3

Filmlerde öğretmen rollerinin görülme sıklığı

	Öğretimi Sağlama Rolü	Liderlik Rolü	Model Rolü	Rehber Rolü	Anne-Baba Rolü	Adaleti Sağlama Rolü	Disiplini Sağlama Rolü
Birinci Sınıf	✓	✓					
Canım Öğretmenim	✓				✓		✓
İki Dil Bir Bavul	✓		✓				
İmparatorlar Kulübü	✓	✓	✓	✓		✓	✓
Kara Tahta	✓						
Koro	✓	✓			✓	✓	
Ron Clark'ın Hikayesi	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Özgürlük Yazarları	✓	✓		✓			✓
Sınıf	✓	✓	✓			✓	✓
Sınıfın Önünde	✓			✓	✓		
Siyah	✓			✓			
Tepetaklak Nelson			✓				
Yedek Parçalar		✓		✓	✓		
Yerdeki Yıldızlar	✓		✓	✓	✓		✓

Tablo 4

Filmlerin Sınıf İçi Roller Bakımından Sınıflandırılması

	<i>Örnek Rol Davranışları</i>	<i>Örnek Olmayan Rol Davranışları</i>
Öğretimi Sağlama Rolü	<p>Birinci Sınıf (The First Grader)</p> <p>Canım Öğretmenim (Monsieur Lazhar)</p> <p>İki Dil Bir Bavul</p> <p>İmparatorlar Kulübü (The Emperor's Club)</p> <p>Kara Tahta (Tahte Siah)</p> <p>Koro (Les Chorties)</p> <p>Özgürlük Yazarları (Freedom Writers)</p> <p>Ron Clark'ın Hikâyesi (The Ron Clark Story)</p> <p>Sınıf (Class/ EntreLesMurs)</p> <p>Sınıfın Önünde (Front of The Class)</p> <p>Siyah (Black)</p> <p>Yerdeki Yıldızlar (Taare Zamaen Par)</p>	<p>Tepetaklak Nelson (Half Nelson)</p>
Liderlik Rolü	<p>Birinci Sınıf (The First Grader)</p> <p>İmparatorlar Kulübü (The Emperor's Club)</p> <p>Koro (Les Chorties)</p> <p>Ron Clark'ın Hikâyesi (The Ron Clark Story)</p> <p>Yedek Parçalar (Spare Parts)</p>	<p>Sınıf (Class/ EntreLesMurs)</p>
Model Rolü	<p>İki Dil Bir Bavul</p> <p>İmparatorlar Kulübü (The Emperor's Club)</p>	<p>İki Dil Bir Bavul Sınıf (Class/ EntreLesMurs)</p>

Tablo 4'ün devamı

	Ron Clark'ın Hikâyesi (The Ron Clark Story) Özgürlük Yazarları (Freedom Writers) Yerdeki Yıldızlar (Taare Zamaen Par)	Tepetaklak Nelson (Half Nelson)
Rehber Rolü	İmparatorlar Kulübü (The Emperor's Club) Ron Clark'ın Hikâyesi (The Ron Clark Story) Özgürlük Yazarları (Freedom Writers) Sınıfın Önünde (Front of The Class) Siyah (Black) Yedek Parçalar (Spare Parts) Yerdeki Yıldızlar (Taare Zamaen Par)	
Anne-Baba Rolü	Canım Öğretmenim (Monsieur Lazhar) Koro (Les Chorties) Ron Clark'ın Hikâyesi (The Ron Clark Story) Sınıfın Önünde (Front of The Class) Yedek Parçalar (Spare Parts) Yerdeki Yıldızlar (Taare Zamaen Par)	
Adaleti Sağlama Rolü	İmparatorlar Kulübü (The Emperor's Club) Koro (Les Chorties)	İmparatorlar Kulübü (The Emperor's Club)

Tablo 4'ün devamı

	Ron Clark'ın Hikâyesi (The Ron Clark Story)	Sınıf (Class/EntreLesMurs)
Disiplini Sağlama Rolü	Canım Öğretmenim (Monsieur Lazhar) İmparatorlar Kulübü (The Emperor's Club) Özgürlük Yazarları (Freedom Writers) Ron Clark'ın Hikâyesi (The Ron Clark Story) Yerdeki Yıldızlar (Taare Zamaen Par)	Sınıf (Class/ EntreLesMurs) Yerdeki Yıldızlar (Taare Zamaen Par)/ Diğer öğretmenler.

4.1 Birinci Sınıf (The First Grader)

Filmde ki sınıf öğretmeni *Jane Obinchi* genç, siyahi bir kadın öğretmendir. Zayıf ve kıvrırcık saçlıdır. Saçının bir bölümü siyahilere özgü bir şekilde örülüdür. Bulunduğu çevreye göre iyi giyimlidir. Genelde etek ve gömlek giymekte olup gömleğin üzerine süveter ya da ceket giyinmektedir. Evlidir ve eşi yaşadıkları yerden memnun olmayıp daha iyi bir iş, daha iyi bir hayat için Nairobi'ye gitmek istemektedir. Jane Öğretmen çocukların eğitime ihtiyacı olduğunu ve onları bırakmak istemediğini dile getirerek karşı çıkmaktadır.

Öğretmen Alfred genç, siyahi bir erkek öğretmendir. Uzun boylu, iyi giyimli, genelde pantolon, gömlek ve üzerine süveter giymekte ayrıca kravat takmaktadır. Rolü gereği filmde arka planda kalan bir öğretmendir. Genelde öğretmen Jane'e yardım etmektedir. Öğretmen Jane ile kıyaslandığında daha pasif, baskın kişilerden çekinen, okul yöneticisinin koyduğu kuralların dışına çıkamayacak kadar edilgen bir kişilik sergilemektedir.

Tablo 5

Birinci Sınıf film de öne çıkan roller

Filmde Analiz Edilen Öğretmen Roller
Öğretimi Sağlama Rolü
Liderlik Rolü

Öğretimi Sağlama Rolü

Jane Öğretmen okuma yazma öğrenmek isteyen *Maruge* isimli yaşlı adama tüm imkânsızlıklara ve engellemelere rağmen onun arkasında durarak, ona okuma yazma öğretmiştir (Chadwick, 2010). Kenya yerlilerinden Kikuyu kabilesine mensup Mau Mau olarak bilinen Maruge yıllarca emperyalistlere karşı mücadele vermiş ve ailesini kaybetmiş biridir. Devletin herkese eğitim verme girişimini radyodan duymuş ve köyündeki ilkokula başvurmuştur. Yaşından dolayı birçok kez kapıdan çevrilen Maruge vazgeçmemiştir. Üçüncü kez öğrenci olmak için kapıya gelen Maruge'yi Alfred ve Jane kapıda karşılar. Maruge devletin verdiği imkândan yararlanmak istediği ve buna hakkı olduğunu iddia etmektedir. Öğretmen Alfred onun Yaşlı olduğu gerekçesiyle okula almak istememektedir. (Öğretmen Alfred Maruge'nin daha önceki denemelerini kitabı, defteri ve okul forması olmadığı gerekçesiyle geri çevirmiştir (dk:5.20-5.35/7.28-8.00). Aşağıdaki diyalogda Öğretmen Alfred'in sisteme karşı çıkmayan edilgen karakterine karşın Jane Öğretmenin idealist kişiliği vurgulanmıştır.

Jane: *Kolay vazgeçmeyeceksin, değil mi, Maruge?*

Alfred: *Bu tuzağa düşme. Yukarıdakilerle başın belaya girer.*

Jane: *Onun haklı olduğunu biliyorsun, değil mi Maruge? Eğitim kuruluna ne derim? Ailelere ne derim?*

Maruge: *İyi bir öğrenci olacağım. Çok çalışacağım.*

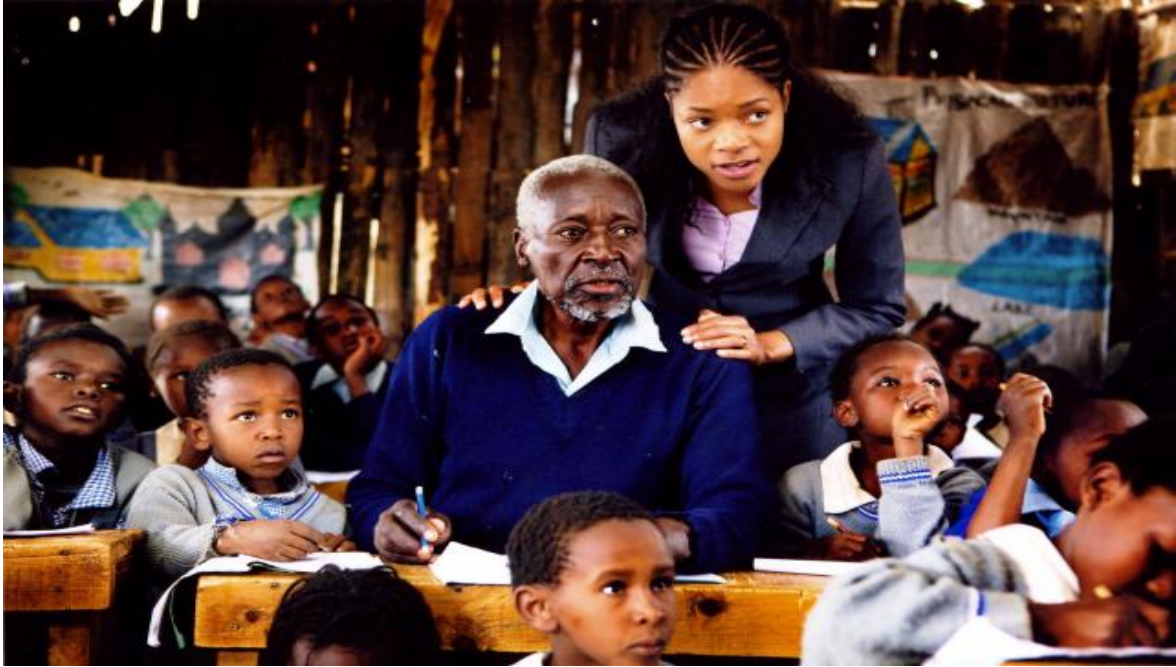
Alfred: *Eğer Kipruto bunu öğrenirse...(lafını tamamlayamadan Jane cevap verir.)*

Jane: *Burada sorumlu kişi Kipruto değil, Alfred. Benim. İçeri alın. Bir yönetim kararı alıyorum. Maruge'yi içeri alın.* (Alfred'e dönüp bakar ancak Alfred kollarını birbirine kavuşturmuş vaziyette kapıyı açmaya yanaşmaz ve bakışlarını başka yöne çevirir. Yönetimden çekindiği için kapıyı açarak bu sorumluluğu almak istemez. Jane kendisi kapıyı

açarak Maruge'yi içeri alır. Gülümseyerek...) *Hoş geldin Maruge. Gel hadi.* (dk:13.55-15.15).

Jane Öğretmen oldukça kalabalık bir sınıfta yaşları 5 ila 10 olan çocuklara okuma yazma ve temel matematik dersleri vermektedir. Sınıfta materyal olarak kara tahta ve öğrencilerin defterlerinden başka bir şey bulunmamakta ve bu olumsuz koşullarda öğretmen öğretim işini gerçekleştirmektedir. Öğretmen tek tek öğrencilerle ilgilenmektedir. Öğretimi sağlama rolüne ilişkin olarak öğrencileri tahtaya kaldırıp harf ve sayıları yazdırmakta, verdiği ödevleri ve öğrencilerin yazı defterlerini kontrol etmektedir (dk.6.16-7.10/15.30-17.50/21.33-23.42/36.22-37.12).

Öğretmen Jane öğrencilerin içinde olması yasaklanan Maruge ile ders sonrası ilgilenmekte, onunla bireysel çalışma yapmaktadır (dk:1.02.18-1.03.15).

Şekil1: Jane Öğretmen ders anlatırken.

Liderlik Rolü

Öğretmen sınıfının lideri olmasının yanında kişilik özellikleri bakımından da lider bir kişiliğe sahip olabilir. Etkili liderler kararlı, idealist, cesaretli, mücadeleci, kendinden emindirler. Jane Öğretmenin karakteri: yılgınlık göstermeyen, azimli, hakkaniyetli, öğrenciler arasında ayırım yapmayan, adaletli, mücadeleci bir yapıya sahiptir

Bir gazetecinin yaptığı haber sonucu ortalık karışmış yaşlı bir adamın çocukların arasında eğitim alması eleştirilmiştir (dk:37.03-37.22) Veliler bu duruma karşı çıkmıştır.

Okul yönetimi (Kibruto adındaki şef) veliler ve bazı siyasiler yaşlı adamın klanından dolayı onu dışlamışlardır (dk:39.09-40.20/54.00-57.00). Öğretmen Jane onun yanında durarak, idealist bir öğretmen karakteri çizmiştir. Herkes okuldan gönderilmesini istemektedir. Jane Öğretmen Maruge için bakan ile görüşmüştür (dk:42.49 -43.48).

Bakan: *Endişenizi anlıyorum ama ellerim bağlı.* (Bakan orta yaşlı siyahi bir kadındır.)

Jane: *Maruge gerçekten çok çalışıyor. Çocuklar için çok iyi bir örnek.*

Bakan: *Maruge'ye izin verirsek, diğerlerini nasıl reddederiz? Okullarımız, yaşlı insanların akınına uğrar. Bu, öğrencilerimiz için kullanmamız gereken kısıtlı kaynaklarımızı tüketir.*

Jane: *Zaman ayırdığınız için teşekkürler, Sayın Bakan.*

Bakan: *Rica ederim. Bayan Obinchi, Danimarka Hükümeti için çalışan danışmanlardan birini tanyorum adı Charles Obinchi.*

Jane: *Charles kocamdır.*

Bakan: *Selamımı iletin.*

Jane: *Elbette.*

Bakan: *Bayan Obinchi, Kenya'nın geleceği çocuklar.* (Son sözü söylemenin gururuyla bakar. Öğretmen Jane Bakan ile bu işin çözülemeyeceğini anlar ve çıkar.)

Maruge yetişkinler okuluna gider ve hiçbir şey öğrenmeden geri gelir. Öğretmen Jane ile konuşur. Jane okul yönetimi ile tekrar görüşse de yönetim izin vermez. Ertesi gün Jane öğrencileri sınıfta düzenli bir şekilde oturup, alfabeyi şarkı eşliğinde çalıştıklarını görür. Çalıştıran Maruge'dir.

Maruge: *Şimdi sınıf yerlerinize oturun. (Sınıfın kapısında gülümseyerek kendisine bakan Jane öğretmene) Veda etmeye geldim. Onlara bir keçinin okuyamayacağını söyledim. Bir keçi kendi ismini yazamaz. Onlar çok çalışmalılar yoksa benim gibi olurlar. Yaşlı bir adamın o keçiden bir farkı yoktur..*

Jane: (Gülümseyerek) *Biliyorsunuz, keçiler çok zeki hayvanlardır. Asla vazgeçmezler. Onlardan çok iyi bir ders öğrenebiliriz. (Maruge'nin yanına gelir ve çocuklara dönerek...) Sınıf size önemli bir duyurum var. Bundan sonra Maruge benim asistanım olacak.*

Çocuklar: (Alkış eşliğinde) *Aferin sana Maruge, aferin*

Öğretmen Jane inisiyatif kullanarak Maruge'yi yanına alır ve onun eğitim almasını sağlar. Ancak Maruge'nin okula gitmesi öğretmenin onu desteklemesi gazete ve televizyonlara haber olmuştur. Veliler bu duruma çok öfkelenir ve öğretmene tepki

göstermeye başlarlar (dk:54.00-57.00). Okulun kapısında galeyana gelmiş velilere karşı öğretmen dik durarak:

Jane: *Pekâlâ millet, lütfen. Sinirli olduğunuzu biliyorum. Beni dinler misiniz lütfen? Bence Maruge 'den öğreneceğimiz çok şey var. Bize yardım ediyor. Tamam mı? Çocukların yaşlılardan öğrenecekleri çok şeyleri var. (Veliler öfkelidirler ve dinlemezler.)*

Şef Kipruto: *Ne yaptığını sanıyorsun? Karnaval alanına dönmüş burası. İhtiyardan kurtulmanı söylemiştim.*

Jane: *Bay Kipruto, söylesenize neden dürüst konuşmuyorsunuz? Burada istememenizin sebebi yaşlı olması mı, Kikuyu olması mı?*

Şef Kipruto: *Bayan Obinchi, mevzunun kabilelerle bir alakası yok. Kim oluyorsunuz da, otoriteyi sorguluyorsunuz? Siz bir çalışansınız. Ne dersem onu yaparsınız. Sizi son kez uyarıyorum. Yetişkin okuluna gidecek!*

Jane: *Hiç parası yok Bay Kipruto. Başka hiçbir yerde okula gidemez.*

Şef Kipruto: *Yakında parası olacak. Kikuyu hükümeti o herife tazminat ödeyecek. Neyin tazminatıysa. Kendi insanını öldürenin mi? (Bu sözcüklerden aslında eğitimden sorumlu olan bu kişinin Maruge'nin klanından dolayı istemediği anlaşılmaktadır. Öğretmen Jane de Şefin kabilecilik yaptığını anlamaktadır.)*

Jane: *Bay Kipruto geçmişini unutamayız mı artık?*

Şef Kipruto: *Geçmiş hep yaşar, Bayan Obinchi. Bunu unutmayın!*

Öğretmen Jane ile okul şefinin bu konuşmalarından sonra, Şef onu 500 km uzaklıktaki başka bir yere tayin ettirmiştir. Eşi onu göndermek istememektedir. Eşi o yaşlı adam için kendi düzeninden vazgeçmesine bir anlam verememektedir. Sadece Jane Öğretmen değil, hatta eşi de bazı tarafların kışkırtmasıyla zor durumda kalmaktadır. Eşiyle konuştuğu bir sahne de dış baskılar ve bu baskılara rağmen öğretmenin tutumu anlaşılmaktadır;

Charles: *Turkana buradan 500 km uzakta. Birbirimizi nasıl göreceğiz? Oraya gitmiyorsun, bu çok açık.*

Jane: *İstifa da etmeyeceğim Charles. Kipruto'ya bu zevki yaşatmayacağım. Bu bir Prensipte meselesi.*

Charles: *Prensiplerin cehenneme gitsin. Okulu taş yağmuruna tuttular, seni seni tayin ettirdiler. İşte sorunlar yaşıyorum, bunun bize neye mal olduğunu görmüyor musun?"*

Jane: *Peki ne yapmamı istiyorsun Charles? Uslu Kenyalı kadınlar gibi çenemi mi kapatayım? Kadınlar göze görünmemeli ve konuşmamalı...*

Charles: *Bunu daha ne kadar ileri götürmeyi düşünüyorsun, Jane? Neden o ihtiyar için her şeyi riske atıyorsun? Oluruna bırak. Bırak gitsin.*

Jane: *Bunun en basit cevabı ne biliyor musun, Charles? Onu geri çevirmek için bir yol bilmiyorum ben. Turkana'ya gideceğim. İstifa etmeyeceğim! Onlara istediklerini vermeyeceğim (dk:1.13.55-1.16.03).*

Görüldüğü üzere Jane Öğretmen zorluklara karşı yılmadan usanmadan mücadele eden bir öğretmendir. Yaşlı da olsa, ülkenin kıt kaynakları onun için harcanmak istemese de Jane Öğretmen, bu öğrenmeye çok istekli yaşlı adamı geri çevirmemiştir. Onun için mücadele etmiştir. Birilerinin kendisini iftiralara, tehditle, zorbalıkla sindirmeye çalışmasına rağmen o bildiği doğrudan vazgeçmemiştir.

4.2 Canım Öğretmenim (Monsieur Lazhar)

Kanada yapımı filmde başroldeki öğretmen Bachir Lazhar Cezayirli bir sığınmacıdır. Cezayir'de ailesi ile birlikte tehdit edilmekte bu yüzden ülkeyi terk etmiştir. Ailesi ülkeden kaçamadan birileri tarafından öldürülmüştür. Bay Lazhar orta yaşlı, zayıf, kıvrırcık saçlı ve hafif top sakallı bir görünüme sahiptir. Takım elbise giymekte ve kravat takmaktadır.

Başroldeki Öğretmen Lazhar aslında öğretmen değil, bir devlet memurudur (Falardeau, 2011). Okul müdürüne kendini öğretmen olarak tanıtmış, aslında öğretmen olan eşinin yerine geçerek onun deneyimlerini kendi belgesinde göstermiştir. Bay Lazhar okulda psikolojik sorunlarıyla baş edemeyen öğretmenin kendisini asması sonucu, öğretmensiz kalan sınıfa, öğretmenlik yapmak için başvuru yapar. Okul müdürü onu belgeleri eksik olduğu için almak istemez, ama bu işe ondan başka da talep eden olmamıştır. Bay Lazhar'ın Kanada da henüz oturma ve çalışma izni yoktur ve mahkemesi devam etmektedir.

Okul müdürü Bayan Mme Vaillancourt orta yaşlı, zayıf, kısa sarı saçları olan, modern giyimli, güler yüzlü, enerjik bir kadın yöneticidir. Okulun yönetiminde söz sahibi olan Bayan Vaillancourt öğrencilerin yaşadığı zor durumu bir an önce aşmaları için çaba sarf eder. Zaman zaman iş aldığı yeni öğretmen Bay Lazhar'a yardımcı olmakla birlikte uyarır ve yönlendirir. Yine filmde başrolde olmasa da Bay Lazhar ile iletişim halinde olan ve onun örnek aldığı bayan öğretmen Claire Lajoie genç, kumral uzun saçlı, enerjik, sıcakkanlı ve güler yüzlü bir öğretmendir. Sınıfının yönetiminde oldukça başarılı olan Öğretmen Claire birçok yeri gezmiş, oldukça kültürlüdür.

Filmde ön planda olmasa da beden eğitimi öğretmeni Gaston adında genç erkek bir öğretmen vardır. Kumral, kısa boylu, zayıf, kirli sakallı ve branşı gereği genelde spor giyimlidir. İlk olarak bahçe nöbeti sırasında görülmüştür. Ayrıca kapalı spor salonunda öğrencilere koşturarak antrenman yaptırırken (dk:9.40/44.14-44.32). Öğretmenler toplantısı sırasında Öğretmen Gaston öğrencilere temas konusunda yaşadığı sorunları dile getirmiştir (dk:1.04.52-1.05.32). Çocuklara dokunmadan atlama beygirinde jimnastik öğretmenin zor olduğunu, bu sebeple sürekli onları koşturduğundan bahsetmiştir. Bunun sonucunda da çocukların onu aptal yerine koyduklarından yakınmıştır. Öğrencilere temas konusunun görüşülmesinin sebebi; öğrenci Simon'un ölen öğretmenin fotoğrafını asılı bir şekilde çizmesi, fotoğrafı diğer öğrencilerin görmesi, aynı zamanda Simon'un bir arkadaşına şiddet uygulaması toplantının ana konusudur.

Öğretmen Martine Lachance sadece ismi ve olay örgüsüyle filmde yer almaktadır. Genç ve sarışın bir kadın öğretmendir. Öğretmen arkadaşlarının anlattığı detaylarla sıcakkanlı, çocukları seven iyi bir öğretmendir. Ancak evli olan Martine eşiyle sorunlar yaşamakta, endişe nöbetleri geçirmektedir. Filmin açılış sahnesinde, Martine Lachance sınıfında kendini asmıştır. Öğrencilerinden Simon ve Alice bu sahneyi görmüştür. Öğretmen ile ilgili asıl detay öğretmenler toplantısı sırasında ortaya çıkmıştır (dk:1.04.15-1.04.50). Martine öğrencisi Simon'a özel ders vermektedir. Özel ders sırasında Öğretmen Martin'in öğrencisini teselli için ona sarılması öğrencinin tepkisine ve şikâyetine yol açmıştır. Hatta öğrenci olayı biraz çarpıtarak, öğretmenin kendisini öptüğünü söylemiştir. Bay Lazhar bu detayı toplantı sırasında öğrenmiştir.

Tablo 6

Canım Öğretmenim film de öne çıkan roller

Filmde Analiz Edilen Öğretmen Roller
Öğretimi Sağlama Rolü
Anne-Baba Rolü
Disiplini Sağlama Rolü

Öğretimi Sağlama Rolü

Bay Lazhar gerçekte öğretmen olmaması öğretimi sağlama rolünün zayıf olduğunu göstermektedir. Bay Lazhar'ın öğretimi sağlama rolünü sağlamaktan çok, bu rolü

gerçekleştirmek için verdiği çaba örnek teşkil eder. Öğretmenlik deneyiminin olmaması öğretimi sağlama açısından oldukça sıkıntılı bir durum ortaya çıkarmaktadır. Bu duruma verilebilecek bir örnek olarak, başladığı ilk günlerde öğrenciler için seçtiği kitap onların seviyesinin çok üstündedir. Ayrıca Cezayir’den geldiği için aksanı farklıdır ve çocuklar onu anlamakta güçlük çekmektedir. Tahtaya yazdığı bir sözcükte onun dil öğretimi ile ilgili eksiği olduğunu göstermektedir. Yaptığı hatayı öğrenci düzeltmiştir. (dk:23.43-24.022)

Bay Lazhar: *Benim bin yüz Frangım var. (Tahtaya yazdığı cümle.) (Özne) Benim şahıs zamiri.*

Öğrenci: *O bir belirleyici. Bir niteleyici. Bir iyelik zamiri var. Artık şahıs zamirleri olmadığını herkes bilir. (Bay Lazhar’ın bunu bilmediği yüzündeki şaşkın ifadeden belli olmaktadır.)*

Bay Lazhar’ın sınıfta uyguladığı farklı denilebilecek bir yöntem-tekniği yoktur. Klasik anlatım yöntemi ve kaynak olarak hikâye kitapları kullanmaktadır. Hatta sınıf düzeni ve eğitim ortamlarının düzenlenmesi bakımından yetersiz olduğu gözlenmektedir. Diğer öğretmen yapmış olduğu iç içe iki yarım halka düzenini ilk ders düzelterek normal sıra düzeni yapmıştır.

Bay Lazhar’ın pedagojik açıdan yetersizliği, öğretmenlik deneyiminin olmaması seçtiği kitaplardan da anlaşılmaktadır. Öğrencilerin yaşına ve seviyesine uygun kitap seçememiştir. Bu konuda okul müdüründen uyarı almıştır. Ayrıca öğrencisi Alice Bay Lazhar’a yazım dersi için kitap önermiştir (dk:31.00-31.20). Bay Lazhar’ın öğrencisinin önerisini dikkate alması demokratik bir tutum sergilediğini gösterirken, öğretmenlik konusunda eğitimsiz olduğunu kanıtlar niteliktedir.

Alice: *Yazım sınavı için kitap getirdim. Anlaması daha kolay. Bunu seveceksiniz.*

Bay Lazhar: *Jack London, Beyaz Diş. Teşekkürler.*

Başka bir sahnede sınıf ile grup terapisi yapan psikolog ile Bay Lazhar’ın diyalogu dikkat çekicidir. Öğrenciler yaşadıkları travmatik olaydan dolayı sınıfça psikolog tarafından tedavi almaktadırlar. Bay Lazhar’ın psikolog ile görüşme sırasında, psikolog Bay Lazhar’ı çocuklara bakış açısı ve sınıfın görsel düzeni hakkında bilinçlendirmiştir (dk:49.42-50.06).

Psikolog: *Bay Lazhar bakın bir süredir çocuklarda çok büyük bir gelişme görüyorum. Süreçle ilgili daha rahatlar. Sanırım birkaç hafta içinde görüşmelere son verebiliriz.*

Bay Lazhar: *Birkaç hafta içinde iyileşirler mi? Mükemmel.* (Onları hasta olarak görmesi yanlıştır. Sadece öğretmenlerinin sınıfta intiharına tanık olmak çocuklara ağır gelmektedir. Bu zor durumu aşmak için psikolojik destek almaktadırlar.)

Psikolog: *“Hasta değiller! Sınıfları hastane odasına benzese de. Bazen biraz renk iyidir”* diyerek onu eleştirmiştir.

Psikolog ile konuşma sonrası Bay Lazhar koridora yönelir. Bay Lazhar koridorda Öğretmen Claire’in sınıfının boş olduğu görür ve içeri girer. Oldukça renkli olan sınıfta her yerde öğrencilere ait çalışmalar, modeller, resimler, heykeller, haritalar ve saksı çiçekleri bulunmaktadır(dk:50.15-50.47). Bay Lazhar ile psikolog arasındaki diyaloga gönderme yaparak Yönetmen bu noktada iki öğretmenin arasındaki farkı ortaya koymuştur. İki sınıfın birbirinden bu denli farklı olduğu, öğretmenlik mesleğinden olan ile olmayan kişinin farkını gözler önüne sermektedir.

Bay Lazhar öğrencilerin seviyesine inmekte güçlük çektiğini öğretmen arkadaşı Claire ile konuşması sırasında itiraf etmiştir. Onları anlayamadığını, onların seviyesinde ders işleyemediğini ifade etmiştir: *“Açıkçası Claire ben yapamıyorum... Çocuklar için endişeleniyorum. Onları büyümüş gibi görüyorum ama hala çocukça konuşuyorlar. Benim suçum çünkü hayatlarına renk katmayı unuttum artık.”* (dk:1.11.30-1.12.20).

Başroldeki oyuncu öğretmen olmadığı için pedagoji bilgisi, yöntem-teknik, materyal bilgisi eksiktir. Hatta anlattığı dersin alan bilgisi de zayıftır. Bu yönleriyle filmde öğretmen öğretimi sağlama rolüne ilişkin olarak başarısız bir rol sergilemiştir.

Ancak meslektaşlarından yardım almakta, araştırma yapmaktadır. Ders dışındaki vakitlerinde sürekli çalıştığı, notlar aldığı görülmektedir (dk:49.09-49.30/50.57-51.36/51.37-52.17/55.09-55.30/1.23.55) Denilebilir ki öğretmenlik yapmayı öğrenmektedir. Bu bakımdan kendini geliştiren bir öğretmen modelidir. Cezayir asıllı olduğu için kendisi de kendi sınıfıyla İngilizce derslerine katılmakta, İngilizce öğrenmektedir. Okul müdiresi Bay Lazhar’a özellikle sınıfın durumu hakkında olumlu eleştirilerde bulunmuştur (dk:44.30-46.05). Bayan Vaillancourt: *Sınıf gayet iyi. Sonuçlar gayet düzgün. Onlardan istediğinize bakılırsa mucizevi.*

Bay Lazhar Son sahnelere doğru daha başarılı öğretmenlik yapmaya başlamıştır. Örnek olarak son sahnede öğrenciler bir hikâyeye yazmaktadır. İçlerinden biri sınıf kitaplığından bir kitap alır ve alıntılama yapar. Bay Lazhar öğrenciye: *“Boris, bir referans kitabına başvurduğun için sana ekstra puan vereceğim”* diyerek ödüllendirir. Öğrencilere daha uygun dönütler verebilmektedir. Hatta okul müdürü ile son görüşmesinde, müdürün

onun mülteci ve oturma izni olmadığını daha önce öğrendiğini ancak sınıfa uyum sağladığı için göz ardı ettiğini söylemiştir.

Anne-Baba Rolü

Bay Lazhar öğrencileriyle kısa sürede yakın ilişki kurmayı başarmıştır. Öğrencilere samimi ve sıcakkanlı davranmıştır. Onların yaşadığı travmatik durumu empati kurarak anlamaya çalışmıştır. Kendisi de ailesini Cezayir’de feci bir şekilde kaybetmiştir ve bu öğrenciler onun yeni ailesi olmuştur. Öğrencilere anne baba ilgisiyle davranmıştır. Her ne kadar ailesini kaybetse de kendisi de bir baba olduğu için öğretmenlik mesleğine uygun rollerden biri olan anne-baba rolünü gerçekleştirmekte zorluk çekmemiştir. Ayrıca belirtmek gerekir ki Doğu kültüründen gelmesi sahiplenici, koruyucu bir ebeveyn karakteri çizmiştir. Bu bağlamda gerçek bir ebeveyn ilgisiyle, burnu kanayan bir öğrencisinin burnunu mendille temizlemiş (dk:32.10-32.28), migreni olan bir öğrencisinin sağlık problemiyle ilgilenmiş, biraz hava almasını önermiş, sırasına muz ve çikolata koymuştur (dk:53.00-53.45).

Başka bir örnekte ailesinden ayrı kalan kız öğrencisi ile ilgilenmesi öğretmenin anne baba rolünü ön plana çıkarmaktadır. Annesi hostes olan Alice sık sık bakıcısıyla kalmakta ve kendini yalnız hissetmektedir. Bay Lazhar, öğrencisinin yalnızlığına ortak olmuştur. Öğrencisine aile sıcaklığı verdiğinin kanıtı olarak Alice’in annesinin okula gelip öğretmenle konuştuğu sahnedir. Anne, Bay Lazhar’a:

Veli: “Kızım sürekli sizden söz ediyor. Onun adına teşekkür ederim. Bu yıl olanlar gerçekten çok ağırdı. Ben de çok sık burada değildim.

Bay Lazhar: Büyük olgunluk gösterdi.

Veli: Size tutundu. Siz çok sağlamdınız. Çok teşekkürler. (dk:1.24.24-1.25.11)

Bay Lazhar öğretmenler toplantısı sırasında öğrencisi Simon’un saldırgan tutumuna çözüm üretmeye çalışmış, bazı öğretmenlerin saldırganlığının cezalandırılması gerektiği düşüncesine karşın, öğrencisinin yanında durmuştur (dk:1.03.32-1.04.10). Sınıfın yaşadığı sorunu Bay Lazhar tam olarak başta bilmemektedir. Öğrencilerden Alice bu konuyu konuşmak istemekte ancak engellenmektedir. Arkadaşı Simon’un hatalı olduğunu düşünen Alice onu sürekli konuşturmaya çalışmaktadır. Sonunda bunu başarmıştır. Öğretmen Martine intihar ettiği gün öğrenci Simon’un sınıf sütlerini getireceği gündür. Bu sebeple öğrenci onu cezalandırmaya çalıştığını düşünmektedir. Simon ağlayarak öğretmenin ölümünden kendisinin sorumlu olmadığını söylemiştir. Onu öptüğü iddiasının yalan olduğunu itiraf etmiştir. Bay Lazhar Simon’un yanına gelerek, sırtını sıvazlamış, başını

okşamış ve onun suçu olmadığını söyleyerek onu teselli etmiştir. Simon’a baba şefkati ile yaklaşmıştır (dk:1.19.25-1.21.00/1.22.17).

Filmde anne baba rolüne ilişkin göze çarpan başka bir sahne Bay Lazhar’ın okuldan ayrılma sahnesidir. Öğretmen olmadığı anlaşılınca müdür ondan okuldan ayrılmasını istemiştir. Bay Lazhar kendisini öğrencilere karşı sorumlu hissederek onları bırakmak istememiştir. “*Onları terk etmem. Yakında okul bitiyor.*” Müdürün kesin tavrı karşısında; “*Bırakın bugün ders vereyim. Gitmem gerektiğini söylerim. Haber vermeden gidilmez.*” Önceki öğretmenlerinden sonra çocukların düştüğü durumu hatırlatmak istercesine; “*Martin haber vermeden gitti*” der ve son dersini yapar. Öğrencilere kendini anlatan bir hikâye ile veda eder (dk:1.29.28-1.31.20). Filmin kapanış sahnesinde ona bağlanmış olan öğrencisi Alice gözyaşları içinde Bay Lazhar’a sarılır. Öğrencinin ona sevgiyle bağlandığı anlaşılmaktadır.

Disiplini Sağlama Rolü

Öğretmen Claire filmde sınıfı yönetme disiplini sağlama konusunda başarılı bir örnektir. Claire’ın sınıfı oldukça düzenlidir. Sınıfta öğrencilerin öğrenmelerine eşlik eden ilginç görseller vardır. Tavandan sarkan bir güneş sistemi modeli, Viking gemisi modeli, Kızılderili büstü, panolarda öğrencilerin görsel çalışmaları, turizm değerleri olan yerlerin fotoğrafları, bozuk paralar gibi. Öğretmen Claire sınıfta ders anlatmaktadır. Derste öğrenciler Öğretmen Claire’i dikkatlice izlemektedirler. Sınıfta sessizliğin sağlanması için uyguladığı bir yöntem şudur:

Öğretmen Claire: *Şimdi kitaplarınızı açın, sayfa 81 ve geri sayarak, sessizlik ve 5, 4...(öğrenciler devam ettirir.)3, 2, 1 Matmazel Claire.* Sınıf sessizleşmiş ve ders işleme düzenine geçilmiştir (dk:26.27-26.41). Bay Lazhar’ın açık duran kapıdan öğretmenin sınıfa hâkimiyeti dikkatini çekmiştir. Bir süre durup Öğretmen Claire’i izlemiştir (dk:25.54-26-49). Kendi de dersinde, Öğretmen Claire’den gördüğünü uygulamaya çalışmıştır. Ancak öğrenciler daha önce böyle bir uygulama yapmadıkları için Bay Lazhar’ın komutuna tepkisiz kalmışlardır.

Filmde Bay Lazhar başlangıçta disiplini sağlamakta zorlanmıştır. Bunun sebebi de pek tabii öğretmenlik eğitimi almamış olmasından ve bu mesleği ilk defa yapıyor olmasından kaynaklıdır. Denilebilir ki iş başında mesleği öğrenmeye başlamıştır. Diğer öğretmenleri, özellikle öğretmen arkadaşı Claire’i izleyerek ve araştırarak mesleği öğrenmiştir. Öğretmenlik mesleğine uygun yöntemleri öğrendikçe disiplini sağlamayı başarmıştır. Ayrıca öğrencileri tanıyarak onlarla iyi bir iletişim kurması disiplini sağlama konusunda

öğretmene yardımcı olmuştur. Filmin sonlarına doğru daha başarılı bir öğretmenlik sergilemektedir.

Şekil 2: Canım Öğretmenim sınıf düzeni.

4.3 İki Dil Bir Bavul

Emre Aydın sınıf öğretmenliğinden mezun olmuş genç bir öğretmendir. İlk görev yeri Şanlıurfa'nın Siverek ilçesine bağlı Demirci Köyü'dür. Filmde oyuncu olarak rol alan öğretmen oyuncu değil gerçek öğretmendir (Eskiköy ve Doğan, 2008). Emre öğretmen orta boylu zayıf, kumral kıvrık saçlı, devlet memuru olması dolayısıyla tıraşlıdır. Başlangıçta pantolon ve gömlek giymekte, kravat takmaktadır. Filmin ilerleyen sahnelerinde, havanın da soğumasıyla gömleğin üstüne kazak giymeye başlamıştır.

Emre Öğretmen Denizlili bir öğretmendir ve ege şivesi belirgin olarak konuşmasına yerleşmiştir. Atandığı bölgenin insanına, iklimine ve diline yabancıdır. Bu duruma rağmen köyün insanlarıyla iyi ilişkiler kurabilmiştir. Atandığı köy kırsalda olması, parası olduğu halde köyde alışveriş yapılacak bir dükkânın olmaması, suyun taşınarak kullanılması yaşadığı ilk olumsuz durumlardır. Bunların yanı sıra Emre Öğretmen'in yalnız olması, evdeki yaşamını sürdürmeye çalışması, kışın gelmesiyle ısınma probleminin ortaya çıkması,

uzun süreli elektrik kesintileri, baş etmeye çalıştığı diğer sorunlardır. Zaman zaman öğretmenin bu yoksunluklardan olumsuz etkilendiği vücut dilinden ve ailesiyle yaptığı telefon konuşmalarından anlaşılmaktadır. Köyde evlerde akan suyun olmadığı su taşıyan insanların görüntüleri ve öğretmenin su taşıdığı sahnelerle gösterilmiştir. Öğretmenin bu durumu yadırgadığı annesiyle telefon görüşmesi ile ortaya konmuştur (dk:03.40-04.58).

Emre Öğretmen: *Hiçbir şey yok ya. Hiçbir şey! Ben, tamam, köye gelceğimin farkındaydım, yani köye çıkacağıma da biliyodum ama bu kadar kötü bir yer hayal etmemiştim. En azından, hani suyum olur diyodum. O bile yok yani.*

Emre Öğretmen: *Napıyon anne? Üç gündür elektrik yok, şarjımda bitecek. Merak etme yani. Kapanırsa ulaşamazsın... Batarya zayıf diyor bende annemi arayayım dedim... Cuma günü. Yağdıyo işte. Merak etme diye aradım (dk:1.01.06-1.01.40).*

Köyde tek öğretmen olduğu için birleştirilmiş sınıfta öğretmenlik yapmaktadır. Müfredat dâhilinde birinci sınıflara Türkçe okuma yazma öğretecek, diğer sınıf düzeylerine de müfredata uygun öğretim yapacaktır. Bölgenin elverişsiz şartlarından dolayı esnek bir program uygulamaktadır. Emre Öğretmen okulun sadece öğretmeni değil, okulun hem müdürü hem de hademesidir. Bir sahnede soba yaktığı görülmektedir (dk:56.50-57.20).

Okulun ilk günü öğretmen gider okulu açar ancak gelen giden olmaz. Tek başına okulun önünde elleri arkasında volta atar (dk:5.33-5.50). Bunun üzerine tek tek evlere gider çocukları arar. Muhtarla görüşür. Öğrencileri toplar. Okulun ilk günü filmin adından da anlaşılacağı gibi dil sorunu. Türkiye'nin güneydoğusunda bazı şehirlerde etnik kimlik farklılığı itibariyle çocukların ana dili Kürtçedir. Özellikle küçük yaşta kiler Türkçe bilmemektedir. Öğretmenin de Türkiye'nin batısından gelmiş olmasından dolayı O'da bu dile yabancıdır. Sınıfta öğrencilerle tanışır, onları tek tek yanına çağırarak bilgilerini alır. Okulun ilk kuralını da oluşturur: 'Sınıfta Türkçe konuşulacak.' (dk:15.00-15.30).

Emre Öğretmen: *Sınıfta Kürtçe konuşmanızı istemiyorum. Neden? Çünkü derslerimizin hepsi Türkçe. Şu anda siz Kürtçe konuşursanız ben anlamam ne dediğinizi. Sınıfta genellikle Türkçe konuşalım çünkü 8 sene daha eğitim göreceksiniz ve bu eğitim sürecinin hepsi Türkçe. O yüzden sınıfta Kürtçe konuşmayın.*

Ayrıca annesiyle telefon görüşmesinde Emre Öğretmenin söyledikleri dikkat çekicidir.

Emre Öğretmen: *Valla yorucu anne ya. Yok ya hepsi değil de yarısından fazlası işte. Zor oluyor çocuklarla hepsi bir arada. Bugün birler geldi. Türkçe bilmiyolar mesela. Konuşuyon boşa konuşuyomuş gibi oluyo, hiçbir şey anlamıyolar. (...) öyle bakıyolar* (dk:16.10-16.45).

Tablo 7

İki Dil Bir Bavul film de öne çıkan roller

Filmde Analiz Edilen Öğretmen Roller
Öğretimi Sağlama Rolü
Model Rolü

Öğretimi Sağlama Rolü

Emre Öğretmen özellikle sınıf içinde bulunan ders araç gereçlerini kullanarak öğretimi sağlamaya çalışmaktadır. Kara tahta, hazır okuma yazma kartonları, öğrencilerin kitapları ders materyalleridir. Öğretmen anlatım yöntemi ile ders anlatmaktadır. Daha küçük yaştakiler için, özellikle birinci sınıflarla çalışırken bire bir öğretim ve gösterip yaptırma tekniklerini kullanmaktadır.

Görev yaptığı bölge bakımından yöre halkının Kürtçe konuşması, çocukların ana dilinin Kürtçe olması öğretimi sağlama açısından oldukça sınırlandırıcı bir durum oluşturmaktadır. Ayrıca öğretmenin hem iş yükünü arttırmakta hem de öğretmeni diğer meslektaşlarına kıyasla yavaşlatmaktadır. Çünkü işlenmesi gereken bir müfredat vardır. Filmde öğretmen birinci sınıf öğrencilerine okuma yazma öğretmeden önce bazı kavramların Türkçesini öğretmeye çalışmaktadır. Nesnelerin görsellerini kullanarak, birkaç tekrarla telaffuz ettirmekte; organları göstererek Türkçe karşılığını öğretmektedir (dk:18.50-21.50). Öğrenciler bir şey istediğinde ve yahut soru sorduğunda Türkçe olarak söylettirmeye çalışmaktadır (dk:17.30-18.40/58.25-58.50). Bu noktada öğrencilerin önce Türkçe kelime haznesini zenginleştirmeye çalışmıştır. Kavramların sadece Türkçelerini değil aynı zamanda çocukların hiç tanımadığı nesnelere de tanıtmaya çalışmıştır. Mesela çocuklar resimde gördükleri ayıyı tanımamış ona inek demişlerdir.

Öğretmen ile öğrenciler arasındaki iletişim kopukluğunun en önemli kaynağı konuşukları dildir. Örnek olarak verilen sahnede, öğretmen ile öğrenciler arasında geçen bir konuşma durumunun vahametini ortaya koymaktadır: (dk:31.10-31.46)

Emre Öğretmen: *Dediğimden hiçbir şey anlamıyorsunuz di mi? Anlamıyorsunuz di mi?*
(Öğretmen Ege şivesiyle konuşmaktadır)

Öğrenciler: *Öğretmene bakıp gülerler.*

Emre Öğretmen: *Öyle gülüyorsunuz. Bende sizi anlamıyom zaten.*

Şekil 3: Emre Öğretmen 1. Sınıflara ders anlatırken.

Emre öğretmenin bu okulda esnek bir program izleyeceği annesi ile telefon konuşması sırasında ortaya konmuştur. Annesiyle konuşması sırasında öğretmenin 1. Sınıflarla ilgili planı şöyledir: “Emre Öğretmen: *Durum ortada. Ben onlara bu yıl sadece okuma yazma öğreteyim. Yani matematik, hayat bilgisi gibi dersleri bir kenara bırakayım. Bu sene sadece Türkçe okuma yazmaya ağırlık vereyim. Seneye bu alt yapıyla ben onlara bu sene kaybettiklerini verebilirim.*” (dk:26.40-27.06)

Bundan sonraki sahnelerde öğretmenin öğretimi sağlama rolüne ilişkin yaptığı çalışmalar yer almaktadır. Tahtaya harfleri, kelimeleri yazıp öğrencilere yazdırmaktadır. Öğretmen derste öğrencilerle birebir ilgilenerek yazdırmaya çalışmaktadır. Eğitim araç gereç eksiklerini tamamlamaktadır. (filmde öğrencilerin yoksul kesimden olduğu yaşadıkları evlerden, kıyafetlerinden, okul eşyalarından anlaşılmaktadır.) Kalem tutuşundan, çöpü nasıl kullanacaklarına kadar her türlü beceriyi kazandırmaya çalışmaktadır (dk:27.32-30.36/33.30-36.10/39.40-41.27/47.35-48.55/50.44-51.51/53.28-54.00/57.22-59.20/1.08.02-1.10.00). Yaptığı uygulamalar doğrultusunda öğretmenin meslekte yeni olmasına, eksikleri olmasına rağmen öğretmenlik meslek bilgisi konusunda eğitim aldığı, alanına hâkim olduğu görülmektedir.

Kırsaldan kentlere göçlerle birlikte, kırsalda azalan nüfusun eğitim ihtiyacı köy okullarına atanan tek öğretmenle karşılanmaktadır. Birleştirilmiş sınıf uygulamasıyla birlikte sınıfta yaşı büyük öğrencilerde mevcuttur. Öğretmen aynı anda her sınıfın müfredatındaki konuyu işlemeye çalışmaktadır. Birinci sınıflar yazı yazmaya çalışırken, öğretmen üst sınıfların müfredata uygun konular işlemektedir. Birinci sınıflara okuma yazma öğretirken de üst sınıflara çeşitli sorumluluklar vererek, onları görevlendirmektedir (dk.29.15-29.50/55.38-56.07). Öğrencileri ödevlendirerek ödevlerini kontrol etmektedir. Bazı öğrenciler ödevleri Kürtçe yapmaktadır. Ödevlerini Kürtçe yapanları sertçe uyarılmış ve 3 öğrenciye tahtaya kaldırıp tek ayaküstünde durma cezası vermiştir (dk:54.01-54.44). Her sınıf düzeyinden öğrenci olması, her sınıfın müfredatının aynı anda uygulanmaya çalışılması sınıfta kargaşaya ve bu durum ister istemez sınıfta sürekli bir uğultuya neden olmaktadır. Böyle bir ortamda öğrencilerin dikkati dağılmaktadır. Mesela öğretmen birinci sınıflara görsellerle okuma yazma öğretirken üst sınıflar kendi çalışmalarını bırakıp öğretmeni izlemektedirler.

Emre öğretmen veliler ile toplantı yapmıştır (dk:37.00-39.05). Toplantı gündeminde ki en önemli iki mesele öğrencilerin malzeme eksikliği ve öğrenciler ile kendi arasındaki dil engelidir. Öğrenci velilerinden dil engelini kaldırmak için onlardan evde Türkçe konuşulması konusunda destek ister. Birinci sınıfların okuma yazma öğretimi için, çocukların öğretmeni daha iyi anlayabilmeleri için bunun önemli olduğunu velilere anlatmaya çalışmıştır.

Emre Öğretmen: *Çoğu çocuk mesela deftersiz geliyor... Türkçe pek fazla bilmiyorlar. Olabilir. Ama siz onları teşvik ederseniz Türkçe konusunda çok iyi olur benim için. Çünkü çocuklar ben konuşuyorum benim dilimden anlamıyorlar. Mesela ben onlara Türkçe dersinde bir cümle söylüyorum, bunu tekrar et diyorum, tekrar bile edemiyor bana. Yani Türkçesi çok zayıf.*

Film baştan sona dört mevsim gösterilerek bütün bir eğitim yılını kapsamıştır. Emre Öğretmen okuma yazma bilmeyen birinci sınıf çocuklarından başlayarak heceleyerek de olsa okumayı yazmayı öğreterek seneyi bitirmiştir. Filmin son sahnelerinde birkaç öğrencinin hikâye kitapları okuduğu gösterilmiştir (dk:1.08.25-1.10.00). Filmin son sahnesinde öğrencilere karnelerini dağıtır, tek tek tebrik eder, miniklere yazın okuma yazma çalışmaları yapmaları gerektiğini öğütler (dk:1.10.42-1.12.25).

Örnek sahnelerde görüldüğü üzere öğretmen öğretimi sağlama rolünü başarıyla gerçekleştirmiştir. Mesleğinin ilk yıllarında olmasına rağmen Emre Öğretmen'in mesleki

çabası, kullandığı yöntem, teknik, materyal bakımından ve müfredat konusunda esnek davranması eğitimi olduğunun kanıtıdır. Ayrıca imkânsızlıklar içinde mesleğini icra konusunda pes etmemiş, kararlı bir tutum sergilemiştir.

Model Rolü

Model rolüne ilişkin olarak öğrencilerin, aileleri ve köydeki insanlar dışında farklı biriyle iletişim kurmaları, sosyal öğrenme açısından önem arz etmektedir. Öğretmen giyimi, kuşamı, hal ve tavırları açısından olumlu bir örnektir. Ayrıca devlet memuru olarak, devletin bir temsilcisi olarak, temiz ve kılık kıyafet yönetmeliğine uygun giyinmesi topluma rol model olduğunun göstergesidir. Bunun yanı sıra Emre Öğretmen'in yerel bir ağızla konuşması (Ege şivesi), Türkçeyi doğru kullanma bakımından uygun olmadığı söylenebilir.

Emre Öğretmen bahar geldikten sonra öğrencilerde çevre duyarlılığını oluşturmak için onlarla birlikte okulun bahçesine ağaç dikmiştir. Hep birlikte toprağı kazmış, taşlarını temizlemişlerdir. İlk çam fidanını öğretmen dikerek, öğrencilere fidanı nasıl dikeceklerini göstermiştir (dk:1.02.09-1.03.14). Güneydoğu Bölgesi'nin iklimi ve bitki örtüsü göz önünde bulundurulduğunda böyle bir etkinlik çocuklar için çevre bilinci oluşturma adına uygun bir model oluşturmuştur.

Öğretmen sadece öğrenciler için model değildir. Eskiden beri kırsal kesimde öğretmen köyün ileri gelenidir. Bir iş yapılacağı zaman ona başvurulur. Okuma yazma bilmeyenler için mektup okuyan, devlet dairesine dilekçe yazdırılan kişidir. Emre Öğretmen Geldiği şehirdeki imkânları, görev yaptığı köyde de görmek için kolları sıvar. Köylü ile birlikte okulun bahçesine artezyen açarak okulun ve kendisinin su ihtiyacının karşılanmasını sağlar. Evlerinde şebeke suyu olmayan köylülere de örnek olduğu söylenebilir (dk:22.00-22.48).

Memleketin her noktasında devletin varlığı hissedilmesi bakımından, mevcut sistemin korunması ve uygulanabilmesi açısından öğretmene önemli rol ve sorumluluk düşmektedir. Emre öğretmen Türkiye'nin ücra bir köşesinde sadece öğretmenlik yapmakla kalmayıp devletin bir memuru olarak, devletin varlığını orada temsil etmektedir. Henüz yürürlükten kaldırılmadan önce okullarda 'Andımız' okunması kuralını uygulamaktadır. Önce öğrencilerden ezberlemelerini istemiş sonra derse başlamadan önce okul bahçesinde okutturmuştur (dk:1.04.50-1.05.30). Milli bir bayram olan 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı günü öğretmen sınıfı bayraklarla ve balonlarla süslemiş, okul bahçesinde çocuklarla tören yapmıştır (dk:1.05.57-1.07.57).

Emre Öğretmen: *Bugün 23 Nisan. Ne demek 23 Nisan? Niye bugün biz bayram kutluyoruz? Fidan;*

Öğrenci: *Öğretmenim Atatürk 23 Nisan'ı kurduğu için...*

Emre Öğretmen: *Ne olmuş? Ne kurulmuş?*

Öğrenciler: *Türkiye Büyük Millet Meclisi*

Emre Öğretmen: *Türkiye Büyük Millet Meclisi kurulmuş. Ülkemiz eskiden ne ile yönetiliyordu? (Öğrenciler padişahlarla der.) Ülkemiz padişahlarla yönetilmekten kurtulmuş, meclis bugün açılmış. Dünyada çocukların bayramı olan tek ülke neresi? Ülke! Ülke! Şu anda 23 Nisan Çocuk Bayramı'nı millet olarak hangi millet kutluyor? (Sessizlik...)*

Öğrenci: *Türk Milleti!*

Emre Öğretmen: *Türkler kutluyor. Nerde yaşıyoruz peki biz?*

Öğrenciler: *Türkiye'de.*

Emre Öğretmen: *Türkiye'de. Kıymetini bilin! (Öğrencilerle kutlamalara, şarkı ve yarışmalarla devam eder.)*

Öğrencilerle birlikte milli bayramın coşkuyla kutlaması milli ve manevi değerlere sahip çıkmaya çalıştığını gösterir. Diyalogda geçen ifadelerden anlaşılacağı üzere, Cumhuriyetin değerlerini, demokrasinin önemini çocuklara kazandırmaya çalışmaktadır. Bu bakımdan örnek bir tutum sergilemiştir.

4.4 İmparatorlar Kulübü (The Emperor's Club)

St. Benedict's Academy'de tarih öğretmeni olan Bay Hundert disiplinli, titiz ve kendini mesleğine adanmış idealist bir öğretmendir (Hoffman, 2002). Genellikle takım elbiseli, şık giyimlidir. Fiziksel görünümü uzun boylu, zayıf, mavi gözlü, açık kumral saçlı ve traşlıdır. Disiplinli ve ciddi görümlü olan Bay Hundert gölde kayak çekerek spor yapmaktadır. Öğrenciler tarafından sevilen ancak o kadar da çekinilen bir öğretmendir. Herkes tarafından saygı gören Bay Hundert ilerde okul yöneticiliğine aday görülmektedir. Ayrıca tarihle ilgili bir kitap yazmaktadır.

Okulun her yıl düzenlediği iki aşamalı Bay Julius Sezar isimli bir yarışması vardır. Tarih dersi öğretimi sonunda öğrencilerin yarıştığı ve ödüllendirildiği okula özgü bir uygulamadır. Öğrenciler Roma tarihi konularından önce ara sınavlara tabi tutulurlar. İlk üçe giren adaylar topluluk önünde yarışır. Bütün sorulara doğru cevap veren birinci olur ve

yılın Bay Julius Sezar'ı seçilerek defne yapraklı tacı takar. Bu yarışmanın sorumlusu tarih öğretmeni Bay Hundert'tir. Film bu yarışma üzerine kurgulanmıştır.

Tablo 8

İmparatorlar Kulübü film de öne çıkan roller

Filmde Analiz Edilen Öğretmen Rollerini
Öğretimi Sağlama Rolü
Liderlik Rolü
Model Rolü
Rehber Rolü
Adaleti Sağlama Rolü
Disiplini Sağlama Rolü

Öğretimi Sağlama Rolü

Öğretmen Bay Hundert ilk ders öğrencilerle tanışır, tek tek isimlerini öğrenir ve tarih üzerine dikkat çekici bir konuşma yapar. Dikkat Çekme, hedeften haberdar etme gibi öğretimsel süreçleri işe koşma konusunda çarpıcı bir örnek olarak, Bay Hundert kapının üstünde asılı bulunan Shutruk Nahhunte adlı M.Ö. 1100'lerde yaşamış bir Elam kralının başarılarını anlatan bir tableti öğrencisine okutur. Sonrasında öğrencilerin soru dolu bakışları arasında açıklamasını yapar: Başarılı bir kral olmasına rağmen hiçbir tarih kitabında Nahhunte'nin adının yazılı olmadığını belirtir. "...yazılı olmayan hırslar ve fetihler değersizdir" öğrencilerin zihinlerini alt üst etmiştir. Soru dolu gözlerle pür dikkat öğretmeni dinlemektedirler. Tonlamalı sesiyle öğrencilerin dikkatlerini toplamıştır. Öncelikle onlarda tarih bilinci oluşturmaya çalışmaktadır (dk:7.26-10.22). Tablette şunlar yazmaktadır:

Öğrenci Blythe: *Ben Shutruk Nahhunte. Ben Ansham ve Susa kralı Elam Toprakları'nın hanedanı Shutruk Nahhunte'yim. Sippar'ı yok ettim. Naran Sin'in kılıcını alıp Elam'a geri götürdüm ve burada onu Tanrı'ma kurban ettim. Shutruk Nahhunte M.Ö. 1158.*

Bay Hundert: *Aferin Bay Blythe. Teşekkürler, yerinize oturabilirsiniz. Shutruk Nahhunte bu isim size tanıdık geldi mi? Notlarınıza bakabilirsiniz. Ama orada bulamazsınız. Shutruk Nahhunte. Kral! Elam topraklarının hanedanı. Sippar'ın yok edicisi. Buna rağmen*

bu başarıları hiçbir tarih kitabında yer almıyor. Neden? Çünkü yazılı olmayan hırslar ve fetihler değersizdir... Shutruk Nahhunte, etrafınızda gördüğünüz Aristoteles, Sezar, Augustus, Platon, Çiçero, Sokrates gibi büyük adamların tersine tamamen unutulmuş durumda. Bunlar tarihin devleri, büyük karakterler. Bu adamların başarıları, onların döneminden bizim dönemimize kadar süregelmiş adamlar. Onların hikâyesi bizim hikâyemiz. Benim adım Mr. Hundert. Batı uygarlığına hoş geldiniz: Yunanlılar ve Romalılar!’’

Başka bir sahnede Bay Hundert öğrencilere; “Sizin değeriniz ne olacak? Tarih sizi nasıl hatırlayacak?” diye sorarak öğrencileri derse güdülemiştir. İlk ders ilk intiba açısından dikkat çekici giriş yapmıştır. Öğrencilerin ilgisini çekmeyi başarmıştır. Öğretimi sağlarken yapacağı diğer etkinlikler için sınıfı hazır hale getirmiştir. Bu bakımdan aday öğretmenler için güzel bir örnektir.

Öğretimi sağlama rolüne ilişkin olarak diğer sahnelerde klasik eserler üzerinden, öğrencilerine okumalar yaptırarak ve soru cevap yöntemiyle dersini öğretmektedir. Yöntem-teknik kullanımı bakımından genel olarak anlatım yöntemi ile birlikte sık sık sokratik düşünme yöntemine başvurmaktadır. Ayrıca soru-cevap, beyin fırtınası yöntemlerine de yer verilmektedir. Bay Hundert derste materyal olarak kara tahta, klasik kitaplar, harita, tarihi şahsiyetlerin büstleri-heykelleri-tasvirleri, Roma tarihine uygun toga (bir tür tarihi kıyafet), eski yazma tabletlerin replikası gibi materyaller kullanmaktadır. (İlgili sahneler, dk:14.00-14.26/15.28-18.12/19.20-21.15/28.52-31.50/38.52-39.20).

Sınıfta öğrencilerine Romalı yerlilerin giydiği “toga” adlı giysiyi giydirerek ders işlemektedir. Kendisi de, Roma Tarihi’ni anlatırken öğrencilerle birlikte toga giyinmektedir (dk.15.28-18.12). Her öğrencinin okuması zorunlu olan kitaplar vardır. Öğrenciler, Roma Tarihi ile ilgili bu kitaplardan kronolojiye uygun olarak sorumlu tutulmaktadır. Ders öncesi her biri kitapları öğretmenin söylediği yere kadar okur ve derse hazırlıklı gelir. Derste öğretmen soru cevap yöntemiyle hem öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyini test eder hem de gerekli ek açıklamaları yapar. Bay Julius Sezar yarışması için sıkı bir çalışma, okumalar yaptırarak, öğrencilerin seviyelerinin tespiti için yazılı sınavlar yapar. Öğrencilerin öğrenme yöntemi olarak klasik eserlerin özümsemesi ve sık tekrarlar ile ezberlemeleri ön plandadır.

Değerlendirme genelde klasik yazılı sınav yöntemidir. Ayrıca filmde bir gelenek haline gelmiş, değerlendirme amaçlı bir yarışma düzenlenmektedir. Yarışmanın nasıl yapıldığını okul müdürü öğrencilere Sezar büstü önünde anlatmaktadır: (dk:14.30-14.58)

“Mr. Julius Sezar bir St. Benedict geleneğidir. Bu her yıl düzenlenen iki aşamalı bir yarışma. Birinci aşama kısa sınavlardan oluşur. Bu, yarışmacı sayısını üçe düşürür. İkincisi halka açık turnuva. Geri kalan üç kişi, St. Benedict Salonu’nda Roma Tarihi hakkındaki soruları sözlü olarak yanıtlar. Sona kalan kişi kazanır ve kendisine Mr. Julius Sezar’ın tacı takılır.”

Liderlik Rolü

St. Benedict’s Akademi adını duyurmuş, disiplinli bir okuldur. Öğretmenlerini seçerken belli ölçütlere göre almaktadırlar. Okulun en iyi öğretmenlerinden biri olan Bay Hundert geçmişi sorgulayarak geleceği inşa eden bir lider konumundadır. Bay Hundert duruşuyla, tavrıyla, karakteriyle öğrenciler tarafından saygı duyulan bir kişidir. Sadece sınıfta değil okul yönetiminde de aldığı görevle diğer öğretmenlere liderlik yapmaktadır. Mevcut okul müdüründen sonra müdürlük görevine uygun görülen bir kişidir.

Şekil 4: Öğretmen tarihi bir kostüm ile öğrencilere liderlik ederken

Model Rolü

Filmde başroldeki öğretmen duruşuyla, hayata bakışıyla ve dürüstlüğüyle öğrencilere örnek bir kişidir. Öğrenciler için uygun bir rol modelidir. Özellikle yetişkinlik zamanlarında gençlerin örnek alabileceği bir beyefendi görünümü çizmektedir. Onun iyi bir öğretmen, saygı duyulan bir kişi olarak örnek alındığının kanıtı son sahnede görülmektedir. Yıllar sonra mezun ettiği öğrenciler tarafından, bir tarih öğretmenine verilebilecek en uygun hediye ile

ödüllendirilmiştir. Öğrencileri el yazması bir levha hediye etmişlerdir. Levhada yazan sözler öğretmenin model rolüne uygun bir kişilik sergilediğini kanıtlamaktadır. Öğrencilerinden Deepak Metha levhada yazanı okur (dk:1.39.50-1.41.50).

“Büyük bir öğretmenin kaydedebileceği çok az tarih vardır. Onun yaşamı başkalarının yaşamları üstüne geçer. Bu insanlar okulumuzun direkleridir. Onlar taşlardan ya da kirişlerden daha değerlidirler. Onlar, ateşleyici bir güç olmaya devam ederler ve yaşamlarımızdaki gücü ortaya çıkarırlar.”

Rehber Rolü

Mr. Hundert öğrencisinin (Sedgewick) umursamaz ve mevcut düzeni bozan tavrına karşı onu kazanmak için; onu önemseydiğini, ona değerli olduğunu hissettirmeye çalışmaktadır. Öğretmen, öğrencinin babası ile görüşmüştür. Senatörün öğretmeni, anlattığı konu hakkında eleştirmesi, anlattığı konuların yararsız olduğunu ifade etmesi öğretmenin beklemediği bir tepki olmuştur. Senatörün tavrından dolayı yapılan konuşmanın yararsız olduğu düşüncesindedir. Hatta veli ile görüşme konusunda pişman olduğu, senatörün makamını terk ederken yüzündeki ifadeden anlaşılmaktadır. Bu konuşmadan sonra senatör oğlunu arar ve sorun çıkarmaması konusunda onu sertçe uyarır (dk:39.00-39.15). Bunun üzerine öğretmen öğrencinin ilgisizliğine ve huzuru bozan tavrına, kendisi çözüm bulacaktır. Bu amaçla onunla iletişim kurmaya çalışmıştır. Ona kızmak, onu cezalandırmak yerine onu çalışmaya sevk etmiştir. Öğrencisine, lisede kendisine ait bir kitabı vererek, ertesi gün yapılacak olan sınava hazırlanabileceğini söylemiştir. Mr. Hundert kitabı yatağa koyarak:

Bay Hundert: Bu senin için. Benim lisedeki ders kitabımdı. Oldukça iyidir. İlk bölüm, dönem işleyeceğimiz tüm konuların özetini kapsıyor. Mr. Julius Sezar yarışması için yardımcı olabileceğini düşündüm. İlk sınavlar yarın sabah. Üçüncü bölümdeki Cumhuriyet'in Kuruluşu'nu oku. Sedgewick, bu kitabı sana inandığım için veriyorum. Bence, eğer istersen sınıfın en üstünde olabilirsin. Bu tamamen sana bağlı” demiştir (dk:39.30-40.40).

Öğretmen çıktıktan sonra öğrencinin deftere baktığı görülür. Ertesi gün sınav olur. Öğrenci Sedgewick not olarak (C-) almıştır. Sınavdan sonra öğretmen öğrencisini tebrik ederek motive eder. Sınavdan sonraki sahnede, Öğretmen öğrencinin sınav defterini vererek:

Bay Hundert: Mr. Bell (Sedgewick) geçtiniz... “Başlangıç için iyisiniz. Böyle devam edin. (Diyerek öğrencinin omzuna hafifçe dokunur (dk:41.41-42.00). İlerleyen bölümlerde

öğrencinin her sınavda aldığı puanın artıyor olması Mr. Hundert'in çabasının sonuç verdiği göstermektedir. Doğru yerden öğrenciyi yakalamıştır. Öğretmen eğitsel rehberlik hizmeti vermiştir. Öğrenci çalışmaya motive olmuştur ve başarısını arttırmaya yönelik çalışma azmindedir. Öğretmenin öğrenciye sabırlı, yapıcı yaklaşımı, yol göstericiliği öğrencinin motive olmasını sağlamıştır. Özellikle hem disiplin sorunlarının çözümünde hem de öğrencilerin yönlendirilmesi açısından uygun bir örnek oluşturmaktadır.

Julius Sezar Yarışma günü gelmiştir. Seçilen öğrenciler başarılı bir performans sergilemiştir. Bay Hundert Sedgewick Bell'in kopya çektiğini anlamış ve yarışma dışında bir soru sorarak elenmesini sağlamıştır. Öğretmen bu olanlara rağmen kendisinde olan potansiyeli ona göstermek için, kopya çekmeden de başarabileceğini ona söylemiştir. Öğrencinin başarabileceğine inancı vardır ve bu davranışıyla sarsılmıştır. Yarışma sonrasında Bay Hundert, odasına çekilen öğrencinin yanına gider ve neden kopya çektiğini sorar: (dk:1.02.12-1.03.51)

Bay Hundert: *Oldukça ilginç bir performanstı.*

Öğrenci Bell: *Gördüğünüzü biliyorum.* (Toganın içine yapıştırdığı kopya kâğıtlarını kolunu açarak öğretmene gösterir.)

Bay Hundert: *Neden Sedgewick? Her şeyi biliyordun.*

Öğrenci Bell: *Neden olmasın? Neden beni yarışmadan çıkarmadınız?*

Bay Hundert: *Bu karışık bir durum Sedgewick.*

Öğrenci Bell: *Babam yüzünden değil mi?*

Bay Hundert: *Bunun babanla hiçbir ilgisi yoktu.*

Öğrenci Bell: (Alaycı bir gülümsemeyle) *Elbette Bay Hundert. Elbette.* (Diyerek camdan dışarı bakmaya devam eder. Bay Hundert çıkar.)

Öğretmen Hundert'in öğrenci Bell'in başarabileceği inancı ve onu da inanmasını sağlaması öğretmenin rehber rolüne ilişkin bir davranıştır. Bay Hundert'in çabası başka bir öğretmenin bakış açısıyla gösterilmiştir. Öğretmen yarışmada öğrenci Bell'in kopya çektiğini Bay James Ellerby'e söylemiştir. Bunun üzerine Bay James Ellerby: *"Başarma baskısı onu bunaltmış olabilir... Hadi William, o çocuğu oraya sen çıkarmadın ki. Oraya kendi çabasıyla çıktı. Sen sadece ona çalışması ve öğrenmesi için ilham verdin. Bunun için takdir edilmelisin."* (dk:1.03.54-1.05.03)

Öğretmen Bay Hundert, 25 yıl sonra mezun ettiği öğrencileriyle tekrar buluşur. Daveti Sedgewick Bell gerçekleştirmiştir. Öğrenciyken katıldığı Julius Sezar yarışmasını, Bay Hundert'in nezaretinde tekrar gerçekleşmesini sağlamak istemiştir. Asıl amacı eyalet

seçimlerinde saygınlık elde etmektir. Bay Hundert öğrencisinin davetini gururla kabul etmiştir. Saygın kişilerin ve basın önünde, yemek eşliğinde yarışma eğlenceli bir şekilde başlamıştır. Yıllar önceki aynı yarışmacılar yetişkin hallerinde sorulara cevap vermektedir. Değişmeyen ise Sedgewick Bell yine kopya çekmiştir. Bay Hundert yarışma sırasında öğrencisinin kopya çektiğini anlamış, onu yıllar önce olduğu gibi çok basit bir soruyla elemiştir. Beklentisinin aksine öğrencisi onu hayal kırıklığına uğratmıştır. Kopya çektiğini anladığı halde saygınlığını zedelememek için onun kopya çekmesini ifşa etmemiştir. Ancak tuvalette konuşmaları sırasında yaptığının yanlış ve faziletsiz bir davranış olduğunu söylemiş ve kendisini sınıfta bıraktığını dile getirmiştir. Bay Hundert yıllar önce öğrencisi Sedgewick Bell'e inandırarak yanılmadığını görmek için gururla katıldığı davetten dönerken hayal kırıklığı, iç sesi olarak verilmiştir (dk:1.41.51-1.42.45):

“Buraya Sedgewick Bell hakkında doğru düşündüğümü değil yanıldığımı görmek için gelmişim. Yıllar önce ona inanmakla haklı olduğumu görmek için gelmişim. Ama bu, sürprizleri olmayan bir hikâye. Bir tarih öğrencisi olarak ne saygısızlığına, ne de başarısına şaşırabilirim. Ben kaybettim Sedgewick. Ama hayatın değeri tek bir hata ya da tek bir başarı ile ölçülemez. Bunu bana diğer öğrencilerim öğretti. Her ne kadar tökezlese de bir öğretmen her zaman bir öğrencinin karakterini ve bir insanında kaderini değiştirmek için umut etmekten asla vazgeçmemelidir.”

Adaleti Sağlama Rolü

Filmde öğretmen Bay Hundert yarışma için öğrencilere birçok yazılı sınav uygulamıştır. Yazılı yoklamaların sonucunu puanlayarak ve final sınavı ile birlikte öğrenciler arasında sıralama yapmıştır. Yarışmaya girecek olan ilk üç öğrenciyi belirlemektedir. İlk yaptığı sıralama da 3. Sırada Martin Blythe 93 puan, 4. Sırada Sedgewick Bell 92 puan almıştır. Öğretmen ikisi arasında seçim yapmakta çok zorlanmıştır. Öğrenci Sedgewick Bell (A-) almıştır. Martin Blythe içinde kararsızlık yaşamış olsa da, Sedgewick Bell'in sınavını tekrar gözden geçirmiş ve onun çabasını göz önünde bulundurup notunu (A+) yaparak, onu üçüncülüğe yükseltmiştir. Mr. Martin Blythe 4. olmuştur. Bu durum sınav kâğıtlarını okuduğu sahnede görülmektedir (dk:49.25-50.45). Öğretmenin bu noktada ikilemede kalması doğaldır. Özellikle klasik sınavlarda puanlama yapılırken sık sık öğretmenlerin karşılaştığı bir sorundur. Öğretmenin puanlamada yaptığı değişiklik adaletli olmadığı izlenimini oluşturmaktadır.

Sınav sonuçlarının açıklanmasından sonra 4. Olan Martin Blythe bahçede, bir ağacın altında üzgün oturduğu sahne de öğretmen onu görür ve durumu anlar. Öğrenci yarışmaya

giremediği için üzgündür (dk:51.27-51.54). Öğretmende onun üzgün olmasından etkilenmiştir. Yarışma sırasında üçüncülüğe yükselttiği Sedgewick Bell'in, yarışma esnasında kopya çekmesi Öğretmenin, Martin'e haksızlık yaptığını kuvvetlendirir. Bay Hundert Martin Blythe için tavsiye mektubu yazarak akademiye kabul edilmesinde etkili olarak, hakkını vermeye çalışır. Filmin sonunda (25 yıl sonra) Mr. Martin Blythe'a kendisi ve Sedgewick Bell arasında seçim yaptığını, ona haksızlık yaptığını itiraf ederek özür dilemiştir (dk:1.18.20-1.19.28/1.36.50-1.38.07).

Mr. Hundert: *"Martin, orada olması gereken sendin"*

Mr. Blythe: *"Hayır, ben üç finalistten biri değildim."*

Mr. Hundert: *"Öyleydin. Senin notunu düşürdüm. Belki senin için önemsiz olabilir ama bunu bilmeni istedim. Üzgünüm Martin!"*

Adaleti sağlamaya yönelik öğretmenün dürüst tavrı yarışma günü ortaya çıkmıştır. Öğrencinin kuvvetli bir aileden gelmesini göz ardı ederek haklıya hakkını vermiştir. Okulun konferans salonunda, öğrencilerin ve velilerin bulunduğu izleyici kitlesi önünde yarışma yapılır. Yarışmacılardan Louis Masoudi bir süre sonra elenir. Geriye Öğrenci Metha ve Bell kalır. Yarışma kıyasıya rekabetle devam eder. Yarışmanın ilerleyen bölümlerinde Öğretmen Sedgewick Bell'in hareketlerinden şüphelenir ve daha dikkatli olarak onu izler. Öğretmen yarışma sırasında Sedgewick Bell'in kopya çektiğini anlar, müdüre kimseye hissettirmeden kopya çektiğini söylese de müdür görmezden gelmesini ve devam etmesini ister. (Müdürün bu şekilde tepki vermesi Sedgewick Bell'in babasının Senatör olmasından kaynaklandığını düşündürmektedir. Ancak bu durum açık değildir. Açık olan müdürün haksızlığı görmezden gelmesidir.) Bay Hundert hırsızlıkla yarışma birinciliğine ilerleyen Sedgewick Bell'i elemek için müfredatta olmayan ama Deepak Metha'nın okuduğunu bildiği kitaptan soru sorar. Sedgewick Bell soruyu cevaplayamaz ve elenir. Öğrenci Deepak Metha birinci olur. Yılın Julius Sezar'ı olarak tacı takar. Böylece Bay Hundert onun kopya çektiğini ifşa etmeden de, onu yarışma dışı bırakarak adaleti sağlamış olur (dk:54.12-1.01.55).

Disiplini Sağlama Rolü

St. Benedict Okulu'nda disiplin üst düzeydedir. Okulun yerleşmiş bir düzeni vardır. Disiplin kurallarından taviz verilmez. Öğrencilerin ve öğretmenlerin okul formalarına kadar her şeyi düzenlidir. Gelen öğrenciler seçilerek okula alındığı için disiplini bozacak davranışlar gözlenmemektedir. Öğrenciler ve öğretmenler arasında resmi hitabete dayanan bir ilişki söz konusudur. Okul yatılıdır ve uyulması zorunlu kurallar bulunmaktadır. Okula

sonradan gelen senatörün oğlu uçarı ve haylazdır. Disiplinsizdir ve kurallara uymak istemez. Kısa sürede arkadaşlarının da beğenisini toplamıştır. Arkadaşlarını da olumsuz etkilemektedir. Onunla birlikte hareket eden öğrenciler okulun sıkı disiplin kurallarını çiğnemeye başlamışlardır. Okuldan kaçan ve kız okulunun sınırlarına giren dört genç yakalanır, Bay Hundert tarafından uyarılırlar (dk:27.35-28.30). Bunun üzerine öğrencilere 2. tip ceza uygulanmıştır. (2. tip ceza organizmanın sevdiği bir uyarıcının ortamdan çekilmesidir.) Disiplini sağlama adına öğrencilere ceza verilmiştir.

Öğretmen Bay Hundert ders esnasında Bell'in haddini aşan tavırlarına daha fazla tahammül etmez. Onu kendi usulünce uyarır (dk:28.52 -31.50). Aşağıdaki diyalogda öğrencinin dikkat çekmeye çalışırken, Bay Hundert tarafından iyi bir ders verilmiştir:

Öğretmen: *Bay Bell tahtaya gelir misiniz lütfen?* (Öğrenci, yüzünde zafer kazanmış gülümsemesiyle tahtaya kalkar.) *Benim için diyagramı tamamlar mısınız lütfen? Oktavian ne olarak adlandırılmıştı? Bay Bell bu sınıfta bir tahtakurusu bile bu soruyu yanıtlayabilirdi.*

Öğrenci: *İmparator mu?*

Öğretmen: *Evet. Sonraki hükümdarların isimlerini verebilir misiniz? 41 tane var.*

Öğrenci: *Ben sadece 7 tanesini biliyorum. (gülerek) Somurtkan, mutlu, uykucu, tembel, aptal..*

Öğretmen: *Ciddi olalım. Bu hükümdarların isimlerini biliyor musunuz?*

Öğrenci: *Dört tane biliyorum, John, Paul, Ringo ve George...* (Ünlü müzik grubu olan Beatles'ın grup üyelerinin isimlerini sayar. Arkadaşları güler ve Bay Hundert duruma müdahale ederek öğrenciye ders verir.)

Öğretmen: *Bay Bell. Size bir uyarı olarak Aristoteles'in bir cümlesini söyleyeyim. "Genç yaşlarda olgunlaşmamışlık ortaya çıkar. Cahillik eğitilebilir, sarhoşluk ayıltılabilir ama aptallık sonsuza dek sürer."* (Sınıfta buz gibi bir sessizlik olur. Öğrencinin bozulduğu yüzündeki ifadeden belli olur. Bay Hundert sınıfa hitaben;) *Hep birlikte kronolojik olarak sayın Lütfen.*

Öğrenciler: *Tiberius, Caligula, Claudius, Nero, Galba, Otho, Vitellius, Vespasian, Titus, Domitian, Nerva, Trajan, Hadrian, Antonios Pius, Marcus Aurelius, Commodus, Pertinax...*

Öğretmen: *Teşekkürler. Bu kadar yeterli. Lütfen yerinize geçin Bay Bell.*

Disiplini sağlama noktasında öğretmen veli ile işbirliği yapmak istemektedir. Ancak veli buna olumlu yanıt vermez. Sınıfta yaşananlardan sonra Bay Hundert öğrenciyi odasına

çağırır ve uyarır. Babasından randevu aldığını ve onunla kendisi hakkında görüşeceğini bildirir(dk:32.06-33.47). Daha sonra Bay Hundert öğrencinin babasıyla görüşmek için ofisine gider. Öğrencinin durumunu anlatır. Senatör baba ilgisiz ve küstahtır. Öğrencinin küstahlığı babasının gücünden kaynaklanmaktadır (dk:34.14-37.42). Bu ziyaret sonrası Baba Öğrenciyi telefonla sertçe uyarır. Babanın öğrenciye karşı tavrı ve tutumu, öğrencinin kendisini değersiz hissettirmektedir. “*Evlat sana bir şey soracağım? Seni oraya göndermenin bana maliyetini biliyor musun? Zamanım çok değerli evlat. Bunu sana açıkladığımı sanıyorum. Seninle uğraşmaktan daha önemli işlerim var. Beni anlıyor musun? Bunu unutma!*” Bu konuşma her ne kadar pedagojik açıdan uygun olmasa da, öğretmen veli işbirliği açısından kayda değer bir örnektir ve sınıfta disiplinin sağlanması açısından etkili olmuş, öğrenci kendine biraz çekidüzen vermiştir. Öğretmende öğrencinin çalışmalarını teşvik etmiş, ona yardımcı olmuş ve onu desteklemiştir.

4.5 Kara Tahta (Takhté Siah)

Filmin başından sonuna, eğitimin ne kadar gerekli olduğu, savaşın yarattığı koşullarda, sırtlarında kara tahta ile eğitecek öğrenci arayan öğretmenler üzerinden ironi olarak anlatılmaktadır (Makhmalbach, 2000). Çalışma kapsamında analiz edildiğinde bir sınıf ortamı ve belli bir öğrenci grubu olmamasına rağmen eğitim vermeye çalışan bir grup öğretmenin mücadelesi, öğretimi sağlama rolüne örnek teşkil etmektedir. Verilmek istenen dersin öğretiminde sadece materyal olarak kara tahta bulunmaktadır. Öğretmen kara tahtaya bir şeyler yazarak öğretimi sağlamaya çalışmıştır. Filmde kara tahta öğretmenin her şeyidir. Bir okul ortamı olmadığı için sırtlarında kara tahta taşıyanların mesleğinin öğretmenlik olduğu buradan anlaşılıyor. Öğretmenler savaş koşullarında bu şekilde hayatlarını kazanmaya çalışıyorlar. (Bu noktada kara tahtanın farklı kullanımlarına da dikkat etmek gerekir; öğretmenlerin sırtında taşıdığı kara tahta kimi zaman bir masa, kimi zaman bir paravan, kimi zamanda bomba patlamalarında bir sığınak oluyor.)

Tablo 9

Kara Tahta film de öne çıkan roller

Filmde Analiz Edilen Öğretmen Roller
Öğretimi Sağlama Rolü

Şekil 5: Ders vermek için öğrenci arayan bir grup öğretmen.

Öğretimi Sağlama Rolü

Öğretimi sağlama rolüne ilişkin başlangıçta yola çıkan bir grup öğretmen yolda ayrılmaktadır. Filmin ilerleyen sahnelerinde iki öğretmen üzerinden film sürdürülmektedir. Öğretmen Said ve Reeboir. Said kasabaya gideceğini orada öğrenci arayacağını söyler, Reeboir ise dağlara doğru gideceğini söyler ve ayrılırlar. Her ikisi de ders vermek ve para kazanmak için öğrenci ararlar.

Öğretmen Said bir köye ulaşır. Kapı kapı öğrenci arar ancak köy çok sessizdir. Kimse ona iş vermez (dk:14.06-16.04). Sonra Said yolda Halepçe'ye ulaşmak için yürüyen bir kafileye katılır (dk:20.18). Ancak kafile yolu kaybetmiştir. Onlarda öğretmenden yardım isterler. Öğretmen Said biraz yiyecek elde etmek için onlara yolda rehber olmayı kabul eder. Çoğu yaşlılardan oluşan kafile de hiç öğrenci bulamayan öğretmen Said rehberlik yaptığı gruptaki kadınla evlendirilir. Ona okuma yazma öğretmeye çalışır. Ancak kadın hasta babası ve çocuğuyla uğraşmaktadır. Okuma yazma öğrenmekle ilgilenmez (dk:40.45-41.40/53.43-55.00/56.50-59.05). Filmin sonunda rehberlik yapan öğretmen Said kafileyi Halepçe sınırına getirir. Mülteci kafilesi bombalanan Halepçe'yi tanımazlar ve kandırıldıklarını düşünürler. Said onlara durumu anlatarak, onları kendine inandırmayı başarır. Ancak kendisi kafile ile birlikte gitmez. Yolculuk sırasında evlendiği kadın kendi insanlarıyla birlikte vatanına dönmek ister. Dolayısıyla kadınla öğretmenin yolları ayrılır. Evlenirken çeyiz olarak

gösterdiği kara tahtası, boşanırken kadına verilir. Öğrencisi olmayan öğretmenin artık tahtası da yoktur (dk:1.16.25-1.19.00). Öğretmen Said imkânsızlıklar içinde mesleğini icra etmeye çalışması onun mesleğe adanmışlığını göstermektedir. Filmde eşi olan kadına okuma yazma öğretmeye çalışması da ayrıca önemlidir. Kadınların eğitimine önem verdiği anlaşılmaktadır.

Öğretmen Reeboir (dk:12.30-14.05) dağlık arazi de bir grup hamal çocukla karşılaşır. Önce onlara nereye gittiklerini sorsa da yanıt alamaz. Sonra çocuklarla birlikte yürümeye başlar. Bu sırada hemen arkasında yürüyen çocukla konuşmaya başlar: (dk:16.05-20.17)

Öğretmen: *Bakın çocuklar ben öğretmenim. Size okuma yazma öğretmek için buradayım. Ve buraya çok uzun bir yoldan geldim. Sizi de uzun zamandır arayıp duruyorum. Size okuma yazmayı öğretmeyi gerçekten çok istiyorum. Toplamayı çarpmayı da öğretmek istiyorum. Bana inanın çocuklar. Sizden öyle çok para filan da istemeyeceğim. Hatta paranız yoksa bile sorun değil. Onun yerine bana yiyecek bir şeyler verirsiniz olur biter.*

Çocuk: *Biz kaçak mal taşıyoruz efendim. Hepsini bir yerden satın alıyoruz sonra sınırdan sokuyoruz. İran ile Irak arasında çalışırız. Hep bir yerden bir yere kaçarız. Çünkü durursak yakalanırız.*

Öğretmen: *Beni iyi dinle çocuk. Eğer iyi bir eğitim alırsan o zaman kitap okumayı başarırısın. Gazete de okuyabilirsin. Okuma yazma öğren böylece dünyada neler olup bittiğini her zaman öğrenebilirsin... Sonra sayıları birbirleriyle toplamayı öğrenirsin. Şu anda bunlar ne işime yarayacak diye düşünüyorsundur ama ben sana söyleyeyim. Okursan bir işe de girersin.*

Çocuk: *Bakın efendim hesap kitap işi dediğiniz patron için belki iyi ama biz sadece hamalız. Sürekli bir yerden bir yere gidiyoruz. Bir şeyler okumamızı nasıl bekliyorsunuz? Nasıl kitap okuyacağız. Okumak için bir yerde ikamet etmek lazım. Biz sürekli hareket halindeyiz efendim. Hiç durmayız.*

Öğretmen Reeboir hamal çocuklar durduğunda onlarla tekrar konuşmaya ve onlara okuma yazma öğretebileceğinden bahseder. İçlerinden biri ile adaştır ve bu çocuk adını okuyup yazmayı öğrenmek istediğini söyler. Çocuk onunla ekmeğini paylaşır. Böylece öğretmen ilk öğrencisini bulmuş olur. Hemen ders yapmaya başlarlar, mola da ya da yürürken sürekli çalışırlar.(dk:33.00-36.14/44.55-45.35/46.33-47.12/48.30-49.24/50.15-50.40/51.22-52.18/1.02.29-1.03.00). Sarp arazide yürürlerken, çocuklardan biri aşağıya

yuvarlanır ve yaralanır. Bu sefer kara tahta öğretmen tarafından kesilerek, parça tahtalar yaralanan bacağa sabitlenir. Bacağın zarar görmesini engeller (dk:47.38-48.00).

Öğretmen Reeboir sürekli okuma yazma öğretebileceği öğrenciler aramaktadır. Mola verdikleri bir sahne de keçi sürüsünde bir kız çocuğuyla karşılaşır. Kendisine süt sağan çocuğa ismini ve okuma yazma bilip bilmediğini sorar. Kız bilmediğini söyleyince öğretmen öğrenmek isteyip istemediğini sorar. Köylerinde okul ve öğretmen olmadığını söyleyen kız, öğretmenin olsun ister miydin sorusuna hayır yanıtını verir. Bu sıra da öğrenci Reeboir öğretmenin sırtındaki kara tahtaya tebeşirle adını yazmaya çalışır (dk:1.06.08-1.06.58). Öğrenci tahtaya yazdıklarını bitirir ve öğretmene sevinçle adını yazdığını söyler. Öğretmen onu tebrik eder ancak tam bu sırada ateş açılır ve çocuklar vurulur (dk:1.07.29-1.08.04). Öğretmen de vurulmuş olabilir. Bu sahneden sonra öğretmen hiç görünmez.

Öğretmen Reeboir de mesleğe adanmış bir öğretmendir. Her fırsatta okuma yazma öğrenmeye direnen çocuklara bıkmadan, öğrenmenin onlara kazandıracaklarını anlatır. Mesleğini, öğretmeyi sevdiği sonuçsuz çabasından belli olmaktadır. Ataerkil bir toplumda yaşamalarına rağmen o da kız çocuklarının öğrenmesini desteklemektedir. Bu açıdan öğretmenlerin her ikisi de geniş bir dünya görüşüne sahip oldukları, idealist oldukları söylenebilir. Gelişmenin ve kurtuluşun silahla değil kalemle olduğuna inananlardandır.

4.6 Koro (Les Chorties)

Okula yeni gelen öğrenci mümessili Mathieu aslında bir müzisyendir. Birçok özgün bestesi olmasına rağmen dönemin şartları göz önünde bulundurulduğunda besteleri iş yapmamaktadır (Barratier, 2004). II. Dünya Savaşı'nın yeni bittiği bir dönemi anlatan filmde Mathieu yatılı bir okulda göreve başlar. Mathieu orta boylu, kumral, saçları az, alnı ve tepe kısmı açıktır. Genelde takım elbise giymekte ve kravat takmaktadır. Sevecen ama biraz komik bir görünümü vardır. Kısa sürede öğrencilerdeki ve idaredeki sorunların farkına varır.

Okul Müdürü Rachin orta yaşın üstünde, beyaz saçlı ve beyaz top sakallı, gözlüklü, uzun boylu ve zayıftır. Oldukça ciddi ve sert görünümüdür. Siyah takım elbise giymekte ve papyon takmaktadır. Öğrencileri yola getirmek için fiziksel ve psikolojik şiddete dayanan cezalar vermektedir. Etki tepki dediği bir uygulamayla yaramazlık yapan çocuk şiddetle cezalandırılır.

Bay Chabert beden eğitimi öğretmenidir. Uzun boylu, zayıf, siyah saçlı, bıyıklı biridir. Dış görünümü takım elbiselidir ve kravat takmaktadır. Müdürün koyduğu kurallara sıkı sıkıya bağlıdır, sorgulamaz. Etki tepki yöntemini sürekli vurgular. Öğrencilere şiddet uygular ve cezalandırır. Ancak sonra Mathieu ile birlikte öğrencilerdeki değişimi fark eder. Filmin sonuna doğru etki tepki yöntemini terk ettiği görülür.

Matematik öğretmeni Langlois orta yaşın biraz üstünde, çekik gözlü, gözlüklü, kumral, zayıf ve orta boyludur. Diğer öğretmenler gibi takım elbise giymekte ve kravat takmaktadır. Daha çok ders anlattığı görülen Langlois çocuklara şiddet uygulamaz veya ceza vermez. Filmde çok rolü olmayan öğretmen müziği seven biridir. Bu sebeple Mathieu'nün kurduğu koroyu ilgiyle izler. Hatta konserden sonra piyano ile koroya eşlik eder. Şarkıdan keyif aldığı, şarkıya sessizce eşliği yüzündeki ifadeden belli olmaktadır (1.18.50-1.19.25).

Tablo 10

Koro film de öne çıkan roller

Filmde Analiz Edilen Öğretmen Rollerini
Öğretimi Sağlama Rolü
Liderlik Rolü
Model Rolü
Rehber Rolü
Adaleti Sağlama Rolü
Disiplini Sağlama Rolü

Öğretimi Sağlama Rolü

Mathieu öğrenci mümessili olarak işe başlamıştır. Görevi öğrencilerin başında durmak, onların çalışmasını sağlamak, yaramazlık yapmalarını engellemektir. Aynı zamanda öğrencilerin yatakhaneinde kalmakta ve gece de onlarla ilgilenmektedir. Mathieu öğrencilerdeki davranış bozukluklarının farkındadır. Mathieu müzisyen olduğu için en iyi bildiği şeyi yapar. Onlara bir şey öğretebilmek adına onlardan bir koro kurar. Okul idaresi tarafından haylaz ve işe yaramaz görülen bu öğrenciler, öğrenci mümessili Mathieu'nun çabasıyla öğrenmeye başlarlar. Öğretmenin öğrencilere olumlu yaklaşımıyla, öğrencilerde ki davranış ve disiplin problemleri de büyük ölçüde çözülmüştür.

İlk ders onları tanıyabilmek için, bir kâğıda isimlerini ve büyüyünce ne olmak istediklerini yazmalarını istemiştir (dk:17.17-17.27).

Koro çalışmaları öğrencilerin seslerini tek tek dinleyerek gruplandırmasıyla başlar (dk:31.36-33.53). Hemen ardından ritim ve nota çalışması yaptırır. Öğrenciler sıralarına vurarak ritim tutarlar (dk:33.54-35.10). Mathieu, günlüğüne şunları kaydeder: “30 Ocak deney başlıyor.”

Koronun solisti olacak olan Morhange’ın da katılımıyla çok sesli koro oluşturulmuştur. Geç katıldığı için önce onunla bireysel çalışmıştır. Şarkı eşliğinde çalışmaları kaydedilir (dk:48.48-50.14). Çalışma sonunda içeri giren matematik öğretmeni Langlois hayranlıkla sınıfa bakar. Koro için Mathieu’yü tebrik eder ve müziği sevdiğini söyler, şarkı mırıldanır (dk:50.15-50.52).

Koronun çok iyi bir uyumla söylediği sahneler. Öğretmen Mathieu geçen zaman içinde çocukları eğiterek birlikte nasıl söyleyebileceklerini öğretmiştir. Solo olarak Morhange ve ona arka planda eşlik eden sesler oldukça iyidir. Şefin komutlarına göre hareket etmeyi öğrenmişlerdir. Bu nokta da komut almaları, uyumlu söyleyebilmeleri bu çocuklar için oldukça iyi bir gelişmedir. Çalışmanın ilerlediği bir sahnede, bestenin seslendirilmesi bittiğinde kısa bir sessizlik olur. Mathieu bu çalışmadan çok memnundur. Memnuniyeti yüzündeki gülümsemeden görünmektedir. Ayrıca “Çok iyiydi” diyerek çocukları ödüllendirir (dk:54.12-55.25).

Çocukların koro çalışmaları artık eğlendikleri zaman dilimi haline gelmiştir. Besteleri seslendirirken gülüp eğlenmektedirler. Başarının verdiği mutluluğu tattmışlardır. Öğretmen Mathieu onları zevk alacakları bir hedefe yönlendirmiştir (dk:56.42-57.01/57.18-57.29). Okulda yaşanan hırsızlık olayı sonrası Müdür koro çalışmalarını iptal eder. Mathieu koro çalışmalarına, gece gizlice yatakhane de devam eder. Çocuklarla Mathieu arasındaki bu iş birliği daha da yakınlaşmalarını sağlar (dk:1.01.05-1.02.38/1.07.52-1.09.30). Tüm engellemelere rağmen Mathieu ve çocuklar çok iyi iş çıkarmışlardır. Diğer öğretmenlerin okulun başışçılara konserden bahsetmesi üzerine, başışçılar bir konser verilmesini ister. Okul müdürü Rachin bu durumdan hoşlanmadığını sık sık dile getirerek, Mathieu’ya konser vermeleri gerektiğini bildirir. Öğrenciler ve öğretmen verecekleri konsere hazırlanırlar.

Şekil 6 : Koro konser parçasını seslendirirken

Okulun yardım komitesine yönelik, okulda bir davet düzenlenir. Özellikle bağışçı Kontes koroyu ilgiyle izler. Öğrenciler çok iyi bir gösteri sunarlar.(dk:1.14.45-1.18.50). Konser sırasında solo parça söyleyen Pierre Morhange çok beğenilir. Öğretmen Mathieu da yaptığı işten dolayı mutludur.

Öğrenci mümessili Mathieu öğretmen olmamasına rağmen en iyi yaptığı işi öğrencilerin eğitiminde kullanması onu başarıya ulaştırmıştır. Öğrencilere değerli olduklarını hissettirmiştir. Onları zapt etmek yerine onlardaki potansiyeli ortaya çıkarmıştır. Onlara kendilerini ifade edebilecekleri yeni bir kanal ortaya koymuştur. Yaratıcılığını kullanarak öğrencilerin gelişimine katkıda bulunmuştur. Öğretimi sağlamıştır. Bazı öğrencilerin hayatında bir dönüm noktası olmuştur. Morhange gibi bir öğrencinin müzik alanında yetenekli olduğunu keşfederek, onun gelecekte ünlü bir müzisyen olmasına önayak olmuştur.

Liderlik Rolü

Öğretmen Mathieu öğrencilerin ses tonlarına göre sınıflandırarak, onlardan çok sesli bir koro oluşturur (dk:31.36-35.10). Lider rolüne ilişkin olarak en belirgin örnek öğrencilerden kurduğu koronun şefi olmasıdır. Aslında Mathieu kariyerindeki başarısızlıklar sonucu müziği bırakmış ancak bu okulda öğrencilerle birlikte tekrar müziğe dönmüştür. Sorumlu olduğu grubun lideri olarak onları en iyi şekilde yönlendirmiştir. Öğrencilerin

müzik yeteneğini ortaya çıkarmış, disiplin problemini en aza indirmiş, öğrencilerin birbirlerine olumlu bağlanmalarını sağlamıştır. Başlangıçta deneme yapmıştır. Çocukların boş vaktinde ve yatakhane biraz çalıştırmıştır (dk:35.12-35.45). Çalışmalar güzel sonuç verince koro çalışmalarını için zorla da olsa müdürden izin almayı başarmıştır (dk:35.48-36.40).

Öğrencilerden Pierre Morhange diğer çocuklar gibi sorunludur. Asi ruhlu çocuk, itaat etmek istemez. Sürekli ceza alır. Zaten okula mahkeme kararıyla gönderilmiştir. Hırsızlık ve şiddet eğilimi vardır. Annesi yalnız ve çalışmak zorunda olan bir kadındır. Morhange koro kurulurken sınıfta yoktur. Müdür tarafından bir ay kamu hizmeti cezasına çarptırılmıştır. Dolayısıyla koro çalışmalarını gizlice izlemekte, bittikten sonra o da söylemektedir. Tesadüfen öğretmen Mathieu onu sınıfta koro şarkısını söylerken yakalar ve sesinden çok etkilenir. Koroya katılmak istemediğini belirten çocuğa zorla katılacağını yoksa yine ceza almak zorunda kalacağını söyler (dk:47.06-48.30). Mathieu her akşam tuttuğu günlüğe Morhange ile ilgili şunları yazar: “3 Mart. O farkında değil ama ben buna eminim. Sesi bir mucize. Olağan üstü bir yetenek.” (dk:48.31-48.39)

Öğretmen Mathieu koşullar ne olursa olsun, kendini bu okulda geliştirebilmiştir. Bir liderde olması gereken özelliklerden kendini geliştirme, üretkenlik, yaratıcılık gibi vasıfları taşımaktadır. Özellikle günlüğüne şu ifadeleri not almıştır: “Nisan. Çocuklar bana ilham veriyor. Müziğimin ses getireceği o günün geleceğini biliyordum. Ben müzisyen Clément Mathieu. Her gece onlar için beste yapıyorum (dk:53.20-53.32).”

Diğer öğretmenlerde öğrencilerdeki değişimi fark etmiştir. Onlarda öğrencilerle iyi ilişkiler kurmaya başlamışlardır. Özellikle çocuklar bahçede top oynarken müdür gelmiş tam bir şey söyleyecekken yüzüne top gelmiştir. Bir anlık sessizlik olur müdür öğrencilerin oynadığı alana gelir; “Mathieu, Chabert siz benimlesiniz.” diyerek yaşından hiç beklenmeyen bir çabukluk ile düdüğünü çalar, oyuna katılır ve kaleye gol atar. Mathieu günlüğüne şöyle yazar:

Filmde Mathieu'nun dış ses olarak verilen, günlüğe yazdığı düşünülen düşünceleri şöyledir: “Aylardan mayıs. Haftalar geçtikçe yeni zaferler kazanıyorum. Bu aldatıcı bir görüntüdür ama görüldüğü kadarıyla ama müdür bile değişiyor.” Bu değişimi göstermek için müdürün kâğıt uçak yaparak odasında uçurması, çocukların avluda oyunlar oynaması, çocukların öz bakımlarını yapmaları ve koro çalışması gösterilmektedir. Bu sırada fonda çocukların koro da söylediği parça eşlik etmektedir. Ayrıca çocuklar daha temiz ve daha iyi

görülmektedirler. Sahne çocukların, müdürün ve öğretmenlerin çektiği toplu fotoğraf ile sona erer (dk:56.18-58.15).

Öğretmen Mathieu'den etkilenerek değişen bir başka kişi, Müdür gibi etki tepki yasasına sıkı sıkıya bağlı Öğretmen Chabert'dir. O da çocuklar için iyi bir şeyler yapmaya başlamıştır. Sorunlu öğrenci Mondain hücre cezasından sonra kaçmıştır. Aynı gün müdür odasından para çalınmıştır. Mondain'nin yaptığını düşünen Müdür Rachin çok sinirlenir. Para ile kömür alınacağını, şimdi nasıl alacaklarını söyler. Bu olayın faturası koroya kesilir. Mathieu 'ya koro çalışmalarının sona erdiğini söyler. Müdürün odasından çıkarlar. Bu sırada Chabert çocukların banyo için sıcak suyu nasıl temin edeceklerini gösterir;

Chabert: *Doğrusu koroyu bilemiyorum ama çocuklar için istersen odun kullanabiliriz.* (Mathieu'yü gizli depoya götürür.) *İşte! Sayın Müdür Bey'in özel deposu.*

Mathieu: (Çocuklar sıcak su ile banyo yapmaktadırlar.) *Chabert! Etki-tepki* (diyerek gülümser. İçses devam eder...) *“Chabert beni şaşırttı. Onu Rachin gibi olduğunu sanıyordum. Aslında iyi biri. Spor ve müziğin okulda sosyalleşmenin çimentosu olduğuna inanıyor* (dk:1.00.32-1.01.04).”

Okul müdürü öğrenci korosunu kendi kariyeri ve bağışçıların övgüleri doğrultusunda kullanmıştır. Bağışçılara mini bir konser verilmiştir. Okul müdürü dışardayken Öğretmen Mathieu çocukları ödüllendirmek amacıyla diğer öğretmenlerle birlikte okul dışına gezmeye götürdüğü sırada okulu boş bulan sorunlu bir öğrenci müdürden intikam almak için okulu ateşe verir. Müdür Rachin her fırsatta Mathieu'nün yaptıklarından hoşlanmadığını dile getirmektedir. Olayı fırsata çevirir ve bu olayın faturası Mathieu'ya keser. Müdür Mathieu'nün öğrencilere veda bile etmeden okuldan ayrılmasını ister. Liderlik rolleri bakımından Mathieu demokratik liderlik özellikleri sergilerken, müdür otoriter liderlik özelliği sergiler. Bu otoritesini de yöneticilik vasfından alır. Yangın olayında Müdür ve Öğretmenin aynı olaya farklı açıları verilmiştir. Mathieu çocukların yangında zarar görmemesinin büyük bir kazanç olduğunu dile getirerek insancıl bir bakış açısı sergilerken, Müdür Rachin eğer okulda olsalardı yangının hiç çıkmayacağını söylemesi suçlayıcı bakış açısına sahip olduğunu göstermektedir (dk:1.24.36-1.27.11).

Anne-Baba Rolü

Anne baba rolü açısından Mathieu öğrencilere sevgi ve şefkatle yaklaşmıştır. Örnek olarak Maxence Amca'yı yaralayan çocuğa, iyileşene kadar revirde onun bakımıyla ilgilenmesi gerektiği sorumluluğunu vermiştir. Bir hafta sonra adam fenalaşır ve hastaneye

kaldırılır. Çocuk korkuyla ve pişmanlıkla ölecek mi diye sorar. Öğretmen Mathieu kaygılanan çocuğu hayır diyerek teselli eder ve çocuğun şefkatle başını okşar (dk:25.56-26.18).

Özellikle ailesi savaşta ölmüş en küçük öğrenci Pépinot ile birebir ilgilenmiştir. Müdürün girdiği tarih dersinde, sözlü sınav sırasında küçük Pépinot'a ceza almaması için yardım etmeye çalışmıştır (dk:26.19-27.00). Okula sonradan ıslahevinden gelen ve Pépinot'a zorbalık yapan Mondain 'den onu korumuş, bu konuda Mondain'i açıkça tehdit etmiştir. (dk:46.38-47.03).

Öğretmen: *Tanık olduğum bu ziyafet sırrımız olacak. Sana hediye ama seni uyarıyorum; Pépinot ile konuşma, ona yaklaşma, ona bakma bile. Ona ufacık bir bakış atarsan hayatını kâbusa çeviririm. Bunu sakın aklından çıkarma. Seni uyarıyorum.*

Öğretmenin yatakhane de geçirdiği zaman dilimlerinde bu rolüne ilişkin sahneler gözlemlenmiştir. Gece uyuyamadığında, üstü açılmış çocukların üstünü, bir baba şefkatiyle örtmektedir (dk:1.14.10-1.14.30). Ayrıca kendi iç sesiyle günün hesaplaşmaları, çocuklara yönelik hissettikleri verilmektedir.

Öğretmen, Morhange ile özel olarak ilgilenmektedir. Belki yeteneğinden, belki bekâr annesinden kaynaklı bilinmez ama çocuğun hayatında önemli bir dönüm noktası olmuştur. Ayrıca ona karşı sabırlı ve yapıcıdır. Morhange, Mathieu ile annesinin özel olarak konuşmalarına kızmış ve yukardan Öğretmen Mathieu 'nün başına mürekkep atmıştır. Bu şımarıklığından dolayı Mathieu, Morhange'a 2. Tip ceza uygulamıştır. Koro çalışması sırasında, koro parçasındaki onun seslendirdiği solo kısmı çıkardığını söylemiştir (dk:1.07.52-1.09.30). Bunun üzerine Morhange çalışmalara hiç katılmamış kenarda onları izlemiştir. Onun yetenekli olduğuna inanan Mathieu onun için bir sürpriz hazırlar. Konser sırasında Morhange yine kenardan izlemektedir. Bu sırada koro parçayı seslendirmektedir. Mathieu koroya sus işareti yapmış ve Morhange'a dönerek ona parçaya başlaması için komut vermiştir. Kısa bir süre şaşkınlık yaşayan çocuk solo parçasını çok iyi seslendirmiştir. Mathieu onu affettiğini bu şekilde göstermiştir. Koronun seslendirdiği şarkı biterken Mathieu iç sesiyle, Morhange için şunları dile getirmiştir: *“Morhange'ın vuruşlarımı dikkatle izleyen gözlerinden çok şey okudum. Onur, affedilmiş olmanın mutluluğu ve ayrıca onun için yeni olan bir şey. Minnettarlık.”* (dk:1.18.36-1.18.46)

Öğretmen öğrencilerin hislerine kulak vermektedir. Onların bakışlarından ne istediklerini anlamaktadır. Tıpkı bir ebeveynin çocuğunun ne istediğini, nelerden hoşlandığını bilmesi gibi. Günlüğüne şunları yazmıştır: *“Yazın ilk günü... Çocukların*

dışarıyı keşfetmek, ağaç üstünde ev yapmak istediklerini hissediyordum. İyi havalar onları üzüyordu.” (dk:1.19.27-1.19.50). Öğretmen Mathieu okul müdürünün, okulda olmadığı bir gün Maxence Amca ile birlikte çocukları ormana götürmüştür. Ormanda oynama sahnesi olmasa da okulun yandığı gün çocukların okulun dışından geldiği görülür. Çocukları mutlu etmeyi başarmıştır.

Görevine son verilen Mathieu, okulu terk ederken, vedalaşmasına izin verilmeyen çocuklar yüksek pencereden, onun gideceği yol üstüne kâğıt uçaklarla veda notları atarlar. Boyları yetişmediği için sadece pencereden el sallamaları görülür (dk:1.27.14-1.28.40). Ona sevgilerini bu şekilde ifade etmişlerdir. Tıpkı anne babasına olumlu bağlanan bir çocuğun yaptığı sevgi gösterisi gibi...

Savaşta ailesini kaybeden en küçük öğrenci Pépinot her cumartesi okulun kapısında babasının onu almaya geleceğini düşünerek bekler. Filmin ilk sahnesinde okula gelen Mathieu okulun kapısında onunla karşılaşır. Filmin son sahnesinde de Pépinot bir kaç parça eşyasını toplayıp, Mathieu'nün giderken peşine takılmıştır. Mathieu önce onu götüremeyeceğini, okula dönmesini dile getirirse de, öğrenciyi bırakmasının da çok faydalı olmayacağını düşünerek küçük çocuğu yanına almış, onu sahiplenmiş, ona aile olmuştur. Mathieu'nün Pépinot'yu yanına almasını filmin sonunda Pierre Morhange şöyle yorumlamıştır. *“Pépinot'nun rüyası gerçek olmuştur. Mathieu'nün kovulduğu gün cumartesiydi.”* (dk:1.30.34-1.31.48).

Adaleti Sağlama Rolü

Müdür Rachin filmde okul müdürü görünümünden çok, gardiyan görünümündedir. Öğrencilere yaklaşımı sert ve işine geldiği gibidir. Bir olay yaşandığında suçu cezalandırmaktan çok, suçsuz suçluları cezalandırması çocuklarda güvensizliğe neden olmaktadır. Öğrencilere toplu cezaların verilmesi, asıl suçu işleyenin yanlış davranışları tekrar tekrar yapmasına yol açmaktadır. Çünkü asıl suçlu hiçbir zaman bulunmamaktadır. Çocukların gözünde otoriteden gizleyebiliyorsan her şeyi yapabilirsin gibi bir ahlak anlayışı yerleşmiştir. Müdür adaleti sağlayamamaktadır.

Adaletli davranmanın bir eğitimci için ne kadar önemli olduğu filmde işlenmiştir. Okul müdürünün kendi adaletini sağlamaya çalışması çoğu zaman haksız yargısız infaza dönüşmektedir. Öğrencinin suçu işlememiş olmasına rağmen, zaten yapacaktı deyip ön yargının adaletine sığınmıştır. Müdürün odasından bir miktar para çalınmıştır. Bu sırada hücre cezası biten Mondain okuldan kaçmıştır. Dolayısıyla herkes parayı onun çaldığını

düşünmüştür. Müdür olayı polise haber vermiştir. Bir süre sonra polis Mondain'i yakalamış ve okula getirmiştir. Müdür Rachin odasında onu sorguya çekmiştir. Tabi sorgu şiddet içermektedir. Müdür Rachin öğrenciyi tokatlamaktadır. Öğrenci paranın nerede olduğunu ve parayı çalmadığını söylese de müdür inanmamaktadır. Chabert ve Mathieu kapının önünde beklemektedir. En sonunda Mondain saldırıya geçer ve müdürün boğazına sarılır. Müdürü öğrencinin elinden Chabert alır. Olay üzerine müdür gerçek olmasa da Parayı Mondain'in çaldığını söyleyerek ona iftira atar ve polise teslim eder (dk:1.02.38-1.04.28). Böylece ondan kurtulmuş olur. Müdür Rachin bu davranışıyla adaleti yanıltmıştır. Mondain haksız yere hapishaneye gönderilmiştir. Ayrıca müdürün yetişkin bir öğrenciyeye doğrudan şiddet uygulaması öğrencinin nefretini körüklemiş ve daha çok suça yönlendirmiştir.

Olaydan bir süre sonra Maxence Amca tuvalette fayansın arkasında bir miktar para ve Corbin'e ait mızıkayı bulur ve müdür yerine Mathieu'a haber verir. Mathieu öğrenciyeye konuşur ve neden parayı çaldığını sorar? Öğrenci sıcak hava balonu almak için çaldığını itiraf eder (dk:1.19.52-1.21.04). Mathieu paranın bulunduğunu müdüre bildirir. Bu durumda Mondain'in masum olduğunu anlatmaya çalışır ancak müdür oralı bile olmaz (dk:1.21.05-1.21.23).

Müdür Rachin: *İki gün sonra araştırırız. Ben döndüğüm zaman ama. Bu arada fazla dert etme. Mondain bunda suçlu değilse bile elbette başka bir suç işleyecekti. Boş ver.*

Öğretmen Mathieu: (Kızgın bir ses tonu ve yüz ifadesiyle...) *Peki ya Adalet?*

Müdür Rachin: *O şimdi adaletin elinde zaten.* (Der ve aracına biner.)

Diyaloglardan anlaşılacağı üzere müdür ve öğretmen birbirine zıt bir adalet anlayışı içerisindeyler. Müdürün adaleti kendi bireysel görüşleri ve ceza uygulamalarıyla sağlanırken. Öğretmen Mathieu'nün adaleti ise insancıl, araştıran, sorgulayan ve yanlış davranışı ortadan kaldırmaya yöneliktir. Öğrencilerin davranışlarında kısa sürede meydana gelen değişim bunun en önemli göstergesidir. Müdür şiddet içeren cezalarla sadece çocukları kışkırtmaktadır. Davranışı düzeltmemektedir.

Disiplini Sağlama rolü

Öğretmen Mathieu okula geldiği gün okulda yaşanan disiplin sorunlarına ve müdürün öğrencileri cezalandırmasına şahit olmuştur. Bu yeni öğretmen öncelikle öğrencilere birer birey olarak yaklaşmış, ceza vermek yerine sınıf kurallarını yerleştirmeye çalışmıştır. Hatta onların ceza almaması için gördüğü hataları uyarılmış ama müdüre teslim

etmemiştir. Mathieu öğrencilerde görülen disiplin sorunlarıyla baş edebilmek için müzik yeteneğini de kullanarak öğrencilerden bir koro kurar.

Okul müdürü Rachin okulda yarı açık ceza evi müdürü gibi davranmaktadır. Zaten sorunlarıyla birlikte gelen erkek çocuklar burada etki-tepki dedikleri çağdışı bir yöntemle baskı altında tutulmaktadırlar. Cezaya dayalı bu yöntem öğrencilerin yanlış davranışları bırakmasını sağlamıyor. Aksine öğrencileri daha çok kışkırtıyor. Daha küçük yaştakilerin üzerinde ise korku etkisi bırakıyor. Okul müdürü bir sorun çıktığında herkesi okulun avlusuna topluyor. Suçlunun ortaya çıkmasını istiyor. Eğer çıkmazsa herkes cezalandırılıyor. Ayrıca tesadüfen seçilen bir öğrenci, suçlu olsun olmasın, kurban seçiliyor ve hücre cezası alıyor. Filmin ilk sahnesinde böyle bir uygulamaya yer verilmiş hatta kurbanı yeni öğretmen, ne olacağını bilmeden listeden seçilmiştir (dk:07.00-09.53).

Müdür Rachin: *Sizi dışarı çağırdım çünkü az önce Maxence Amca bir saldırı sonucu yaralandı. Etki tepki prensibimiz gereğince sorumlu kişi şiddetle cezalandırılacak. Sorumlu olan üç saniye içinde ortaya çıkmazsa hepiniz altışar saat hücreye gireceksiniz ve kendisi ortaya çıkana ya da içinizden biri ihbar edene kadar orda kalacaksınız. Tamam mı? Bir, iki, üç. Kimse yok mu? Tamam, öyle olsun Sen! Mathieu gel buraya. Bay Mathieu yeni mümessiliniz. Şanslı ki henüz sizi tanımıyor. Dolayısıyla önce kimin cezalandırılacağına tarafsızca karar verebilir. Mathieu kayıt defterinden bir isim seç.*

Mathieu: *Boniface*

Müdür Rachin: *Kötü şans. Chabert, Boniface'ı getir.*

Boniface: *Hayır. Ama ben bir şey yapmadım. Bu haksızlık. (Chabert öğrenciyi çekiştirerek getirir. Kes sesini diye bağırır.) hayır gitmiyorum.*

Müdür Rachin: *(Bağırır) Sessiz olun! Ayrıca suçlu bulunana kadar tatiller iptal edildi. Ziyaretler yasaklandı. Suçluysa bir an önce ihbar ederseniz iyi olur.*

Mathieu: *Bu ihbarcılığı yüceltir.*

Müdür Rachin: *(Müdür hızla arkasını döner ve mümessile sertçe cevap verir ve içeri girer.) Bütün yeni gelenler gibi senin de hayallerin var. Bir hafta sonra yine konuşalım.*

Disiplini sağlamak için illa ceza vermek ya da şiddet uygulamak olmadığını öğretmen Mathieu aynı olay üzerinden başka bir sahnede göstermiştir. Öğretmen Mathieu sınıfa girer. İlk olarak yaralama olayındaki kişinin ortaya çıkmasını ister. Yerine geldiği öğretmenden olayı kimin yaptığını öğrenmiştir. Çocuk suçunu itiraf etmez. Bu sefer adını söyleyerek yanına çağırır. Mathieu onu müdür odasına götürürken (belki de hiç götürmeyecektir) çocuk götürmemesi için, ona merhamet etmesi için yalvarır. O sırada

müdür bir çocuğu kulağından tutmuş odasına dövmeye götürürken görürler ve saklanırlar. Mathieu kararını verir. Öğrenciyi davranışından dolayı cezalandırır ancak ona doğruyu gösteren bir ceza verir (dk:12.16-16.20).

Mathieu: *Dinle belki bir anlaşma yapabiliriz. Maxence Amca'yı kötü yaraladın. Gerçekten kötü. Seni müdüre götürmeyeceğim ama cezalandıracağım. Şu andan itibaren paydoslarda revirde çalışacaksın. İyileşene kadar Maxence Amca'ya sen bakacaksın. Şu andan itibaren görevin bu, kabul ediyor musun?* (Çocuk başını evet manasında sallar.)

Bir okulda disiplini sağlamaya yönelik yanlış olan ne varsa yapılıyor. Hücre cezası, kamu hizmeti adı altında öğrencilere okulun temizlik işlerinin yaptırılması cezası, açlık cezası, şiddet, baskı, zorlama, hakaret, aşağılama, yanlış davranışı yüceltme gibi...

Öğretmen Mathieu şiddete dayalı cezalara tanık olunca öğrencilerin hatalarını görmezden gelir. Onlarla konuşarak çözüme kavuşturmaya çalışır. Onları hemen müdüre ihbar etmez. Şiddet ile de cezalandırmaz. Hatalarını telafi etmelerinin yolunu göstermeye çalışır. Böyle yaparak kısa sürede çocuklar tarafından sevildiği ve onların güvenini kazandığı görülmektedir. Mondain ile Corbin'in gizlice yemek aşırı oldukları bir sahnede Mondain dikkatli olmaları ve yakalanmamaları gerektiğini söyler. Başka bir okulda mümessile yakalandığını ve bıçakladığını anlatır. Bu okulunda aynı olduğunu ve Mathieu kendisinden uzak durmazsa onunda sonunun böyle olacağını söylemiştir. Corbin Öğretmen için *"Mathieu o kadar da kötü değil"* demiştir (dk45.43-46.13).

Okul müdürünün koro çalışmalarına son vermesinden sonra Mathieu öğrencilerle gizlice çalışmaktadır. Ancak bir gün yakalanırlar. Mathieu tekrar yönetimin iznini almak için bir fırsat olarak görür bu yakalanmayı. Bu sırada müziğin çocuklarda nasıl olumlu etkilerinin olduğunu şu cümlelerle anlatmaya çalışmaktadır. *"Müzik disiplini asla gevşetmez. Bir süredir hiç sorun yaşamadık."* Aslında müdür korodan bağışçıların nasıl haberdar olduğunu sorgulamaktadır. Ayrıca bağışçıların bir gösteri istemeleri koro çalışmalarının devam etmesini sağlamıştır (dk:1.09.29-1.10.44).

Filmin sonuna doğru, okulda Mathieu ve Maxence amca çocuklarla birlikte kalmıştır. Müdürün olmaması çocukları okuldan biraz olsun çıkarmak ve ormana gezmeye götürmek için fırsat sağlamıştı. Mondain okulda kimsenin olmamasından faydalanarak, okulu yakmıştır. Böylece müdürden intikamını almıştır. Aslında Müdür Rachin bağışçılarla ve okul kurucularının yaptığı toplantıya katıldığı gün, madalya ve rütbe almayı beklerken okulda yangın haberini alır ve okula dönmek zorunda kalır. Herkes kendi adaletini sağlamıştır. Okul müdürünün etki tepki prensibi kendisine dönmüştür. Müdürün öğrenciye

verdiği ceza onu kıskırtmış ve daha büyük bir suç işlemeye yönlendirmiştir (dk:1.22.56-1.24.36).

4.7 Özgürlük Yazarları (The Freedom Writers)

Woodrow Wilson Lisesi'nde 'Gönüllü Entegrasyon Programı' uygulanmaktadır. Yani göçmenlerin de iyi okullarda eğitim almasının önü açılmıştır. Programla birlikte okul çok kültürlü bir okula dönüşmüştür. Şehirlerde gettoların artması okullara da yansımaktadır. Dolayısıyla uyum programıyla, okulda sorunlu öğrenciler ve çeteler görülmeye başlamıştır.

Öğretmen Erin Gruvell yeni mezun idealist bir dil öğretmenidir. Wilson Lisesinde birinci sınıflara girecektir. Öğretmen çok genç ve deneyimsizdir (LaGravenese, 2007). Fiziksel özellikleri; uzun boylu, zayıf, kumral uzun saçlıdır. Genelde klasik takım elbise, gömlek, ceket ve etek ya da ceket pantolon giymektedir. Güler yüzlü ve sempatik bir görünüme sahiptir. Öğretmen Erin Gruvell müdür yardımcısıyla iş görüşmesi sırasında heyecanlı ve umut doludur. Müdür yardımcısı onu okulun durumuyla ilgili hem bilgilendirir, hem de uyarır. Kendisi de 'Zorunlu Entegrasyon Hareketinden' memnun olmadığını dile getirir. Erin Gruvell bu liseyi özellikle uyum hareketinden dolayı seçtiğini söyleyerek, ilk sahnede genç öğretmenin idealist olduğu ve yapmak istediği şeyde kararlı olduğu vurgulanmıştır.

Öğretmen: *Aslında ben Wilson'ı Entegrasyon yüzünden seçtim. Bence burada olan şey çok heyecan verici. Babam vatandaşlık hakları hareketinde bulunmuş biridir ve hatırlıyorum televizyonda Los Angeles Ayaklanmasını izlerken ki o zaman hukuk fakültesine gitmeyi planlıyordum. Kendime şöyle dedim: "Tanrım mahkemede bir çocuğu savunmam gerekecekse savaş zaten kaybedilmiş olur. Bence asıl savaş, burada sınıfta verilmeli."* (dk:3.58-5.45).

Bayan Campbell: (Şaşkın bir ifadeyle.) *Evet bu çok yerinde düşünülmüş bir cümle. Erin, bence sen çok güzel ve zeki bir kadınsın. Ama bu senin ilk öğretmenliğin. Burada karşı karşıya olduğumuz şeyle başa çıkabilecek biri olduğundan emin olmalıyım.*

Öğretmen: *Yapabilirim öğretmen olarak öğrenmem gereken çok şey olduğunu biliyorum ama iyi bir öğrenciyimdir. Bu doğru ve burada olmayı çok istiyorum.* (Bayan Campbell'in yüzünde onaylayan bir gülümseme belirir.) (dk:5.38-6.25)

Müdür Yardımcısı Margaret Campbell kısa boylu, kumral, kısa saçlı ve mavi gözlü bir kadındır. Rolü gereği klasik takım elbise giymektedir. Sisteme uyum sağlamış dahası okulda kendi düzenini kurmuştur. Alt tabakadan gelen göçmenlerden hoşlanmaz. ‘Zorunlu Entegrasyon Hareketinden’ memnun değildir ve çok öğrenci kaybettiklerini düşünür. Özellikle uyumla gelen çocuklar ile diğerleri arasında ayırım yapar. Aslında onları başarısız görür ve kütüphanedeki kitapların bile kullanımını onlara kısıtlamıştır (dk:37.26-3812).

Brian Gelford başarılı öğrencilere ve üst sınıflara ders veren erkek öğretmendir. Orta yaşlı, uzun boylu, zayıf, kumral kısa saçlı ve traşlıdır. Takım elbise giymekte kravat takmaktadır. Uyum programı ile gelen öğrencileri benimseyememiş, müdür gibi ayırım yapmaktadır. Uyum programı ile gelen öğrencilerin bir süre sonra sıkılıp, ya da başlarını belaya sokup sonraki yıllara kalmayacağını düşünmektedir (dk:12.12-12.50). Başka bir sahnede Erin Gruvell Brain’dan kitap konusunda yardım ister. Ancak çok sert ve aşağılayıcı bir yanıt alır. Bu noktada Brian öğretmenin uyum programı ile gelen çocuklar hakkında gerçek düşüncelerinin ne olduğu anlaşılmaktadır (dk:39.06-40.40).

Öğretmen Brian: *Ne cesaretle onları Ann Frank ile karşılaştırırsın. Onlar saklanmıyor. Ellerinde otomatik silahlarıyla ve arabalarıyla dolaşıyorlar. Burada korku içinde yaşayıp geceleri evinden çıkamayan benim. Onlardan önce burası çok kaliteli bir okuldu. Neye çevirdiklerine şöyle bir bakar mısın? Liseleri bir tür reform okuluna çevrildiği için gerçekten okumak isteyen çocukların acı çekmesi adil mi? Burada olmaması gereken, burada olmak istemeyen çocuklar okul bölgesini idare eden dâhiler tarafından buraya gelmek zorunda bırakıldığı için. Entegrasyon bir yalan. Öğretmenler bunu söyleyemez. Eğer söylersek ırkçılık yaptığımız için işimizden oluruz. Bu çocuklar hakkında hiçbir şey bilmiyorsun...*

Film tipik bir Amerikan filmi olması, öğretmenin kahramanlaştırılması olağan bir durumdur. Öğretmen öğrencilerin tamamının hayatına dokunmuş, hayatlarını değiştirmiştir. Biraz abartılı bir anlatımı olsa da gerçek bir başarı öyküsünden esinlenilerek yapılması bu abartıyı bastırmıştır. Erin Gruvell 1993 yılında göreve başladığı, Kaliforniya’nın Long Beach Woodrow Wilson Lisesi’nde 203. numaralı sınıftaki düşük motivasyonlu, sorunlu öğrencilere ilham vererek hayatlarını değiştirmelerini sağlamıştır. Öğrencilerin tuttuğu günlükler öğretmenin girişimiyle ‘Freedom Writers Diary’ adıyla kitaplaştırılmıştır. Erin Gruvell 150 öğrenciye ilham vermiştir. Hatta çoğu ailelerinde liseden mezun olan ilk bireyler

olmuş; bir kısmı da üniversitede eğitim görme şansını elde etmiştir. Hayat hikayesi anlatılan öğretmen Erin Gruvell şuan 51 (2022) yaşında halen öğretmenlik yapmaktadır.

Tablo 11

Özgürlük Yazarları film de öne çıkan roller

Filmde Analiz Edilen Öğretmen Roller
Öğretimi Sağlama Rolü
Model Rolü
Rehber Rolü
Disiplini Sağlama Rolü

Öğretimi Sağlama Rolü

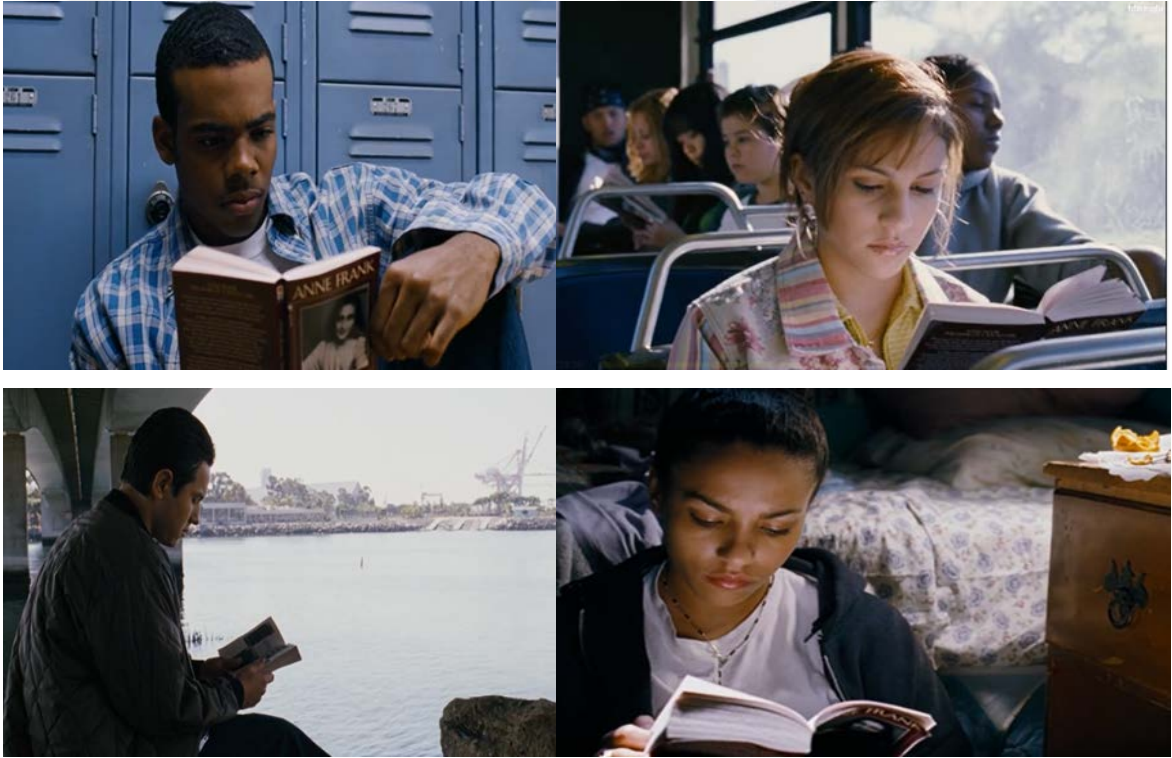
Genç öğretmen Erin Gruvell işini yapabilmek için çok çaba sarf etmiştir. Öncelikle öğrencilerle iletişim kurmaya çalışmıştır. Onlarla aynı dili konuşmaya başladıktan sonra, arkası gelmiştir. Öğretimi sağlama adına başarılı projelere imza atmıştır. Başarılı, idealist ve insancıl bir rol karakter çizmiştir. Öğretmen ırkçılığa karşı eşitlikçi bir dünya görüşüyle hareket ederek öğrencileri hoşgörü anlayışına yönlendirmeyi başarmıştır.

Öğrencilerin çok farklı etnik kimliklerden gelmesi sınıfta kamplaşmayı ortaya çıkarmıştır. Öğretmenin çok tarzı olmasa da ders anlatımında öğrencilere hitap eden örnekler kullanmaya çalışması özellikle onlarla iletişim kurmaya çalıştığının göstergesidir. Buna örnek olarak çoğunluğunun hoşlandığı bir rap parçasını sınıfta açması ve bir dizesini tahtaya yazması verilebilir. Amacı dil ile ilgili güzel bir redif örneği vermektir (dk:19.44-20.28). Başlangıç için öğrencilerin dikkatini çekebilmiştir. Ancak henüz onlar ile arasında görünmez bir duvar vardır. Öğrenciler öğretmeni dikkate almamaktadırlar.

İngilizce sınıfında dil öğretimini sağlamak için edebi eserleri okutmak istemiştir. Okulun kaynaklarının o sınıf için uygun olmadığı cevabını alan öğretmen kendisi kitapları temin etmek için okul dışında ek iş yapmaya başlamıştır. Kitapçıdan toplu olarak ‘Durango Street’ adında bir kitap almış ve okumaları için öğrencilere dağıtmıştır. Öğrencilerden biri önünde arkadaşına fısıldayarak; “*Kitapların hepsi yeni*” demiştir. Okul yönetiminin aksine Öğretmen Erin’in onlara yeni kitaplar alması öğrenciler tarafından ilgiyle karşılanmıştır. Kendilerini değerli hissettirmiştir. Hemen hepsi kitabı okumuştur (dk:55.44-56.21).

Öğrencileri etnik kimlik savaşlarının aslında soykırımı çıktığını anlayabilmeleri için 2. Dünya Savaşı Yahudi soykırımı ile ilgili film, belgesel izletmiş, Kendi imkânlarıyla *Simon Wiesenthal Center Hoşgörü Müzesine* götürmüştür (dk:1.03.32-1.05.47). Müze gezisi sırasında yanında sürekli silah taşıyan bir öğrenci hayatında önemli bir değişiklik yapma kararı almıştır. Öğrenciyi etkileyen kamplarda tutulan çocukların acı hikâyeleridir. Öğrenciye çıkan çocuğun beş yaşında esir kamplarında ölmesinden çok etkilenen öğrenci gece yarısı silahını parçalara ayırarak farklı çöp kutularına atar (dk:108.00-1.08.16).

Öğretmen 2. Sınıfta öğrencilere yeni kitaplar almıştır. Özellikle soykırım ile ilgili okuttuğu kitaplar üzerinden özetler ve ödevlendirmeler yapmıştır. Öğrenciler kitapları evde, otobüste, okulda bahçede vb. okudukları gözlenmiştir (dk:1.02.25-1.02.40/1.18.04-1.20.22).

Şekil 7: Öğrenciler Ann Frank'ın Günlüğü 'nü okurken

Okudukları “Anne Frank” adlı kitapta soykırımı uğrayan Yahudi bir kız çocuğunun tuttuğu günlük anlatılmaktadır. Anne Frank’i Almanların soykırımından ofisinde saklayarak koruyan, Miep Gies isimli kadın, bazı öğrenciler için ilham kaynağı olmuştur. Bunun için halen yaşayan Miep Gies’e gönderilmek üzere öğretmen, öğrencilerden en iyi mektuplarını yazmalarını istemiştir (dk:1.21.27-1.22.00). Öğrenciler bu isteğe yanıt olarak Miep Gies’in mektupları okumasını sağlamaları hatta okullarına gelmelerini istemişlerdir. Bunun masraflı ve kadının yaşlı olmasından dolayı zor olacağını söyleyen öğretmene para

toplayabileceklerini dile getirmişlerdir. Bunun için kolları sıvayan öğrenciler, ‘Değişimi Hisset’ adını verdikleri bir tür kermes düzenler, okuldaki öğrencilere dans gösterisi yaparlar. Yeterli parayı toplayıp Anne Frank’i Amsterdam’da yaşayan Miep Gies adında kadını söyleşi için okullarına davet etmişlerdir (dk:1.22.40-1.25.00). Kadın davete olumlu cevap vermiştir ve öğrenciler ile söyleşi için okullarına gelir. Öğrencilerin Miep Gies’in hikâyesinden, yürekliliğinden etkilendikleri yüzlerinden okunmaktadır (dk:1.25.12-1.29.00).

Öğrencilerin 2. Sınıfta daha iyi çalıştıkları görülmektedir. Çoğunun notu B’ye yükselmiştir. Başarıyı tattıkça daha iyisini istemektedirler. Birbirleri ile yardımlaşarak çalışmaktadırlar (dk:1.36.20-1.38.00).

Öğretmen Erin Gruvell, ikinci sınıfın sonuna doğru onlara son bir proje yapacaklarını söyler (dk:1.52.22-1.53.36). Öğretmen onların yazdıklarını bir kitapta birleştirmelerini ister. Öğrencilerin çalışabilmeleri için bir iş adamından 35 adet bilgisayar yardımı alır. Öğrencilerin öğrenmeleri için kedi çabalarıyla, her türlü imkânı sağlamıştır.

Öğrencilerin akademik başarılarının artması, liseyi bitirip üniversiteye gidebilmeleri, onlarcası için çok zor olan bu işi, öğretmenin başardığının kanıtıdır. İdealleri uğruna birçok zorluğa göğüs germiştir. Hatta öğrencilerine katkıda bulunmaya çalışırken kendi özel hayatında kayıplar yaşamıştır. Maddi manevi fedakârlıkta bulunarak öğrencilerin öğrenmelerini sağlamıştır.

Model Rolü

Okulun ilk günü Erin Gruvell heyecanlıdır. Erkenden kalkmış, kişisel bakımını yapmış ve özenle kırmızı bir takım elbise giymiştir. İlk karşılaşma, ilk intiba önemlidir. Öğrencilerden önce sınıfa girer ve en güzel yazısıyla tahtaya ismini yazar. Henüz hiçbir öğrenci yoktur. Çok sonradan sınıfa gelirler. Herkes kendi arkadaşıyla sohbet etmekte, öğretmenle ilgilenmemektedirler. Öğretmen bunları görmezden gelir kendini tanıtır ve yoklama almaya başlar (dk:6.26-10.40). Sonrasında öğrenciler arasında kavga çıkar, öğretmen güvenliği çağırır ve ilk ders biter. Ders beklenenin aksine hiç yapılamamıştır.

Erin Gruvell ’in okuttuğu sınıf okulda yönetici ve diğer öğretmenler tarafından istenmeyen dışlanmış bir sınıf. Onlar okulun tüm imkânlarından faydalanamıyor çünkü ABD’nin göçmen mahallelerinden gelen farklı milliyetten, farklı ırklara mensup çocuklar. Öğrencilerin kendi aralarında da kutuplaşmalar olması işin vahametini arttırmaktadır. Erin

Gruvell bu sınıfın İngilizce öğretmeni. İdealist, özgürlükçü, çalışkan, üretken, çözüm üretebilen genç bir kadın öğretmen. Öğrencilerin bir şeyler öğrenebilmesi, içinde buldukları sınıfa ve topluma olumlu tutum geliştirebilmeleri için üstün bir çaba gösteriyor. Öğrenciler açısından kendilerinden olmayan birinin ırkçı olmadığını göstermesi, onlar için çabalaması, başarmak için tüm zorluklara karşı bireysel mücadele vermesi bakımından öğretmen, öğrenciler için olumlu bir model teşkil etmektedir.

Öğretmen karşısına çıkan engelleri aşmak için çözüm yolları bulmaktadır. Daha fazla para kazanmayı daha iyi yaşam şartlarına kavuşmak için değil, öğrencilerine kaynak sağlamak amacıyla kullanması, öğretmenler için uygun bir rol model olmuştur. Erin öğretmen öğrencilere kitap ve gezi için kaynak sağlamak amacıyla, okuldan arta kalan zamanlarında yarı zamanlı bir pazarlama işinde çalışmaktadır. Yapacağı harcamalar artınca hafta sonları lüks bir otelde çalışmaya başlamıştır. Bir akşam öğrencilerini bu lüks otelin restoranında akşam yemeğine götürmüştür (dk:1.06.06-1.07.32).

Öğretmen Brian siyahi öğrencileri okulda kendilerine tehdit olarak görmektedir. Öğretmenin ırkçı bakış açısı sınıfında uyum programı ile gelmiş tek siyahi öğrenci tarafından fark edilmiştir. Öğretmeni sevmediğini hatta nefret ettiğini dile getirmektedir (dk:1.09.11-1.15.03). Müdür yardımcısı Bayan Campbell ile sınıf değiştirmek için konuşur (dk:1.15.04.-1.15.56). Bayan Campbell Bayan Gruvell 'in sınıfına geçerse not ortalamasının düşeceğini belirtir. Ancak öğrenci bunun olmayacağını dile getirerek itiraz eder.

Bayan Campbell ve Öğretmen Brain takdirlik öğrencinin sınıf değiştirmesi üzerine özel olarak görüşürler. Bayan Campbell 'in bir yönetici olarak okuldaki uyum programı ile gelen öğrencilere ayrımcı bakış açısı uygun olmayan bir rol modeldir (dk1.15.57-1.16.23):

Öğretmen Brian: *Erin bunu kesinlikle yapamaz. Takdirlik öğrencilerin hepsi benim. Onlara ders vermesi yasak. Buraya geleli daha bir yıl oldu.*

Bayan Campbell: *Bunu öğrenci istedi ve Gruvell Cohn 'u (Long Beach Birleşik Okul Bölgesi üst düzey yönetici) parmağında oynatıyor. Beni endişelendiren; kabalar, kanunları çiğniyorlar, okul malına zarar veriyorlar ve sonunda onları özel yapıyoruz. Onları ödüllendiriyoruz. Bunun ne öğrettiğini görmek zor değil.*

Öğretmen Erin Gruvell öğrenciler için ilham kaynağı olmuştur. 3. Sınıftan itibaren aynı öğretmenle devam edemeyeceklerini öğrenen sınıf, duruma tepki gösterirler (dk:1.43.22-1.44.55/1.50.45-1.51.08). Öğretmen Erin Gruvell onların dayanışmasını,

isteklerini göz ardı edemez. 3. Sınıfta da öğretmenleri olabilmek için yetkililerle görüşür. Özellikle Bayan Campbell okul kurallarına aykırı olduğu için, Bayan Gruvell 'in henüz kıdeminin düşük olmasını, deneyimli öğretmenlere saygısızlık olacağını gerekçe göstererek bu isteğe karşı çıkmıştır. Aslında Bayan Campbell öğretmenin uygulamalarından memnun olmadığı ve alt tabakadan gelen bu öğrencilerin şımartıldığını düşünerek duruma karşı çıkmaktadır. İlk deneme başarısızdır (dk:1.46.40-1.49.05). Eğitim kurulundan, daha üst düzeyde yetkililerle görüşür ve istediğini alır. Sadece 3 sınıf değil 4. Sınıfta da öğretmenleri olabilmeyi garantilemiştir (dk:1.53.40-1.56.10). Filmin sonunda gerçek yaşam öyküsünden alıntı yapılır ve: “*Özgürlük yazarlarının çoğu ailelerinde liseden mezun olup üniversiteye giden ilk kişiler oldular. Öğretmen Erin Gruvell öğrencilerinin ardından Wilson Lisesi 'nden ayrıldı ve Kaliforniya Eyalet Üniversitesine geçti. The Freedom Writers Diary 1999'da yayınlandı.*” Öğretmen Erin Gruvell çabasıyla ve başarı öyküsüyle hem öğrencilerine hem de meslektaşlarına uygun bir rol model olmuştur.

Rehber Rolü

Öğretmen Erin Gruvell öğrencilerin içinde buldukları sosyal çevreleri tarafından kutuplaştırıldığını fark etmiş ve onları soykırım konusunda bilgilendirmek istemiştir. Sınıfta bulunan aşırı kutuplaşmalar hemen her gün fiziksel saldırıya dönüşmekte, bu durum hoşgörüsüzlüğü perçinlemektedir. Öğretmen Erin öğrencileri içinde buldukları cendereden çıkarmak, dünyaya daha geniş perspektiften bakabilmelerini sağlamak, birbirlerine karşı duygudaşlık geliştirebilmeleri adına onlara rehber olmaktadır. Rehberlik bağlamında öncelikle birbirlerini anlamaları için onlara çizgi oyunu dediği bir oyun oynatmıştır. Sınıfın ortasına bantla bir çizgi çekmiş, öğrencilerin bir kısmını çizginin bir tarafına diğerlerini karşısına konumlanmıştır. Öğretmenin onlara sorduğu sorulara olumlu yanıt verenler çizgiye basmak için öne çıkacaklardır. Öğretmen burada, onların ilk defa kavga etmeden birbirleriyle iletişim kurmalarını sağlamıştır. Böylece farklı kutuplarda olsalar bile aynı sorunları yaşadıklarını, karşı taraftaki nefret ettikleri arkadaşlarının da benzer mücadeleler verdiklerini görmüşlerdir (dk:41.10-45.24).

Öğrencileri tanımak adına, aynı zamanda öğrencilerin kendilerini ifade edebilmeleri adına onları etkili bir rehberlik etkinliğine yönlendirmiştir. Öğrencilere yazmaları için birer defter vermiş. Mutlaka bir şeyler yazmalarını istemiştir. Eğer onun okumasını isterlerse sınıftaki dolaba koymalarını, dolabın ders boyunca açık kalacağını sonra kilitleyeceğini söylemiştir (dk:45.25-47.19). Öğrenciler zamanla dolaba günlükleri bırakmışlardır. Böylece

öğretmen öğrencilerle ilk defa, yazılı olarak da olsa iletişim kurabilmiştir. Sadece iletişim amaçlı değil, öğrencilerin kendilerini tanımlarını da sağlamıştır. Günlüklerde her birinin yaşadığı şiddet, suç, dışlanma, çeteler arası mücadele, istismar gibi çocukların erken yaşta tanıştığı kötü hikâyeler yazmaktadır (dk:49.27-53.53).

Soykırımın ne olduğunu ve insanlığa zararlarını göstermek, kendilerinin de çeteler aracılığıyla birbirlerine karşı ayrımcılık, ırkçılık yaptıklarını anlamaları için onları 2. Dünya Savaşı ile ilgili Alman kamplarında yaşananları anlatan bir müzeye götürür (dk:1.03.32-1.05.47). Sonrasında öğretmen Erin, öğrencilerin Yahudi kamplarından sağ kurtulmuş kişilerle, ek iş olarak çalıştığı otelde buluşturmuş, onların hikâyelerini dinlemelerini sağlamıştır (dk:1.06.06-1.07.47). Aslında öğretmen bireyler arasındaki kutuplaşmaların, çeteler kurarak karşı tarafa saldırmanın daha kitlesel boyutta ki halinin soykırım olduğunu göstermek istemiştir.

Yaz tatilinden sonra 2. Yıl Okulun ilk günü öğretmen öğrencilerine bir sürpriz hazırlamıştır. Sınıfta tahtanın önüne masanın üstüne öğrenciler için hediye paketleri hazırlamıştır. İçinde okumaları için dört kitap olduğunu belirtmiştir. Ayrıca masa da kadehlerde doldurulmuş elma şarabı bulunmaktadır. Tahtaya astığı afişte *'Değişimin Şerefine'* yazmaktadır. Öğretmen öğrencilerden değişim için kadeh kaldırmalarını ister. Onları hayatlarını değiştirme konusunda motive etmek için şu konuşmayı yapar:

Öğretmen Gruvell: *Şu andan itibaren size yapamayacağınızı söyleyen her ses, susturulmuş olacak. Size bir şeylerin değişemeyeceğini söyleyen her mantık, ortadan kalkacak. Şu andan önce olduğunuz kişi, o kişinin zamanı doldu. Şimdi sıra yeni sizde. Tamam mı?*

Bu konuşmadan sonra öğrenciler tek tek tahtanın önüne gelir, zayıf yönlerinden bahseder ve bunun üstesinden gelebileceğini söyler. Güçlü olduklarını ortaya koyarlar. Hayallerinden bahsederler. Öğrencinin birinin günlüğündeki hikâyesini okuması üzerine herkes duygulanır. Öğrenciler birbirlerine sarılarak, birbirlerinin yanında olduklarını hissettirirler. Yaşadıkları iyi ya da kötü şeyleri artık paylaşabilmektedirler. Birbirlerini anlamaya çalışmışlar, empati kurabilmişlerdir (dk:1.10.00-1.15.03/1.35.50-1.36.10).

Öğrenciler öğretmenlerinden 3. Sınıfta ayrılmak istemezler. Öğretmen Erin Gruvell onları ikna etmeye çalışır. Onlara buraya kadar geldiklerini kendisi olmadan da daha ötesine gidebileceklerini söyleyerek onları motive eder:

Öğretmen Gruvell: *Beni dinleyin. Beni başarısızlık için bir bahane olarak kullanmaya kalkışmayın. Siz 3. Sınıfa kadar geldiniz. Bunu nasıl yaptığınızı bir düşünün. Bu odadaki herkesin mezun olma şansı var. Bu bazıları için ailede bir ilk olacak. Üniversiteye gitme şansı yakalayan ilk kişi. Bazıları diğerlerinden hızlı ilerleyebilir. Ama hepinizin şansı olacak ve bunu siz yaptınız. Ben değil.* (dk:1.50.45-1.52.20)

Örneklerden anlaşılacağı üzere öğretmen öğrencileri ile sürekli ilgilenmiş, onları akademik olarak başarılı olacaklarına inandırmış, kişilerarası uyum ve iletişim adına güzel çalışmalar yapmıştır. Rehberliğin ilkelerine uygun olarak hareket etmiştir.

Disiplini Sağlama Rolü

Sınıfta öğrenciler etnik kimliklerine göre gruplaşmış ve sınıf düzenini de bu şekilde kurmuşlardır. Sürekli sorun çıkması nedeniyle Öğretmen Erin öğrencilerin oturma planında değişiklik yapmıştır. Sınıfın ortasında oturan ve herkese laf atan, ortalığı karıştıran Cemal'i öne alır. Önde, 'Zorunlu Entegrasyon Programı' dâhilinde sınıfta bulunan beyaz çocuğu arkaya siyahi öğrencilerin yanına oturtur. Amacı öğrencilerin arasındaki gruplaşmaları engellemektir. (dk:21.00-22.40) Ve şöyle der: "*Herkes yeni sınırlardan memnun mu?*"

Aradan zaman geçtikçe sınıf mevcudunda azalma görülür. Öğrenciler derse devam etmezler (dk:22.50-23.18). Ancak Erin Gruvell yılmaz ve onlar ile bir bağ kurmak için her gün farklı bir şeyler dener. Öğrenciler ile aynı dili konuşmaya başladığında, yani onlarla iletişim kurduğunda, disiplin sorunları da kendiliğinden çözülmeye başlar. Kırılma noktası, öğretmenin onlara kendi imkânlarıyla yeni kitap alması olmuştur (dk:56.00-56.21). Öğrenciler bu davranış ile kendilerine değer verildiğini düşünürler.

Sınıf kaynaşmaya başladığında ve 2. Sınıfta, Öğretmen sınıfın yeni oturma planını öğrencilerin birbirlerini görebilecekleri şekilde oluşturmuştur. İki sıra halinde bir grup önden arkaya cam kenarına, diğer grup önden arkaya koridor tarafına ve öğrenciler birbirine bakacak şekildedir. Sınıfın baştaki dağınık, düzensiz ve gruplaşmış hali gitmiştir. Öğrencilerin yüzü birbirine dönük olması, birbirlerini kabullendiklerinin ispatıdır. Başlangıçta hiç birinin diğerine tahammülü yoktur ve sık sık kavga çıkmaktadır. Sınıf temiz ve düzenli görünmektedir. Pencerenin önünde çok güzel çiçekler vardır. Öğretmen, sınıf yönetimi açısından uygun bir sınıf iklimi oluşturmayı başarmıştır.

4.8 Ron Clark'ın Hikâyesi (The Ron Clark Story)

Ron Clark mücadele etmeyi seven, öğrencilerin hayatlarına dokunabilen, kendini ispatlamış başarılı bir öğretmenin gerçek hikâyesinden uyarlanmış televizyon filmidir (Haines, 2006). Genç öğretmen uzun boylu, zayıftır. Kumral kısa saçlı, gözlüklü ve traşlıdır. Genellikle takım elbise giymekte ve kravat takmakta olup, ciddi dış görünümüne karşın eğlenceli ve güler yüzlüdür. Öğrencilere yaklaşımı gayet sevecen, anlayışlı ve takdir edicidir. Başarılı ve idealist olduğu filmin ilk sahnesinde anlaşılmaktadır. İş başvurusu için geldiği okulda 4 yıl sonra yılın öğretmeni seçilmiştir (dk:0.12-3.00).

Öğretmen Ron Clark, idealist bir öğretmendir. Kendi rahatından çok eğitime ihtiyacı olan öğrencileri aramaktadır. Zoru başarmak, hayatları değiştirmek, hayalleri uğruna; sakin şehrini ve kurulu düzenini bırakıp New York gibi suç oranlarının yüksek olduğu bir eyalette çalışmayı tercih etmiştir. Bu, filmin ilk sahnesinden ve ailesi ile arasında geçen diyalogdan anlaşılmaktadır. Ron Clark'ın ailesi, oğullarının New York'a gitmesini istememektedirler. Ron Clark ailesine –*“New York'taki okulların iyi öğretmenlere ihtiyacı var.”* – *“ Her yıl öğrencilerime hayatta ne istiyorlarsa yapmalarını söylüyorum. Hayal edin! Risk alın! Benim de söylediklerimi yapmamın zamanı geldi”*

New York şehrine gelen öğretmen bir süre iş bulamaz. Elindeki para azalmaya başlayınca bir lokantada geçici olarak işe başlar. Uzun çabalar sonucu sonunda Harlem Okulunda öğretmenlik görevine başlar. Sınıf oldukça sorunludur ve sık sık öğretmenleri değiştirmiştir. Hatta Ron Clark iş başvurusu için geldiği sırada, mevcut öğretmen işi bırakmaktadır. Başlangıçta Müdür Turner sınıfı ona vermek istemez ancak öğretmen ısrar eder. Sınav sonuçlarını yükselteceğini söyleyerek işi alır (dk:9.00-10.55).

Okula başlamadan önce öğrenciler hakkında bilgi edinmek, ailelerini tanımak ve işbirliği yapabilmek amacıyla öğrencilerin yaşadıkları yerleri ziyaret eder (dk:11.54-14.35). Okulun ilk günü öğrencilerle iletişim kurmaya çalışır. Diğer okullarda yaptığı gibi tahtaya önceden hazırladığı kartları asar. Öğrenciler onu dinlemez, hatta dalga geçerler. Öğrencilere biz bir aileyiz diyerek ulaşmaya çalışır. Siyahi bir öğrencinin cevabı; (Julio) *“Ama sen hiç bize benzemiyorsun!”* Günün sonunda öğretmen çaresizlik içinde neler yapabileceğini düşünür. Kötü bir ilk gün geçirmiştir (dk:15.30-18.25).

Diğer günlerde disiplin ve iletişim kurma yönündeki kurallarını yineler ancak öğrenciler reddederler. Öğretmen kuralları benimsetmek, disiplin problemlerini aşır

öğretimi sağlamak için öncelikle sınıftaki lider durumdaki öğrencileri kontrol altına almaya çalışır ve bu noktada sorunları çözmeye başlar.

Tablo 12

Ron Clark'ın Hikâyesi film de öne çıkan roller

Filmde Analiz Edilen Öğretmen Roller
Öğretimi Sağlama Rolü
Liderlik Rolü
Model Rolü
Rehber Rolü
Adaleti Sağlama Rolü
Anne-Baba Rolü
Disiplini Sağlama Rolü

Öğretimi Sağlama Rolü

Öğretimin sağlanabilmesi için kuralları yerleşmiş uygun bir sınıf iklimi olan sınıf olmalıdır. Ancak öğretmenin sorumluluğunu aldığı sınıf oldukça sıkıntılı bir sınıftır. Öğretmen önce disiplin problemini çözerek öğrencilerle iletişim kurmalıdır. Öğretmen Ron Clark başarısız bir ilk günün ardından çocuklar tarafından arabasına mavi boya sıkıldığını görür ve bunun üzerine sınıfı maviye boyar. Okula gelen öğrenciler sınıfa şaşkınlık içinde girerler ve memnun olmadıkları yüzlerinden okunmaktadır. Hatta sınıfa gelen müdür bile bundan hoşnut olmaz (dk:18.40-19.25).

Ron Clark kuralları yerleştirebilmek için mücadele yolunu seçmiştir. İlk başarısı öğrencilerin yemekhaneye sırayla girmelerini sağlamak olmuştur. Bunun üzerine sonraki gün, öğrenciler misilleme yaparlar. Onun gitmesi için sınıfı dağıtır her yere boyalarla yazılar yazarlar (dk:28.24-29.00). Öğretmen karşılaştığı manzara karşısında üzülür ancak pes etmez tekrar duvarlara yazdıkları yazıları temizler. Kuralların yazılı olduğu afişleri ve öğretici görseller hazırlayıp asar.

Öğretmen derste verdiği ödevin yapılıp yapılmadığını tek tek sorar. Hemen hepsinden olumsuz yanıt alır. Hayal kırıklığı ile “*neden böyle yapıyorsunuz?*” diye sorar.

Jamaika: *Yapacak daha iyi işlerimiz vardı. (Alay ederek) Ah af edersiniz. 'Efendim' demeyi unuttum. Tik alacağım galiba.*

Ron Clark: *Disipline mi gitmek istiyorsun? (Öğrenci Jamaika arkasına döner ve arkadaşıyla konuşmaya başlar. Öğretmenini dinlemez bile.) Seninle konuşurken yüzüme bak. Seninle konuşurken yüzüme bak! (der ve hiddetle öğrencinin sırasını hızla çeker. Çok sinirlenmiştir.)*

Jamaika: (Korkuyla çığlık atar.) *Defol başımdan.*

Ron Clark: (Duyduğu cümleye daha çok sinirlenir ve öfkesini sıradan çıkarırcasına, sırayı üç kere kaldırıp yere vurur. Arkasını döner sakinleşmeye çalışır. Sonra sırt çantasını ve montunu alıp sınıftan çıkar.) *Siz Kazandınız! (dk:33.22-34.55) Öğrenciler sevinir ve arkadaşlarını tebrik ederler. Jamaika korkuyla karışık bir utanma ve pişmanlık duygusu yüzünde belirir. Öğretmenin onun yüzünden sınıfı terk ettiğine sevinemez. Öğrenciler onun tekrar dönmeceğini düşünürler. Haftanın ilk günü öğrencilerden Julio müdüre olup biteni anlatarak sınıfa gitmektedir (dk:37.15-37.37).*

Julio: *Bay Clark Cuma günü delirmiş gibiydi. Sanırım artık bir daha gelmez. Bence hepimiz eve gitmeliyiz.*

Müdür Turner: *Sahi mi? Tavsiyen için teşekkürler evlat ama Bay Clark eğer sınıfta değilse yerine bakabilecek birisini bulabileceğimizden eminim. (Sınıfa birlikte girerler ve öğretmen sınıftadır.)*

Ron Clark: *Günaydın Julio!*

Öğretmen dönüşünde yepyeni bir sürprizle gelir. Bu sefer öğrencilere bir şeyler öğretmeye kararlıdır. Sınıfta ders işleyebilmek için dikkat çekici bir yöntem kullanmıştır. Bir gün sınıfa çok sayıda küçük süt kutularıyla gelir. Öğrencilerle bir anlaşma yapar. Sessizce dersi dinledikleri takdirde her 15 saniye de bir kutu süt içeceğini dile getirir. Öğrenciler anlaşmayı kabul ederler. Öğrencilerin dikkatini çekmeyi başarmıştır. Onları derste eğlendirmiştir. Öğretmen dersin sonunda çok sayıda süt içmiştir ama çocuklara da konuyu anlatabilmiştir. Hatta derse katılmayan bir öğrenci ders bitiminde sorduğu soruya doğru cevap vermiştir (dk:37.42-41.25). Bu sahne kırılma noktası olmuştur. Bundan sonra ders işleyebilecektir.

Ron Clark ders işlenişi sırasında sınıf tahtası, teyp, ses kaydı, video oynatıcı (görsel ve işitsel araçlar), el yazısıyla hazırlanmış afişler gibi materyalleri kullanmaktadır. Dersin işlenişi sırasında çeşitli yöntem teknikler kullanmaktadır. Genel olarak Sunuş Yoluyla

Öğretim yapmakta zenginleştirmek için de anlatım, soru cevap, proje destekli öğretim, müzik eşliğinde kodlama gibi yöntemler kullanmıştır (dk:46.08-46.42/47.08-48.48).

Öğrenciler yaptığı ilk sınavdan düşük not aldıktan sonra onların anlayabileceği bir yöntem bulmuştur. Çocukların sevdiği popüler müziği kullanarak üzerine bilgi içeren sözler yazmıştır. ABD başkanlarının isimlerini rap müzik eşliğinde öğretmiştir. Böylece Tarih dersinde önemli olay ve olguları kronolojik olarak öğrenebilmelerini sağlamıştır (dk:47.23-48.47). Bu yöntem sonrası öğrenciler yüksek not almışlardır. Sınıfta öğrencilerin sınav kâğıtlarını dağıtmıştır. Çoğu A almış ve mutlu olmuşlardır. Öğretmen onları tebrik ederek, lolipop ile ödüllendirmiştir. Ron Clark: “*şimdi dinlenmeyi biraz hak ettiniz. Bunu başardığınız için kendinizle gurur duyabilirsiniz* (dk:49.00-49.33) demiştir.”

Bazı öğrencilerin notları sınıfın seviyesine göre daha düşüktür. Bu duruma çözüm olarak ders sonrasında, ihtiyaç duyanlarla bire bir ders yapmaktadır. Öğretmenin Tam Öğrenme Modeline göre hareket ettiği söylenebilir. Öğrenme eksiklikleri olan öğrenciler ile bireysel çalışır. Örnek olarak akademik başarısı düşük, ayrıca koruyucu aile yanında barınan bir öğrenci ile özellikle ilgilenir. Sınav kâğıtlarını dağıttığı sırada sınıfta olmayan Tayshawn’a kâğıdını götürür. Hafta sonu 12’de onunla etüt yapacağını söyler. Ertesi gün öğrenciyi tam saatinde bekler. Öğrenci çekingen, uzaktan onu izler ama yanına gitmez (dk:51.43-52.24). Tam gitmeye karar verdiğinde ise çoktan kendi süresi dolmuştur. Saat 2’de etüdü olan Julio gelir. Tayshawn geri döner. Julio da sınıf ortamı dışında ek çalışmaya ihtiyaç duyan bir çocuktur. Yaşına uygun olmasa da iskambil kâğıtlarıyla iddia oynamaktadır. Öğretmen ona bu davranışından dolayı kendisiyle üç kez etüt cezası verir. Öğretmen ondan kâğıt oyunlarını kendisine de öğretmesini ister. Amacı öğrencini yapmaktan hoşlandığı bir eylemi öğretimsel olarak kullanmaktır. Ona hissettirmeden matematik problemi yaptırır (dk:52.08-53.11) Ayrıca kafede öğrenciye yiyecek bir şeyler ısmarlayarak onu ödüllendirir.

Öğretmen sınava bir ay kala zatürre olur. Hasta olmasına rağmen derse gider. Ancak derste bayılır ve hastaneye kaldırılır. Öğretmen Ron Clark öğrencilerinin geri kalmaması için arkadaşından yardım alarak ders anlatım videoları çeker. Böylece evinden video ders yöntemiyle öğrencilerini sene sonu sınavına hazırlar. Öğrenciler sınıfta televizyon aracılığıyla izlerler. Hatta müdür Turner bile çocukların sanki dersteymiş gibi çalışmalarından memnun olur (dk:1.02.30-1.05.44).

Değerlendirmeye yönelik olarak öğretmen sık sık izlemeye, biçimlendirmeye ve yetiştirmeye yönelik değerlendirmeler yapmıştır. Çoğunun notları F'den A'ya yükselmiştir. Dönem sonunda Eyalet sınavı yapılmış (dk:1.14.30-1.16.33). Öğrenciler başarılı olmuştur.

Öğretmen Ron Clark başlangıçta zorlansa da öğrencilerin akademik başarılarını arttırmayı başarmıştır. Gittiği her okulda, çalıştığı tüm çocuklarla başarılı olmuştur. Kullandığı yöntemler bakımından dikkat çekicidir. Farklı yöntem ve teknikleri kullanması, öğrencilerle bireysel olarak çalışması, onları sürekli motive etmesi ve tabii ki velilerle işbirliği yapması öğretimi sağlama açısından uygundur. Mesleğini yaparken eğlenmektedir. Çocuklarla güzel vakit geçirmektedir. Yaratıcılığı ve yaptığı işten zevk alarak yapması onun başarısını getirmiştir. Dolayısıyla bu durum öğrencilerinde mutlu olmasına ve öğretmenlerini ilgiyle dinlemelerini sağlamaktadır.

Liderlik Rolü

Öğretmen Ron Clark, bir liderde bulunması gereken kararlı, idealist, cesaretli, kendinden emin, esprili, girişken gibi liderlik özelliklerini taşımaktadır.

- Harlem İlkokulu'nda en sorunlu sınıfı almak için ısrar etmesi ve onları başarıya ulaştırma konusunda kararlı bir duruş sergilemesi,
- Zorluklar karşısında pes etmemesi,
- Öğrencilerin başarabileceğine ve bunu yapabileceğine inanması,
- İşini sevmesi ve en iyi şekilde yapmaya çalışması,
- Okuldan arta kalan zamanlarında yine öğrencileri için bir şeyler yaparak, üreterek geçirmesi,
- İnsanlarla ve çocuklarla iletişimde girişken ve esprili olması öğretmenin lider özellikleridir.

Model Rolü

Öğretmen Ron Clark başarılı bir öğretmen karakteri çizerek, öğretmen adaylarına uygun rol model davranışları sergilemiştir. Ayrıca öğrencilerine kendini sevdirmesi ile birlikte her türlü davranışı, sosyal öğrenmeye göre modelin ilgi çekici olması bakımından önemlidir. Öğretmen sadece sınıfta değil sosyal hayatta da karakteri ile örnek kişidir. Filmde dışarıdan bir kişinin onun öğretmenliği hakkındaki yorumu, model olma rolüne ilişkin önemli bir kanıt oluşturmaktadır. Jamaika ve diğerleri ile sınıfta yaşadığı sorun sonrası sınıfı terk eder. Bir süre kendini dinlemeye ihtiyacı vardır. Arkadaşını arar ve birlikte şehri

turlarlar. Öğretmen sınıfta olanlardan bahseder ve pes ettiğini söyler. Bunun üzerine arkadaşı öğretmene ‘*Onlara ilham verecek kişi sen olabilirsin*’ demesi (dk:36.30-37.14).

Öğretmen Ron Clark öğrencilerle vakit geçirmekten keyif alan bir öğretmendir. Bu karakteri sayesinde onlarla hem iyi ilişkiler kurabilmekte hem de kendini iyi hissetmektedir. Öğrencilerle onların sevdiği etkinlikleri yapması onlar için örnek alabilecekleri bir model oluşturur. Aynı zamanda öğretmen adayları için sınırların dışına çıkma konusunda, çocukla çocuk olabilme konusunda uygun bir rol modelidir. Örnek olarak öğrenciler bahçede ip atlarken yanlarına gider ve ona da öğretmelerini ister. Başta başarısız olan öğretmen, hızlanır. Hatta öğrencisi Jamaika ile aynı anda atlayabilmektedir. İp atlarken müdür görür ve yanlarına gelir. Öğretmen ip atlarken kendisini izleyen Müdür’e;

Ron Clark: (Gülerek) *Bay Turner çok eğlenceli*

Müdür Turner: *Öğrencilerinizle bunu yapmanız sizce uygun mu?*

Ron Clark: (İp atlamaya devam ederken esprili bir dille;) *Ama bunu sizinle yapamayacağım kesin* (dk:41.35-43.15).

Şekil 8: Öğretmen öğrencilerle ip atlarken.

İp atlama sahnesi sonrasında Müdür Ron Clark’ı odasına çağırır ve uyarır. Konuşmaları biraz sert ve şiddetlidir. Bu sırada öğrenciler müdür odasının önünden geçerken, müdür ile öğretmenin konuşmalarına şahit olurlar. Öğretmen öğrencilerinin yanında olduğunu, onların başarabileceğini Müdür Turner’a anlatmaya çalışmaktadır. Öğretmenlerinin kendileri hakkında olumlu düşüncelerini duyan çocuklar, kendilerine değer verdiğini anlamışlardır.

Eyalet sınavının olduğu gün öğrencilerine eşlik eder. Onlar sınavdayken sınav salonunun dışında diğer sınıf öğretmeni ile birlikte heyecan ile beklerler. Çıktıklarında diğer öğretmenle birlikte öğrencileri tebrik ederler. Öğrencilerin öğretmenlerini beklemiş olarak görmeleri motive edicidir (dk:1.11.20-1.13.35). Öğretmen onlara sınıfta bir sürpriz hazırlar. İşin içine biraz gizem ve gerilim katar. Dolabın içine bir kostüm koyar. Julio dolabın kapağını açınca çocuklar irkilir ve öğretmen aniden arkalarında belirerek onları zıplattır.

Öğretmen: *“Julio o dolabı açacağından emindim. Hepiniz geçtiğimiz üç aydır bu sınav için çok sıkı çalıştınız. Sonuç ne olursa olsun, Öğretmeniniz olduğum için sizinle gurur duyuyorum. Ayrıca ailelerinize sizi özel bir yere götürmek istediğimi söyledim ve onlarda kabul ettiler. Şimdi zarflarınızı alın ve açın bakalım.”* Sınavdan sonra onları sınav stresini atmaları için ‘Operadaki Hayalet’ isimli tiyatroya götürür (dk:1.14.50-1.17.50).

Dönemin sonu gelmiştir. Ron Clark öğrencileri ve velileriyle birlikte dönem sonu partisi düzenler. Parti de öğrencilerin derslerdeki başarılarına göre ödüller verir. Parti sırasında Müdür Turner eyalet sınavı sonuçlarını getirir ve sınıfı tebrik eder. Okulun en vasat 6.sınıflarından biri eyalet sınavında en iyi ortalaması yapmıştır. Müdür Turner sınıftaki öğrencileri ve Öğretmen Ron Clark’ı tebrik eder. Parti sonunda öğrencilerde öğretmenlerine sürpriz hazırlamıştır. Öğretmenin bir afişini yapmışlar ve yılın en iyi öğretmeni seçmişlerdir (dk:1.24.40-1.29.09). Öğrencileri tarafından yılın öğretmeni seçilen Ron Clark öğrencilerine ilham olmuştur.

Rehber Rolü

Akademik başarılarının farkında olmayan öğrencilerin derse odaklanmaları için güdülenmeye ihtiyaçları vardır. Bu anlamda sınıf kuralları olarak belirlediği afişler öğrencileri güdülemeye yöneliktir. “Hayal edin”, “Risk alın!” Çocukları sınavlara hazırlamak amacıyla güdülemek için sınıfa bir pasta ve mum getirir. Çocukluğunda yaşadığı bir anısını anlatır;

Ron Clark: *“Hep dağa tırmanmak istemişimdir, ama uçurumun ucundayken, halatlarım bağlı arkadaşlarım atla diye bağıryor atlamam gerekti. Aşağı baktım, çok yüksekti. Uçurumun ucundaydım ve “Yapamam!” diye bağıryordum. Arkadaşlarım da bana bağıryor “Yapabilirsin, atlayabilirsin atla, atla!” ve atladım. Öleceğimi sandım, ama havadayken uçuyormuş gibi hissetim. Asla yapamayacağım bir şeyi yaptım. Çok güzeldi. Siz bunu bilmiyor olabilirsiniz ama biz bu sınıfta her gün dağa tırmanıyoruz. Gittikçe yukarı tırmanıyoruz, yukardayız ve şimdi atlama zamanı. Korktuğunuzu biliyorum. Ama bunu yapmanızı istiyorum. Atlamanızı istiyorum. Sizin de uçmanın nasıl bir his olduğunu bilmenizi*

istiyorum. Herkesin gelip bir mum yakmasını istiyorum. Mum yakmanız beraber olmamızın sembolü. Bana güvenirseniz hayal ettiğinizden daha çok öğreneceksiniz. Söz veriyorum.”

Çocuklar mumları yakar ve söz vermiş olurlar (dk:44.13-46.07).

Öğretmen öğrencilere numarasını dağıtarak ödevleri hakkında ve ya bir sıkıntılarını olduğunda arayabileceklerini söyler. Aynı zamanda Eyalet sınavına iki ay kala sınıf tahtasının bir köşesine, sınava kalan hafta sayısını belirten bir afiş asar. Öğrencileri sınava yönelik motive etmeye çalışır (dk:1.00.13-1.00.50).

Öğretmen zatürre olması sonucu bir süre okuldan uzak kalmıştır. Sınava bir hafta kala okula döner ve sınıfını bıraktığı gibi bulamaz. Öğrencilerin motivasyonu düşmüştür. Sınav notları da düşmüştür. Onlara sınav öncesi tekrar konuşma yapar. Başarabileceklerini, bu zamana kadar başardıkları şeyleri hatırlatarak sınavın bunların yanında bir hiç olduğunu, kendilerine inanmaları gerektiğini, kim olduklarını çevrelerindeki insanlara göstermeleri gerektiğini, onlarla gurur duyduğunu belirtir. Öğrencileri motive etmeye çalışır (dk:1.06.20-1.09.30). Öğretmen her durumda onların yanında olduğunu hissettirir. En küçük başarılarını bile ödüllendirerek onları cesaretlendirir.

Adaleti Sağlama Rolü

Bu role ilişkin öğrencilerin arasındaki anlaşmazlığı çözüme kavuşturması verilebilir. Öğrencilerden ikisi (Julio ve Tayshawn) sınıfta kavga etmektedir. Diğerleri onları izlemektedir. Sınıfa gelen öğretmen Ron Clark onları güçlkle ayırır. İkisini birden uyarır. Öğrencilerden Tayshawn sınıfı terk eder ve çıkar. Öğretmen Ron Clark sınıfın yönetimini Jamaika'ya bırakarak, öğrencinin peşinden gider (dk:31.26-31.10). Onu merdivenlerde durdurur ve:

Ron Clark: *Tayshawn! Yapma bunu! Bak iki ceza almışsın bile. Eğer şimdi çıkıp gidersen seni mutlaka okuldan atarlar. İçeri gir. (Öğrenci neden diye sorar.) Senin muhteşem kişiliğini özledim. Bay Turner'ın burada olanları bilmesine gerek yok. Bak kendine bir şans daha tanı. (Öğrenci sınıfa döner.)* (dk:32.11-32.42). Öğretmen öğrencinin eğitim hayatının bitmemesi için öğrenciyi sakinleştirir.

Anne-Baba Rolü

Öğretmen bu role ilişkin olarak, öğrencilerini sürekli gözlemler. Onlar hakkında gerekli bilgileri toplar. Aileleri ile işbirliği yapmaya çalışır. Öğrencilerin özel sorunlarıyla da yakından ilgilenir. Başarılı olabilmeleri için okul dışındaki yaşamlarını da düzenler. Onlar

için engel olabilecek sorunları ortadan kaldırmaya çalışır. Bu konuda biri kız diğeri erkek iki siyahi öğrencisi ile örnek sahne aşağıda açıklanmıştır.

Öğrencisi Jamaika ile dersten sonra etüdü vardır ancak öğrenci kalmaz. Öğretmen evine kadar gider ve ödevlerini kontrol etmek ister bu sırada bakıcı 3 erkek kardeşini getirip bırakır. Öğrenci kardeşleriyle ilgilenmesi gerektiğini söyleyerek sonra devam edeceğini belirtir. Öğretmen kardeşleriyle kendisinin ilgilenebileceğini, onun ödevini bitirmesini ister. Anne isteyken bir baba çocuklarıyla nasıl ilgilenirse öyle ilgilenir. Onlara yemek yapar. Birlikte yemeğe otururlar. Bir süre sonra Anne Bayan Wallace gelir ve evde öğretmeni görüp, işine karıştığı için öğretmeni kovar (dk:53.18-55.45).

Bayan Wallace, ertesi gün okula giderek onu idareye şikâyet eder. Müdüre öğretmeni kovmasını söyler. Bütün olup bitene şahit olan öğrenci, müdüre dönerek: *Lütfen Bay Clark'ı kovmayın efendim. Sadece yardım etmeye çalışıyordum* diye yalvarır. Jamaika öğretmenine sarılır ve ağlayarak: *Lütfen benim yüzümden gitmeyin Bay Clark*. Annesi gördüğü manzara karşısında biraz yumuşamıştır. Tam gidecekken öğretmen onu durdurur ve öğrencinin çok zeki, lider ruhlu bir yapısı olduğu en iyi liseye yerleşebileceğini, sadece biraz çalışmasını ister. Anneyi, kızı hakkında duyduğu olumlu cümleler yola getirir. Böylece Öğretmen, anneyi, evde kardeşleriyle ilgilenmek zorunda olan öğrencisinin ders çalışabilmesi için, bakıcıyı daha uzun süreli tutmaya ikna eder. (dk:55.47-58.00)

Koruyucu aile yanında kalan siyahi öğrencisi Tayshawn, koruyucu babası tarafından şiddet görmektedir. Öğrenci kendisine uygulanan şiddeti arkadaşlarına da yansıtır. Sık sık birileriyle dövüşür. Öğretmen için yaptığı resmi sınıf kapısına asar. Öğretmen resmi eline alır ve hayranlıkla incelediği sırada Julio gelir. Onun yaptığını düşünür. Julio da hiç bozuntuya vermez. Tayshawn bunun intikamını almak için Julio'ya saldırır (dk:58.01-54.25). Bu olay üzerine okul yönetimi koruyucu ailesini çağırır. Öğrencinin davranışlarından ötürü okuldan atılıp atılmayacağı bir müfettiş ve öğretmenin eşliğinde karar verilecektir. Baba hemen okuldan atılıp ıslahevine gönderilmesini ister. Koruyucu anneye dönerek: *“O tembel pisliği daha ne kadar çekeceksin”* der. Öğretmen babanın tavrından çocuğun yardıma ihtiyacı olduğunu anlar (dk:54.26- 1.00.13).

Ron Clark: *Ne dediniz siz?* Diyerek babayı sertçe uyarır. *Bakın onu kovarsak toplumdaki daha da uzaklaşacak.*

Müfettiş: *Bay Clark burada öğrenciler sonuçlarına katlanmadan her istediklerini yapamazlar.*

Ron Clark: *Peki Tayshawn' u bekleyen sonuçlar ne? Biz bu çocukları okulda tutmak zorundayız.* Diyerek öğrencisini savunur. Okuldan kovulmasını engeller. Bu olaydan sonra öğrencinin herhangi bir suça karışmaması için onu yanlış arkadaşlıklardan uzak tutmaya çalışır (dk:50.48-51.42/1.10.30-1.11.20). Son sahnede öğretmen, babası tarafından dövülen Tayshawn' u ağzı yüzü kan içinde sokakta bulur. Ona gerçek bir baba şefkati ile sarılarak her şeyin yoluna gireceğini söyler ve onu hastaneye götürüp tedavi ettirir. Güvende olabilmesi için Müdür Turner öğrenciyi, kalacak bir yer bulana kadar evine alır. (dk:1.18.02-1.21.00). Gördüğü şiddetten ötürü koruma altına alınmasını sağlar.

Disiplini Sağlama Rolü

Zil çalınca öğrenciler sınıftan birbirlerini ezerek çıkıp yemeğe giderler. Karşı sınıfın öğrencileri sınıftan belli bir düzen ve sıra halinde çıkarak yemeğe giderler. Ron Clark çözülmesi gereken ilk sorun olarak bunu görür ve düzeni sağlamaya çalışır (dk:19.26-20.00).

Öğretmen öğrencilerin disiplinsiz davranışlarına son vermek adına sınıfa üç kural sunar; 1) *Biz bir aileyiz,* 2) *Birbirimize saygı duyacağız,* 3) *Sınıfa girip çıkarken sıraya gireceğiz.* (dk:21.42-23.26) Özellikle üçüncü kuralı uygulayabilmek adına sınıfta lider konumundaki kız öğrencilerden birinin (Jamaika) üzerinde hâkimiyet kurmaya çalışır ve kısmen başarılı da olur. Deyim yerindeyse onu yola getirebilirse diğerlerine kuralları benimsetmek daha kolay olacaktır. Öğrenciler üçüncü kuralı saçma ve sıkıcı bulurlar. Öğretmen yemekhanedeki sorumlularla konuşur ve erkenden gelip yemek almaya çalışana yemek vermemelerini tembihler. Zil çalar çalmaz kapıya öğrenciler yönelirler ancak Öğretmen Ron kapıyı kilitlemiştir. Öğrenciler sıraya girene kadar kapıyı açmamıştır. Sıraya giren öğrencilerin bunu sürdürmesini istediği için onlara yemekhaneye kadar eşlik etmiştir. Arkadan öne geçen Jamaika'yı fark eden öğretmen, Ona sırasına geçene kadar arkadaşlarını koridorda bekleteceğini söyleyerek arkaya, geldiği sıraya, dönmesini sağlamıştır. Öğrenciler sırayla yemekhaneye girerler. Bu sırada öğretmen Jamaika'ya onunla gurur duyduğunu söyleyerek onu motive eder (dk:24.52-28.02).

Öğrenciler öğretmenle olmaması gereken bir üslupla konuşurlar. En sonunda Ron Clark dayanamaz ve arkasına dönen Jamaika'yı önüne dönmesi için yüksek sesle, sertçe ve sırasını kaldırıp yere vurarak uyarır. Sınıf yönetimi açısından bu davranış şiddet içerdiği için eleştirilebilir ancak öğretmenin disiplini sağlama rolüne yönelik uyguladığı bir yöntem

olduğu için bu başlık altında bahsedilmeye değer bulunulmuştur. “*Siz kazandınız*” diyerek sınıftan ayrılır. Öğrenciler kazandıkları için sevinmiş olsalar da Jamaika’nın duruma üzülmüş olduğu yüz ifadesinden anlaşılmaktadır. Öğretmen asıl amacına ulaşmıştır. Lider öğrenciyi kendi tarafına çekebilmiştir. Sonraki sahnelerde en baştan beri sınıfta yerleştirmek istediği kuralları bir bir uygulamaya koyar. Sonraki sahnelerde sınıfta disiplin problemlerinin azaldığı gözlenmiştir. Hatta öğretmen hasta olduğunda çocuklara gönderdiği video ders anlatımlarını, öğrenciler dikkatlice izlemişlerdir (dk:1.02.30-1.05.44).

4.9 Sınıf (EntreLesMurs/ The Class)

Fransızca öğretmeni Marin Fransuva, Fransızca Öğretmenidir. Genç öğretmenin fiziksel özellikleri; uzun boylu, zayıf, açık kumral saçları olan beyaz tenli ve tıraşlıdır. Bazen gömlek pantolon giyer bazen de günlük kıyafetlerle derse girer ve kravatsızdır. 8. Sınıflara Fransızca öğretmeye çalışmaktadır. Öğrenciler derse ilgisiz ve isteksizdirler. Film belgesel film özelliği taşımaktadır. Öğretmen ve öğrenciler gerçek karakterlerdir. Tamamen belgesel yapım olmaması, yer yer kurgusal anlatıma da yer verdiği içindir (Contet, 2008).

Tablo 13

Sınıf film de öne çıkan roller

Filmde Analiz Edilen Öğretmen Rollerini
Öğretimi Sağlama Rolü
Liderlik Rolü
Model Rolü
Adaleti Sağlama Rolü
Disiplini Sağlama Rolü

Öğretimi Sağlama Rolü

Öğretmen sınıfa derse girdiğinde mutsuz görünmektedir. Öğrenciler çok gürültücü ve saygısızdırlar. Hatta birbirlerine dahi saygı göstermezler. Öğretmen yaptığı işten, öğrencilerden kaynaklı olarak memnun değildir. Derse başlama esnasında dikkat çekme adına farklı bir yöntem veya teknik kullanmamıştır. İlk ders, öğrenciler çok gürültülü

oldukları için öğretmenin sesi duyulmamaktadır. Sınıfın sessiz olması için elini masaya vurarak: (dk:4.45-7.29)

“Tamam! Tamam! ... Hey! Yeter artık. Yeter sakinleşin artık. Kapüşonunu çıkar lütfen. Arkadaki iki kişi burada boş yer var. Sen bir öne gel.(...) Burada yer var dedim. Lütfen buraya gel!(...) Bir şeyi açıklığa kavuşturalım lütfen. (Öğrenciler yavaşça susmaya başlar.) Beş dakikayı hazırlanmakla, beş dakikayı sınıfa gelmekle, beş dakikayı da yerleşmekle harcadık. Yani bir saatin on beş dakikası bitti. On beş dakika kaybetmek ne demek farkında mısınız siz? Bir hafta da yirmi beş saat, bir yılda otuz hafta demek. Binlerce dakika kaybediyoruz. Diğer okullarda bir saat boyunca ders yapılıyor. Bir yılda ne kadar öne geçtiklerini bir düşünün. Bunu anlayın, lütfen!”

Öğrenci Koumba: Biz hiç bir saat ders yapmayız. 8.30-9.25 arası bir saat etmiyor. Bütün öğretmenler bir saat diyor.

Öğretmen Marin: Konuşmak için ellerini kaldır. Lütfen!

Öğretmen öğrencilere derse katılımını arttırmak, sessizliği sağlamak ve dersini işlemek için öğrencileri uyarmıştır. Derse başlama esnasında kaybedilen zamana vurgu yaparak öğrencilerin zamanı verimli kullanması bakımından güdülemeye çalışmıştır.

Dil öğretmeni olan Bay Marin edebi türler ve okuma parçaları üzerinden dil dersini anlatmaktadır. Öğrencilere soru sorarak onları yönlendirmektedir. Yöntem teknik anlamında sınırlıdır. Öğrencilerin derse katılımını sağlamaya çalışmaktadır. Akademik başarısı ve motivasyonu düşük olan öğrencileri de derse katmaya çalışsa da genelde öğrencilerin tepkileriyle karşılaşmaktadır. Materyal Kullanımı olarak, sınıf tahtası, öğrencilerin kaynakları, bilgisayar, dil öğretimi için seçilen kitaplar gibi kaynaklar kullanmaktadır. (dk:08.04-13.08/15.24-22.32/27.14-37.20/46.00-53.50/1.02.38-1.07.52/1.07.53-1.09.05/1.12.57-1.17.20/1.26.27-1.32.20).

Öğrencilere okudukları bir parçadaki bilmedikleri kelimeleri söylemelerini ister. Onları tahtaya yazar. Kelimelerin anlamlarını söyler. Örnek cümleler kurar. Öğrencilere soru cevap yöntemiyle derse katılımını sağlar. Ders anlatımı sırasında öğrenciler söz almadan konunun dışında sorular sorup, örnekler vermektedirler. Ayrıca ilgisiz olan öğrenciler sürekli konuşmaktadır, bu sebeple sınıf gürültülüdür. Öğretmen sürekli öğrencileri sessiz durmaları, not almaları ya da derse katılmaları için uyarır (dk:08.04-13.08).

Derste öğrencilerden Esmeralda; “*Efendim neden haber kipinin hikâyesi?*” Sorusuyla bir tartışma başlar. Öğretmede soru cevap yöntemiyle onlara buldurmaya çalışır. Öğretmen tahtaya iki örnek yazar. Öğretmenin yazdığı örneği öğrenciler artık günlük kullanımda pek kullanılmadığını öne sürerek, bunu öğrenmeye karşı çıkarlar. Öğretmen bu konuda yerinde bir cevap verir:

Öğretmen Marin: *Size her gün tekrarladığım var olan farklı anlatım şekillerinin hepsini kullanıyor olmanız gereklidir. Yazılı, sözlü, resmi, argo hepsini. Aralarında geçiş yapıp hepsini kullanabilmelisiniz. Böylelikle anlatım gücünüzü arttırmış olursunuz* (dk:15.24-22.32).

Öğretmen derste dil öğretimi için seçtiği kitabı okutturmak ister. Koumba’dan okumasını ister. Öğrenci reddeder. Yine tartışma başlar. Tartışma başka bir öğrencinin okumaya başlaması ile son bulur. Sonra öğretmen öğrencilerden okudukları (Anne Frank’ın Günlüğü) kitaptakine benzer bir otobiyografi örneği ister. Öğrenciler hayatlarının sıradan ve sıkıcı olduğu gerekçesiyle yazmak istemezler. Öğretmen ile tartışmaya başlarlar. Öğretmen günlük işlerden ziyade duygu ve düşüncelerini yazmaları gerektiğini söyler. Konu yine farklı yönere sapmaya başlar, inanç, utanma, değerler, bu günkü gençlerin saygısız olduğu gibi konular konuşulur (dk:27.14-37.20). Filmde göze çarpan en belirgin sorun öğrencilerin her konuda öğretmene muhalefet ederek öğrenmeye direnç göstermeleridir. Öğretmen her derste bu sorunlarla uğraşmaktan verimli ders işleyememektedir.

Değerlendirme: Filmde genel olarak sözlü değerlendirme söz konusudur. Değerlendirme not yerine öğrenciye sorular sorarak öğrenmelerini sorgulatmaya çalışmaktadır. Öğretmen Marin, öğrencilere kendilerini anlatan yazı yazmalarını istemiştir. Sonraki derste sözlü olarak dinleyip yorumlamıştır. Uygun olanları tebrikle ederek ödüllendirmiştir. Sonraki haftalarda bu yazıların tekrarlarını istemiştir. İlk yazılanları düzelterek bazı sorulara cevap arayarak yazmalarını istemiştir. Özellikle yazılarında “*sevdiğim ve sevmediğim şeyler - özelliklerim ve zaafımlarım - ne olmak isterdim*” sorularına cevap vermeye çalışmalarını istemiştir. (dk:46.00-53.50/1.02.38-1.07.52/1.07.53-1.09.05). Yine birkaç öğrenciye okutarak yorumlamıştır. Dönem sonunda öğrencilerin yazdıklarını ayrı ayrı basarak onlara resimli kişisel portrelerini vermiştir (dk:1.53.47-1.59.16). Değerlendirme tekniği olarak portfolyo değerlendirmeye örnek olarak verilebilir. Öğrencilerin çalışmaları süreçte değerlendirilmiştir.

Liderlik Rolü

Öğretmen Marin François liderlik rolü açısından olumsuz bir örnek olarak bu başlığın altındadır. Öğrencileri yönetme konusunda başarısızdır. Aslında onlara faydalı olmak isteyen bir öğretmendir ancak sınıf yönetimi konusunda başarısızdır. Öğrencilerle sürekli söz dalaşına girerek öğretim faaliyetlerini kesintiye uğratmaktadır. “Öğretmenin öğrencilerin sürekli hatalarını düzeltmesi öğrenciyle öğretmeni sürekli karşı karşıya getirir. Bu tür öğretmenlerin dersleri uygun olmayan davranışlarla sürekli kesintiye uğrar, olumsuz davranışların sürdürülmesinde öğretmen tahrik edici konumdadır (Balay, 2019).” Bu noktada sınıfın da zorlayıcı bir sınıf olması, öğrencilerin problemlili ve üslup konusunda sıkıntılı olmaları en büyük etmendir. Gerçek sınıf ortamında böyle sorunlarla karşılaşılabilceği için filmde izlenen sınıf yerinde bir örnek oluşturmaktadır. Aday öğretmenler için zorlu sınıflarda sınıf yönetimi konusunda yapılmaması gerekenlere örnek oluşturabilir.

Model Rolü

Öğretmen sınıfta yaşananlar (dk:1.26.27-1.32.20) sonucu kendisini okul yönetimine şikâyet eden kız öğrencilerle bahçe de yüzleşir. Etraflarına diğer öğrencilerde toplanır. Öğretmenin bu şekilde öğrencilerle tartışması, hiç uygun bir örnek olmamıştır. Kendini haklı çıkarmak yerine daha da zor duruma sokmuştur. Öğrenciler açıkça onu şikâyet ettiklerini ve onun ceza aldığını görmek istediklerini söylemişlerdir. Bu sırada tartışmaya diğer öğrencilerde katılır. Okula sonradan gelen öğrenci Carl öğretmenle tartışmaya başlar. Öğretmenlere hakaret eder. Öğretmen en sonunda öğrencilerle konuşmanın yararsız olduğunu anlayarak oradan uzaklaşır (dk:1.34.40-1.37.25).

Şekil 9: Öğretmen Marin okul bahçesinde öğrencilerle tartışırken

Adaleti Sağlama Rolü

Öğrenciler tarafından öğretmenin ayrımcılık yaptığı düşünülmektedir. Öğretmen aksini iddia etse de öğrencilere kendisini yeterince ifade edememektedir. Böyle bir durum da öğretmenin, öğrenciler arasında adaletli davranmadığı izlenimi oluşturmaktadır. Böyle bir konuşma ders esnasında öğrenci ve öğretmen arasında geçmektedir. Öğrenciler derste kendilerini tanıtan yazılarını okumaktadırlar. Wei isimli Çinli öğrenci kendini tanıtan yazısını okur. Öğretmen teşekkür ederek, güzel bir yazı olduğunu söyler. Hatta “*senin ağzından bunları duyduktan sonra seni daha iyi tanımaya başladım*” der. Başka bir öğrenci müdahale eder;

Rabah: *Wei yapınca hep iyi diyorsunuz. Biz yapınca, hiç öyle demiyorsunuz.*

Öğretmen Marin: *Hayır, tabi ki öyle bir şey yok. Wei seni gerçekten tebrik ederim.*

Rabah: *Ben öyle olduğunu hiç sanmıyorum.*

Öğretmen Marin: *Sizde iyi bir şey yaptığınızda sizi de kutlamaktan gerçekten mutlu olacağım çocuklar. Rabah sende bize yazını okur musun? (hayır, cevabını alınca) Peki, okumazsan seni nasıl tebrik edeceğim. (Öğrenci Rabah yazısını okur.)*

Bu tür yazılarda böyle şeylere gerek yok. (Rabah çok kötü bir yazı olduğu konusunda arkadaşları tarafından da eleştirilir.) (dk:48.48-51.00)

Öğrenci temsilcileri Esmeralda ve Louise öğretmenler kurulu toplantısına katılırlar. Toplantı da konuşulanları, arkadaşlarına iletirler. Hatta Öğretmen Marin’in söylediklerini abartarak ve çarpıtarak anlatırlar. Ders esnasında hakkında konuşulan öğrenciler öğretmene saldırıya geçer. Öğretmen kendisini savunmak ister. Sınıf başkanlarını da görevlerini kötüye kullandıkları konusunda uyarır. Bunun üzerine kız öğrenciler, özellikle Süleyman adındaki arkadaşlarını öğretmene karşı daha da kışkırtırlar. Öğretmen François öğrencilerle yaşadığı söz dalaşı sırasında kendine hâkim olamayarak, toplantı sırasında sürekli gülmelerini hatırlatır ve iki kız öğrenciye hakaret içeren sözcükler söyler. Öğretmenin söylediklerine ilk tepki, sürekli arkadaşlarına hakaret eden başka öğrencilerden gelir. Olay büyür. Olaya dahil olan Süleyman ile öğretmen söz dalaşına girer ve öğrenci sinirlenerek sınıftan çıkmaya çalışır. Sınıfta yaşanan kısa süreli arbede sırasında sınıfı terk etmeye çalışan öğrencinin çantası bir kız öğrencinin yüzüne çarparak onu yaralar (dk:1.26.27-1.32.20). Bu sırada olanlar idareye intikal eder. Öğretmen sınıfta yaşananları, kaza raporuyla yazılı olarak müdüre verir (dk:1.32.22-1.33.30). Ancak kendisinin kullanmış olduğu hakareti ve bu sebeple erkek öğrenciyle söz dalaşına girdiğini yazmamıştır. Kendisiyle sonradan özel

olarak konuşan Müdür yardımcısı olanları olduğu gibi yazması konusunda öğretmeni uyarır. Çünkü öğrencilerin, onlara hakaret ettiği için şikâyet ettiğini ve bunu kaza raporunda belirtmediğini söyler (dk:1.33.31-1.34.34). Kız öğrencilerin müdür yardımcısına şikâyetiyle öğretmen hatasını, disiplin kurulu öncesi yazılı olarak belirtir (dk:1.44.00-1.45.08).

Öğretmen öğrencilerin tavırları konusunda haklı olsa da kendisine hâkim olamayıp o tek sözcüğü sarf etmesi onu hatalı duruma düşürmüştür. Öğrencilerin saygısını kaybettiği gibi kendisi de okul yönetimi karşısında zor duruma düşmüştür. Kendince haklı sebeplerle sınıfta yaşanan kaza olayının öncesini alakasız olarak gördüğü için belirtmemesi, olayı daha karmaşık hale getirmiştir. Öğretmenin burada hatasını örtbas etmeye çalıştığını gösterir. Böyle olduğu düşünülürse hatasını örtbas etmesi ya da görmezden gelmesi adaletsiz bir davranıştır. Ayrıca Süleyman isimli öğrencinin davranışından dolayı toplanan disiplin kurulu sırasında bakanlıktan görevlendirilen iki kişi olaya dâhil olan öğretmenin kurulda olmasının yanlış olduğunu *“hem yargıç hem de davacı taraf olmak biraz tuhaf görünüyor”* yorumuyla dile getirmişlerdir (dk:1.45.35-1.53.30).

Disiplini Sağlama Rolü

Filmde ön planda olan sınıf Fransa'nın banliyölerinde yaşayan göçmenlerden oluşmaktadır. Farklı kültürlerden gelen çocuklar okula uyum sorunu yaşamaktadırlar. Sınıfta hatta okulda bir disiplin sorunu olduğu daha filmin en başında gözlenmektedir. Sınıfa giren çocuklar dersin başlamasına rağmen birbirleriyle sohbet etmeye devam etmektedirler. Öğrenciler dersleri dinlememekte, ders işlenişini sabote etmektedirler. Fransızca öğretmeni Marin Fransuva başroldeki 8. Sınıfın hem Fransızca öğretmeni hem de sınıf öğretmenidir. Ancak sınıf üzerinde otorite sağlayamamıştır. Öğretmenin, hatta okul yönetiminin çocuklar üzerinde disiplin sağladığı söylenemez. Bu bakımdan öğretmen disiplini sağlama rolünü uygun bir şekilde sağlayamamaktadır.

Ders esnasında öğrenciler sürekli her fırsatta konuşur, birbirlerine laf atarlar. Sınıfta kargaşa ve gürültü hiç bitmemektedir. Bir tanesinde öğretmen sınıfı uyarır. İki kız öğrenci uyarıya tepki gösterirler:

Öğretmen Marin: *Lütfen yapmayın çocuklar. Üç yaşındaki çocuklar gibi 20 saniyeden fazla odaklanamıyorsunuz. Bunu gerçekten anlamıyorum. Sizin gibi 14-15 yaşında insanların,(Sınıfta bir uğultu kopar) bir soru sorulduğunda cevabını biliyor olmalıdır.*

Öğrenci Koumba: *Şakalarınız haddini biraz aşmaya başladı. Herkes öyle olduğunu düşünüyor.*

Öğrenci Esmeralda: (Arkadaşını onaylayarak) *Kesinlikle aşıyor.*

Öğretmen Marin: *Bunu herkes mi yoksa sadece ikiniz mi düşünüyorsunuz?*

Öğrenci Koumba: *Bana kalırsa gerçekten çok çirkin sözler sarf ediyorsunuz.*

Öğretmen Marin: *Eğer size birazcık müsamaha göstersem, bu işin sonu gelmeyecek çocuklar. Bundan emin olun.*

Öğrenci Koumba: *Buna hakkınız yok. Bizimle dalga geçiyorsunuz. Bu hiç hoş değil.*

Öğretmen Marin: *Evet, nedenim var ki söyledim. (Sonra iki arkadaş ağızlarını eğerek, ağlıyormuş gibi yaparak öğretmenle dalga geçerler.) (dk:23.14-25.32)*

Disiplin sorununa başka bir örnek olarak Bilgisayar Öğretmeninin çıkışı örnek olarak verilebilir. Öğretmen sınırlı bir şekilde, elindeki bir nesneyi yere atarak öğretmenler odasına girer ve şu sözleri sarf eder: (dk:25.33-27.13)

“Bıktım artık, bu çocuklarla uğraşmaktan yoruldum. Koca birer hiçler. Hiçbir şey bilmiyorlar. Sen bir şey öğretmeye çalışıyorsun, onlar boş boş etrafa bakınıp duruyorlar. Onlara artık yardım etmeyeceğim. Ne yaparlarsa yapsınlar. Mahallelerinizden dışarı çıkmayacaksınız. Bir ömür boyu buraya sıkışıp kalacaksınız. Müdürle görüşeceğim. Artık 7. Sınıf, 2.şubede derse girmeyeceğimi söyleyeceğim. Sene sonuna kadar onlara bilgisayar dersi verilmeyecek. Üç ay oldu ama daha hiçbir şey öğrenemediler. Onları hiç bahçe de izlediniz mi? Sanki çiftleşme dönemine girmişler gibi... Beş yıllık kariyerimde yemin ederim böyle bir şey görmedim.”

Öğretmenlerin disiplinle ilgili toplantısında, okulda artan disiplin problemlerine karşın sürücü ehliyet sistemine benzer bir ceza sistemi uygulanması gündemdedir. Çünkü mevcut disiplin cezalarının öğrenciler açısından bir caydırıcılığı yoktur. Öğrenci bu sistemde kurallara uymadığında puan kaybedecek ve puanı bittiğinde disiplin kuruluna gönderilecek. Toplantıda bulunan bir ebeveyn sistemi eleştirerek, öğrencileri hata yaptıklarında cezalandırıldığını ancak uygun davranışlarının ödüllendirilmediğini dile getirmiştir. (dk:40.28-45.11) Bunun üzerine;

Bayan bir öğretmen: *Ödüllerini kendi çabalarıyla elde ederler. Bunu yüksek notlarıyla sınıf geçerek yaparlar. Bizde onları cesaretlendirmek için çeşitli aktiviteler düzenliyoruz. Ayrıca onur tablosu ve takdir belgesi de veriliyor.*

Tarih Öğretmeni: *...altı puanla başlamak demek öğrencinin cezalandırılmadan sorun çıkarabilmesi demektir. Bir ya da iki puan kaybetmek gerçek bir ceza değildir. Bu durum ciddi bir otorite kaybedilmesi demektir. Bu durum öğrenciler açısından oldukça olumsuz bir durum olabilir.*

Okul Müdürü: *Bu durumda puanların tek seferde gitmesini sağlayacak bir ceza uygulayabiliriz mesela. O zaman bu puanlar ne işe yarar? Bu gerçekten zor bir mesele gibi görünüyor. Hiç kolay değil.*

Fransızca Öğretmeni: *Bu cezadan muaf olma durumu bize kolayca sınıfı kontrol etme imkânı tanıyacak. Aslında eski ve basit cezalarla bu durumu sağlamaya çalışırsınız. Bu kuralları her olaya uygulayamazsınız.(Tarih öğretmenine bakarak) Bu dediğinize gerçekten katılmam mümkün değil... Fakat böylesine katı kuralların uygulanmaya konması ve bununla ilgili çalışma beraberinde büyük tepkileri getirecektir.*

Derste öğrenciler tahtaya kalkıp duygu ve düşüncelerini, uygun Fransızca cümleler kurarak anlatmaktadırlar. Carl adında yeni gelen öğrenci konuşurken, Süleyman ona laf atar ve aralarında tartışma başlar. Birbirlerine hakaret etmeye başlarlar. Süleyman diğer öğrencilerden bazılarını da hakaret eder. Öğretmen Marin duruma müdahale eder. Ancak ona da çıkışan Süleyman'ı, kendisine saygısızlık ettiği gerekçesiyle müdürün odasına götürür (dk:1.17.22-1.20.05).

Öğretmenlerin öğrenciler ile ilgili kurul toplantısı iki öğrenci temsilcisinin de katılımıyla gerçekleşmiştir. Tek tek bütün öğretmenler öğrencilerin karnelerine yazılacaklarla ilgili görüş belirtmektedir. Tartışılan konulardan en önemlisi, öğrencilerin sadece notlarına göre takdir verilmesi. Oysa hal ve davranışları bakımından hak etmeyen öğrenciler olduğu da vurgulanır. Böyle bir durumda öğrencinin hem notları yüksek olmalı hem de hal ve davranışlarında mükemmel bir insan olmalı görüşünde fikir birliğine varırlar (dk:1.20.06-1.26.26).

Filmin gerçek ortamda belgesel film niteliğinde çekilmiş olması örnek okul üzerinden yaşanan disiplin sorunlarının boyutunu ortaya koymaktadır. Belgesel film özelliği taşısa da kurgusal çekimlere de yer verilmiştir. Buna rağmen öğretmenlerin ve okul yönetiminin disiplini sağlayamaması durumun vahametini ortaya koymaktadır. Okulda sorun çıkarıcı öğrenciler en son çare okuldan atılmaktadır. Belki sadece bu durumdan dolayı öğrenciler azda olsa bazı kurallara uymaktadır.

4.10 Sınıfın Önünde (Front of The Class)

Öğretmen Brad Cohen genç, orta boylu, zayıf, kısa saçlı, renkli gözlü ve traşlıdır. Hem klasik hem de spor giyinmektedir. Derste öğrencilerin dikkatini çekmek için farklı şapkalar takmaktadır. Oldukça neşeli, esprili ve sürekli gülümseyen bir ifadesi vardır. Kişiliği ise hastalığıyla mücadelesi ile birlikte şekillenmiştir (Werner, 2008). Brad Cohen çok küçük yaşta yoldaşım dediği bir hastalığa yakalanmıştır. Başlangıçta herhangi bir tanı konulamamıştır. Psikoloğu durumunu anne babanın ayrılmasına bağlamıştır. Annesinin yoğun çabası sayesinde Brad, yoldaşım dediği hastalığının bir kimlik kazandığını ifade etmektedir. Bir tür nörolojik rahatsızlık olan Tourette Sendromu... Hayatının ilk yıllarında okulda ve özellikle babası tarafından anlaşılmamış olması, çıkardığı sesleri kasıtlı olarak yaptığı düşünülmesi Brad'i zorlamıştır. Babası ile ilişkileri uzun yıllar boyunca düzelmemiş, ilkokulundan atılmıştır. Annesi onu farklı bir okula kaydettirmiş aynı sorunları yine yaşamaya başlamıştır.

Tablo 14

Sınıfın Önünde film de öne çıkan roller

Filmde Analiz Edilen Öğretmen Roller
Öğretimi Sağlama Rolü
Model Rolü
Anne-Baba Rolü

Öğretimi Sağlama Rolü

Brad Cohen birçok öğretmen olarak çalışmak için birçok okulla görüşme yapmış ancak çoğunda kendisine dönülmemiştir. Tam umudunu yitirmişken 'Mountain View Elementary School' isimli okuldan görüşmeye çağırılır. Diğer okul yöneticilerinin aksine okul müdürü Jim Obvey ve müdür yardımcısı Bayan Hilare oldukça anlayışlı ve samimi kişilerdir. İş görüşmesi iyi geçer. Brad Cohen 2. Sınıf öğretmenleri için tekrar görüşmeye çağırılır. Sonunda işi alır ve yeni açılan 2.sınıfların öğretmeni olur (dk:43.39-46.10/47.00-48.40/52.30-54.00).

Öğretmen Brad Cohen hazırlıklarını yapar, sınıfını düzenler ve öğrencileriyle tanışır. İlk ders öğrencileriyle hastalığı hakkında konuşur. Her şeyi sorabileceklerini söyler. Çocuklar merak ettikleri tüm soruları sorarlar. Aralarında eğlenceli bir konuşma geçer. Çocuklar hastalığı önyargılı yetişkinlerin aksine, meraklı bir olgunlukla karşılamışlardır (dk:59.10-1.02.24). İlk günün ertesinde bir veli kızını, öğretmenin onun dikkatini bozacağı gerekçesiyle başka sınıfa almıştır (dk:1.07.28-1.08.26).

Çocukların yaşları gereği öğretimi sağlamak için sınıfta somut örnekler ve görseller yardımıyla dersini işlemektedir (dk:1.08.27-1.09.52/1.14.20-1.15.20). Dersi oyunlaştırarak eğlenceli ve dikkat çekici hale getirmiştir. Sınıf düzenini çocukların kolaylıkla hareket edebilecekleri şekilde düzenlemiştir. Sınıf duvarlarında görsel materyaller asılıdır. Sınıfta çocuklarında baktığı küçük bir tavşan da bulunmaktadır. Dersin konusuna göre farklı tarzda şapka takarak, şapkanın yansıttığı role girerek konusunu işlemektedir. Benzincide tanıştığı Maxine isimli kadın tır şoförünü, öğrencilerle devletlerinin eyaletlerini öğretirken dramatize etmiştir:

Şekil 10: Öğretmen Brad Cohen ders anlatırken

Öğretmen Brad: *Kim bana Maxine ve Kırmızı Tırının geçtiği yerleri söyleyebilir?*
(Eyalet haritasında işaretli yerleri çocuklara sormaktadır.)

Öğrenci Heather: *Atlanta, Nashville, Springfield.*

İlerleyen günlerde Öğretmen Maxine'ni okula davet etmiştir. Ders esnasında kornaya basarak gelen Maxine çocukları çok heyecanlandırmıştır. Çocuklar tırın içine girmiş, kornasına basmış, etrafında oyunlar oynamış, eğlenmişlerdir (1.25.41-1.26.52).

Sınıfta problemlili bir öğrenci vardır. Thomas çalışmaktan okumaktan hoşlanmayan bir öğrencidir. Disiplin kurallarına uymamaktadır. Sık sık izinsiz ayağa kalkmakta, fırsatını bulduğunda sınıfı terk etmektedir. Thomas sınıftan çıkıp başka bir sınıfa girer tahtayı karalamaya başlar ve öğretmenine yakalanır. Öğretmen ona dersten sonra birlikte çalışma cezası verir. Birlikte kitap okuyacaklardır ve öğrenci kitap okumaktan nefret ettiğini söyler. Öğretmende onun yaşındayken nefret ettiğini söyleyince çocuk şaşırır ve nedenini sorar. Tourette nedeniyle odaklanamadığını, öğrenciye oyunla anlatır. Thomas okuyacak öğretmen Tourette Sendromu olacaktır. Öğrenci okurken aniden bağırır çocuk korkar, devam ederler öğretmen bu sefer garip hareketler yapar, elindeki çubukla sırtını gıdıklar vs. (dk:1.15.42-1.18.14)

Öğretmen Brad: *Zormuş değil mi? Konsantre olmak çok zor. Okumak benim için zor. Senin içinse kolay. Değil mi?*

Öğrenci Thomas: *Evet, benim için kolay. Kitaplardan nefret ederken nasıl öğretmen oldunuz?*

Öğretmen Brad: *Kitaplardan nefret etmek mi? Kitaplardan nefret etmiyorum. Dünyada ki her şey kitapların içinde. Daha fazla çalışmam gerekiyor. Ama pes etmeyeceğim. Tamam mı? Senin vazgeçmene de izin vermeyeceğim. Okumaya devam et.*

Öğrenci kitabı okumaya devam eder. Hatta okudukça ilgiyle okur. Thomas gibi özel ilgiye ihtiyacı olan bir öğrenciye yardım etmiş, onun öğrenme hızına göre onunla bireysel çalışma yapmıştır.

Eyalet kapsamında okullarda, mesleğe yeni başlayan öğretmenler için gözlemci okulu ziyaret eder. Bir süre okulda kalır ve değerlendirmeler yapar. Yapılan gözlemler sonucu, Öğretmen Cohen öğrencilere yaklaşımı, mesleğini yapması, öğretim yöntemleri bağlamında yılın en iyi acemi öğretmeni seçilir (dk:1.30.16-1.31.30). İlk duyuru okulda, kendi sınıfında yapılmıştır. Ardından bir davette ödülü verilmiştir (dk:1.31.32).

Rehber Rolü

Filmde hayat hikâyesi anlatılan Brad Cohen'in hastalığı karşısında yenilmemesi, hayallerinin peşinden gitmesi anlatılmaktadır. Herkesin yapamazsın dediği öğretmenlik mesleğini yapmak için mücadelesi anlatılmaktadır. Her şeyden önce o da öğrenci olmuştur. Zor bir öğrencilik sürecinden sonra, okuldan, sınavlardan nefret eden çocuk gitmiş yerine başarılı bir öğrenci gelmiştir. Bu farklılığı yaratan, küçük bir dokunuştur. İlham veren öğretmendir. Onun hayatını değiştiren olay, öğretmeni tarafından, çıkardığı sesler yüzünden cezalandırılması için okul müdürüne götürülmesi ile olmuştur. Bu noktada filmin asıl öğretmen rolünde bulunan Brad Cohen 'den önce, onun hayatını değiştiren ilham verici dediği Bay Myer adında okul müdüründen bahsetmek gerekmektedir. Okul müdürü uyarılması için getirilen çocuğa, öğleden sonra okulun konferans salonunda okul orkestrasının konserine davet eder. Brad Cohen çıkardığı garip sesler dolayısıyla gitmek istemese de Müdür Myer onu ikna etmiştir. Konser başlamıştır. Konser esnasında Brad garip sesler çıkararak herkesi rahatsız etmiş ve dikkatleri üzerine çekmiştir. Konser biter, Müdür mikrofonu alarak: (dk:30.35-35.15)

Müdür Myer: *Konser esnasında herhangi bir ses duydunuz mu? (Evet, sesleri duyulur.) Evet biliyorum. Oldukça can sıkıcıydı değil mi? O sesleri çıkaran Brad Cohen. Buraya gel Brad. (Öğrenci şaşkın, utanmış, sıkılgan tavırlarla sahneye çıkar. Herkes sessizce dinler.) Ses çıkartarak insanların keyfini kaçırmayı. seviyor musun Brad?*

Brad Cohen: *Hayır Efendim.*

Müdür Myer: *Niye yapıyorsun o zaman?*

Brad Cohen: *Çünkü Tourette Sendromluyum.*

Müdür Myer: *O da nedir?*

Brad Cohen: *Beynimdeki bir şey bu sesleri çıkarmama neden oluyor.*

Müdür Myer: *Yani bunu kontrol edemiyorsun değil mi?*

Brad Cohen: *Evet, edemiyorum Efendim. Bu bir hastalık.*

Müdür Myer: *Neden tedavi olmuyorsun peki?*

Brad Cohen: *Tedavisi yok. Bu sesleri çıkarmaktan, sizin duymaktan nefret etmenizden daha çok nefret ediyorum. Onu durduracağını kabul etmezsen, daha çok strese giriyorsun. Ama bu hissi kabul ettikten sonra o kadar da kötü değil.*

Müdür Myer: *Peki, biz ne yapabiliriz? Bu okuldaki herkesi kastediyorum. Sana nasıl yardım edebiliriz Brad?*

Brad Cohen: *Sadece herkese nasıl davranılıyorsa bana da öyle davranılsın.*

Müdür Myer: *Aferin. Yerine oturabilirsin.* (konferans salonundaki herkes Brad'i alkışlar.)

Brad halinden memnun, gülümseyerek yerine otururken; *“Kısa bir eğitimde söylenen birkaç sözcük bana yeni bir dünyanın kapısını açmıştı.”* der ve hayatının dönüm noktası olduğunu açıklar.

Brad Cohen iş görüşmesi sırasında, hayatını değiştiren okul müdüründen bahsetmiştir. *“Çocukluğumdan beri hep öğretmen olmak istedim (Müdür yardımcısı Hilare: İlham verici öğretmenlerin olmuş olmalı deyince) Bay Myer adında ilham verici bir müdürümüz vardı. Öğretmenlerimse bana nasıl öğretmen olmayacağım konusunda ilham verdiler.”* (dk:43.39-46.10) Güzel bir tespit olmuş. Öğretmen adaylarının, öğrencilik yıllarında bazı öğretmenler ilham verici öğretmenler olurken; bazıları ise nasıl öğretmen olunmayacağı konusunda ilham verici olabilir. Çünkü herkes kendi çocukluğunda bir öğretmeni çocukların bakış açısıyla değerlendirme fırsatı bulmuş olur.

Anne- Baba Rolü

Çocukların çok küçük yaşta olmaları, sınıf öğretmenlerinin bu role uygun davranmalarını gerektirmektedir. Brad Cohen henüz gerçek anlamda bu rolü deneyimlememesine ve çok genç olmasına rağmen öğrencilerle anne-baba yakınlığında ilgilenmektedir. Brad Cohen çocuklara karşı oldukça sevecen ve şefkatli davranmaktadır. Öğrencilerinden Heather kanser hastasıdır ve tedavi görmektedir. Öğretmen öğrencisinin hastalığını öğrenince çok üzülmüş, gözleri dolmuştur. Bir süre sonra okula gelemeyen Heather için öğretmen destek olmaları, yanında olmaları amacıyla diğer çocuklara resimler yaptırır (dk:1.22.10-1.22.46).

Kemoterapi tedavisi gören küçük Heather birkaç hafta sonra hayatını kaybeder. Öğretmen Brad cenaze törenine gitmiştir. Kilisenin önünde ailesiyle görüşüp onlara destek olmuştur. Ailesine baş sağlığı dileyen Cohen, Tourette Sendromu nedeniyle, garip sesler çıkarttığı için tören esnasında herkesi rahatsız edeceğini söyleyerek içeri girmek istememiştir (dk:1.22.48-1.24.24). Öğrencinin annesi öğretmeni şu sözlerle ikna etmiştir:

Öğrencinin annesi: *İçeri Girmeyecek misiniz Bay Cohen?... Heather'ın hayatında büyük bir fark yarattınız. Onun en sevdiği öğretmeniydiniz. Lütfen ona veda etmeden gitmeyin!*

4.11 Siyah (Black)

Öğretmen Debraj Sahai engelli öğrencilerle çalışan bir öğretmendir. İşinin uzmanı, idealist ve inatçı bir kişiliğe sahip bir öğretmendir. Orta yaşın üstünde, hafif sakallı, gözlerinden ameliyat olmuştur. Sürekli bere ve gözlerinden dolayı dışarıda sürekli güneş gözlüğü takmakta, biraz uçuk kaçık, sınırlandırılmayan bir kişiliktir. Uzun zamandır işsizdir. En son 8 yaşında hem görme hem işitme engelli öğrencisinin eğitimi için bütün hayatını feda etmiştir. Öğrencisi Michelle hiç konuşamıyor, sözcükleri, nesnelere ve anlamlarını tanımıyor. Yemeğini ayakta eliyle yiyor, öz bakım becerilerini kendisi yapamıyor ve görmediği için bir yerlere çarpmadan yürüyemiyordur (Bhansali, 2005). Michelle öğretmenin sayesinde öğrenerek tüm zorlukları aşmıştır. Öğretmen üniversiteye girmesini sağladığı öğrencisinin üniversite de en büyük yardımcısıdır. Michelle büyüdükçe, öğretmen de yaşlanmaktadır. Yaşlılıktan dolayı unutmaya başlamıştır. Michelle Okulu bitirmeden öğretmeni, kendini de unutarak kaybolmuştur. Ta ki 12 yıl sonra çok yaşlanmış ve hasta olarak tekrar ortaya çıkmıştır. Michelle'e ilk sözcüğünü söylettiği, evlerinin bahçesindeki süs havuzunun yanına gelmiştir. Öğretmenin hatırladığı son anısı Michelle'dir.

Tablo 15

Siyah film de öne çıkan roller

Filmde Analiz Edilen Öğretmen Roller
Öğretimi Sağlama Rolü
Rehber Rolü

Öğretimi Sağlama Rolü

Kendi ayakları üstünde durabilmesi için Michelle'in Öğretmen Sahai ile hayatı değişmiştir. Öğretmenin onun için yaptığı ilk şey onu insan olduğunu herkese anlatmak olmuştur. Ailesi küçük kızın duymadığı için beline bir zil takmışlardır (dk:18.56-20.10).

Öğretmen Sahai: *Bu da ne? Bu çan ne işe yarıyor?*

Baba: *Onun kimliği Bay Sahai. Kaybolursa, onu sesinden buluyoruz.*

Öğretmen Sahai: *Çıkarın onu! (diyerek çanı kızın belinden çeker alır.) Çocuğunuzu bir hayvan gibi düşünürseniz başkalarının ne yapmasını beklersiniz.*

Baba: *Onu insan yapmak sizin işiniz. Bunu nasıl yapmayı planlıyorsunuz?*

Öğretmen Sahai: *Bu parmaklar Bay McNally, körlerin gözüdür, dilsizlerin sesidir, sağrıların şiiiridir. (Elini havaya kaldırıp kılıçla keser gibi yaparak) Kaldır, kılıç olsun; yumruk yap, güç olsun. Seni doyurabilir ve tokatlayabilir. Sizi Tanrıya da götürebilir, kapıya da...*

Öğretmen Sahai Michelle'e önce sözcükleri ve anlamlarını öğretmeye çalışmıştır. Michelle öğrenmede çok önemli olan duyu organlarından görme ve işitme yoksun olduğu için, öğretmen diğer duyu organlarını harekete geçirmiştir. Özellikle öğretmen dokunma duygusunu kullanarak, seslerin nasıl çıkarıldığı ve onları karşılayan harfleri tanıtmaya çalışmıştır. İlk karşılaşmalarında kızın parmaklarını ağzına götürmüş, öğretmen kelimesini söyleyerek kendini tanıtmıştır. Hatta küçük kız onun söylediğini taklit etmiştir. Her yeni sözcüğü öğretirken, kızın elini dudaklarına götürüp söylemektedir. Böylece sözcüğün nasıl çıkarıldığını hissettirmiştir. Küçük kızın kolunu adeta bir yazı tahtası gibi kullanmış, koluna parmağıyla sözcüğün karşılığını yazarak, yazılışını öğretmiştir.

Öğretmen Sahai başlangıçta hiçbir şey bilmeyen kıza temel becerileri kazandırmak için onu zorlar. Yemek masasına oturup kaşıkla yemek yemeyi öğretmesi çok uzun zaman almakla birlikte ilk başta fiziksel temasın biraz sert olduğu gözlenmiştir. Öğrenciye tokat atması, kolundan tutup savurması, sürahideki suyu, anlamsızca çırpınan kızın yüzüne çarpması gibi... Bu yöntemlerinden dolayı aile öğretmenle çalışmak istemez ve işine son verirler (dk:20.11-25.22/33.00-46.45) Öğretmen tam giderken günlerce uğraş vermesine rağmen, yine ayakta beslenen öğrencisini görür ve hiç düşünmeden müdahale eder. "Gönderilmiş olabilirim ama seni böyle bırakmayacağım" der ve öğrenciyi masaya oturtmaya çabalar. Michelle'in kendisine su atmasına kızar ve küçük kızı kolundan tuttuğu gibi bahçedeki süs havuzuna götürür. Michelle'i içine sokarak:

Öğretmen Sahai: *Seni yaramaz. Bana su mu atmak istiyorsun? Sana suyun ne olduğunu öğreteyim! Bu su. Su. Su. Elini ver. (kızın elini kendi dudaklarına götürerek) Bu su. Anladın mı? Su. (der ve kızı suyun içinde bırakır.)(dk:46.50-53.10)*

Filmin dönüm noktası bu sahnedir. Öğrencinin öğrendiğinin ilk emareleri bu sahne de belirir. Parmaklarıyla havuzun fiskiyelerinden akan suya dokunan kız, öğretmenin elini

tutar ve parmaklarını dudaklarına götürerek ilk sözcüğünü bilinçli olarak söyler. “Su” devamı gelir “anne” “baba” gibi. Öğretmen, aynı yöntemle, dokunma duyusundan yararlanarak sözcüklerdeki harflerin, parmak alfabesindeki karşılığını küçük kıza öğretmiştir. Daha sonra da işaret dilini kullanmayı öğreterek ona kendisini ifade edebilme fırsatı vermiştir.

Michelle öğretmeni için söylediği şu sözler, öğretimi sağlama rolüne ilişkin önemli bir detaydır. İlham veren öğretmenlerin betimlemesi denilebilir:

Michelle: *Su! Bana öğrettiğin ilk sözcük. Ondan sonra da her küçük detayı elime yazmıştın. Senfonisini çalan bir orkestra şefi gibi* (dk:55.24-55.47).

Rehber Rolü

Öğretmen Sahai, öğrencisi Michelle’in sadece öğretmeni değil gören gözü, işiten kulağı olmuştur. Onun temel ihtiyaçlarını karşılama, iletişim kurmasında, insan onuruna yakışır bir hayat sürmesinde etkili olmuştur. Bununla birlikte öğrencisine, o öğrendikçe yeni ufuklar açmış, hep daha yenisini hayal etmesini sağlamıştır. Sıradan insanların hayatı nasılsa öyle bir hayat sürmesini istemiştir bir farkla belki daha fazla çabalayarak. Hep daha yukarıya tırmanması için onu cesaretlendirmiştir. Örnek olarak kimileri için imkânsız gibi görünen üniversite eğitimi almasını sağlamıştır. Pes ettiğinde, tükendiğinde, düştüğünde onu tekrar ayağa kaldırmış, hedefine yürümesini, hayallerinden vazgeçmemesini sağlamıştır.

Öğretmen Sahai üniversite hayali kuran Michelle’in üniversite okumasını istemektedir. Bir davet sırasında Michelle’in babasını Üniversite yöneticisi Bay Fernandez ile tanıştırır. Eğlence sırasında Michelle şarkı söyleyen kadına, işaret diliyle yanında söyleyerek ve dans ederek eşlik eder. Şarkı sonrası Michelle’i hayranlıkla izleyen Bay Fernandez şunları söyler: (dk:57.20-59.49)

Bay Fernandez: *Bay Sahai şu kıza bakın. Ne duyabiliyor, ne de görebiliyor. Ama yine de baksanıza, mükemmel.*

Bay Sahai: (Yüzünde gururlu bir gülümsemeyle) *Michelle McNally o işte. Sözünü ettiğim kız.*

Bay Fernandez: *Bu imkânsız Bay Sahai.*

Bay Sahai: *İmkânsız ona hiç öğretmediğim bir sözcük, Bay Fernandez.*

Bay Fernandez: *Böyle çocuklar için birçok şey öğrenebilecekleri özel okullar var.*

Bay Sahai: *Sepet yapmak, halı örmek...*

Bay Fernandez: *Hiç Michelle gibi bir kızın, normal bir üniversiteye kabul edildiğini gördünüz mü?*

Bay Sahai: *Hayır, ama bunu isterdim.*

Bay Fernandez: *Dersleri nasıl anlayacak?*

Bay Sahai: *Sınıfta onun yanında oturacağım. Her şeyi işaretler yoluyla öğrenecek. Her kelimeyi, her harfi...*

Bay Sahai: (Michelle gelir. Bay Fernandez ile tanışır. İşaret diliyle bir şeyler söyler.) *Michelle, müdürünle tanış. Evet. Ona söyledim. Fen bölümünü değil, sanat bölümünü istiyorsun.*

Bay Fernandez: *Bay Sahai bu konuda kurula danışmak zorundayım.*

Bay Sahai: *İyilik yapmak için elinize çok az fırsat geçer. Umarım bu fırsatı kaçırmazsınız.*

Üniversite kurulu toplanır. Michelle için özel bir mülakat yaparlar. Başka bir tercümanla yapılır. Öğrenci başarılı olur ve üniversiteyi kazanır(dk:59.48-1.03.10). Üniversitenin bulunduğu şehirde bir ev tutarlar. Yardımcı kadın, öğretmeni ve Michelle. Öğretmen Sahai her fırsatta bu yeni hayatına alışması gerektiğini, kendi ayakları üstünde durması gerektiğini, düştüğünde kendisinin kalkması gerektiğini belirtmektedir. Onun dışarıda ki hayatta da yalnız kalabilmesi için alıştırmalar yaptırmaktadır. Öğretmen onu sokak ortasında bırakarak, belli bir yöne doğru gitmesini istemiştir. Öğretmen: “Yalnız yürümeni istiyorum, yardım almadan.” (dk:1.7.28-1.08.40).

Michelle üniversite birinci sınıfta üç yıl üst üste kalınca, okulu bırakıp evine dönmek ister. Michelle’in annesi de gelmiştir ve kalmasının sorun olmayacağını söylese de öğretmen bu başarısızlığı kabul edemez. Bavulunu almış giden Michelle’i Öğretmen Sahai durdurur. Aralarında sert bir tartışma geçer. Braille alfabesi ile yazan daktiloda yazarak tartışma devam eder. Michelle başaramayacağını, kendi dünyasının siyah olduğunu yazar. Öğretmen ona itiraz ederek onun dünyasının ışıkla dolu olduğunu belirtir. Ona ilham verir. O sırada Michelle hırsla daktiloya hızlı bir şeyler yazar. Öğretmen süre tutar. Artık hızlı yazdığını belirterek, önündeki engelin kalktığını söyler (dk:1.21.02-1.24.00).

Öğretmen Sahai Michelle’e veda ederken onu yüreklendirmeyi ihmal etmemiştir. Artık hayatta karanlıkla tek başına mücadele etmesi gerektiğini öğütlemiştir. Mektupta şunlar yazmaktadır: “*Canım Michelle; Bastonunu unutmadığın gibi, bir şeyi daha unutma. Karanlık, umutsuzca seni yutmak istiyor ama her zaman ışığa doğru yürümelisin. Umutla dolu her adımın beni yaşatacak Michelle.*”

Bay Sahai onun okuldan mezun olabilmesi için çok çabalamıştır. Sadece tercüman olarak değil onu sürekli başaracağına ikna ederek. Her yıl mezuniyet törenine götürüp bir gün onu orada görmek istediğini söyleyerek Michelle’i cesaretlendirir. 12 yıl sonra Michelle okuldan mezun olmuştur. Mezuniyette öğretmeni ile hayalini kurdukları siyah cüppeyi giymemiştir. Çünkü ilk öğretmeninini görmesini istemektedir. Öğretmeni yaşlandığı ve hatırlayamadığı için onu hastanede tutmaktadırlar. Michelle cüppesini giyer, diplomasını alır, onu ziyarete gider ve mezun olduğunu anlatır. Son sahnede Öğretmen onu ve hayallerini hatırlar. Michelle’in ilk öğrendiği sözcüğü tekrar eder: *Su*.(dk:1.46.32-1.55.05)

Şekil 11: Michelle’in cüppe ve diplomasıyla öğretmenine geldiği sahne

4.12 Tepetaklak Nelson (Half Nelson)

Öğretmen Dan sıra dışı genç bir Tarih öğretmenidir. Fiziksel özellikleri orta boylu, zayıf, sarışın, mavi gözlü, kirli sakallıdır. Genel olarak pantolon, gömlek giymekte ve kravat takmaktadır. Zayıf, kirli sakallı olması gözlerinin çöküklüğü ile sürekli yorgun bir görünümü vardır. Spor yapmakta ve okulda öğrencilere basketbol koçluğu yapmaktadır (dk:4.20-4.56/09.46-10.11/39.57-41.28). Kendi içine dönük, yalnız kalmayı seven bir kişidir. Aktivist

ve sanatçı ruhlu biridir. Her türlü ırkçılığa karşı, bireyi savunmaktadır (Fleck, 2006). Bir sahnede sulu boya karikatür resimler çizdiği görülmektedir (dk:33.52-34.12).

Tablo 16

Tepetaklak Nelson film de öne çıkan roller

Filmde Analiz Edilen Öğretmen Rollerini
Öğretimi Sağlama Rolü
Model Rolü

Öğretimi Sağlama

Derste öğrencilere ucu açık sorular sorarak onları düşünmeye sevk etmektedir (dk:2.08-4.18). Dikkat çekmeye yönelik sorduğu bu sorular öğrencilerin ilgisini çekmektedir. Öğrencileri belli konularda ödevlendirmiş kısa sunumlar yaptırmaktadır (dk:09.09-9.30/29.55-30.28/59.27-59.54/19.02-1.19.31). Materyal kullanımını olarak tahta ve video oynatıcı kullanmaktadır. Müfredatın dışında hareket etmektedir. Hatta bu konuda okul müdüründen uyarı almıştır:

Müdür: *Sana verdiğim ‘Sivil Haklar’ dosyasını hiç açtın mı?*

Öğretmen Dan: *Sivil Haklar dosyasını açtım tabi. Ve içinde çok iyi şeyler olduğunu gördüm. Bence güzel bir kaynak. Ben sadece biraz genel bir içerik...*

Müdür: (sözünü keserek) *Haftaya Sivil haklar konusunu işlemeni bekliyorum* (dk:24.51-25.35).

Konu olarak üniversite de öğrendiği “Karşıt Güçler” dediği bir öğreti üzerinden öğrencilere eleştirel bir tarih anlayışı kazandırmaya çalışmaktadır (dk:23.22-24.50/46.21-47.07/1.03.22-1.04.20). Öğretmenin dersinde sorgulayıcı ve eleştirel bir tarih öğretimi yapması olumlu sayılabilecek bir özelliktir. Ancak müfredatın dışında hareket etmesi ülke genelinde eğitim birliğinin sağlanması noktasında olumsuz bir durum oluşturmaktadır. Ayrıca toplu olarak yapılan sınavlarda öğrencilerin cevaplaması gereken bilgi ve becerilerin kazanılmamasına yol açabilir.

Şekil 12: Öğrenci ile bilek güreşi sahnesi.

Tahtada dersin konusu yazmaktadır. Ana başlık: Diyalektik alt başlıkta 1) Karşıtlıklar 2) Dönüm Noktaları yazmaktadır.

Ders esnasında televizyondan kısa bir video açar. Bir erkek kalabalık bir gruba seslenmektedir. Görüntüden anlaşılacağı üzere seslenenler işçidir. Konuşmacı şu sözleri söylemektedir;

“Sistemin son zamanlardaki müdahaleleri artık ayyuka çıktı. Bu sizi yürekte yaralıyor. Buna göz yumamazsınız. Göz yumamayacağınız gibi, bu sisteme karşı vücutlarınızı siper etmek zorundasınız... İnsanlara makinenin asıl sahibinin kim olduğunu göstermelisiniz. Çünkü sizler özgür olmadıkça bu makine sizi sindirmeye devam edecek.”

Öğretmen Dan: *Sözünü ettiği makine ne olabilir? Bize zarar veren bir şey mi? Makinenin bizi sindirdiğini söylüyor, bu ne olabilir? Bizi özgür olmaktan alıkoyan şey nedir?*(dk:34.30-36.10) Bu sorularla öğrencileri konuşturmuş, cevapları buldurmaya çalışmıştır. Tüm sistemin, kendilerinin, okulun bu makinenin bir parçası olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Tekrar vurgulamak gerekirse müfredatın dışında hareket etmesi, öğrencilerin eksik öğrenmelerine neden olmaktadır. Aynı zamanda derste öğretmenlikle bağdaşmayacak hal ve tavırlar takınması, özel yaşamında kullandığı uyarıcı maddeyi okulda da kullanması öğretmenliğe yakışmayacak davranışlardır ve olumsuz bir durum yaratmaktadır.

Model Rolü

Şekil 13: Öğretmen okulun spor salonunda uyarıcı madde kullandığı sırada öğrencisi Drey'e yakalandığı sahne

Öğretmen Dan madde bağımlısı bir öğretmendir. Okulda madde kullanımı yasalara aykırıdır. Bunun yanı sıra öğrencisine yakalanmış olması ayrıca uygun olmayan bir durumdur (dk:14.14-16.35). Bu durum onun başarılı öğretmen imajını gölgelemektedir. Zaten filmin ilerleyen sahnelerinde uyuşturucu madde kullanımı artmış, iyice otokontrolünü kaybetmiştir. Sorumluluklarını yerine getirememektedir. İhmal ettiği için kedisi ölmüştür (dk:1.02.52-1.0319). Madde kullanımını arttırması ve sürekli hale getirmesi sonucu burnu sık sık kanamaktadır. Bu durum derslerine de yansımaya başlamış sınıfta anlatacağı derse odaklanamamaktadır. Hatta bir gün işe gitmeden sabah kullanır. Ders anlatırken burnu kanar. Bu sebeple sınıftan çıkar. Öğretmenler odasında koltukta uyuyakalır ya da kendinden geçer. Ayrıca resimde görüldüğü üzere okulda madde kullandığı sırada öğrencisine yakalanması öğretmenin uygun bir rol model olmadığını gözler önüne sermektedir. Onu gören öğrenci bu durumu kimseye söylememiştir.

Öğretmen Dan ile Drey arasında suçlu bir ittifak başlar. Öğretmen Dan ilk defa basketbol maçında sonra okul partisi çıkışında Frank isimli uyuşturucu dağıtıcısını Drey'in yakınlarında görünce onu korumak ister. Onunla görüşmemesini ister. Ancak öğrenci bir süre sonra Frank için kuryelik yapmaya başlamıştır. Filmin sonunda kızın uyuşturucu kuryeliği yaptığı sırada öğretmeniyle uygunsuz bir şekilde karşılaşması, öğretmeni daha çok aciz göstermektedir (dk:1.29.12-1.30.40). Bu karşılaşmadan sonra öğrenci hatasını anlamış

ve uyuşturucu satıcısından uzaklaşmıştır (dk:1.34.30-1.34.30). Öğretmen ise okuldan ayrılmış, yerine geçici bir tarih öğretmeni gelmiştir (dk:1.33.15-1.33.45).

4.13 Yedek Parçalar (Spare Parts)

Filmin başrolündeki öğretmen, yedek öğretmen olarak Carl Hayden Lisesi'nde işe başlayan Dr. Cameron adında bir mühendistir. Asıl öğretmen doğum iznine ayrıldığı için ihtiyaç olmuştur. İş başvurularından yanıt gelene kadar okulda dört aylığına fen-teknoloji derslerine girecektir. Aynı zamanda robot yapımı kulübünün sorumlu öğretmenidir. Kulüp bünyesinde bir grup öğrenciye su altı robotları yarışması için liderlik edecektir (McNamara, 2015). Dr. Cameron orta yaşlı, uzun boylu, hafif kilolu, esmer, kır saçlı, top sakallı ve güler yüzlü bir kişidir. Filmin konusu gereği derse girdiği ve konu anlattığı, çok kısa bir sahne vardır, o da filmin başındadır (dk:12.00-12.30). Bu sebeple öğretimi sağlama rolü ile ilgili herhangi bir içeriğe ulaşılamamıştır. Daha sonra sürekli olarak robot yapımında öğrencilerle vakit geçirdiği gözlenmiştir.

Öğretmen Gwen, zayıf, orta boylu, kumral, uzun saçlı bayan bir öğretmendir. Genelde spor giyimli, hareketli güler yüzlüdür. Öğrencilerle iletişimi kuvvetlidir. Yarışma için öğrencilere, arka planda destek vermektedir.

Okul müdürü Karen, orta yaşın biraz üzerinde, kısa boylu, zayıf, kısa beyaz saçlı, gözlüklü ve eğlenceli bir yöneticidir. Spor giyimlidir. Büyük, göçmenlerin çoğunlukta olduğu ve problemlili öğrencilerin bulunduğu bir okulu yönetmektedir. Elinde telsizle yardımcılardan sürekli bilgi almaktadır. Yarışmaya katılan öğrencileri imkânları dâhilinde desteklemektedir.

Tablo 17

Yedek Parçalar film de öne çıkan roller

Filmde Analiz Edilen Öğretmen Rollerini
Liderlik Rolü
Rehber Rolü
Anne- Baba Rolü

Liderlik Rolü

Liderler, yapılacak işin görev basamaklarına uygun kişileri seçme konusunda başarılıdırlar. Bir liderde bulunması gereken ekip ruhunu, kendini geliştirme gibi özellikleri sergilemektedir. Dr. Cameron robot yarışmasına katılan çocuklar için hem işin uzmanı olması bakımından, hem de grubu yönetebilecek özellikte olmasından dolayı uygun bir liderdir. Başlangıçta geçici olduğu için isteksiz olsa da öğrencilerin hevesli oluşu onun bu işi sahiplenmesini sağlamıştır (dk:13.00-13.55). Dr. Cameron, robotik kodlama yarışması için kendisine başvuran Oscar'a ekibini kurmasını söyler. Oscar sonraki sahne de bilgisayardan, yazılımdan anlayan bir arkadaşıyla gelir. Ancak henüz bir ekip sayılmaz. Teknik işlerden anlayan birine ihtiyaç vardır ve Lorenzo'yu Dr. Cameron kendisi önerir (dk:21.22-25.44). Cameron robotun yapım aşamasında öğrencilerle birlikte çalışmıştır. Ayrıca eksik olduğu konularda da takviye almaktadır. Su altı robotunun yazılımı için genel ağ üzerinden araştırma yaptığı görülmektedir. Robotik kodlama içinde bu konuda bir öğretmenden ders almıştır (dk:30.40-31.50). Liderde bulunması gereken önemli özelliklerden biri de sürekli gelişimdir.

Bir lider olarak grubun arasında iletişimin sağlanması noktasında aracı olmuştur. Öğrencilerin arasındaki iletişim sorunlarını gidermeye çalışmıştır. Farklı çevrelerde yetişen öğrenciler sık sık aralarında tartışmaktadırlar. Dr. Cameron öğrencilerin aralarında anlaşmazlıkların yaşandığı zor zamanlarda ara buluculuk yapmıştır (dk:23.50-24.17/25.20-25.30/47.00-47.08). Öğrenciler arasındaki sorunlar, filmin sonunda ortadan kalktığı gözlenmiştir. Bu noktada öğrencilerin birlikte bir iş yapmaları ve öğretmenin çabaları sonucu grup içinde olumlu bağlılık gerçekleşmiştir.

Okulun doğal bir lideri olarak, Okul Müdürü Karen yönettiği okulda her şeye hâkim bir rol sergilemektedir. Öğrenciler hakkında bilgiye sahiptir. Odasından çok öğrencilerin içinde görünmektedir. Yarışma konusunda öğretmen ve öğrencileri desteklemektedir. Buna örnek olarak ekibin tamamlanmasında ve yarışmanın yapıldığı eyalete gidilmesi noktasında tüm imkânları seferber etmiştir. Karen, faydalı olacağını düşündüğü ve suç işlemeye eğilimli öğrencisi Lorenzo'yu ekibe katılması için, ikna etmiştir (dk:11.02-23.35). Robot yarışmasına katılan ekibe, yarışmanın yapıldığı eyalete gidebilmeleri için ulaşım aracı temin etmiştir (dk:44.44-45.30). Ayrıca tatil için yaptığı mil birikimini, yarışmada iyi bir dereceye ulaşan öğrencilerinin yanında olması amacıyla Öğretmen Gwen'e vererek yarışmaya gitmesini sağlamıştır (dk:1.35.11-1.35.45).

Rehber Rolü

Dört kişilik bir öğrenci grubu su altı robotları yarışması için bir aradadır. Öğrencilere liderlik eden fen-teknoloji öğretmeni Dr. Cameron yarışmaya hazırlık aşamasında (dk:17.09-18-09/18.12-18.35/26.25-27.20/45.30-47.24) öğrencilere rehberlik etmiştir. Ayrıca ekibin kurulmasından (dk:21.22-23.37), yarışma giderlerinin karşılanmasına (dk:36.30-39.00) ve robotun yapım aşamasında, yarışma anına kadar (dk:20.39-21.21/23.38-25.44/42.00-44.20/51.52-53.00) sürekli öğrencilerin yanında olmuştur. Özellikle Dr. Cameron mühendis olmasına rağmen robotu bizzat kendisi yapmamış, öğrencileri yönlendirerek, onlara doğru sorular sorarak cevabı kendilerinin bulmalarını sağlamıştır.

Öğrencilere rehberlik eden Dr. Cameron yarışmanın yapıldığı eyalete ulaşım aşamasında öğrencilere yardımcı olmuştur. (dk:1.09.41-1.11.35). Öğrencileri arabayla yarışmanın yapıldığı Santa Barbara'ya götürmüştür. Dr. Cameron öğrencilere yarışma öncesi, hazırlık aşamasında ve yarışma süresince yardımcı olmuştur (dk:1.13.10-1.32.20/1.39.30-1.39.50). Diğer okullar yarıştığı sırada, her zaman şansları olduğu konusunda onları sürekli motive etmiştir (dk:1.24.30-1.24.40/1.31.58-1.32.20). Öğrenciler yarışmanın ilk aşamasında birçok okulu geride bırakarak 4. sıraya yükselmişlerdir. Yarışma sonunda öğrencilerinin başarısına ortak olarak onlarla guru duymuştur (dk:1.39.50-1.44.40).

Öğretmen Gwen öğrencilerin yaptıkları robotun kodlanması konusunda, Dr. Cameron'a yardımı dokunması için kodlama dersi vermiştir (dk:30.40-31.50). Öğretmen Gwen öğrencilere destek olmak amacıyla yarışmanın olduğu Santa Barbara'ya gitmiştir. Ayrıca Lorenzo'nun babasını da ikna ederek yarışmaya götürmüş ve yolda adama oğlunun başarılı bir çocuk olduğunu anlatmıştır (dk:1.35.45-1.36.21).

Anne Baba Rolü

Kısa sürede ekip üyeleri arasında olumlu bağlılık gelişmiştir. Dört gençte ülkeye göçmen olarak gelmiş ailelerin çocuklarıdır. Lorenzo'nun annesi oturma izni olmadığı için Meksika'ya geri gönderilmiş, babası küçük kardeşinin sorumluluğunu ona vermiştir. Babanın Lorenzo'nun yeteneklerinden haberi yoktur. Oscar'ın oturma izni yok ve göçmen bürosu tarafından aranmaktadır. Cristian çok kalabalık bir aile ile birlikte küçük bir evde yaşamakta evde yer olmadığı için evin bahçesindeki kulübede uyumaktadır. Öğrencilerin birlikte geçirdikleri süre zarfında Dr. Cameron'a bağlılıkları artmıştır ve aile bireyi yerine koymaktadırlar. Lorenzo kardeşini bir silahlı soygundan kurtarmış ve kaçarak öğretmenine

sıgınmıştır (dk:57.07-58.00). Babasına durumu anlatması için ondan yardım istemiştir. Öğrencinin ısrarına dayanamayan Dr. Cameron Lorenzo'nun babasıyla konuşmaya ikna olmuştur. Ancak babası bu konuşmadan memnun kalmamış, aile işlerine karışmasından rahatsız olmuş ve Dr. Cameron'u evinden kovmuştur (dk:58.08-1.01.30). Başka bir sahnede Cristian elinde bir biletle gelir ve Dr. Cameron'u davet eder. Cristian öğretmenini babalar ve oğullar için düzenlenen bir kampa davet eder. Bu davetle onu baba yerine koyduğu anlaşılmaktadır (dk:53.00-53.55):

Cristian: Bir açık hava olayı. Babalar ve oğulları için. Şu güçlü teleskoplardan var. Böylece tüm takımıldızlarını görebiliyorsun.

Şekil 14: Broşürdeki yazı- Babalar ve Oğullar/ Uzay Kampı

4.14 Yerdeki Yıldızlar (Taare Zamaen Par)

Filmde klasik eğitim yöntem teknikleriyle bireysel farklılıkların göz ardı edilerek, her çocuğa aynı eğitim verilmesi; özel eğitime ihtiyaç duyan çocuğun üzerinden sistem eleştirisi yapılmıştır. Çocukların hayal gücünü sınırlayan ezberci eğitim ve sadece temel derslere önem verilmesi eleştirilmektedir (Khan, 2007).

Erkek çocuklardan oluşan oldukça kalabalık bir sınıfta okumaktadır İshaan Avasti. Hayal dünyasında yaşayan, hayvanları seven, başkalarıyla arkadaşlık kurmayan bir çocuktur. Kendisini de doğru düzgün ifade edemez. Bu sebeple haklı olsa bile birileri tarafından anlaşılmamakta ve sorunlu bir çocuk olarak görülmektedir.

İshaan mevcut okulunda sorunlar yaşadığı, okuma-yazma ve matematik öğrenemediği için ailesi tarafından dönem ortasında yatılı okula gönderilir. İlk dönem bulunduğu okul ve sorunları anlatıldığı için öğretmenler hakkında geniş bilgiye yer vermeye gerek duyulmamıştır. Genel olarak öğretmenler ve okul idaresi öğrencinin yaramaz olduğu, sınıfta sorun çıkardığı, başarısızlığı konusunda şikâyetçidirler. Neden öğrenemediği konusunda herhangi bir araştırma yapılmamıştır. Yeni okulda öğretim ön planda olduğu için Öğretimi Sağlama Rolü başlığı altında önce öğretmenler tanıtılmış sonra örnek sahneler ve diyaloglar verilmiştir.

Tablo 18

Yerdeki Yıldızlar film de öne çıkan roller

Filmde Analiz Edilen Öğretmen Roller
Öğretimi Sağlama Rolü
Model Rolü
Rehber Rolü
Anne-Baba Rolü
Disiplini Sağlama Rolü

Öğretimi Sağlama Rolü

Yatılı Okula giden İshaan'ın ilk ders sahnesi, ders dil dersi. Öğrenciler şiir yorumluyor. Dersin Öğretmeni Bay Tiwari esmer, yanağında belirgin büyüklükte beni olan, gözlüklü, saçları ortadan ikiye ayrılarak taranmış, orta yaşlı, biraz kilolu bir öğretmendir. Üzerinde kısa kollu gömlek üstünde açık kahve tonlarında bir hırka vardır. Boynunda lacivert bir atkı ve parmağındaki yüzükler dikkat çekmektedir. Güler yüzlü bir karakterdir. Elinde yaklaşık 50 cm uzunluğunda bir çubuk bulunmakta ve konuşurken işaret nesnesi olarak kullanılmaktadır. Bay Tiwari İshaan'ı göstererek ve gülümseyerek sınıfa tanıtır (dk:57.10-1.00.05):

Öğretmen: *Çocuklar, bu İshaan Nandkishore Awasti. Öne çık bakalım. Çantayı da al, bundan sonra senin yerin burası. (Çubukla ortada ki en ön sırayı gösterir.) Bundan sonra gözümün önünde olacaksın. Rajan Damodaran'ın yanında. Rajan Damodaran hep sınıf birincisi olur. Rajan Damodaran'ın yanında olmak seni iyi etkileyecektir... Bugünkü dersimizin konusu şiir yorumu sayfa 28, Perspektif. Rajan Damodaran şiiri sen okuyacaksın ve İshaan Awasti de şiiri yorumlayacak. Anladın mı? Başlayabilirsin Rajan. (Rajan şiiri okur, İshaan da ayağa kalkar ve şiiri yorumlar ancak öğretmen onun yorumunu beğenmez hemen arkasındaki başka bir öğrenciden yorumlamasını ister.)*

Öğretmen: (Rajan'a bakıp gülümseyerek) *Mükemmel! Şimdi şiirin ne anlama geldiğini söyle. Seni dinliyoruz.*

İshaan: *Gördüğümüz, hissettiğimiz şeyler vardır. Hissedemediklerimiz ise yoktur ama bazen gördüklerimiz bizi yanılabilir. Ve gördüklerimiz asıl gerçektir. Yani...*

Öğretmen: (Sinirli) *Sen benimle dalga mı geçiyorsun? (Diye azarlar ve diğer öğrenciler güler).*

Dersin bitiminde Rajan durumu özetler. İshaan'ı teselli etmek için:

Rajan: *Senin söylediklerin doğruydü. Diğerleri ezberledikleri şeyleri söyledi. Bay Tiwari çok katıdır. Bu yüzden onun söylediklerini ezberle ve sadece tekrar et. Hadi gel resim dersi.*

Resim öğretmeni Bay Holkar esmer tenli ve siyah gür saçlıdır. Yüzünün gülmeyen asabi bir görüntüsü vardır. Kravatlıdır ve gömleğinin üstünde haki yeşili bir süveter vardır. Öğretmen masasında oturmakta, bir kolunu da oturduğu sandalyenin arkasına atmıştır. Diğer elinde 30 santimetrelük cetvel tutmaktadır. Konuşurken cetveli sürekli sallamaktadır. Oturduğu yerden öğrencilere yapmaları gerekeni emir cümleleriyle söylemektedir. Öğretmen tahtaya bir takım şekiller çizmiştir ve öğrencilerden bunları çizmelerini ister. İshaan sınıfın penceresinden dışarıyı izlemektedir. İshaan ağaçtaki kuş yuvasındaki anne kuşun yavrularını besleme anına dalıp gitmiştir. Öğretmen onu fark eder, tahtaya bir nokta koyar ve elindeki tebeşiri onun kafasına fırlatır. İshaan şaşkınlıkla kafasını ovalayarak öğretmene döner.

Öğretmen: *Hey, yeni çocuk! Tahtaya bak, gel buraya. (Sert bir ses tonuyla ve elindeki tahta cetvelle tahtayı işaret ederek) Buraya gel ve nereye nokta koyduğumu göster. (Cevap*

alamadıkça...) *Noktayı göster. Neden kurbağa gibi bakıyorsun?* (Sınıftaki diğer çocuklar gülüşür) *Hadi. Gülmeyin! Hadi noktayı göster.*

Öğretmen başka bir öğrenciyi çağırıp noktayı göstermesini ister. Öğrenci gösterir. *Şimdi görüyor musun?* (İshaan başını evet anlamında sallayarak onaylar.) *Hım, çok güzel. Şimdi buraya gel. Çabuk. Eline beş kere cetvelle vuracağım. Dikkatli olmayı öğrenirsin böylece. Elini aç! Aç hadi!* (Sertçe çocuğun elini tutar ve açar. Sonra sertçe vurmaya başlar. Öğrenci acıyla bağırır. Diğer öğrenciler korku ve acıma dolu gözlerle olayı izlerler.) *Şimdi derhal çizim ödevine dön.* (Elindeki cetveli öğrenciye doğru sallayarak, işaret parmağını sallar gibi, açıkça tehdit eder.) *Mükemmel çizgiler görmek istiyorum. Yoksa tekrar ceza alırsın. Hadi!* (İshaan yerine geçer ve koluyla gözyaşlarını siler.)

Görsel sanatlar öğretmeni Bay Holkar öğretmenlik mesleğinden epeyce uzak, mesleğini severek değil mecburiyetten yapan bir karakterdir. Baskıcı, şiddete başvurmaktan çekinmeyen, sanat gibi bir dalda yaratıcılığı ortaya koymak yerine öğrencilerin seviyesinden uzak, sıkıcı bir tarzda öğretimi sağlamaya çalışmaktadır. Filmde öğretmen rolüyle ilgili olumsuz bir örnektir. Sinemasal açıdan yerine gelecek olan ve öğrencide ki cevheri keşfedecek olan yeni öğretmenin, istenen olduğunu göstermek için verilmiş uç bir örnektir.

Beden eğitimi dersi öğretmeni uzun boylu, zayıf, orta yaşlı, alnı biraz açık, esmer bir tiptir. Dersi gereği üzerinde lacivert eşofman takımı vardır. Öğrencilere uygun adım yürüme yaptırmaktadır (dk:1.02.50-1.03.03). Öğretmen Bay George Sir: *Tam adım ileri! Sol, sol, sol, sağ, sol...*(İshaan bir türlü adımını diğer öğrencilere uyduramaz.) *İshaan, ne yapıyorsun? Sınıf dur!* (Öğrenciyi kolundan tutar ve sarsarak uyarır sonra da sıradan çıkarır.)

Dil öğretmeni Bay Sen Sir: esmer, alnı açık, gözlüklü, orta yaşlı ve kiloludur. Üzerinde kısa kollu gömlek üstünde açık kahverengi bir süveter vardır, kravat takmamıştır. Elinde yaklaşık 50 cm uzunluğunda bir çubukla, tahtanın önünde, ayakta durarak cümlenin öğelerinin ne anlama geldiklerini çok hızlı bir şekilde sıralamaktadır (dk:1.03.05-1.03.22).

Filmde eleştirilen eğitim sisteminin parçası olan öğretmenler öğrencilere karşı sergiledikleri davranışlar bakımından olumsuz örnek oluşturmaktadır. Filmde eleştirilen öğretmen davranışları şunlardır:

- Dil öğretmenin okuma yazma bilmeyen öğrenciye ısrarla parçayı okutturmak istemesi. İshaan'ın okuyamamasıyla sonuçlanmış, kendisiyle alay ettiğini düşünen öğretmenin onu sınıftan atması.

- Gittiği yatılı okulda Bay Tiwari isimli öğretmenin İshaan'ı en öne alması. Sıra arkadaşının okuduğu şiiri yorumlamasını istemiştir. Öğrencinin yorumu doğru olmasına rağmen yorumunu beğenmeyerek, farklı bir öğrenciyi yorumlatması.
- Okulun resim öğretmeni, pencereden dışarı bakan öğrenciyi tebeşirle uyarması. Dikkatini çekmek için tebeşirle tahtaya bir nokta çizer ve tebeşiri öğrenciyeye fırlatır. Neye uğradığını anlayamayan İshaan cevap veremez ve cezalandırılır. Öğretmenin çocuğa cetvelle şiddet uygulaması.
- Beden eğitimi öğretmenin uygun adım yürüyemediği için öğrenciyi azarlayarak, sıranın dışına atması.
- Öğrencinin hayatını değiştirecek öğretmenin gelmesinden hemen önce eleştirilen bu öğretmenlerin sık sık öğrenciyi eleştirmesi, ceza vermesi, tembel, aptal gibi sıfatlarla etiketlemesi uygun olmayan öğretmen davranışlarıdır.

Okula geçici olarak gelen resim öğretmeni Bay Ram Shankar Nikumbh genç ve enerji dolu bir öğretmendir. Fiziksel özellikleri esmer, özenle şekil verilmiş siyah saçlı ve yeşil gözlüdür. Diğer öğretmenlerin aksine spor giyimli ve bakımlıdır. Üstünde füme renk bol cepli salaş bir pantolon, üstünde beyaz uzun kollu ince triko bulunmaktadır. Elinde herhangi bir şiddet unsuru olan bir nesne (cetvel, çubuk gibi) bulunmamaktadır. Resim öğretmeni Bay Holkar'ın yerine geçici olarak görevlendirilmiştir. Asıl işi özel eğitime ihtiyaç duyan çocukların gittiği bir okulda sanat öğretmenliğidir. İşini severek yaptığı ve çocukları sevdiği sürekli gülümsemesinden belli olmaktadır. Diğer öğretmenlerin aksine öğrencilere belli kalıpların içinde bir şey öğretmemiş onların yaratıcılıklarını ortaya koymalarını sağlamaya çalışmıştır.

Filmin konusu itibariyle özel çocuk olan İshaan'ın özel durumunu fark etmiş ve onun okuma yazma sıkıntısını çözmek amacıyla, okul müdürünün onayını alarak, birebir çalışmalara başlamıştır. Diğer derslerde de öğrencinin okuma yazma güçlüğüne aşana kadar sözlü sınavlara girmesini istemiştir (dk:2.03.05-2.06.45).

Öğretmen Ram öncelikle İshaan'ın sorunun nereden kaynaklandığını anlaması için sınıfta sorunu açıkça ortaya koymuş. Tahtaya tersten 'benim adım Ram Shankar Nikumbh'

yazmış ve ayna tutarak nasıl okunduğunu tüm öğrencilere göstermiştir. Öğretmen Ram çocuğun dikkatini çekebilecek materyallerle ve oyunla temel matematik, okuma yazma becerisi kazandırmıştır. İçinde kum bulunan bir tepsiye parmakla harfleri ve rakamları yazdırmış, boyalarla ve oyun hamurlarıyla harflerin okunuşu ve doğru yazılışını göstermiş; okuma parçalarını Hintçe ve İngilizce walkman (gezerçalar) yardımıyla sesli okuma eşliğinde okutmuştur. Büyük bir kareli defteri andıran bir tahtada önce tüm tahtayı kaplayacak şekilde rakam yazdırmıştır. İlerleyen süreçte öğrenci rakamları tek kareye sığacak şekilde yazabilmiştir. Okulun amfi tiyatro merdivenlerine sayıları yazmış, oyunla temel matematik işlemleri yaptırmıştır.

Model Rolü

Sanat öğretmeni eğitimde farklı yaklaşımları benimseyen bir öğretmendir. Diğer öğretmenlerin aksine sevecen, anlayışlı öğrencileri belli kalıplara sokmayan bir öğretmendir. Bunun yanı sıra bireyselliği ön plana çıkararak yaratıcı öğretmen davranışları sergilemektedir. Öğrencilerin okulu ve dersi sevmelerinde etkili olmuştur. Öğretmen Ram hem öğrencilere hem de meslektaşlarına uygun rol model olmuştur.

Resim Öğretmeni Ram, derse girdiği ilk sahne dikkat çekicidir (dk:1.11.25-1.17.22). Öğrencilerin üzerinde bıraktığı etki olumludur. Ram Shankar resim atölyesinin sınıf kısmına girmeden (öğrencilerin bulunduğu alana) arkadan flüt çalarak öğrencilerde merak uyandırmıştır. Sesin geldiği kapıya doğru yönelen çocukların önüne birden palyaço kostümü ile fırlamış ve onları heyecanlandırmıştır. Sonra flüt ve müzik eşliğinde çocuklarla şarkı söyleyip dans etmişlerdir.

Şekil 15: Sanat Öğretmeninin Öğrencilerle İlk Karşılılaşması

Derse geçiş sahnesi öğretmen öğrencilerin her birine resim kâğıdı dağıtır ve şöyle der:

Öğretmen: *Herkese bir tane, çizin, boyayın ne isterseniz yapın...*

Öğrenci: *Peki neyin resmini çizeceğiz öğretmenim tahtaya hiçbir şey çizmediniz?*

Öğretmen: (Tahtaya bakar ve gülererek) *Buraya mı? Bana kalırsa bu tahta senin güzel hayal gücün için fazla küçük. Gözlerini kapat ve aklında ne varsa onu alıp kâğıdın üzerine yapıştır. (Gülümseyerek, eliyle fırçadaki boyayı kâğıda sıçratır gibi bir hareket yapar) Aynen böyle işte! Eğlenin. Bu sınıfta hepimiz özgürüz unutmayın. (Bu sırada öndeki öğrencinin başını şefkatle okşar.) Öğrenciler çalışmalarına başlarlar, öğretmen aralarında gezinerek çalışmaları izler. İshaan'ın yanına gelerek ona ıslıkla seslenir:*

Öğretmen: *Bir yere mi daldın? İlham mı arıyorsun? Önemli değil. Acelemiz yok. (diyerek çocuğun başını ve yanağını okşar) Diğer öğrencilerin çalışmalarını izlemeye devam eder tekrar İshaan'ın yanına geldiğinde kâğıdın boş olduğunu görünce şaşkınlıkla:*

Öğretmen: *Sorun ne evlat? Resim yapmayı sevmiyor musun? Senin adın nedir? (Sessizlik, İshaan'ın yerine Rajan cevap verir.)*

Rajan: *Efendim, onun adı İshaan Awasti (dk:1.17.22-1.20.33).*

Öğretmenin dersi eğlenceli ve zevkli hale getirmesi öğretmenler için önemli bir somut örnek teşkil etmektedir. Öğretmenin eğlenceli oluşu ilk ders, tanışma sahnesidir. Bu durum görsel içerikle de desteklenmiştir (Şekil 15).

Rehber Rolü

Resim öğretmeni Ram İshaan'ın halinden çok etkilenir ve çocuk hakkında bilgi toplamaya başlar. İzler, gözlemler arkadaşlarıyla konuşur. Sınıftan kendini soyutlayan İshaan'ın tek arkadaşı olan Rajan ile konuşarak, İshaan'ın ne yaparsa yapsın okuma yazma öğrenemediği bilgisini almıştır (dk:1.26.20). Bunun üzerine öğretmenlerde bulunan öğrenci defterlerini incelemiştir. Öğrencinin aynı hataları tekrar ettiğini. Harfleri ve sayıları ters ve ya farklı şekillerde yazdığını gözlemlemiştir (dk:1.27.00-1.27.55). Kendisi de çocukken Disleksi olan öğretmen durumu anlamaya başlar. Daha kapsamlı bilgi toplamak için ailesiyle görüşmek üzere İshaan'ın ailesinin yaşadığı şehre gider. Evdeki çalışmalarını gördüğünde çocuğun resim yeteneği ve çok farklı işleyen bir hayal dünyası olduğunu görür (dk:1.36.50-1.46.30). İshaan'ın disleksiye bağlı olarak öğrenme güçlüğü olduğunu düşünür. Bu noktada öğretmenin çocuğun öğrenme güçlüğüne kendince teşhis koyması, herhangi bir rehber

öğretmen ve ya pedagog yardımı almaması eleştirilebilir. Benzer sıkıntılar yaşanması çocuğun aynı öğrenme güçlüğüne sahip olduğunu göstermez.

Rehber rolüne ilişkin başka bir sahne (dk:1.49.13/1.56.25): Öğretmen İshaan'ın sarsılan duygu dünyasını onarmak için, kendine tekrar güvenmesini sağlamak amacıyla kolları sıvar ve derste bir hikâye anlatır. Önce İshaan'ın evinden aldığı mini resim defterini ona gösterir. İshaan duruma çok şaşırır ve bu tanıdık hikâyeyi ve sonucundaki başarı öyküsünü ilgiyle dinler. Öğretmen, çocukluklarında öğrenme güçlüğü çeken ünlü sanatçı ve bilim insanlarının başarı öykülerinden örnekler vererek İshaan'ın ilgisini çekmeyi başarmıştır. Dersin sonunda diğer öğrencileri dersi göl kenarında işlemek için göndermiştir. İshaan'ın kalmasını ister ve onunla özel bir konuşma yapar:

Öğretmen Ram: *Beni biraz dinlemeni istiyorum İshaan tamam mı? O kadar ünlü olmadığı için ismini saymadığım biri var. Ram Shankar Nikumbh. Küçükken bende öğrenmekte zorlanıyordum. Babam beni asla anlamadı. Yaramazlık yaptığımı sanıyordu, çalışmamak için bahane ürettiğimi düşünüyordu. Beni gözden çıkarmıştı. Bir aptal hayatta neyi başarabilirdi ki? Ama işte karşıdayım. Gidelim mi?*

İshaan: *Benim evime mi gittiniz?*(Öğretmen sadece İshaan'ın başını okşar ve birlikte göl kenarına giderler.)

Konuşmanın sonunda İshaan göl kenarında odun parçaları ve topladığı birkaç atık malzeme ile yüzen bir uçak yaparak yeteneğini ortaya koyar ve arkadaşlarının beğenisini toplar, alkışlanır. Bu noktada öğretmen öğrencinin özgüveninin gelmesi konusunda başarılı olmuştur. Anlattığı hikâyeler ve sorunun açık bir şekilde ortaya koyulması, öğrencinin de kendini bulmasını sağlamış, rehberliğin temel işlevlerinden kendini tanıma işlevini yerine getirmiştir. Ayrıca öğrenciye değer vermesi. Her fırsatta onun değerli olduğunu hissettirmesi rehberliğin temel ilkelerindedir.

Öğretmen Ram, İshaan ile tüm çabalarının boşa gitmediğini göstermek, çocuğun sosyalleşmesini ve başkaları tarafından görülebilir olmasını sağlamak amacıyla tüm öğrencilerin ve öğretmenlerin katılacağı bir resim çalışması düzenlemiştir. İshaan bu yarışma için erkenden kalkmış, hazırlanmış hatta yapamadığı temel öz bakım becerilerini tek başına yapmış, ağabeyinin hediye olarak getirdiği ama hiç kullanmadığı boya takımı ve malzemelerini alarak göl kenarına gitmiştir (dk:02.11.35-2.13.59). Yarışma esnasında İshaan amfi tiyatroya çok geç gelir. Öğretmen onun gelmeyeceği endişesiyle çocukların arasında sürekli onu arar. Rajan'a sorar, geldiğinde ise rahatlar ve kendisi de resim yapmaya başlar. İshaan öğretmenin verdiği resim kâğıdını alır, uzak bir köşeye geçerek resmini

yapmaya koyulur. Resimler teslim edilip jüri tarafından İshaan'ın resmi birinci seçilmiştir. İshaan, resminde sürekli gittiği gölün şafaktaki manzarasını içindeki canlılarla birlikte çizmiştir. Gölün kenarında oturan bir çocuk vardır. Büyük ihtimalle kendisidir. Birinci olan İshaan kendi adını duyduğunda şaşırır ve utanır. Ödülünü almak için sahneye çıkmak istemez. Arkadaşları ve öğretmeni onu cesaretlendirerek sahneye çıkmasını sağlarlar. İshaan'ın resminin beğenilmesi, birincilikle ödüllendirilmesi ve alkışlanması onu onurlandırmıştır (dk:2.14.00-2.31.14). Öğretmenin onun akademik başarısını ve kendine güvenini tekrar kazanmasında, gösterdiği çaba rehber rolü açısından önemlidir.

Anne-Baba Rolü

Öğretmen Ram Shankar Nikumbh çalıştığı okulda, özel eğitime ihtiyaç duyan çocuklarla vakit geçirmekte, onlarla oyunlar oynamaktadır. Her biriyle yakından ilgilenmektedir. Onları seyrederken gözleri dolmaktadır (dk:28.25-1.29.20/1.30.40-1.33.10). Bu sahnelerde öğretmenin çocuklara, ebeveyn samimiyetiyle değer verdiği gözlenmiştir.

İshaan'ın içinde bulunduğu duruma çok üzülen öğretmen çözüm olarak onunla bire bir ilgilenmeye gönüllü olur. Ailesi ile görüşmüştür. Özellikle disiplin konusunda katı olan babasıyla konuşur. İshaan'ı tanımasına yardımcı olur. Her fırsatta çocuğun başını okşar, onu ödüllendirir, sevgisini ona göstermekten çekinmez. Onunla çalışırken oyunda oynarlar (dk:2.03.05-2.06.45).

Resim yarışması sırasında İshaan yaptığı resmi bitirip öğretmenine verirken, Öğretmenin çizdiği tabloya yönelir ve resmi görür. Öğretmen Ram İshaan'ı gülerken resmetmiştir (dk:2.25.30). Kendisini gören çocuk çok duygulanır, bu yüzündeki ifadeden anlaşılmaktadır. Gözleri şaşkınlıkla dolar, dudakları titrer vs. Öğretmenin kendisine değer vermesi onu mutlu etmiştir. Yarışmada birinci olan İshaan koşarak öğretmenine sarılır ve ağlar (dk:2.30.40).

Filmin son sahnesinde öğrenciler yaz tatili için evlerine gitmek üzeredir. İshaan'ı da ailesi almaya gelmiştir. Aile, öğretmenlerden İshaan hakkında güzel şeyler duyduklarında hem şaşırırlar hem de sevinirler. Öğretmen Ram ve İshaan yaz tatili için vedalaşırlar. İshaan tam arabaya binmek üzereyken arkasını döner ve koşarak öğretmenin kollarına atılır (dk:2.35.05). Örnek sahneler üzerinden öğretmenin duygusal olarak çocuklara değer verdiği, bir anne baba ilgisiyle yaklaştığı ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Disiplini Sağlama Rolü

Öğrencinin ilk dönem gittiği okulda öğretmeni tarafından dersten atıldığı sahne (dk:22.25-25.00). İshaan'ın Sınıf Öğretmeni genç esmer bir kadın öğretmendir. Saçları toplu ve üzerinde uzun kollu uzun bir elbise bulunmaktadır. Sınıfta ön tarafta masaya dayanmış bir vaziyette elinde ders kitabıyla, sınıfa açmaları gereken sayfayı söyler. Camdan dışarıdaki su birikintisine dalıp gitmiş olan çocuğu da uyarır ancak İshaan oralı olmaz. Birkaç kez öğretmen seslemesine rağmen İshaan denileni yapmayınca yüksek sesle ismiyle seslenir.

Öğretmen: *İshaan! 38. Sayfa 4. Ünite 3. Paragraf dedim. İlk cümleyi oku ve sıfatları göster.*

İshaan: (Yardım isteyen gözlerle etrafına bakınır. Tedirgindir. Öğretmen tekrarlar ve arkadaşına İshaan'a yardım etmesini söyler.)

Öğretmen: *İlk cümleyi oku ve bana sıfatları göster. (sessizlik) Pekâlâ tamam. Sıfatları hep birlikte işaretleyelim. İshaan sadece ilk cümleyi oku” der ve kollarını birbirine bağlar. (Öğretmenin sinirlendiği mimik ve beden dilinden anlaşılmaktadır.) “Sadece cümleyi oku İshaan.”*

İshaan: Hintçe söyler. (Sınıf güler)

Öğretmen: *Hişt sessizlik!* (diyerek sınıfı uyarır.) *İngilizce konuş!* der.

İshaan: *Harfler dans ediyor.*

Öğretmen: (Sinirli bir ses tonuyla) *Dans ediyorlar öyle mi? Tamam! O zaman dans eden harfleri oku. Komik olmaya mı çalışıyorsun?* (İshaan bir şey söyleyemez ağzında bir şeyler geveler öğretmen daha sert bir ses tonuyla konuşmaktadır.) *Cümleyi yüksek sesle ve düzgünce oku. Yüksek sesle ve düzgünce İshaan. Yüksek sesle ve düzgünce...*

İshaan: (Sıkışmış bir vaziyette, hızlıca anlamsız sesler çıkarır. Sınıftaki diğer öğrenciler gülmeye başlar.)

Öğretmen: (Çok sinirlenmiştir. Sınıfı sertçe uyarır. İshaan'ı da sertçe uyarır.) *Yeter! Kes, şunu kes! Bu kadar yeter. Dışarı, sınıfımdan çık dışarı.* (Sınıfta gülen çocuklara dönerek ve parmak sallayarak) *Sende mi gitmek istiyorsun? Başka kim gülüyor? Kim onunla gitmek istiyor? Sınıfımda çıt bile çıkmayacak. Kitaplarınıza bakın!* (İshaan'a) *Utanmaz çocuk! Kim bana sıfatları gösterecek? Sınıfımda ses istemiyorum.* (İshaan çıkar ve öğretmen derse devam eder.)

Filmde İshaan'ın tüm öğretmenlerinin disiplini sağlamak adına klasik yöntemlere başvurduğu görülmektedir. Sözle uyarı, azarlama, ceza, sınıftan uzaklaştırma, düşük not verme ve ya notla tehdit gibi örneklerle öğrenciye epistemolojik şiddet uygulanmaktadır. Filmde fiziksel şiddet pek olmasa da öğrencinin gönderildiği yatılı okulda sanat öğretmenin davranışı fiziksel şiddet içermektedir. Öğrencinin pencereden kendisine dönmesi için attığı tebeşir ve cetvelle eline beş kez vurması şiddet örneğidir.

Filmde örnek öğretmen karakteri çizen Ram Shankar Nikumbh disiplini sağlama konusunda diğer öğretmenlerin aksine çok fazla çaba sarf etmemiştir. Öğrencilere yaklaşımı, dersini eğlenceli hale getirmesi disiplin problemi oluşmasını engellemiştir. Karşılaştığı problemleri ise ceza ve şiddete başvurarak değil öğrencilerle iletişim kurarak çözmüştür.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın sonucunda elde edilen bulguların daha önceki araştırmalarla karşılaştırılarak sonuçlara ve araştırmacının önerilerine yer verilmiştir.

5.1 Sonuç

Öğretmen ve eğitim temalı filmler izleyici kitesini çekmesi bakımından popülerdir. Bu bağlamda Türk ve dünya sinemasında oldukça fazla içerik vardır. Dolayısıyla sinema filmleri araştırmacılara çok boyutlu araştırma konusu sunmaktadır. Bu çalışmada eğitim temalı filmlerde öğretmen rolleri konusu ele alınmıştır. Alan yazında sinema filmleri üzerinden eğitim olgusunu ele alan çalışmaların yanı sıra, bu çalışmanın konusu olan filmlerde öğretmen rollerini ele alan çok az çalışmaya rastlanmıştır.

Eğitim ve öğretmen temalı filmleri araştıran şu çalışmalara ulaşılmıştır: Efendioğlu, (2013) öğretmen ile ilgili filmleri, Türk sinemasında öğretmen imajı bakımından incelemiştir. Akcan ve Polat, (2016) benzer bir çalışma olarak tarihi bakış içinde Türk filmlerinde öğretmen imajı bakımından ele almıştır. Yine Polat ve Akcan, (2018) tarafından çokkültürlü eğitim açısından filmlerin analizi adlı çalışmayı ortaya koymuşlardır. İnce Yakar, (2013) sinema filmlerinin eğitimde kullanımını tarihsel süreçte değerlendirmiştir. Kaşkaya, (2013) okul ve öğretmen içerikli sinema filmlerinin öğretmen adaylarının pedagojik inançları ve eleştirel yansıtma becerileri üzerine etkisini üç film aracılığıyla araştırmış eleştirel yansıtma bağlamında düşünce ürettikleri ve öğretmen adaylarının pedagojik inançları üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır. Tofur, (2018) sinematografik anlatı da Koro, Kalk ve Diren ve Ron Clark'ın Hikayesi filmlerini sırasıyla durumsal liderlik, sınıf yönetimi modeli ve okuldaki iletişim ağları olguları bakımından ele almıştır. Koluvaçık ve Kula Demir, (2018) Türk sinemasında değişen öğretmen temsili tarihsel bir perspektifte ele almıştır. Ekonomik, sosyal ve siyasal koşullar değiştikçe sinemada işlenen öğretmen rolünün de değişmekte olduğunu ortaya koymuşlardır. Barut, (2018) 1930-2015 yılları arasında çekilen öğretmen temalı 60 filmde harika öğretmen mitini araştırmıştır. Doğan Şen, (2019) filmleri sosyal bilgiler öğretim programında yer alan değerler açısından, ele almıştır.

Kezer ve Çetiner, (2019) Milli Eğitim Bakanlığı'nın önerdiği filmlerde ölçme ve değerlendirme etkinliklerinin yapıldığı sahneleri inceleyerek filmlerde geleneksel ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin kullanıldığı, yazılı yoklama-sözlü yoklama ve çoktan seçmeli test teknikleri en çok kullanılan yöntemler olduğunu ortaya koymuşlardır. Bu çalışma eğitim ve öğretmen teması üzerinden filmler incelendiği için Eğitim Bilimleri alanında olduğu kadar Radyo, Sinema ve Televizyon Ana Bilim Dalında da bazı çalışmalara rastlanmıştır. Çak (2020), Türk sinemasında öğretmen imajı ve öğretmenlik mesleğinin tarihsel süreç içerisinde dönüşümü'nü incelemiştir. Altunbay ve Alaca, (2021) MEB'in önerdiği filmlerde ideal öğretmen modelini araştırmışlardır.

Bu çalışmada ulaşılan bulgular doğrultusunda en çok işlenen rol 'öğretimi sağlama rolü' dür. Öğretimin sağlanabilmesi için ön koşul olarak disiplini sağlama rolü de önemlidir. Özellikle disiplin sorunlarının yaşandığı sınıflarda öğretmenin bu rolüne vurgu yapılmıştır. Yani öğretmen uygun bir sınıf iklimi olmayan sınıfta öğrencilere bir şeyler öğretmek için önce disiplin problemlerini ortadan kaldırmak durumunda kalmıştır. Öğretimi sağlama rolüne ilişkin on üç filmin on birinde öğretmen öğrencilere dersin amaçları doğrultusunda bilgi, beceri, olumlu tutum ve davranış öğretmiştir. Diğer iki filmde öğretim sağlanamamıştır. Bunlardan *Kara Tahta* filminde savaş koşullarından dolayı eğitim geri plandadır ve öğretmenin öğretme çabası sonuçsuz kalmıştır. *Tepetaklak Nelson* filminde ise öğretmenin madde bağımlısı olması, hayat kalitesinin düşük olması, gün geçtikçe dersini uygun bir şekilde işlemesine engel olmaktadır. İkinci sırada 'lider' 'model' 'rehber' rolleri öğretimi sağlama rolünden sonra en çok işlenen öğretmen rolleri olmuştur. Son olarak 'adaleti sağlama' ve 'anne-baba rolleri' genel olarak ikinci planda kalan roller olmuştur. Adaleti sağlama rolü ise araştırma da en az işlenen rol olmuştur. Kavramsal çerçeve de ele alınan rollerin hepsi sadece *Ron Clark'ın Hikâyesi* filminde gözlenmiştir.

Çalışmada incelenen, *İmparatorlar kulübü*, *Koro*, *Özgürlük Yazarları*, *Ron Clark'ın Hikâyesi*, *Sınıfın Önünde*, *Yerdeki Yıldızlar* filmlerinde ki öğretmenler öğretimi sağlama rolüne ilişkin olarak farklı yöntem ve teknikler kullanarak başarılı bir rol sergilemişlerdir. Öğrencilerin öğrenmelerine rehberlik ederek onlara uygun rol model olmuşlardır. Öğrenme güçlüğü çeken öğrencilerinin öğrenmelerini desteklemek için ders sonrası birebir çalışmalar yaptırmışlardır.

İncelenen filmlerden *Birinci Sınıf*, *Canım Öğretmenim*, *İmparatorlar Kulübü*, *Koro*, *Özgürlük Yazarları*, *Ron Clark'ın Hikâyesi*, *Sınıfın Önünde*, *Siyah*, *Yedek Parçalar*, *Yerdeki*

Yıldızlar 'da, başroldeki öğretmenler idealist, çok yönlü, yaratıcı, öğrenci odaklı, mesleğini seven, başarılı karakterlerdir. Öğretmenlerin liderlik ve model rolü ön plandadır. Filmlerde öğretmenler önce disiplini sağlamış sonra öğretimi sağlamışlardır. Hemen hepsi öğrencilerinin hayatlarına dokunmuş, öğrencilerine doğru davranışların kazanılmasında örnek olmuşlardır. *Kara Tahta* filminde sırtlarında kara tahta taşıyan öğretmenler de benzer özelliktedir ancak savaş koşullarında oldukları için, öğrenci bulamamakta mesleklerini icra edememektedirler.

Bu çalışmada eğitim ortamlarının sağlıklı bir şekilde düzenlenmesi için öğretmenin sınıf yönetimini başarılı bir şekilde yürütmesi gereklidir. Bu bağlamda; *Birinci Sınıf, Canım Öğretmenim, İki Dil Bir Bavul, Sınıfın Önünde* isimli filmlerde öğrenciler ilkökul seviyesindedir. Dolayısıyla öğretmenler sınıf yönetiminde kendi oluşturdukları kurallar doğrultusunda, bazen anne-baba bazen de otorite rollerine bürünerek sınıflarını yönetmişlerdir. *Sınıf, Koro, Özgürlük Yazarları, Ron Clark'ın Hikâyesi, Tepetaklak Nelson* filmlerindeki öğrenciler ortaokul ve lise çağında oldukları için öğretmenler katılımcı-demokratik tarzda sınıflarını yönetmişlerdir. *İmparatorlar Kulübü* isimli filmde öğretmen öğrencilerin yaşlarının büyük olması, öğrenme odaklı ve akademik başarılarının yüksek olması ayrıca okulun yerleşmiş bir sisteminin olması öğretmenlerin disiplin problemleriyle uğraşmayıp derslerine odaklanmalarını sağlamıştır.

Filmlerde rol alan öğretmenlerin en sık başa çıkmaya çalıştığı sorun çevre şartlarından kaynaklı sorunlar bulunmuştur. Öğrencilerin akademik başarılarının düşük olması çevresel sorunlara bağlanmıştır. Öğretmenler ilgisiz aileler, göçmenlerin toplandığı gettolarda okulların durumu, ırkçılık, cinsiyet eşitsizliği, öğrencilerin ilgisizliği, eğitimin gereksiz görülmesi gibi sorunlarla yüzleşmektedirler. Filmlerde bu sorunların üstesinden gelebilmek için gösterdikleri çaba ortaya konulmuştur. Kaşkaya, (2013) çalışmasında incelediği *Ron Clark'ın Hikâyesi* adlı filmde öğrencilerde görülen problemlerin kaynağını öğrenci ve çevreden kaynaklı olduğunu ortaya koymuştur. Bu sonuçlar yapılan bu çalışma ile örtüşmektedir. Benzer durumların gözlemlendiği diğer filmlere, *Koro, Özgürlük Yazarları, Sınıf, Yedek Parçalar ve Yerdeki Yıldızlar* filmleridir. Filmlerde yer alan öğretmenler (*Sınıf* filmi hariç) karşılaştıkları bu problemlerle başa çıkabilmişlerdir.

Yerdeki Yıldızlar filminde rol alan, sistemin içinde sadece işi öğretmek olan öğretmenlerin, akademik başarısı düşük olan öğrenciye yaklaşımının yanlış olduğu vurgulanmıştır. Bu öğretmenler sorunun nedenini araştırmadan öğrenciyi

cezalandırmaktadırlar. Başrolde ki öğretmen diğer öğretmenlerin aksine öğrencinin yaşadığı öğrenme güçlüğü'nün sebebini çözmüştür. Çocuğun öğrenme güçlüğü'nün üstesinden gelebilmek adına alternatif öğrenme yöntemleri kullanmış, bireysel çalışmalar yaptırmıştır. Öğretmenin öğretimi sağlama, rehber ve model olma rolünü başarıyla gerçekleştirdiğine ulaşılmıştır. Öğretmenin öğretimi sağlama rolüne ilişkin olarak bireysel farklılıkları dikkate alması bu doğrultuda farklı yöntemler kullanması, öğrencinin öğrenmesini kolaylaştırmıştır. Yıldırım vd., (2016) Aamir Khan'ın filmlerinden *Yerdeki Yıldızlar* ve *3 Aptal* filmlerini çalışmışlar, bireysel farklılıkların eğitimde ön plana çıkarılması gerektiği sonucuna ulaşmışlardır. Ulaşılan sonuçlar bakımından bu çalışma ile örtüşmektedir. Ayrıca filmlerde ezberci eğitim ve eğitim sisteminin eleştirisi yapıldığını ortaya koyarak bu filmlerin eğitim materyali olarak kullanılması; öğretmenlerin, velilerin, yöneticilerin bakış açılarında değişime yol açabileceği savunmuşlardır (Yıldırım vd., 2016). Bu bağlamda bu çalışmaya konu olan filmler, aday öğretmenlerin öğrencilerde bireysel farklılıkların olabileceğini görmeleri bakımından önemlidir.

Canım Öğretmenim, Koro, Ron Clark'ın Hikâyesi, Sınıfın Önünde, Yedek Parçalar, Yerdeki Yıldızlar adlı filmlerde öğretmenler ebeveyn rolüne de bürünerek öğrencilere anne baba yakınlığı ile yaklaşmışlardır. Öğretmen rollerinden ön planda işlenen rol olmasa da, ikincil rol olarak işlenmiştir. Genel olarak anne baba yoksunluğu olan öğrenciler de ve ya ilgisiz aile davranışının gözlemlendiği filmlerde bu rol daha çok işlenmiştir. *Koro* filminde öğrenci mümessili Mathieu, II. Dünya Savaşında ailesini kaybetmiş küçük Pépinot'yu, yatılı okuldan ayrılırken yanında götürerek ona sahip çıkmıştır. *Ron Clark'ın Hikâyesi'nde* ise öğretmen bakıcı aile yanında kalan siyahi öğrenciyi babanın şiddetinden kurtararak koruma altına alınmasını sağlamıştır.

Araştırma kapsamına alınan filmlerden *Tepetaklak Nelson* isimli filmde öğretmen uyuşturucu bağımlıdır. Öğretmen Dan, model rolüne ilişkin olumsuz bir örnektir. Başarılı bir öğretmen olmasına rağmen, özel hayatında sorunlar yaşaması, mevcut başarısını gölgelemektedir. Öğretmen adaylarına örnek olmayan öğretmen davranışlarının neler olduğu hakkında, örnek olması bakımından önemlidir. *Sınıf* filminde ise öğretmen çok etkili bir öğretmenlik sergileyememiş, pasif kalmıştır. Aynı zamanda öğretmenin sık sık öğrencilerle söz dalaşına girmesi sınıfta otorite kaybına yol açtığı gözlenmiştir.

İmparatorlar Kulübü, Koro, Ron Clark'ın Hikâyesi, Yedek Parçalar filmlerinde öğretmenlerin hem sınıf yönetimi, hem de kişilik özellikleri bakımından olumlu lider özellikleri

olduğu gözlenmiştir. *Sınıf* filminde ise öğretmen sınıfı yönetememektedir. *İmparatorlar Kulübü* filminde öğretmen disiplinli ve ilkeleri olan bir lider rolü sergilerken, *Yedek Parçalar* ve *Koro* Filminde öğretmenler, öğrencilerin yeteneklerini keşfetmelerinde onlara yardımcı olan lider özellikleri göstermektedirler. Tofur (2018) 'Hersey ve Blanchard Durumsal Liderlik Modeli' üzerinden *Koro* filmini inceleyerek öğretmen Mathieu'nun yüksek destekleyici, düşük emir verici bir tarz olan katılımcı liderlik tarzını benimsediğini ortaya koymuştur. Bu çalışmada *Koro* filminin öğretmenin lider rolü kapsamına alınması bakımından Tofur'un çalışması ile örtüşmektedir.

Türk yapımı bir film olan *İki Dil Bir Bavul* filminde mesleğe yeni atanan öğretmenin çalışma bölgesinde karşılaştığı sorunlar işlenmiştir. Emre öğretmen ile öğrenciler arasındaki en büyük sorun dil sorunudur. Öğretmen dilini bilmediği bir köyde öğrencilerle Türkçe ders yapmaktadır. Türkçe dersi öğretiminde kendisinin de yerel şiveyle konuşması öğrenciler açısından uygun bir örnek değildir. Akcan ve Polat, (2016) çalışmalarında öğretmenin kullandığı dil ile ilgili benzer olgulara rastlamışlardır. Öğretmen yükseköğretimden geçmesine rağmen yerel şive ile konuşması eleştirilmiştir. Ayrıca öğrencilere verdiği, tahtanın önünde tek ayaküstünde bekleme cezası, hem öğrenciler hem de izleyiciler açısından uygun rol model oluşturmamaktadır. Bu çalışmada da benzer sorunlar dile getirilmiş ancak öğretmenin içinde bulunduğu şartlar göz önünde bulundurulduğunda milli bayramları etkinliklerle kutlaması, bayrak, dil gibi milli değerlere sahip çıkması devletin temsilcisi olarak uygun bir model oluşturur. Aday öğretmenler ve özellikle sınıf öğretmenleri açısından, kırsalda nelerle karşılaşabileceklerine güzel bir örnek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Filmlerin çekildiği ülkeler göz önünde bulundurulduğunda, gelişmişlik seviyesinin az olduğu ülkelerin, ekonomik kalkınmanın yavaş, gelir seviyesinin yetersiz olduğu bölgelerde çalışmak durumunda olan öğretmenlerin yaşadığı zorluklara da değinilmiştir. Yoksulluk, savaş, bölgesel gelişmişlik farklılıkları gibi. *Birinci Sınıf*, *İki Dil Bir Bavul*, *Kara Tahta* filmlerinde öğretmenler belirtilen sorunlarla mücadele ettikleri sonucuna ulaşılmıştır.

MEB'in önerdiği filmler listesinde yer alan ve bu çalışmada irdelenen filmler arasında özel öğretim kapsamına giren, işitme ve görme engeli olan bir öğrenci ile öğretmeni arasındaki ilişki üzerine kurgulanmış olan tek film *Siyah* filmidir. Bu filmde öğretmen öğrencisinin gelişmesine destek vermek amacıyla, öğretimi sağlama konusunda idealist, kararlı, otoriter bir kişilik özelliğine sahip olduğu gözlenmiştir. Filmde öğretmen hayatının

önemli bir bölümünü (yaklaşık 20 yıl) öğrencinin kendi ayakları üstünde durabilmesi için adaması öğretmenin fedakâr olduğunu ortaya koymaktadır.

İncelenen filmlerde öğretmenlerin dış görünüşü oldukça düzgün, temiz ve aykırı olmayan kıyafetler tercih ettikleri görülmüştür. Akcan ve Polat, (2016) inceledikleri filmlerde en önemli olumlu öğretmen imajı olarak, öğretmenlerin dış görünüşleri olduğunu belirtmişlerdir. Bu çalışmada da öğretmenin görsel imajı ile aday öğretmenlere rol model olması bakımından uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sadece izleyici kitlesi açısından değil öğretmenin sınıf içinde dış görünüşü ile de öğrenciye uygun rol model olması gerekmektedir. *Tepetaklak Nelson ve Kara Tahta* filmleri hariç incelenen filmlerde öğretmenlerin dış görünüm itibarıyla temiz, düzgün ve giyimli, erkek öğretmenler için traşlı oldukları gözlenmiştir.

Sonuç olarak, genel çerçevede baktığımızda on dört filmde incelenen olumlu ya da olumsuz olarak, araştırılan öğretmen rollerini yansıttığı sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmada ele alınan filmler öğretmenin sınıf içinde sergilediği roller bakımından, öğretmen adaylarına çeşitlilik sunmaktadır. Meslekteki ilk yıllarında öğretmenlere rol model oluşturması ve yol göstermesi bakımından görsel ve işitsel içerik oluşturduğu düşünülmektedir.

5.2 Öneriler

Öneriler başlığı altında araştırmacılara ve uygulayıcılara yönelik önerilere yer verilmiştir.

5.2.1 Araştırmacılara Yönelik Öneriler

- i. Benzer çalışma yapacak araştırmacılara, öğretmen rolleri bakımından MEB'in önerdiği filmler dışında, dünya ve Türk sinemasında çalışmaya değer çok çeşitli filmlerin olduğu, çalışılması tavsiye edilebilir.
- ii. Farklı görsel içerikler kullanılarak öğretmenlerin sınıf içindeki rolleri araştırılabilir.

5.2.2 Uygulayıcılara Yönelik Öneriler

- i. Milli Eğitim Bakanlığı'nın öğretmen adaylarına izlemesi için tavsiye ettiği bazı filmlerin içeriğinin uygun olmaması sebebiyle, önerilecek filmlerin izlenerek denetlenmesi faydalı olacaktır.
- ii. Aynı filmin farklı isimlerle (Canım Öğretmenim- Mösyö Lazhar) tekrar edilmiş olduğu gözlemlendiğinden listeler daha titiz hazırlanabilir.
- iii. Ayrıca Türk sinemasına daha güncel filmler listeye alınabilir.

KAYNAKÇA

- Akcan, E., ve Polat, S. (2016). "Eğitim konulu Türk filmlerinde öğretmen imajı: öğretmen imajına tarihi bakış". *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 22(3), 293-320. doi:10.14527/kuey.2016.012.
- Akdemir, A. S. (2013). "Türkiye'de öğretmen yetiştirme programlarının tarihçesi ve sorunları". *Turkish Studies*, 8(12), 15-28.
- Akınoğlu, O., B. Oral (Ed.). (2018). *Öğrenme Öğretme Kuram ve Yaklaşımları*, Pegem Akademi: Ankara.
- Akyüz, Y. (2019). *Türk Eğitim Tarihi M.Ö. 1000 M.S. 2019* (32 b.). Pegem A Yayıncılık: Ankara, İskitler.
- Altunay, E. (2017). "Sınıf yönetiminde öğretmenlerin öğretimsel liderlik rolleri". *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(37), 19-44.
- Altunbay, M., ve Alaca, J. (2021). "Öğretmen temalı filmlerde sunulan ideal öğretmen modeli". *Milli Eğitim Dergisi*, 50(230), s. 409-422. doi:10.37669/milliegitim.685711
- Aydın, İ. (2011). *Kamuda Etik*. Ankara. https://www.tbmm.gov.tr/etik_komisyonu/belgeler/makale_KamudaEtik-InayetAydin.pdf
- Aydın, İ. (2022). *Eğitim ve Öğretimde Etik*. Pegem Akademi: Ankara.
- Aydoğan, F. ve Kırık, A. M. (2012). "Alternatif medya olarak yeni medya". *Akdeniz İletişim Dergisi*, 58-69.
- Bacanlı, H. (2004). *Gelişim ve Öğrenme*. Nobel Yayın Dağıtım: İstanbul.
- Balay, R. (2019). *2000'li Yıllarda Sınıf Yönetimi* (9. Baskı b.). Pegem Akademi: Ankara.
- Balcı, A. (2004). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem, Teknik Ve İlkeler*. Pegem A Yayınları: Ankara.
- Barratier, C. (Yönetmen). (2004). *Koro (Les Chorties)* [Sinema Filmi].
- Barut, H. (2018, Haziran). Türk ve Dünya Sinemasında Harika Öğretmen Miti. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Ankara.

- Bazin, A. (2011). *Sinema Nedir?* İ. Şener (çev.). Doruk Yayıncılık: İstanbul.
- Beycioğlu, K., ve Aslan, M. (2010). "Okul gelişiminde temel dinamik olarak değişim ve yenileşme: okul yöneticileri ve öğretmenlerin rolleri". *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 153-173.
- Bhansali, S. L. (Yönetmen). (2005). *Siyah (Black)* [Sinema Filmi].
- Celep, C. (2004). *Meslek Olarak Öğretmenlik*. Anı Yayıncılık: Ankara.
- Chadwick, J. (Yönetmen). (2010). *Birinci Sınıf (The First Grader)* [Sinema Filmi].
- Contet, L. (Yönetmen). (2008). *Sınıf (EntreLesMurs/ The Class)* [Sinema Filmi].
- Çak, Ö. (2020, Ocak). Türk Sinemasında Öğretmen İmajı ve Öğretmenlik Mesleğinin Tarihsel Süreç İçerisinde Dönüşümü. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Hacı Bayram Veli Üniversitesi: Ankara.
- Çelik, K. (2015). Öğretmen Rollerini. A. Tanrıoğen, ve R. Sarpkaya (Ed). içinde *Eğitim Bilimine Giriş*. (s. 240-243). Anı Yayıncılık: Ankara.
- Çeliköz, N. (2004). Bir Meslek Olarak Öğretmenlik ve Etiği. Ç. Özdemir (Ed.). içinde *Öğretmenlik Mesleğine Giriş* (s. 335-392). Asil Yayıncılık: Ankara.
- Çelikten, M., Şanal, M., ve Yeni, Y. (2005). "Öğretmenlik mesleği ve özellikleri". *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(19), 207-237.
- Çömlekçi, M. F., ve Başol, O. (2019). "Gençlerin sosyal medya kullanım amaçları ile sosyal medya bağımlılığı ilişkisinin incelenmesi". *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(4), 173-188. doi:10.18026/cbayarsos.525652.
- Daldry, S. D. (Yönetmen). (2000). *Billy Elliot* [Sinema Filmi]. Birleşik Krallık.
- Demir, Ö., ve Acar, M. (2002). *Sosyal Bilimler Sözlüğü*. Adres yayınları: Ankara.
- Demirel, Ö. (2004). *Öğretimde Planlama ve Değerlendirme Öğretme Sanatı* (7. Baskı b.). Pegem A Yayıncılık: Ankara, Yenışehir.
- Doğan Şen, M. (2019). Eğitim İçerikli Filmlerin Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alan Değerler Açısından İncelenmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Adnan Menderes Üniversitesi: Aydın.

- Dursunoğlu, H. (2003, Güz). "Cumhuriyet döneminde ilköğretime öğretmen yetiştirmenin tarihi gelişimi" Milli Eğitim Dergisi, Erişim: 8 Aralık 2020, http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/milli_egitim_dergisi/160/dursunoglu.htm.
- Efendioğlu, E. (2013). Türk Sinemasında Öğretmen İmajı. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.
- Erden, M. (2005). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş* (1 b.). Epsilon Yayınevi: İstanbul.
- Erdoğan, İ. (2015). *Eğitim Bilimleri ve Milli Eğitime Dair*. Nobel Yayıncılık: Ankara.
- Eskicumalı, A. (2004). Eğitim, Öğretim ve Öğretmenlik Mesleği. Y. Özden (Ed.). içinde *Öğretmenlik Mesleğine Giriş* (s. 2-32). Pegem A Yayıncılık: Ankara.
- Eskiköy, O., ve Doğan, Ö. (Yönetmenler). (2008). *İki Dil Bir Bavul* [Sinema Filmi].
- Eyuboğlu, S. (1999). *Köy Enstitüleri Üzerine*. Cumhuriyet Gazetesi Yayınları.
- Falardeau, P. (Yönetmen). (2011). *Canım Öğretmenim (Monsieur Lazhar)* [Sinema Filmi].
- Fleck, R. (Yönetmen). (2006). *Tepetaklak Nelson (Half Nelson)* [Sinema Filmi].
- Gözütok, D. F. (2007). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Ekinoks: Ankara.
- Gündüz, B. (2014). Öğrenci Kişilik Hizmetleri ve Rehberlik. E. M. Deniz, ve A. Erözkan (Ed.). içinde *Psikolojik Danışma ve Rehberlik* (7), (s. 3-48). Maya Akademi: Ankara.
- Gürbüz, S., ve şahin, F. (2017). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri* (4. b.). Seçkin Yayınevi: Ankara.
- Gürsel, M., ve Hesapçıoğlu, M. (2011). *Eğitim Bilimine Giriş*. Eğitim Kitabevi: Konya, Meram.
- Gürsoy, A. (2021). Meslek Olarak Öğretmenlik. M. Onur, ve M. şanal (Ed.). içinde *Eğitime Giriş* (s. 23-36). Pegem Akademi: Ankara.
- Güven, D. (2010). "Profesyonel bir meslek olarak Türkiye'de öğretmenlik". *Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 27(2), 13-21.
- Hafström, M. J. (Yönetmen). (2003). *şeytana karşı (Ondskan)* [Sinema Filmi]. İsveç.
- Haines, R. (Yönetmen). (2006). *Ron Clark'ın Hikâyesi (The Ron Clark Story)* [Sinema Filmi].

- Hamarta, E. (2014). Eğitsel Rehberlik. E. M. Deniz, ve A. Erözkan içinde, *Psikolojik Danışma ve Rehberlik* (s. 163-193). Maya Akademi: Ankara.
- Hancock, J. L. (Yönetmen). (2009). *Kör nokta (The blind side)* [Sinema Filmi]. ABD.
- Hirani, R. (Yönetmen). (2009). *3 Aptal (3 Idiots)* [Sinema Filmi]. Hindistan.
- Hoffman, M. (Yönetmen). (2002). *İmparatorlar Kulübü (The Emperor's Club)* [Sinema Filmi].
- Hwang, D.-h. (Yönetmen). (2011). *Sessizlik (Do-ga-ni)* [Sinema Filmi]. Güney Kore.
- Hytner, N. (Yönetmen). (2006). *Tarih öğrencileri (The history boys)* [Sinema Filmi]. Birleşik Krallık.
- İnce Yakar, H. G. (2013). "Sinema filmlerinin eğitim amaçlı kullanımı: tarihsel bir değerlendirme". *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*(19), 21-36.
- Jang, G.-s. (Yönetmen). (2003). *Öğretmenim Bay Kim (Seonsaeng Kim Bong-du)* [Sinema Filmi].
- Karasar, N. (2018). *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (31. b.). Nobel Akademik Yayıncılık: Ankara.
- Karataş, K. (2020). "Öğretmenlik mesleğine kuramsal bir bakış". *Elektronik Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(17). Erişim: 3 Mart 2022 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ejedus>
- Kaşkaya, A. (2013, Ağustos). Okul ve Öğretmen İçerikli Sinema Filmlerinin Öğretmen Adaylarının Pedagojik İnançları ve Eleştirel Yansıtma Becerileri Üzerine Etkisi. *Doktora Tezi*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Ankara.
- Kaşkaya, A., Ünlü, İ., Akar, S., ve Özturan Sağırlı, M. (2011). "Okul ve öğretmen içerikli sinema filmlerinin öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumları ve öz yeterlik algıları üzerindeki etkisi". *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 11(4), 1-19.
- Kavcar, C. (1982, Eylül). "Tarihe karışan bir öğretmen yetiştirme modeli: yüksek öğretmen okulu". *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 15(1), 197-214.
- Kavcar, C. (2002). "Cumhuriyet döneminde dal öğretmeni yetiştirme". *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 35(1-2), 1-14.

- Kezer, F., ve Çetiner, K. (2019). "MEB tarafından öğretmenlere önerilen eğitim içerikli filmlerin ölçme ve değerlendirme açısından incelenmesi". *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, 10(3), 202-218. doi:10.21031/epod.547240.
- Khan, A. (Yönetmen). (2007). *Yerdeki Yıldızlar (Taare Zamaen Par)* [Sinema Filmi].
- Kırık, A. M. (2010). *Etkileşimli Televizyon*. Anahtar Kitaplar Yayınevi: İstanbul.
- Kıroğlu, K. (2010). Bir Meslek olarak Öğretmenlik. Ö. Demirel, ve Z. Kaya (Ed.). içinde, *Eğitim Bilimine Giriş* (s. 343-367). Pegem Akademi: Ankara.
- Koluvaçık, İ., ve Kula Demir, N. (2018). "Türk sinemasında değişen öğretmen temsili". *Kültürel Bilişim, İletişim ve Medya Çalışmaları Konferansı* (s. 265-277). Kuşadası: 1st International Cultural Informatics, Communication&Media Studies Conference Proceedings E-Book. Erişim: 24 Ekim 2021, https://akademik.adu.edu.tr/fakulte/iletisim/webfolders/CICMS2018_Conference_Proceedings_EBook_WEB.pdf
- Kuyucak Esen, Ş. (2010). *Türk Sinemasının Kilometre Taşları*. Agora Kitaplığı: İstanbul.
- Küçükahmet, L. (2003). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Nobel: Ankara.
- Küçükahmet, L. (2006a). Öğretmen Yetiştirme Alanında Uygulamalar ve Gelişmeler. *Eğitim Bilimine Giriş* (s. 51-65). Nobel Yayıncılık: Ankara.
- Küçükahmet, L. (2006b). Bir Meslek Olarak Öğretmenlik. *Eğitim Bilimine Giriş* (s. 132,154). Nobel Yayın: Ankara.
- LaGravenese, R. (Yönetmen). (2007). *Özgürlük Yazarları (The Freedom Writers)* [Sinema Filmi].
- Laughey, D. (2010). *Medya Çalışmaları, Teoriler ve Yaklaşımlar*. A. Toprak, (çev.) Kalkedon: İstanbul.
- Lilienfeld, J. P. (Yönetmen). (2008). *Etek Günü (La journée de la jupe)* [Sinema Filmi].
- Makhmalbach, S. (Yönetmen). (2000). *Kara Tahta (Takhté Siah)* [Sinema Filmi].
- Marshall, G. (1999). *Sosyoloji Sözlüğü*. O. Akınhay, ve D. Kömürcü, (çev.) Bilim ve Sanay Yayınları: Ankara.
- McNamara, S. (Yönetmen). (2015). *Yedek Parçalar (Spare Parts)* [Sinema Filmi].

- MEB. (2018). *T.C. Milli Eğitim Bakanlığı. Medya okuryazarlığı*. Erişim: 12 Mayıs 2022, <http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=410>
- MEB. (2019). *T.C. Milli Eğitim Bakanlığı. oygm.meb.gov.tr*. Erişim: 11 Mayıs 2022, https://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2019_12/20092118_2019-2023_Stratejik_Plan.pdf
- MEB. (2020). *Aday Öğretmen Yetiştirme Sürecine İlişkin Kılavuz*. MEB: Artvin, Borçka.
- MEB. (2022) *Milli Eğitim Temel Kanunu. Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü*. Erişim: 26 Şubat 2022, https://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_11/08144011_KANUN.pdf
- Oğuzkan, F. A. (1971). *Öğretmenliğin Üç Yönü/ Giriş Bölümünden*. Milli Eğitim Basımevi: Ankara.
- Oktay, A. (1991). "Öğretmenlik mesleği ve öğretmenin nitelikleri". *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Dergisi*(3), 187-193.
- Onaran , A. Ş. (1994). *Türk Sineması I* Kitle Yayınları: Ankara.
- Onaran, A. Ş. (1994). *Sessiz Sinema Tarihi* Kitle Yayıncılık: Ankara, Kızılay.
- Ornstein, A. C., ve Hunkins, F. P. (2016). *Eğitim Programı Temeller, İlkeler ve Sorunlar A. Arı, ve S. Demiral, (çev.) Eğitim Yayınevi: Konya, Meram.*
- Öğülmüş, S. (1991). "İçerik çözümlemesi". *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 24(1), 213-228. doi:10.1501/Egifak_0000000729.
- ÖSYM, (2022). *Sınav Sonuçlarına İlişkin Sayısal Bilgiler*. ÖSYM. Erişim: 10 Ekim 2022, https://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2022/KPSS/LISANS/sayisalbilgiler_21102022.pdf
- ÖYGM, M. (2017). *Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri*. MEB: Ankara.
- Özdemir, S., ve Yalın, H. İ. (1999). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Nobel Yayın Dağıtım: Ankara.
- Özön, N. (1968, Ocak 01). "Türk sinemasına toplu bir bakış". *Türk Dili- Sinema Özel Sayısı*, XVII(196), s. 266-287.

- Öztürk, C. (1996). *Atatürk Devri Öğretmen Yetiştirme Politikası*. Türk Tarih Kurumu: Ankara.
- Özyurt, S. (2000). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Değişim Yayınları: Adapazarı.
- Polat , S., ve Akcan, E. (2018). "Eğitim temalı filmlerin çokkültürlü eğitim açısından analizi". *Turkish Studies/International Periodical for the Languages*, 12(18), 475-504. doi:10.7827/TurkishStudies.12108.
- Punch, K. F. (2011). *Sosyal Araştırmalara Giriş*. D. Bayrak, B. Arslan, ve Z. Akyüz (çev.) Siyasal Yayınevi: Ankara.
- Schunk, D. H. (2014). *Öğrenme Teorileri/ Eğitimsel Bir Bakış*. M. Şahin, ve M. Y. Demir, (çev.) Nobel: Ankara.
- Shinde, G. (Yönetmen). (2012). *English Vinglish* [Sinema Filmi]. Hindistan.
- Shulman, L. S. (1987). "Knowledge and teaching: foundations of the new reform". *Harvard Educational Review*, 57(1), 1-21.
- Sönmez, V., ve Alacapınar, F. G. (2017). *Örneklendirilmiş Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Anı Yayıncılık: Ankara.
- Sünbül, A. M. (2003). Bir Meslek Olarak Öğretmenlik. Ö. Demirel, ve Z. Kaya (Ed.) içinde, *Öğretmenlik Mesleğine Giriş* (s. 245-263). Pegem A Yayıncılık: Ankara.
- Şahin, A. E. (2010). Meslek ve Öğretmenlik. V. Sönmez içinde, *Eğitim Bilimine Giriş* (s. 262-285). Anı Yayıncılık: Ankara.
- Şencan, H. (2005). *Sosyal ve Davranışsal Ölçümlerde Güvenilirlik ve Geçerlilik*. Seçkin Yayıncılık: Ankara.
- Şişman, M. (2021). *Eğitime Giriş*. Pegem A Yayıncılık: Ankara.
- Tatar, M. (2004). "Etkili öğretmen". *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(2).
- TDK. (2021). *Güncel Türkçe Sözlük*. Türk Dil Kurumu Sözlükleri. Erişim: Şubat 2021, <https://sozluk.gov.tr>.
- Tezcan, M. (2020). *Eğitim Sosyolojisi* (20 b.). Anı Yayıncılık: Ankara.

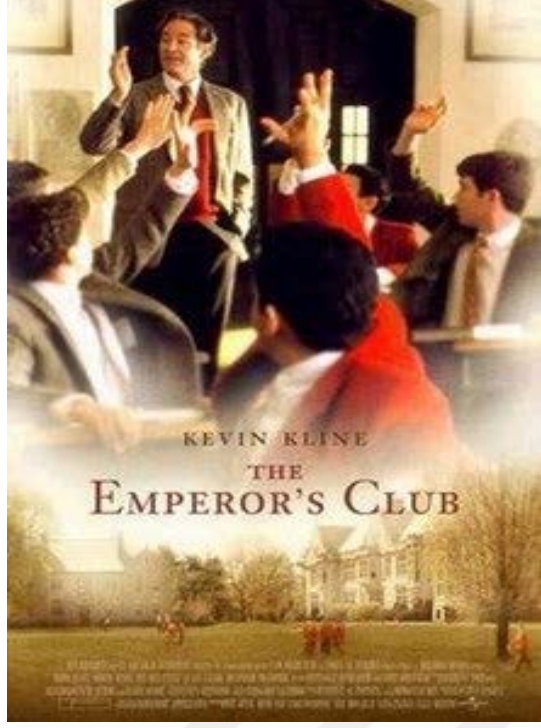
- Tofur, S. (2017). "Sinematografik anlatıda bir sınıf yönetimi modeli örneği:Kalk ve Diren filmi". *International Online Journal of Educational Sciences*. doi:10.15345/iojes.2018.02.010.
- Tofur, S. (2018a). "Sinematografik anlatıda okuldaki iletişim ağları: Ron Clark'ın Hikâyesi filmi örneği". *Eğitim Kuram ve Eğitim Uygulamaları Dergisi*, 4(1), 54-67.
- Tofur, S. (2018b). "Sinematografik anlatıda hersey-blanchard durumsal liderlik modeli: koro filmi". *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 11(4), 822-832. doi:10.30831/akukeg.399319
- Tonguç, E. (1970). *Devrim Açısından Köy Enstitüleri ve Tonguç*. Ant Yayınları: İstanbul. 12 Eylül 2020, https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/57094890/Engin_Tonguc_-_Devrim_Acisindan_Koy_Enstituleri_ve_Tonguc.pdf?1532901628=&response-content-disposition=inline%3B+filename%3Du_Devrim_acisindan_Koy_Enstituleri_ve_T o.pdf&Expires=1613082274&Signature=fRUIDWxsbU
- Toprakçı, E. (2013). *Sınıf Yönetimi*. Pegem Akademi Yayıncılık: Ankara.
- TÜİK. (2021). *İstatistik Veri Portalı*. Türkiye İstatistik Kurumu. Erişim: 10 Şubat 2021, <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=Egitim,-Kultur,-Spor-ve-Turizm-105>
- TÜİK. (2021). *İstatistik Veri Portalı Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu*. Türkiye İstatistik Kurumu. Erişim: 16 Şubat 2021, <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=Ulastirma-ve-Haberlesme-112>
- TÜİK. (2021). *Türkiye İstatistik Kurumu*. İstatistik Veri Portalı. Erişim: 10 Şubat 2021, <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=Nufus-ve-Demografi-109>
- Uygun, S. (2007). *Tanıkların Dilinden Bir Dönem Öğretmen Okulları(İlköğretmen Okulları ve Köy Enstitüleri)*. PegemA: Ankara.
- Uygun, S. (2015). *Çanakkale'nin Eğitim Mirası* (PDF b.). Eğitim Araştırmaları Birliği Yayını: Çanakkale.
- Varış, F. (1988). *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara Üniversitesi Basımevi: Ankara.
- Vikipedi, (2021). Kara tahta film. Erişim: 09 Eylül 2021, [https://tr.wikipedia.org/wiki/Kara_Tahta_\(film\)](https://tr.wikipedia.org/wiki/Kara_Tahta_(film)).

- Werner, P. (Yönetmen). (2008). *Sınıfın Önünde (Front of The Class)* [Sinema Filmi].
- Yetimova, S. (2019). "Ulusal eğitim meselesine sinemanın gözünden bakmak: Entre Les Murs (Fransa) ve İki Dil Bir Bavul (Türkiye) filmleri üzerine bir karşılaştırma". *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 14(20), 847-877. doi:10.26466/opus.591147.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık: Ankara.
- Yıldırım, N., Tüzel, E., & Yıldırım, V. (2016). "Aamir Khan filmlerinin eğitimsel açıdan incelenmesi: 3 İdiots(3 Aptal) ve Taare Zamaeen Par(Her Çocuk Özeldir) üzerine nitel bir değerlendirme". *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*(36), 210-244.
- Yin, R. (2014). *Case Study Research: Design and Methods*. Sage Publications, Inc: California, Thousand Oaks.
- YÖK. (1998, Mart). Eğitim Fakülteleri Öğretmen Yetiştirme Programlarının Geliştirilmesine Yön Veren İlkeler. *Eğitim Fakültesi Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları*. Ankara.
- Zembat, R. (2020). Eğitim Sisteminde Öğretmen. A. Oktay (Ed.). içinde, *Eğitime Giriş* (s. 113-134). Pegem Akademi: Ankara.

EKLER

EK 1: Filmlerin Künyesi

	<p>Yöneten : Michael Hoffman</p> <p>Senaryo : Neil Tolkin</p> <p>Yapımcı : Marc Abraham, Andrew S. Karsch, Michael O'Neill</p> <p>Oyuncular : Kevin Kline, Steven Culp, Embeth Davidtz, Patrick Dempsey, Joel Gretsch, Edward Herrmann, Emile Hirsch, Rob Morrow, Harris Yulin</p> <p>Yapım yılı : 2002</p> <p>Süresi : 109 dk.</p> <p>Ülke : ABD</p>
--	---

“Bir adamın karakteri onun kaderidir. Bir tarih öğrencisi olarak bunu çürütmenin zor olduğunu düşünüyorum. Çoğumuz için hikâyelerimiz ölmeden önce yazılabilir. Tarihin büyük adamları arasında bazı istisnalar vardır. Ama bunlar çok nadir ve ben onlardan biri değilim. Ben bir öğretmenim bu kadar basit. 34 senedir öğretiyorum. Bir gün öğretmeyi bıraktım. Bunlar hayatımın tarihi gerçekleriydi. Son bölüm yazılmıştı. Kitap kapandı.”

Film bu sözlerle başlar ve öğretmenin 25 yıl öncesine dönerek Mr. William Hundert, tarihî St. Benedict's Academy adlı, öğrencisinden öğretmenine herkesin birbirine 'bay' diye hitap ettiği, standart tek tip kıyafeti ve sıkı kurallarıyla son derece disiplinli, sadece erkek öğrencilere eğitim veren yatılı kolejde tarih profesörüdür. Görev yaptığı okulun disiplinine uygun karakteri, aşırı titizliği, sıkı kuralları, ezberci eğitim anlayışıyla okulun en iyi öğretmeni olarak kabul edilen Mr. Hundert, öğrencilerine coşkuyla Roma İmparatorlarının adlarını kronolojik sırayla ezberleten, Yunan ve Roma kültürünü içselleştirmiştir. Olay örgüsü merkezli hikâyeci tarih anlayışına sahip bir öğretmendir. Öğrencilerinde tarih bilinci oluşturmak amacıyla sınıfın her tarafına resimlerini, büstlerini, portrelerini yerleştirdiği filozof ve eski devlet adamlarını örnek vermektedir.

Mr. Hundert disipliniyle filmin başından itibaren, öğrencileri üzerinde etkisi hissedilmektedir. Ne var ki okula yeni gelen bir senatörün oğlu ile sorunlar yaşayacaktır. Mr. Sedwick isimli öğrenci şımarık ve umursamaz tavırları ile başkaldıran bir tiptir. Diğer öğrencileri de kendi yanına çekmeye başlaması okulda disiplin sorunlarını gündeme getirecektir. Öğretmenin Mr. Sedwick'in düzeleceğine dair çok fazla umudu olmasa da profesör, onu kazanabilmek için sonuna kadar uğraşmaya ve prensiplerinden taviz verme pahasına her yolu denemiştir. Öğrenciyi kazanmak için onunla birebir ilgilenmiş, başarılı olması için çabalamış hatta yılsonu yarışmasına girebilmesi için notunu yükseltmiştir. Ancak Mr. Sedwick yarışmada kopya çekerek öğretmenini utandırmıştır. Aradan geçen yıllardan sonra Mr. Sedwick Julius Sezar yarışmasının kendi malikânesinde, 25 yıl önceki aynı kişilerle ve Mr. Hundert'in yönetiminde yapılması için öğretmenini davet etmiştir. Mr. Sedwick babası gibi senatörlüğe aday olmuş başkanlığa giden yolda önü açık bir politikacıdır. Mr. Hundert bu davetten onur duyarak katılmış ancak yarışma sırasında Mr. Sedwick'in daha organize bir şekilde kopya çekerek karakterinde hiçbir değişikliğin olmadığını görerek hayal kırıklığına uğramıştır. Neyse ki filmin sonunda diğer öğrencileri tarafından onurlandırılan öğretmen mesleğiyle gururlanmıştır. Yıllar önce Mr. Sedwick'e verdiği notla sırasını yükselterek 3. sıradaki Mr. Blynt'e büyük haksızlık yapmıştır. Filmin sonunda Mr. Blynt'e yaptığını anlatarak ondan özür diler.

 <p>NATIONAL GEOGRAPHIC ENTERTAINMENT PRESENTS</p> <p>It's never too late to dream.</p> <p>THE FIRST GRADER</p> <p>BASED ON A TRUE STORY</p> <p>IN THEATERS MAY 2011</p> <p>"UPLIFTING!"</p> <p>"IRRESISTIBLE!"</p>	<p>Orijinal Adı : The First Grader</p> <p>Yönetmen : Justin Chadwick</p> <p>Senarist : Ann Peacock</p> <p>Yapımcı : Sam Feuer, Richard Harding David M. Thompson</p> <p>Oyuncular : Oliver Litondo, Naomie Harris, Tony Kgoroge</p> <p>Yapım Yılı : 2010</p> <p>Türü : Dram</p> <p>Süre : 103 minutes</p> <p>Ülke : İngiltere, ABD, Kenya</p>
---	---

84 yaşında ilkokula yazılan Kenyalı Kimani Maruge'nin gerçek hikayesi... 2002 yılında Kenya hükümeti ilköğretimin parasız olacağını ilan eder. Küçük bir dağ köyündeki ilkokulun yeni bir öğrencisi vardır artık; 80'lerindeki Kimani Maruge (Oliver Litondo)... Yıllarca ülkesinin özgürlüğü için savaşan bu yaşlı adam, şimdi eğitim görmek için okul sırasına oturmuştur. Öğretmen Jane Obinchi (Naomie Harris), Maruge'nin bu çabasını canı gönülden destekler. Bazı öğrenci velileri Maruge'yi çocuklarının yanında görmek istemezler. Kimisi çok yaşlı olduğu için kimisi farklı bir kabileden olduğu için. Öğretmenin Maruge'nin okulda kalabilmesi için verdiği uğraş kendisinin hayatına da engel olur. Başka yere sürülür, tehdit edilir, iftira atılır. Ancak o yılmaz ve görevine devam eder ve sonunda verdiği emeğin karşılığını almaya başlar.

	Orijinal Adı : Monseur Lazhar
	Yönetmen : Philippe Falardeau
	Yapımcı : Luc Déry Kim McCraw
	Oyuncular : Mohamed Fellag, Sophie Nélisse, Émilien Néron
	Türü :Komedi, Dram
	Yapım yılı :2008
	Süre :94 dakika
	Ülke :Kanada
	Dil :Fransızca, İngilizce, Arapça

Bachir Lazhar, ailesi, ülkesi Cezayir’de katledilen ve Kanada’ya sığınmış bir göçmendir. Lazhar, Kanada’da iş bulmak amacıyla kendisini öğretmen olarak gösterir. Cezayir’de öğretmenlik yaptığını belirterek bir ilkokulda iş bulur. Sığınmacı olarak geldiği Kanada’da tutunmaya çalışmaktadır. Dönemin ortasında böyle bir talep olması, eski öğretmenin vefatıdır. Sebebi ise eski öğretmen sınıfta kendini asmıştır ve birkaç öğrenci bu duruma şahit olmuştur. Bu olay çocuklar açısından oldukça sarsıcıdır. Lazhar bu sınıfın öğretmeni olur. Olayı sonradan öğrenen Lazhar çocukların içinde buldukları durumu anlamış ve öğrencilere bu konuda yardım etmek istemiştir. Zamanla mesleğine ve öğrencilerine ısınan Lazhar, öğrencileri tarafından da sevilir ve kabul görür. Lazhar aynı zamanda öğretmenlik deneyimi olmadığı için kendini bu duruma adapte etmeye çalışmaktadır.

Henüz Kanada vatandaşı olmadığı için sürekli olarak kaygı yaşamakta olan Lazhar, hem ailesinin kaybı ile duyduğu üzüntünün üstesinden gelmeyi hem de öğrencilerinin yaşadığı sarsıntıyı atlatmasında etkili olmuştur. Lazhar’ın Kanada da sığınma talebi mahkeme tarafından haklı bulunur ve ülkede kalmasında izin verilir. Ancak okul müdürü Lazhar’ın evraklarının sahte olduğunu öğrenir ve onun okuldaki görevine son verir. Lazhar öğrencilerine tekrar bir tramva yaşatmamak adına onlara usulünce veda eder.

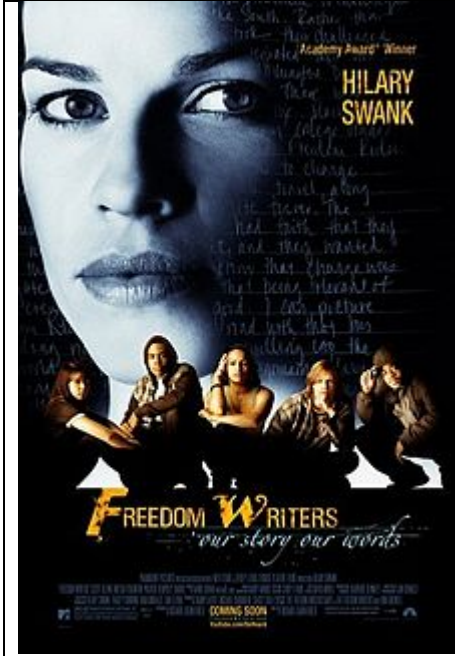
Yönetmen :Orhan Eskiköy, Özgür Doğan
Yapımcı :Orhan Eskiköy, Özgür Doğan
Oyuncular : Emre Aydın,Zülcüf Yıldırım,
Zülcüf Huz, Vehib Huz, Rojda Huz.,
Türü :Dram
Yapım yılı :2008
Süre :81 dakika
Ülke :Türkiye
Dil :Türkçe, Kürtçe

Egeli bir öğretmenin mezun olduktan sonra, Şanlıurfa'nın Siverek ilçesine bağlı Demirci köyündeki bir ilkokula atanması ve Türkçe bilmeyen Kürt çocuklara, zor şartlar altında öğretmenlik yapmasını konu edinen bir filmidir. Öğretmen Kürtçe bilmemekte, öğrencilerin büyük bir kısmı da Türkçe bilmemektedir. Yönetmen oyuncu olarak gerçek kişileri kullanmıştır. Oyuncular yörelin insanıdır.

Orijinal Adı :The Ron Clark Story
Yönetmen : Randa Haines
Yapımcı :Tom Cox, Jordy Randall,
Craig McNeil, Murray Ord, Paul Jackson
Oyuncular : Matthew Perry, Melissa De
Sousa, Ernie Hudson, Hannah Hodson,
Brandon Mychal Smith
Senarist : Annie deYoung,
Max Enscoe
Türü : Dram/ TV Filmi
Yapım yılı : 2006
Süre : 96 dakika
Ülke : ABD
Dili : İngilizce

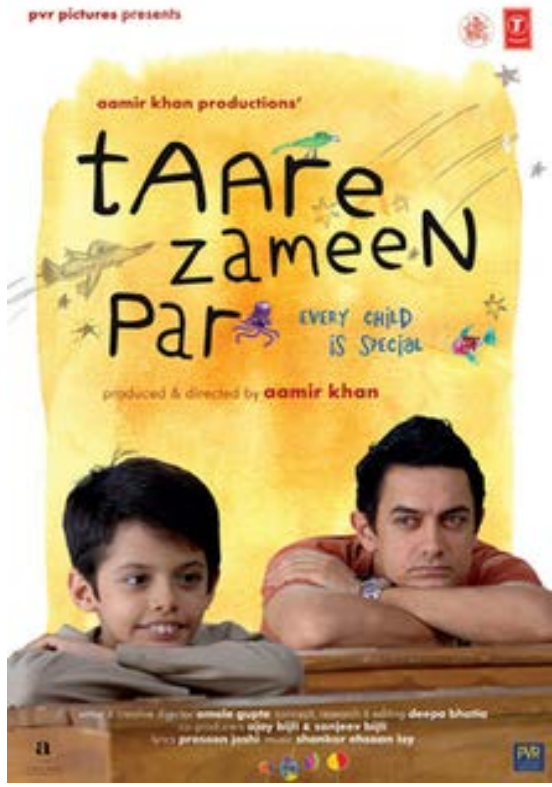
Ron Clark (Matthew Perry) adlı öğretmenin hikâyesinden esinlenerek “The Ron Clark Story” adıyla televizyon filmi olarak çekilmiş olup Türkçeye “Zafer Benim” olarak çevrilmiştir. Filmin hikâyesi Ron Clark adlı öğretmen ABD’de küçük bir kasabada (Beafort Country) başarıyla görevini sürdürmektedir. Ancak hem kendini geliştirmek hem de ihtiyacı olan çocuklara yardım edebilmek amacıyla New York’ta çalışmaya gitmeye karar verir. New York daha kozmopolit ve kalabalıktır. Özellikle göçmenlerin çoğunlukta olduğu yerleşimlerde devlet okullarında kimse çalışmak istememektedir. Ron Clark özellikle kimsenin isteyemeyeceği disiplin ve davranış sorunlarının olduğu okullara başvurmuştur. Sonunda bir tanesinde iş bulur ve en sorunlu sınıfa talip olur.

Orijinal Adı	:Freedom Writers
Yönetmen	:Richard LaGravenese
Yapımcı	:Danny DeVito, Michael Shamberg, Stacey Sher
Senarist	:Richard LaGravenese
Oyuncular	:Hilary Swank, Patrick Dempsey, Scott Glenn, Imelda Staunton, Jason Finn, Kristin Herrera
Yapım yılı	:5 Ocak, 2007
Süre	:122 dk.
Ülke	:ABD
Dili	:İngilizce

İdealist genç öğretmen Erin Gruwell (Hilary Swank), ilk ders günü için Wilson Lisesi’ne girerken heyecanı ve mesleğine duyduğu sevgi gözlerinden okunur. Onu okulun en problemleri sınıfına öğretmen olarak verirler. Birinci ve ikinci sınıfı okutacaktır. Üst sınıflarda görevi daha deneyimli meslektaşlarına bırakacaktır. Sınıfında çok çeşitli ırk ve toplum katmanlarından gelen sorunlu öğrenciler bulunmakla birlikte hayattan beklentisi olmayan öğrenciler aynı sınıfa toplanmıştır. Öğrenciler arasında gruplaşmalar vardır ve bu gruplar ırkçılık boyutunda kendini hissettirmektedir. Erin başlangıçta konusunu çeşitli

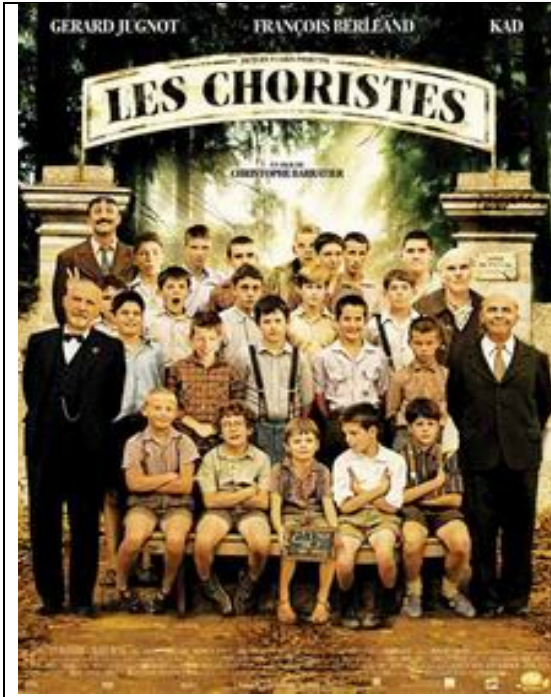
yöntemlerle anlatmaya çalışmakta fakat onların ilgisini çekememektedir. Sık sık gruplar arasında gerilimi yüksek anlaşmazlıklar yaşanmakta öğretmen sınıfı kontrol edememektedir. Öğretmen ırkçılıkla ilgili yaşanan bir problem sonrası öğrencilerle iletişim kurmayı başarır. Filmin kırılma noktasıdır. Sonraki süreçte öğrencilere günlük yazmalarını önerir. Kilitli dolaplarda olacağını ve sadece okumasını istedikleri zaman yazabileceklerini belirtmiştir. öğrenciler günlükler üzerinden kendilerini ifade etmeye başlar. Öğrenci-öğretmen ve öğrencilerin kendi aralarındaki duygu birliği kuvvetlenmeye başlamaktadır. Bu durum sınıf başarısını arttırdığı gibi öğretmeninde ilerleyen dönemlerde de derse girmesini sağlayacaktır.

	Orijinal Adı : Taare Zameen Par
	Yönetmen : Aamir Khan
	Yapımcı : Aamir Khan Ajay Bijli Sanjeev K. Bijli
	Senarist : Amole Gupte
	Oyuncular : Aamir Khan, Darsheel Safary, Tanay Chheda, Tisca Chopra, Vipin Sharma, Megha Bengali, Bugs Bhargava
	Türü : Dram
	Yapım yılı : 2007
	Süre : 165 dak
	Ülke : Hindistan
	Dili : Hintçe, İngilizce

"Ishaan Awasthi" (Darsheel Safary)'nin etrafı onun ne kadar gelişmiş bir hayal gücü olan sekiz yaşında bir çocuktur. Okulda ve evde sorunlar yaşamaktadır. Bu sorunlar filmin en başında arka arkaya çekilen sahnelerle görülmektedir. Okulda dersi dinlemek yerine pencereden dışarıyı seyreden, kendisine seslenen öğretmenini duymayan, sürekli sınıf dışına atılarak cezalandırılan bir çocuk. Dışarıda ise kavga edip başını belaya sokan, özellikle babası tarafından sürekli eleştirilen, ailesine kendisini anlatmakta zorlanan ve ailesi tarafından da disiplinsiz bir öğrenci olarak görülmektedir. En sonunda biraz disipline

edilmesi için Ishaan ailesi tarafından evinden uzakta bulunan yatılı bir okula gönderilir. Annesinden ve evinden ayrılmak istemeyen İshaan için bu durum çok zordur ve zaten kötü olan akademik başarısı daha da kötüleşmektedir. Burada da alışkanlıklarından vazgeçmeyen küçük çocuğun hayatı okullarına gelen yeni sanat öğretmeni "*Ram Shankar Nikumbh*" (Aamir Khan) ile tanışması ile değişmeye başlar. Neşeli, sanatçı ruhlu, yaratıcı ve en önemlisi çocukların iç dünyasından anlayan bir öğretmen olan "*Ram*" küçük öğrencilerine aslında ne kadar özel ve değerli olduklarını kendi üslubuyla öğretecektir. Film ikilinin buluşması ile farklı bir boyut kazanmaktadır. Öğretmen öğrencinin en temel problemlerinin çözümü için ona yardımcı olarak (okuma yazma ve matematik becerilerini geliştirerek) aslında resimdeki özel yeteneğini parlatacaktır.

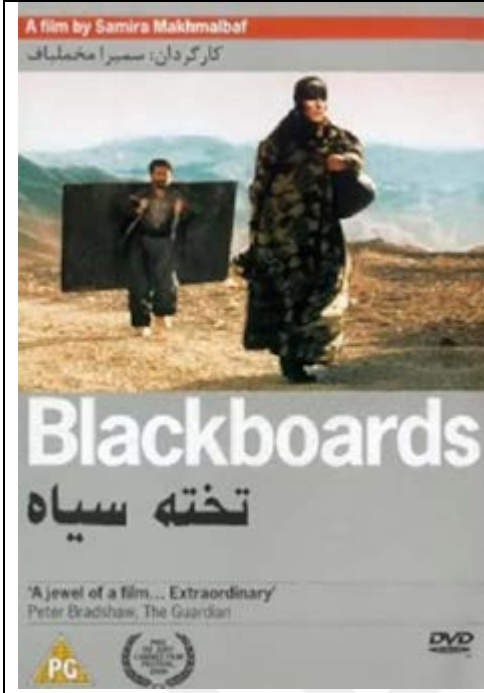

Orijinal Adı: Les Choristes
Yönetmen : Christophe Barratier
Yapımcı : Arthur Cohn
Jacques Perrin
Senarist : Georges Chaperot
Oyuncular : Jean-Baptiste Mauiner
Gérard Jugnot
François Berléand
Kad Merad
Türü : Dram, komedi, müzik
Yapım yılı : 2004
Süre : 98 dakika
Ülke : Fransa

Film, iki yaşlı adamın filmin afişindeki fotoğraf karesi üzerine konuşmalarıyla başlar. Öğrenci oldukları okulda yeni öğrenci mümessilinin gelmesi ve sonrasında gelişen olaylar konu almaktadır.

Hikâye İkinci Dünya Savaşı sonrası, Fransa da erkek öğrencilerin bulunduğu bir okulda geçmektedir. "Yerin Dibi" ismini verdikleri okula özellikle sorunlu, ailesi ya da ebeveynlerinden herhangi birini kaybetmiş, yoksul öğrenciler gelmektedir. Ayrıca suç işlemeye meyilli çocuklarında gönderildiği bir okuldur. Yatılı okulun ihtiyaçları hayırseverler tarafından karşılanmaktadır. Okulda müdürün ve diğer çalışanların öğrencilere

yönelik tavırları istenmeyen ve şiddet içeriklidir. Geleneksel davranış şekillendirme yöntemleri benimsenmiş olup sık sık cezaya başvurulmaktadır. Yeni öğrenci mümessilinin gelmesiyle birlikte okulda değişim görülmeye başlar. Mümessilin aslında bir besteci olması, öğrencilerden çok sesli koro oluşturması öğrencilerin davranışlarında bir takım değişiklikler olmasını sağlamıştır. Elbette bu değişiklikte, öğretmenin onlara değer vermesi, onların sanatla uğraşmaları ve hatalı davranışlarını düzeltmeleri için onlara fırsat vermesi etkili olmuştur. Bu değişim rüzgârından diğer öğretmenlerde etkilenecektir. Ancak okul müdürü kendi çıkarlarına ters düşmesi nedeniyle ‘koro’ çalışmalarını baltalamış ve sürekli cezaya dayalı yöntemlerini uygulamaya devam etmiştir. Dönem sonuna doğru öğretmen ve öğrenciler bağışçılara ve velilere bir konser verirler. Okul müdürü koro çalışmalarından hoşlanmasa da bağışçıların okula yönelik olumlu eleştirilerini memnuniyetle kabul eder. Daha sonraki süreçte öğretmenler, okul müdürü okul dışındayken öğrencileri ilk defa ormana geziye götürür. Okulun boş kaldığı anda eski sorunlu öğrencilerden biri okul müdüründen intikam almak için okulu ateşe verir. Tabi ki bunun faturasını müdür öğretmene keser ve öğrencilerin tüm itirazlarına rağmen onu okuldan kovar. Filmin sonunda mümessil okuldan ayrılırken öğrencilerin hapisane duvarını andıran camlarından veda notları atmaları, öğrencilerdeki değişikliğin somut göstergeleridir. Mümessilin de başarısız bir müzisyen görünümü öğrencilerle değişime uğramıştır. Okulun durumuyla ilgili bilgi filmin final sahnesinde yer alır. Okul ıslahevi görüntüsünden eğitim yuvasına dönüşecektir. Diğer öğretmenlerin şikâyetiyle okul müdürü tutuklanır. Bazı veliler öğrencilerini okuldan alırlar. Tabi ki filmin başrolündeki çocuğun hayatı mümessilin sayesinde değişmiştir ve o iki yaşlı adam fotoğraftaki hayatı olumlu yönde değişen iki çocuktur.

Orijinal Adı	: Takhté Siah
Yönetmen	: Samira Mahmelbaf
Yapımcı	: Mohsen Mahmelbaf, Marco Mueller, Shozo Ichiyama
Senarist	: Samira Mahmelbaf, Mohsen Mahmelbaf
Oyuncular	: <u>Said Mohamadi</u> , <u>Behnaz Jafari</u> , <u>Bahman Ghobadi</u> , Mohamad Karim Rahmati, Rafat Moradi
Türü	: Dram
Yapım yılı	: 2000
Süre	: 88 dakika
Ülke	: İran
Dili	: Farsça, Kürtçe

Kara Tahta “(Farsça: *Takhté Siah*), İranlı yönetmen Samira Mahmelbaf’ın 2000 yapımı ikinci uzun metrajlı filmidir. İran, İtalya ve Japonya ortak yapımıdır. Filmin 20 yaşındaki yönetmeni Samira Mahmelbaf, senaryosunu babası Mohsen Mahmelbaf ile birlikte yazmıştır. (Wikipedi, 2021)”.

Film, 1988’de İran-İrak Savaşı sırasında sırtlarında kara tahtalarıyla, köy köy gezerek öğrenci arayan okulsuz öğretmeni konu edinmektedir. Savaş dönemini işlediği için öğretmenler kadar filmde, sırtlarında kaçak mallar taşıyan öğrenciler, yersiz yurtsuz yaşlılar, kadınlar ve çocuklar... Hepsi yürümektedir. Okulsuz öğretmen ve öğrenci, evsiz insanlar, köysüz köylüler İran’ın dağlık kesimlerinde dolaşmaktadır. Öğretmenlerden biri, Reeboir, gruptan ayrılır ve İran-İrak arasında kaçak mal taşıyan bir grup gençle karşılaşır. Reeboir, gençleri okuma yazma öğrenmeye ikna etmeye çalışır ama hiçbiri ilgilenmez. Çalışmak ön plandadır ve okumaya zaman yoktur. Yaşamak için yaşamlarını tehlikeye atmak bütün vakitlerini almaktadır. Diğer öğretmen Said de terk edilmiş bir köye varır. Said, kalan köylülere öğretmen olduğunu çok ucuza çalışabileceğini anlatmaya çalışır ama bir cevap alamaz.

Öğretmen Said, Bir grup mülteci ile yürümeye başlar. Bu noktadan sonra Film, Saddam Hüseyin’in Halepçe’ye kimyasal bomba saldırısı düzenlemesinin ardından, sınırdan uzaklaşmaya çalışarak Halepçe’ye yürüyerek gitmeye çalışan ve zorlu koşullar altında

yaşam mücadelesi veren bir grup Kürt mülteci üzerinde sürdürülmektedir. Öğretmen Said onlara, birkaç ceviz ve yiyecek karşılığında yolu gösterebileceğini söyleyerek aralarına katılır. Yürüyüş sırasında bir kadınla evlilik yapar. Ona okuma yazma öğretmeye çalışır. Zaman zaman hava saldırıları sırasında kara tahtasıyla yeni ailesine siper olur. Öğretmen Said çok uğraşır ancak dilini anlamayan kadına bir şey öğretemez. Halepçe'ye vardıklarında kadın ile tekrar boşanırlar.

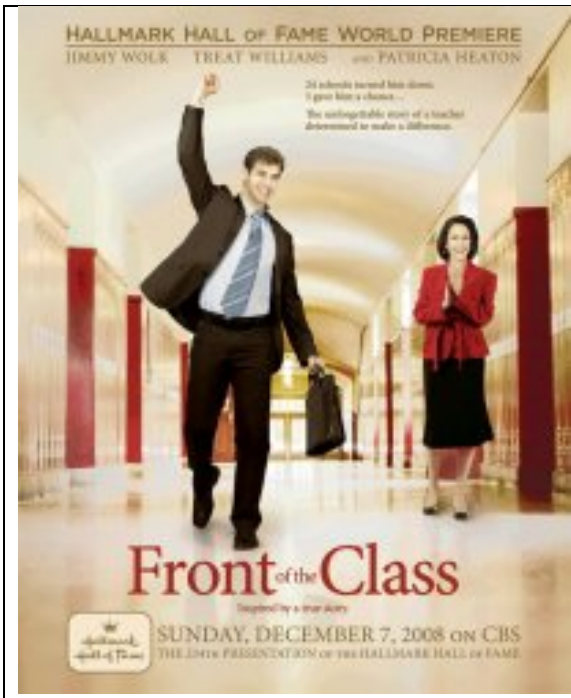

Orijinal Adı	:Spare Parts
Yönetmen	: Sean McNamara
Yapımcı	: David Alpert, Rick Jacobs, Leslie Kolins Small, George Lopez, Ben Odell
Senaristi	: Elissa Matsueda
Oyuncular	: George Lopez, Jamie Lee Curtis, Carlos PenaVega, Esai Morales, José Julián, David Del Rio, Oscar Gutierrez, Alexa PenaVega, Alessandra Rosaldo, Marisa Tomei
Türü	:Aksiyon
Yapım yılı	:2015
Süre	:115 dakika
Ülke	:ABD, Meksika
Dili	:İngilizce, İspanyolca

Yedek Parçalar: Latin kökenli bir öğrencinin Amerikan ordusuna subay olarak girmeye çalışmasıyla başlar film. Oscar Vazquez ülkede oturma izni olmayan, asker olma hayali kuran, sürekli askeri üniformayla gezen bir öğrencidir. Orduya başvurusu reddedildiği sırada NASA ve Amerika Birleşik Devletleri Silahlı Kuvvetleri tarafından düzenlenen Deniz Sualtı Robotik Yarışması hakkında bir video duyurusu ve broşürleri görür. Oscar gerekli ön hazırlığı ve araştırmayı yaparak okulun mühendislik kulübünü denetlemekle sorumlu Dr. Cameron'a (George Lopez) başvurur. (Dr. Cameron aslında bir mühendistir. Kısa süreliğine okulda yedek bilim öğretmeni olarak görev yapmaya başlamıştır). Dr.

Cameron başka birkaç öğrenci ile grup kumasını tavsiye ederek gönülsüzce Oscar'ın isteğini kabul eder.

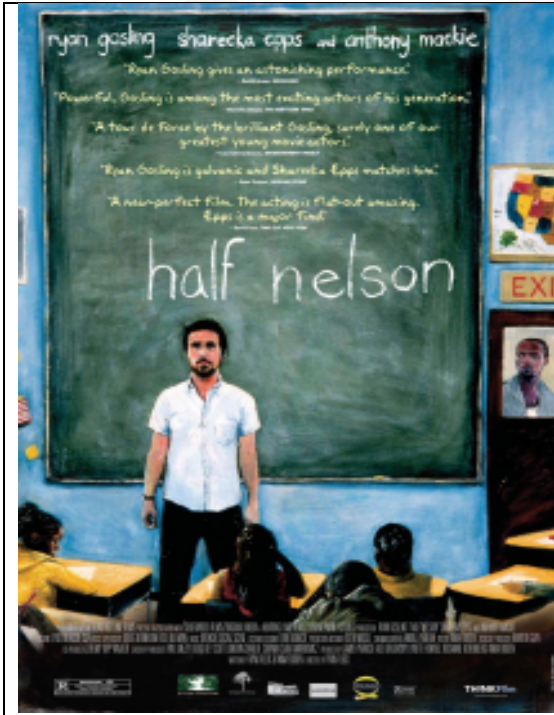
Dört göçmen Latin kökenli öğrenci Dr. Cameron'ın danışmanlığında 'Kokmuş' adını verdikleri su altı robotunu yapmaya başlarlar. Başlangıçta çok iyi bir ekip olmasalar da düşük bütçe ile iyi bir iş çıkarırlar. Birbirlerine karşı duydukları güven ve dostluk hisleri zamanla gelişir. Tüm imkânsızlıklara ve göçmen bürosunun takiplerine rağmen yarışmaya katılırlar. Okul Müdiresi ve diğer birkaç öğretmeninde desteği ile yarışmayı birincilikle tamamlarlar. Ayrıca jüri özel ödülüne de layık bulunurlar.

Orijinal Adı : Front of the Class
Yönetmen : Peter Werner
Yapımcı : Andrew Gottlieb
Senarist : Thomas Rickman
Oyuncular : James Wolk, Treat Williams, Patricia Heaton, Dominic Scott Kay
Türü : Aksiyon
Yapım yılı : 2008
Süre : 95 dakika
Ülke : ABD,
Dili : İngilizce

Film gerçek bir hayat hikâyesinden esinlenilerek yapılmış bir televizyon filmidir. Film kısa aralıklarla meydana gelen istemsiz, hızlı ve ani bedensel ya da ses tiklerinin oluşturduğu kalıtsal bir rahatsızlık olan Tourette sendromu olan Brad Cohen'in hikâyesini anlatmaktadır. Çocukluğundan itibaren Brad çıkardığı ani sesler dolayısıyla arkadaşları için bir alay konusu, öğretmenleri tarafından dayanılmaz sesler çıkaran yaramaz bir çocuk olarak algılanmıştır. Çok bilinen bir rahatsızlık olmamasından dolayı çoğunlukla da anlayışsızlıkla karşılaşır. Hatta kendi babasından bile en başta sert tepkiler alır. Annesinin çabalarıyla hastalığına bir isim konularak ailesi ve kendisi zamanla Tourette hastalığı hakkında bilgilendikçe bununla yaşamayı öğrenirler. Brad büyüdüğünde kendiyi barışık, yaşam dolu, iyi bir yetişkin olur. En büyük amacı da öğretmen olmaktır. Bunun için hiçbir

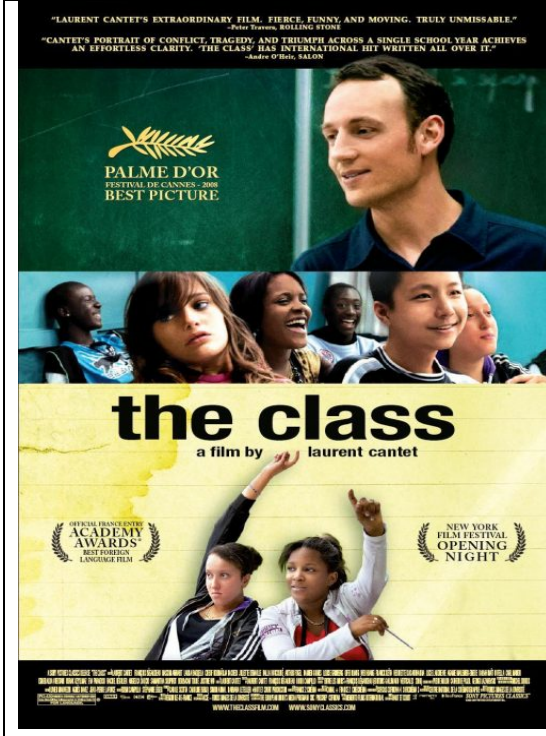
zaman vazgeçmez ve sürekli, azimle çalışır. Mezun olduktan sonra öğretmen olmak için birçok okula başvurursa da rahatsızlığı yüzünden hep geri çevrilir. Babasının öğretmenlik yapamayacağı, farklı bir işte çalışmasının uygun olacağı tavsiyelerine rağmen azmini yitirmez. Ama sonunda bir okul onun öğretmenlik başvurusuna olumlu cevap verir. Brad sınıfındaki çocuklara önce hastalığı hakkında konuşmalarını sağlar, kendisini sevdirebilir. Bazı velilerin saçma tikleri yüzünden kendisini eleştirmesine rağmen yılmadan öğretmenliğe devam eder. Mesleğinde çok başarılı olan Brad Cohen, okulu tarafından ödüllendirilir. Babası ise pişmanlıkla karışık bir gurur yaşar ve oğluna sınıf materyalleri konusunda yardımcı olur. Tabi ki çocuklukta olumsuz başlayan baba-oğul ilişkisi finalde çözülür.

Orijinal Adı	: Half Nelson
Yönetmen	: Ryan Fleck
Yapımcı	: Alex Orlovsky
Senarist	: Ryan Fleck, Anna Boden
Oyuncular	: Ryan Gosling, Anthony Mackie, Shareeka Epps
Türü	:Dram
Yapım yılı	:2006
Süre	:106 dakika
Ülke	:ABD,
Dili	:İngilizce

Şehir merkezinde yoksulların gittiği bir lisede tarih öğretmeni olan Dan Dunne (Ryan Gosling), sıra dışı, kesinlikle ezberci olmayan, özgür düşünceye önem veren, öğrencileriyle sağlam ilişkiler kurabilen bir öğretmendir. Ancak özel hayatında uyuşturucu alışkanlığı ile baş etmeye çalışan, yalnız, maddeye bağımlı bir kişiliktir. Okul ve özel hayatındaki bu dilemma öğretmeni giderek içinden çıkılmaz bir hale getirir. İki ayrı dünyada yaşarken ve bu dünyaları başlangıçta ayrı tutmayı başarırken bir gün işler hesap ettiği gibi gitmez. Bir gün öğrencilerinden Drey (Shareeka Epps), onu yakalar. Bu duruma tanık olan öğrenci öğretmenini sırrını kimseyle paylaşmak niyetinde değildir. Hatta ona yardımcı olmaya

çabalar. Bu sırrı saklaması sonucunda aralarında daha yakın bir bağ kurulur. Nitekim öğrencinin bulunduğu semtin de pek iç açıcı bir özellikte olmaması, yoksulluğun yaşandığı bu çevrede Drey de madde satıcılığı yapmaktadır. Film bir gün öğrencinin uyuşturucu siparişini götürmeye gittiği evde öğretmeni ile karşılaşmasıyla son bulur.

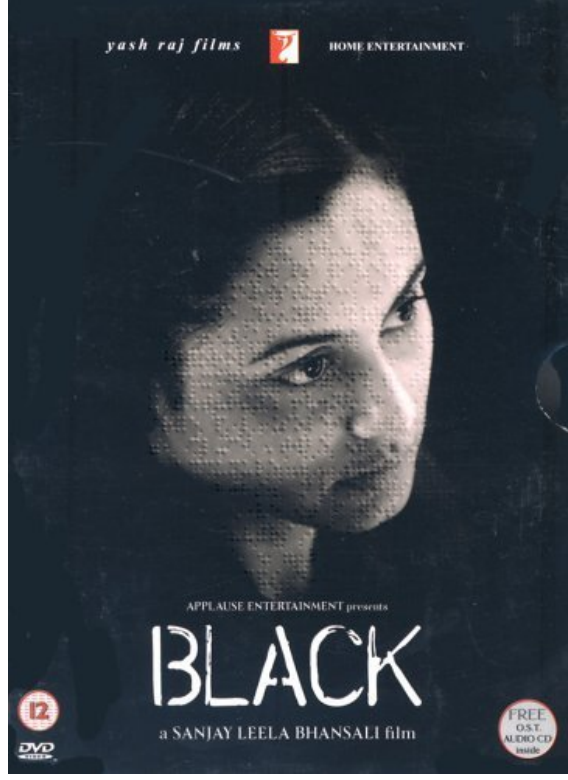

Orijinal Adı :Entre Les Murs
Yönetmen : Laurent Cantet
Yapımcı : Caroline Benjo,Carole Scotta, Barbara Letellier, Simon Arnal
Oyuncular : François Bégadeau – Sınıf Öğretmeni), Louise Grinberg, Esmerelda Ouertani, Franck Keïta, Carl Nanor, Rachel Régulier, Burak Özyılmaz, Boubacar Touré
Türü :Dram/ Komedi
Yapım yılı :2008
Süre :128 dakika
Ülke :Fransa
Dil :Fransızca, İspanyolca

Film Dışardan göç alan Paris'in özellikle göçmenlerin bulunduğu gettolarda ne tür sorunların olduğunu göstermektedir. François Marin (François Bégadeau), ve diğer öğretmenler Paris'te bir lisede farklı ırklara mensup öğrencileri eğitmek üzere yeni yıla hazırlanmaktadır. Öğretmenler kendi aralarında durumları iyi ya da kötü olan öğrencileri hakkında konuşurlar. Tüm öğretmenler öğrencilerine ilham kaynağı olmak isterler ancak bir öğrenciler oldukça asi ve zor tiplerdir. Okul yönetimi de öğrenciler açısından oldukça olumlu bakış açısıyla; bu konuda elinden geldiğince doğru ve adaletli davranmaya çalışır. Öyle ki zamanı geldiğinde öğrenci değerlendirme komitesinde öğrenciler arasından bir temsilciye de yer verir. Marin, 7. Sınıf öğrencilerine ders vermektedir. Sınıf disiplinsiz ve derslere çok ilgisizdir. Çok kültürlülüğün olması kültürel çatışmaları da beraberinde getirmektedir. Marin işi çok zor olmakla birlikte öğrencilerine iyi bir öğretmen olmaya çalışır. Öğretmen öğrencilerinin aralarına girmek için elinden geleni yapar. Bu konuda çok başarılı olduğu söylenemez. Film sınıfta uğultu içinde ders anlatmaya çalışan öğretmenler ile sık sık toplantı

yapan öğretmenlerin diyalogları arasında şekillenmektedir. Filmin farklı bir yönü ise ilham veren başarılı öğretmen imajının bu filmde göze çarpmamasıdır.

“Film Eleştirisi: Film de dikkat çeken önemli noktalardan birisi, sinema tarihinde kabul gören rol olan başarılı öğretmen anlatısının kırılmış olmasıdır. François Marin ne kadar büyük ideallere ve planlara sahip olursa olsun, derslerden sonra ve öğretmenler odasında sınıfı hakkında ne kadar düşünürse düşünsün ciddi anlamda bir başarı elde edememektedir. Dahası cezayı son çözüm olarak gören bir öğretmen olmasına rağmen kendisini kontrol etmekte zayıf düşerek, öğrencilerine karşı ağır sözler sarfetmektedir.”

	<p>Orijinal Adı : Black</p> <p>Yönetmen : Sanjay Leela Bhansali</p> <p>Yapımcı : Sanjay Leela Bhansali, Anshuman Swami</p> <p>Senarist :Rani Mukerji</p> <p>Oyuncular : Rani Mukherjee, Amitabh Bachchan, Ayesha Kapoor, Nandana Sen, Silo Mahava Dhritiman Chaterji</p> <p>Türü : Dram</p> <p>Yapım yılı : 2005</p> <p>Süre : 123 dakika</p> <p>Ülke : Hindistan</p> <p>Dili : Hintçe</p>
--	--

Doğuştan kör ve sağır bir kızın, Michelle McNally (Rani Mukerji), sıra dışı öğretmeni Debraj Sahai (Amitabh Bachchan) sayesinde hayata nasıl tutunduğunu ve nasıl yaşam mücadelesi verip kazandığını anlatan bir film. Doğuştan engelli olan Michelle ailesi tarafından anlaşılammaktadır. Annesi ve babası Michelle'i kendisine ve çevresindekilere zarar verebileceği gerekçesiyle, akıl hastanesine göndermeden önce son kez bir öğretmen tutup şanslarını denemek isterler. Başlangıçta babası öğretmenin uygulamalarından ve alkol

kullanmasından hoşlanmaz. Onu kovar, ancak öğretmen inatçıdır ve mutlaka bu kıza bir şeyler öğretebileceğini ispatlamaya çalışır. Öğretmen gitmemek için her yolu dener ve kıza ilk olarak 'su' kelimesini öğretir. Böylece kalmayı başarır. Michelle zorlu bir özel eğitim sayesinde akıl hastanesi yerine insan onuruna yakışır bir şekilde herkes gibi yaşamayı öğrenir.

Onun eğitimi için yıllarını vermiş bir öğretmen. Üniversite hayatı ve sosyal yaşantısı boyunca onun gören gözü, işiten kulağı olmuş bir öğretmen. Yıllar sonra Michelle'in öğretmeni Alzheimer hastası olur ve Michelle'e bakamayacak duruma gelir. Bir gün Michelle öğretmeninden onu öpmesini isteyip hayatının en büyük hatasını yapar. Öğretmeni kaybolur. Michelle her pazar öğretmenin gelmesi için kilisede dua eder ve 12 yıl sonra onu ilk kelimeyi öğrendiği süs havuzu başında otururken bulur. Hastalığı sonucu hiçbir şey hatırlamayan öğretmeni için öğretmen olma sırası Michelle'dedir. Kendi öğretmenine ona öğrettiklerini geri öğretmek için bıkmadan usanmadan uğraşır. Kaybolan öğretmenine geçmişini hatırlatmaya çabalar hala var olan engellerine rağmen.

Tablo 19

MEB Örnek Film Listesinin Tamamı

1. 3 Idiots (2009)
2. 400 Darbe / The 400 Blows
3. AmericanTeacher (Belgesel) (2011)
4. Arkadaşımın Evi Nerede? / Khane-ye Doust Kodjast? (1987)
5. Asyanın Kandilleri (Belgesel)
6. Bana Güven / Lean on Me
7. Batıya Doğru Akan Nehir (Belgesel)
8. Bay Lazhar / Monsieur Lazhar (2011)
9. Billy Elliot (2000)
10. Bir Fazlası Değil / Not One Less (1999)
11. Birinci Sınıf / The First Grader (2010)
12. Can Dostum / Good Will Hunting
13. Canım Öğretmenim / Monsieur Lazhar (2011)
14. English Vinglish (2012)
15. Etek Günü / La Journée de la Jupe
16. Hababam Sınıfı (1975)
17. Hababam Sınıfı Dokuz Doğuruyor (1979)
18. Hababam Sınıfı Güle Güle (1981)
19. Hababam Sınıfı Sınıfta Kaldı (1976)
20. Hababam Sınıfı Tatilde (1978)
21. Hababam Sınıfı Uyanıyor (1977)
22. İki Dil Bir Bavul (2008)
23. İmparatorlar Kulübü (2002)
24. Kalk ve Diren / Stand and Deliver (1988)
25. Kara Tahta / Takhtesiah (Blackboards) (2000)
26. Kerkenez / Kes
27. Koro / LesChoristes (2009)
28. Kör Nokta / The Blind Side (2009)
29. Küçük Ağacın Eğitimi / The Education of Little Tree (1997)
30. Malcolm X

31. Olmak ve Sahip Olmak / Être et Avoir / To Be and To Have (Belgesel) (2002)
32. Öğretmen / Teaching Mrs. Tingle (1999)
33. Öğretmenim Bay Kim / My Teacher, Mr. Kim (2003)
34. Ölü Ozanlar Derneği / Dead Poets Society (1989)
35. Özgürlük Yazarları / Freedom Writers (2007)
36. Patch Adams (1998)
37. Ron Clark'ın Hikâyesi / The Ron Clark Story (2006)
38. Sessizlik / Dogani (2011)
39. Sevgili Öğretmenim / Mr. Holland's Opus (1995)
40. Sevgili Öğretmenim / To Sir with Love (1967)
41. Sınıf / EntreLesMurs (The Class) (2008)
42. Sınıfın Önü / Front of the Class (2008)
43. Siyah / Black (2005)
44. Süpermen'i Beklerken / Waiting For Superman (Belgesel) (2010)
45. Şeytana Karşı / Ondskan-Evil (2003)
46. Tarih Öğrencileri / The History Boys (2006)
47. Tepetaklak Nelson / Half Nelson (2006)
48. Tom Brown'ın Okul Günleri / Tom Brown's Schooldays (1951)
49. Yedek Parçalar / Spare Parts (2015)
50. Yerdeki Yıldızlar / Taare Zameen Par (2007)